

**T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ORTAÖĞRETİM SOSYAL ALANLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
COĞRAFYA EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**ÇUMRA (KONYA) İLÇESİ'NİN
BEŞERİ VE EKONOMİK COĞRAFYASI**

Bayram TUNCER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Danışman
Yrd. Doç. Dr. Tahsin TAPUR**

Konya - 2011



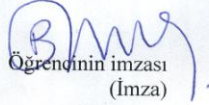
T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü



BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Öğrencinin	Adı Soyadı	Bayram TUNCER	
	Numarası	085215021009	
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi / Coğrafya Öğretmenliği	
	Programı	Tezli Yüksek Lisans <input checked="" type="checkbox"/>	Doktora <input type="checkbox"/>
	Tezin Adı	ÇUMRA (KONYA) İLÇESİ'NİN BEŞERİ VE EKONOMİK COĞRAFYASI	

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.


Öğrencinin imzası
(İmza)



T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü



YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	BAYRAM TUNÇER	
	Numarası	089215021009	
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Ortaöğretim Sosyal Alanları / Coğrafya Eğitimi	
	Programı	Tezli Yüksek Lisans <input checked="" type="checkbox"/>	Doktora <input type="checkbox"/>
	Tez Danışmanı	Yrd. Doç. Dr. Tahsin TAPUR	
	Tezin Adı	GÜMÜŞ (KONYA) İLÇESİNİN BEŞEELİ VE EKONOMİK COĞRAFYASI	

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan ^{GÜMÜŞ (KONYA) İLÇESİNİN} başlıklı bu çalışma ^{BEŞEELİ VE EKONOMİK COĞRAFYASI} .12.12.2011 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı	Danışman ve Üyeler
Yrd. Doç. Dr. Tahsin TAPUR	Danışman
Yrd. Doç. Dr. Recep Bozdoğan	Üye
Yrd. Doç. Dr. Bastürk KAYA	Üye

İmza

ÖN SÖZ

Çumra (Konya) İlçesi'nin Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası adlı bu araştırma, 2009-2011 yılları arasında yüksek lisans tezi olarak hazırlanmıştır. Çumra ilçesi, Konya Ovası'nda Konya ilinin güneyinde yer almaktadır. Araştırmada coğrafya ilminin yöntem ve teknikleri kullanılarak, temel beşeri ve ekonomik faaliyetler ile doğal çevre koşullarının etkileşimi incelenmeye çalışılmış ve bu etkileşim, bilimsel çerçevede neden ve sonuçlar yönünden analiz edilmeye çalışılmıştır.

Araştırma, giriş ve sonuç bölümleri dahil altı bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde; araştırma alanının yeri, sınırları ve başlıca özellikleri, araştırmanın konusu, kapsamı, tezin hazırlanması aşamasında izlenen yöntem ve teknikler söz konusu edilmiştir. İkinci bölümde; ilçenin doğal çevre özellikleri, üçüncü bölümde; nüfus yapısı, dördüncü bölümde; yerleşmenin tarihi gelişimi ve yerleşme tipleri, beşinci bölümde; ekonomik coğrafya özellikleri ele alınmıştır. Altıncı ve son bölümde ise tezdeki her bir konudan elde ettiğimiz coğrafi sonuçlar saptanmış; ortaya çıkan sorunlar tespit edilerek bunlara, çözüm önerileri getirilmiştir.

Eldeki çalışmanın ortaya çıkarılmasında pek çok kişinin yardımı söz konusu olmuştur. Bu açıdan çalışmanın, her aşamada farklı kişilerin katkıları ile bu hale geldiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Teşekkür edilmesi gerekenlerin başında elbette, lisans eğitimi yıllarımızdan itibaren bize büyük emekleri geçen saygıdeğer hocam Prof. Dr .Akif AKKUŞ gelmektedir.

Tez konusunun belirlenmesinde ve çalışmanın bitimine kadar geçen süre içerisinde çalışmaya yön veren danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Tahsin TAPUR'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Tez çalışmamın her aşamasında sıkıntılarımı paylaşan, görüşleri ve emeğiyle desteğini esirgemeyen değerli hocalarımdan bölüm başkanımız Yrd.Doç.Dr. Adnan PINAR ve diğer bölüm hocalarımdan Yrd.Doç.Dr. Adnan Doğan BULDUR, Yrd.Doç.Dr. Recep BOZYİĞİT, Yrd.Doç.Dr. Ayhan AKIŞ, Yrd.Doç.Dr. Nuri İNAN ile Dr. Caner ALADAĞ'a teşekkürlerimi sunuyorum.

Bayram TUNCER

Konya-2011

ÖZET

Yüksek lisans çalışması olarak hazırlanan bu tezin konusunu Çumra İlçesi'nin Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası oluşturmaktadır. Konya iline bağlı bir ilçe olan Çumra, İç Anadolu Bölgesi'nin Konya Bölümü'nde yer almaktadır. Kuzeyden Karatay, doğudan Karapınar, batıdan Akören ve Meram, güneybatıdan Bozkır, güneyden Güneysınır ilçeleri, güneydoğudan ise Karaman ili ile sınırlandırılmış olan Çumra İlçesi 2 320 km² yüzölçüme sahiptir.

Araştırma sahasının batısında Erenler-Alacadağ adı verilen kuzey-güney istikametli dağların doğu yamaçları (Abazdağ) ve bu yamaçlar önündeki platolar yer almaktadır. Güneyinde ise Karadağ volkanik kütlesi bulunmaktadır. Kuzey ve doğusunda ova tabanının bir devamı uzanmaktadır. İlçede genel olarak karasal iklim hüküm sürmektedir. Sahada yıllık ortalama sıcaklık 11⁰C, yıllık ortalama toplam yağış 324 mm'dir.

Çumra İlçe yönetim teşkilatı Cumhuriyet döneminde 1926 yılında oluşturulmuştur. Yönetim alanı içerisinde 10 kasaba ve 30 köy yerleşmesi bulunan ilçenin 2010 yılındaki toplam nüfusu 64 627'dir. Aynı yıl km²'ye 28 kişi/km² düştüğü saha, alanı ile orantısız bir dağılım göstermektedir.

Çumra tarımsal ekonomik faaliyetlerden tahıl tarımı ve özellikle buğday üretimi bakımından oldukça gelişmiş bir bölgedir. Hayvancılık bölge ekonomisindeki eski önemi kaybetmekle birlikte, özellikle küçükbaş hayvancılık açısından hala önemli bir faaliyettir. İlçede son yıllarda sanayi faaliyetlerindeki gelişmede Çumra Şeker ve bünyesindeki diğer tesislerin büyük etkisi olmuştur.

Bazı özellikleri yukarıda kısaca belirtilen bu çalışmada, Çumra ilçesi için öngördüğümüz sosyo-ekonomik gelişmenin gerçekleşmesi amacıyla, mevcut potansiyel doğrultusunda bir plânlama ortaya konulmaya çalışılmıştır.

ABSTRACT

“Human and economic geography of Çumra District” is the subject of this thesis that is already prepared for Postgraduate study. Çumra is district of Konya and located in Konya where is in the Middle Anatolia Region of Turkey. It’s border is Karatay from North, Karapınar from East, Akören and Meram from West, Bozkır from South West, Güneysınır from South, Karaman from South East; it has 2320 km² area.

Erenler-Alacadağ Mountains is located at the west of research field, east sections of (Abazdağ) Mountain at the North- South direction and plato are located in front of those Mountain. There is Karadağ volcanic mass at the South. It aligns as continuation of North and east Lowland. Continental climate is general in the district. Annual average temperature is 11°C, annual average rainfall is 324 mm.

Administration Organization of Çumra has been composed in Republic Era in 1926. There are 10 towns, 30 villages in the Management Area, total population of district in 2010 was 64 627. The land rate for km² was for 28 people in the same year but it presents a disproportional distribution.

Çumra is very developed region regarding agricultural economic activities as cereal and especially wheat producing. Animal keeping loses its importance in the region when we compare with past but it is still important activity regarding small cattle breeding. Development in the industry activities in recent years became affected in the region especially Çumra Şeker (Çumra Sugar Plant) and its other plants have big affection.

In this study of which some features are stated above briefly, a planning has been tried to be set forth towards current potential to realize socio-economical development that we assume for Çumra district.

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK SAYFASI	ii
YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU	iii
ÖN SÖZ	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ.....	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xv
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ.....	xvii
KISALTMALAR.....	xviii
GİRİŞ.....	1
1. Araştırma Sahasının Yeri, Sınırları ve Başlıca Özellikleri.....	1
2. Araştırmanın Amacı ve Yöntemi.....	6
3. Materyal ve Metot.....	6
4. Önceki Çalışmalar.....	8

BİRİNCİ BÖLÜM

1. FİZİKİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ	10
1.1. Jeolojik Özellikler.....	10
1.2. Jeomorfolojik Özellikler	13
1.3. İklim Özellikleri.....	17
1.3.1. İklim Elemanları	19
1.3.1.1. Sıcaklık	19
1.3.1.1.1. Don Olaylı Günler	20
1.3.1.2. Basınç ve Rüzgârlar	21
1.3.1.2.1. Basınç.....	21
1.3.1.2.2. Rüzgâr	21
1.3.1.3. Nem ve Yağışlar	23
1.3.1.3.1. Nispi Nem	23
1.3.1.3.2. Yağış	24
1.3.2. Yağış Etkinliği ve İklim Tipi.....	25

1.4. Hidrolojik Özellikler.....	28
1.5. Toprak Özellikleri.....	32
1.6. Bitki Örtüsü.....	36

İKİNCİ BÖLÜM

2. BEŞERİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ.....	40
2.1. Nüfus.....	40
2.1.1. Nüfusun Tarihsel Gelişimi.....	41
2.1.2. Nüfus Artışı.....	44
2.1.3. Nüfusun Nitelikleri	49
2.1.3.1. Nüfusun Kırsal – Kentsel Durumu	49
2.1.3.2. Nüfusun Cinsiyet Yapısı	53
2.1.3.3. Nüfusun Yaş Yapısı	58
2.1.3.4. Aile Büyüklükleri	63
2.1.3.5. Nüfusun Eğitim Durumu	67
2.1.3.6. Nüfusun Sağlık Yapısı	75
2.1.3.7. Nüfusun Ekonomik Nitelikleri.....	76
2.1.4. Nüfus Hareketleri.....	80
2.1.4.1. Doğumlar ve Ölümler	80
2.1.4.2. Göçler.....	82
2.1.5. Nüfusun Dağılışı ve Nüfus Yoğunluğu	85
2.1.5.1. Aritmetik Nüfus Yoğunluğu	85
2.1.5.2. Tarımsal Nüfus Yoğunluğu	89
2.1.5.3. Fizyolojik Nüfus Yoğunluğu	91
2.2. Yerleşme	93
2.2.1. Yerleşme Tarihi	93
2.2.2. Yerleşme Adları	96
2.2.3. Yerleşme Şekilleri.....	98
2.2.3.1. Kırsal Yerleşmeler	99
2.2.3.1.1. Köy Yerleşmeleri	99
2.2.3.1.1.1. Konumlarına Göre Köyler	101
2.2.3.1.1.2. Yükselti Basamaklarına Göre Köyler	102
2.2.3.1.1.3. Yerleşme Dokularına Göre Köyler	104

2.2.3.1.1.4. Ormana Göre Köyler	105
2.2.3.1.1.5. Ekonomik Faaliyet Kollarına Göre Köyler.....	107
2.2.3.1.1.6. Yüzölçümüne Göre Köyler	108
2.2.3.1.2. Kasaba Yerleşmeleri	110
2.2.3.2.1. Çumra Şehri	115
2.2.3.2.1.1. Şehirsel Fonksiyonlar	115
2.2.3.2.1.1.1. Hizmet Fonksiyonu.....	116
2.2.3.2.1.1.2. Yönetim fonksiyonu	116
2.2.3.2.1.1.3. Ticaret Fonksiyonu	117
2.2.3.2.1.1.4. Sağlık Fonksiyonu	118
2.2.3.2.1.1.5. Eğitim ve Kültürel Fonksiyonları	119
2.2.3.2.1.1.6. Sanayi Fonksiyonu.....	121
2.2.3.2.1.1.7. Tarım Fonksiyonu.....	122
2.2.3.3. Yerleşmelerde Mesken Tipleri.....	123
2.2.2.3.1. Köy Meskenleri.....	123
2.2.2.3.2. Şehir Meskenleri	126

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. EKONOMİK COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ.....	127
3.1. Tarım.....	127
3.1.1. Arazi Kullanımı	127
3.1.2. Araziden Yararlanma Durumu.....	131
3.1.3. Arazi Toplulaştırma Çalışmaları.....	132
3.1.4. Başlıca Tarım Ürünleri	133
3.1.4.1. Tahıllar	133
3.1.4.2. Baklagiller.....	136
3.1.4.3. Endüstri Bitkileri.....	137
3.1.4.4. Yağlı Tohumlar Tarımı	138
3.1.4.5. Yumru Bitkiler Tarımı	140
3.1.4.6. Yem Bitkileri	140
3.1.4.7. Sebze Üretimi	141
3.1.4.8. Meyve Üretimi.....	142
3.2. Hayvancılık.....	143

3.2.1. Büyükbaş Hayvancılık.....	145
3.2.2. Küçükbaş Hayvancılık.....	147
3.2.3. Kanatlı Hayvan Varlığı.....	149
3.2.4. Arıcılık.....	150
3.2.5. Tek Tırnaklı Hayvan Varlığı.....	152
3.3. Ormancılık	152
3.4. Madencilik	155
3.5. Sanayi.....	156
3.5.1. Orta ve Küçük Ölçekli (Atölye Tipi) İşletmeler	156
3.5.2. Büyük Ölçekli Sanayi İşletmeleri	157
3.6. Ulaşım.....	163
3.7. Ticaret	167
3.8. Turizm.....	169
SONUÇ ve ÖNERİLER	171
KAYNAKÇA	177
BÜLTEN VE RAPORLAR.....	182
FAYDALANILAN HARİTALAR.....	182
FOTOĞRAFLAR	183
ÖZGEÇMİŞ.....	193

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo-1: Çumra’da Güneşleme Sürelerinin Aylara Dağılışı (1975–2009).....	18
Tablo-2: Çumra’da Ortalama, Ortalama Yüksek ve Ortalama Düşük Sıcaklıkların Aylara Dağılışı (1975-2009).....	19
Tablo-3: Çumra’da Ortalama Sıcaklıkların Mevsimlere Göre Dağılımı	20
Tablo-4: Çumra’da Don Olaylı Günlerin Aylara Dağılımı (1975-2009).....	20
Tablo-5: Çumra da Ortalama Aktüel Basıncın Aylara Dağılışı (1975-2009).....	21
Tablo-6: Çumra’da Rüzgarların Aylık Esme Sayıları Toplamı (1975-2009).....	22
Tablo-7: Çumra’da Aylık Ortalama Rüzgar Hızları (1975-2009)	23
Tablo-8: Çumra’da Ortalama Nispi Nemin Aylara Dağılışı (1975-2009).....	23
Tablo-9: Çumra’da Yıllık Ortalama Yağışın Aylara Dağılışı (1975-2009).....	24
Tablo-10: Çumra’da Yıllık Ortalama Yağışın Mevsimlere Dağılışı (1975-2009) ...	25
Tablo 11: Çumra’nın De Mortonne (1923) ve Erinç(1965) Formüllerine Göre İklim Tipi.....	26
Tablo 12: Çumra’nın Su Bilançosu Tablosu.....	27
Tablo-13: Sayım Yıllarına Göre Çumra’nın Nüfus Değişimi (1927-2009).....	48
Tablo-14: Çumra da Şehirselsel ve Kırsal Nüfusun Sayım Yıllarına Göre Durumu (1927-2009).	50
Tablo-15: Çumra İlçesi’ndeki Yerleşimlerin Nüfus Değişimleri (1980-2009).	52
Tablo-16: Çumra’da Nüfusun Sayım Dönemlerine Göre Cins Durumu (1927-2009)..	54
Tablo-17: Çumra’da Şehir ve Köy Nüfusunun Cinsiyete Göre Dağılımı (1927-2009)...	56
Tablo-18: Araştırma Sahasında Kasaba ve Köylerde Nüfusun Cinsiyet Yapısı (2009)..	58
Tablo-19: Çumra İlçesi Nüfusunun Dar Aralıklı Gruplandırmaya Göre Dağılımı (2009).....	60
Tablo-20: Çumra İlçe Nüfusunun Geniş Aralıklı Yaş ve Cinsiyet Yapısı (2009). ...	62
Tablo-21: Araştırma Sahasında Aile Büyüklüğünün Yerleşmelere Göre Dağılımı (2000).....	64
Tablo-22: Araştırma sahasında Ortalama Hane Halkı Büyüklüğü (2000).....	65
Tablo-23: Çumra İlçe Merkezinde Hane Halkı Büyüklüğüne Göre Hane Halkı Sayısı (2000).	65

Tablo-24: Araştırma Sahasında İlçeye Bağlı Belde ve Köylerin Hane Halkı Büyüklüğüne Göre Hane Halkı Sayısı (2000).....	66
Tablo-25: Çumra İlçesi'ndeki Eğitim Kurumlarının Dağılımı (2010)	68
Tablo-26: Çumra İlçesi'ndeki Bağımsız Anaokullarının Dağılımı (2010).....	69
Tablo-27: Çumra İlçe Merkezi ve Beldelerindeki İlköğretim Okullarının Dağılımı (2010).....	70
Tablo-28: Çumra İlçesi İlköğretim Birleştirilmiş Sınıf Bilgileri (2010)	70
Tablo-29: Çumra İlçesi Köy İlköğretim Okullarının Dağılımı (2010)	71
Tablo-30: Çumra İlçesi Ortaöğretim Kurumlarının Dağılımı (2010)	72
Tablo-31: Çumra İlçe Merkezi'nde Nüfusun Cinsiyete Göre Öğrenim Durumu (2010) ..	73
Tablo-32: Araştırma Sahasında Yerleşmelere Göre Sağlık Kurumlarının Personel Dağılımı (2010).	76
Tablo-33: Çumra il merkezinde çalışan nüfusun sektörlere göre dağılımı (2000). ..	77
Tablo-34: Çumra İlçesi'nde Çalışan Nüfusun Ekonomik Faaliyetlere Göre Dağılışı (2000).....	79
Tablo-35: Çumra'ya Yapılan Göçlerin İllere Göre Dağılımı (2009).	83
Tablo-36: Araştırma Sahasında Sayım Dönemlerine Göre Aritmetik Nüfus Yoğunlukları (1990-2009)	86
Tablo-37: Araştırma Sahasındaki Yerleşmelerin Aritmetik Nüfus Yoğunlukları (2009).....	88
Tablo-38: Çumra İlçesine Bağlı Yerleşmelerin Tarımsal Nüfus Yoğunlukları (2009). ..	90
Tablo-39: Araştırma Bölgesi'nde Yerleşmelerin Tarımsal Nüfus Yoğunluklarına Göre Dağılımı (2009)	90
Tablo-40: Araştırma Bölgesi'nde Yerleşmelerin Fizyolojik Nüfus Yoğunluklarına Göre Dağılımı (2009)	92
Tablo-41: Çumra İlçesine Bağlı Yerleşmelerin Fizyolojik Nüfus Yoğunlukları (2009) ...	93
Tablo-42: Temalarına Göre Çumra Köy Adları.....	98
Tablo-43: Çumra'daki Köylerin Konumlarına Göre Sınıflandırılması.....	101
Tablo-44: Çumra'da Köy Yerleşmelerinin Yükselti Basamaklarına Göre Dağılışı	103
Tablo-45: Çumra'da Köy Yerleşmelerinin Yerleşme Dokularına Göre Dağılışı ...	105
Tablo-46: Çumra'da Köy Yerleşmelerinin Ormana Göre Konumları.....	106

Tablo-47: Çumra'da Köy Yerleşmelerinin Ekonomik Faaliyet Kollarına Göre Dağılışı.....	107
Tablo-48: Çumra İlçesindeki Köy Yerleşmelerin Yüzölçümleri (2009)	108
Tablo-49: Araştırma Sahasında Köy Yerleşmelerinin Yüzölçümü Büyüklüklerine Göre Dağılımı (2010)	109
Tablo-50: Çumra'da Kasaba Yerleşmelerinin Nüfus Dağılımı (2000-2009)	111
Tablo-51: Çumra Şehrinde Kamu Kurumlarında Çalışanların Kurumlara Göre Dağılımı	117
Tablo-52: Çumra İlçe Merkezi Okullarının Dağılımı (2010)	120
Tablo-53: Çumra'da Arazinin Verimlilik Sınıflarına Göre Dağılımı	127
Tablo-54: Çumra'da Arazinin Kullanım Şekli (2009).....	130
Tablo-55: Çumra'da Ekili-Dikili Alanların Ürünlere Göre Dağılımı (2009)	132
Tablo-56: Araştırma Sahasında Tahıl Ürünlerinin Ekim Alanları ve Üretimin Yıllara Göre Değişimi (2005-2009)	134
Tablo-57: Çumra'da Baklagillerin Ekim alanları ve Üretim Yıllarına Göre Değişimi (2005-2009)	137
Tablo-58: Çumra'da Şekerpancarının Ekim alanları ve Üretim Yıllarına Göre Değişimi (2005-2009)	138
Tablo-59: Çumra'da Yağlı Tohumlu Ürünlerin Ekim alanları ve Üretim Yıllarına Göre Değişimi (2005-2009)	139
Tablo-60: Çumra'da Yumru Bitki Ürünlerinin Ekim alanları ve Üretim Yıllarına Göre Değişimi	140
Tablo-61: Çumra'da Yem Bitki Ürünlerinin Ekim alanları ve Üretim Alanlarının Yıllarına Göre Değişimi (2005-2009)	141
Tablo-62: Çumra İlçesinde Sebze Üretiminin Ürün Çeşitlerine Göre Dağılımı (2009) ..	142
Tablo-63: Araştırma Sahasında Meyve Ağacı Sayısı ve Üretim Miktarları (2009)....	143
Tablo-64: Çumra İlçesinde Hayvan Varlığının Türlerine Göre Dağılımı (2009).....	144
Tablo-65: Çumra İlçesinde Büyükbaş Hayvan Varlığının Türlerine Göre Dağılımı (2009).....	145
Tablo-66: Seçilmiş Bazı Yıllar İtibarıyla Çumra'nın Büyükbaş Hayvansal Ürün Üretim Miktarları.....	146

Tablo-67: Çumra İlçesinde Küçükbaş Hayvan Varlığının Türlerine Göre Dağılımı (2009).....	147
Tablo-68: Yıllar İtibarıyla Çumra'nın Küçükbaş Hayvansal Ürün Üretim Miktarları..	148
Tablo-69: Seçilmiş Bazı Yıllar İtibarıyla Çumra'da Kanatlı Hayvan Miktarları ...	149
Tablo-70: Seçilmiş Bazı Yıllar İtibarıyla Çumra'nın Broyles ve Yumurta Tavuğu Ürün ve Üretim Miktarları.....	150
Tablo-71: Seçilmiş Bazı Yıllar İtibarıyla Çumra'da Arı Kovanı ve Arıcılık Faaliyetiyle Uğraşan Köy Sayıları	151
Tablo-72: Seçilmiş Bazı Yıllar İtibarıyla Çumra'nın Bal ve Balmumu üretim Miktarları	151
Tablo-73: Seçilmiş Bazı Yıllar İtibarıyla Çumra'da Tek Tırnaklı Hayvan Miktarları..	152
Tablo-74: Güneysınır Orman İşletme Şefliği'ne Bağlı Orman Alanları	153
Tablo-75: Araştırma Sahasında Orman İçerisinde ve Çevresindeki Yerleşmelerin Mevcut Nüfusu.....	155
Tablo-76: Konya-Çumra Çevresindeki Ankarayollarında Taşıt Cinslerine Göre Yıllık Ortalama Günlük Trafik Değerleri	164
Tablo-77 : Araştırma sahasındaki kırsal yerleşmelerin ilçe merkezine uzaklıkları	164
Tablo-78: Çumra'da Faal Halde Olan Ticari işletmeler (2010).....	168

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil-1: Araştırma Sahasının Lokasyon Haritası	2
Şekil-2: Araştırma Sahasının Topoğrafya Haritası (Harita Genel Komutanlığı'nın 1/100 000 Ölçekli Topoğrafya Haritalarından faydalanarak hazırlanmıştır).	5
Şekil-3: Araştırma Sahasının Jeoloji Haritası (MTA Genel Müdürlüğü'nün 1/500 000 ölçekli Türkiye Jeoloji Haritasından faydalanarak hazırlanmıştır).....	11
Şekil-4: Araştırma Sahasının Jeomorfoloji Haritası.....	16
Şekil-5: Çumra'da Ortalama, Ortalama Yüksek ve Ortalama Düşük Şekillerin Aylara Göre Dağılımı	20
Şekil-6: Çumra'nın Yıllık Rüzgâr Gücü (1975-2009)	22
Şekil-7: Çumra'da Yıllık Ortalama Yağışın Aylara Dağılışı (1975-2009)	24
Şekil 8: Çumra'da Yıllık Ortalama Yağışın Mevsimlere Dağılışı (1975-2009)	25
Şekil-9: Çumra'nın Su Bilançosu Diyagramı (Thorntwaite göre).	27
Şekil-10: Araştırma Sahasının Hidroloji Haritası	31
Şekil-11: Araştırma sahasının Toprak Haritası (Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün 1/100 000 Ölçeli Konya ili Arazi Varlığı Haritasından faydalanarak hazırlanmıştır)	34
Şekil-12: Araştırma Sahasının Bitki Örtüsü Haritası	39
Şekil-13: Çumra'nın Sayım Yıllarına Göre Nüfus Değişimi (1927-2009)	47
Şekil-14: Çumra'da Sayım Yıllarına Göre Şehirsal ve Kırsal Nüfus (1927-2009)...	51
Şekil-15: Çumra İlçesinin Nüfus Piramidi (2009)	61
Şekil-16: Çumra'da Şehirsal Nüfusun Geniş Aralıklı Yaş ve Cinsiyet Yapısı (2009)..	62
Şekil-17: Çumra İlçe Merkezinde Çalışan Nüfusun Sektörel Dağılımı (2000)	77
Şekil-18: Araştırma Sahasının Nüfus Yoğunluğu Haritası	87
Şekil-19: Araştırma Bölgesi'nde Yerleşmelerin Aritmetik Nüfus Yoğunluklarına Göre Dağılımı	88
Şekil-20: Çumra İlçesinde Bağlı Yerleşmelerin Tarımsal Nüfus Yoğunluğuna Göre Dağılışı (2009)	91
Şekil-21: Çumra İlçesine Bağlı Yerleşmelerin Fizyolojik Nüfus Yoğunluklarına Göre Dağılışı (2007)	92
Şekil-22: Araştırma Sahasının Yerleşme Haritası.....	100

Şekil-23: Çumra'da Köylerin Konumlarına Yerlerine Göre Dağılımı.....	102
Şekil-24: Çumra'da Köy Yerleşmelerinin Yükselti Basamaklarına Göre Dağılışı.	104
Şekil-25: Çumra'da Köy Yerleşmelerinin Yerleşme Dokularına Göre Dağılışı.....	105
Şekil-26: Çumra'daki Köy Yerleşmelerinin Ormana Göre Konumları	107
Şekil-27: Çumra'da Köy Yerleşmelerinin Ekonomik Faaliyet Kollarına Göre Dağılışı.....	108
Şekil-28: Çumra'da Köy Yerleşmelerinin Yüzölçümü Büyüklüklerine Göre Dağılışı .	109
Şekil-29: Çumra Adakale ve Tahtalı Köylerinde Mesken Planları (ölçeksiz)	124
Şekil-30: Çumra'da Arazinin Verimlilik Sınıflarına Göre Dağılışı (2009)	128
Şekil-31: Çumra'da Ekili-Dikili Alanların Ürünlere Göre Dağılışı (2009)	131
Şekil-32: Araştırma Sahasının Ulaşım Haritası.....	166

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

Foto-1: Hotamış Gölü Güneyinde Adakale Köyü Civarında, Kızıldağ, Karatepe Ve İnliadağ'ın Güneyinde Yayılım Gösteren Karadağ Volkanizmasının Kuzey Uzantıları	184
Foto-2: Çumra Adakale Köyü Andezit Yatakları	184
Foto-3: Obruk Dağ'ın Kuzey Yamaçtan Görünüşü	185
Foto-4: Çumra Gökhöyük Köyü Sınırları İçerisinde Bulunan Timraş Obruğu	185
Foto-5: Eski Hotamış Gölü Alanı	186
Foto-6: Eski Hotamış Göl Alanı Üzerinde Yetişen Bitki Formasyonu.....	186
Foto-7: Adakale Köyü Batısındaki Karstik Saha	187
Foto-8: İçeriçumra Anadolu Efes Biracılık ve Malt Gıda Sanayi.....	187
Foto-9: Çumra Devlet Hastanesi	188
Foto-10: Çumra Merkez Atatürk İlköğretim Okulu.....	188
Foto-11: Hicaz Demiryolu Üzerinde Bulunan Çumra Tren Garı.....	189
Foto-12: Çumra İlçe Merkezindeki Ana Caddelerden Biri.....	189
Foto-13: İlçe Merkezindeki Modern Yerleşmelerden Bir Örnek.....	190
Foto-14: Çumra'da Kırsal Yerleşmelerden Bir Örnek.....	190
Foto-15: İlçedeki Büyük Ölçekli Sanayi Tesislerinden Çumra Şeker	191
Foto-16: Çatalhöyük Kazı Alanından Bir Görünüş	191
Foto-17: İlçenin Güneybatısında Yeralan Apa Barajı.....	192
Foto-18: Çumra Dağ Köylerinden Afşar Köyü.....	192

KISALTMALAR

ADNKS	: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi.
da.	: Dekar (1000 m ²)
DİE	: Devlet İstatistik Enstitüsü
DMİGM	: Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
DSİ	: Devlet Su İşleri
Ha	: Hektar
İÖÖ	: İlköğretim Okulu
KGM	: Karayolları Genel Müdürlüğü
KOP	: Konya Ovası Projesi
PET	: Potansiyel Evapotranspirasyon
PTT	: Posta Telefon Telgraf
T	: Tepe
TİGEM	: Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü
TMMOB	: Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği
TMO	: Toprak Mahsülleri Ofisi
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
-	: Verilerin bulunmadığı

GİRİŞ

1. Araştırma Sahasının Yeri, Sınırları ve Başlıca Özellikleri

Türkiye'nin en büyük kapalı havzası olan Konya Ovası'nın güney kısmında bulunan Çumra İlçesi, İç Anadolu Bölgesi'nin Konya Bölümü'nde yer almaktadır. 2 320 km²'lik alanı olan araştırma sahası; kuzeyde Karatay, doğuda Karapınar, batıda Akören ve Meram, güneybatıda Bozkır, güneyde Güneysınır ilçeleri, güneydoğuda ise Karaman ili ile sınırlıdır.

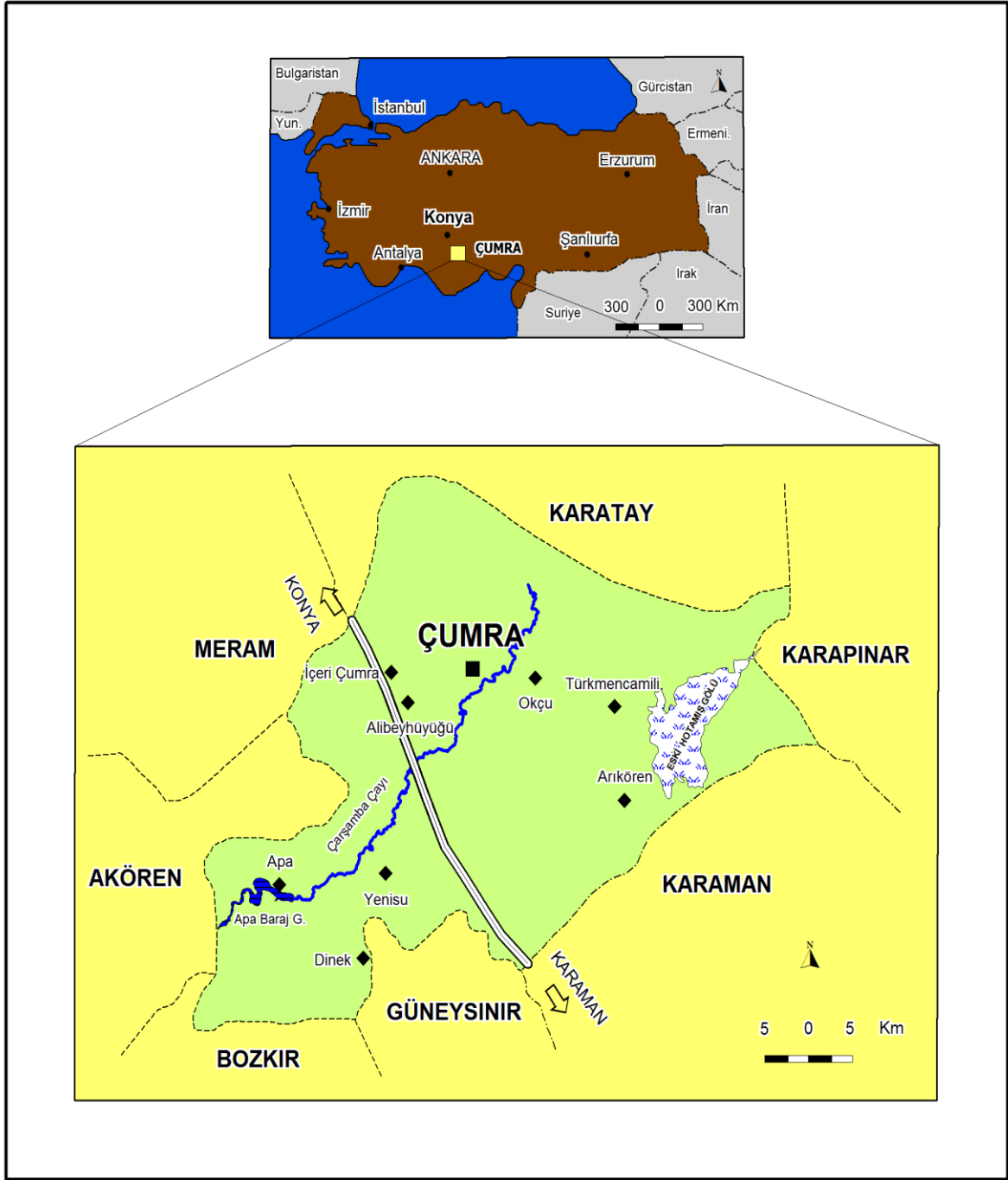
Çumra Ovasının batısında Erenler-Alacadağ adı verilen kuzey-güney istikametli dağların doğu yamaçları (Abazdağ) ve bu yamaçlar önündeki platolar yer almaktadır. Güneyinde ise Karadağ volkanik kütlesi bulunmaktadır. Kuzey ve doğusunda ova tabanının bir devamı uzanmaktadır.

Çumra ilçe sınırları içerisinde kalan sahada Mesezoik, Tersiyer ve Kuaterner'e ait formasyonlar yer almakla birlikte, Neojen tabakaları ve bunların üzerinde bulunan Kuaterner'e ait alüvyonlar sahada geniş yer kaplar. Neojen tabakaları ve bunların üzerinde bulunan alüvyonlar merkezi kısımlarda kalın, kenarlardaki dağlık alanlarda ise incedir. Ayrıca tabakalar merkezi kısımlara doğru 10-15⁰ kadar dalmaktadır. Bütün bunlar etüt sahasının sübsidans (çökme alanı) bir karakter taşıdığını göstermektedir.

Araştırma sahasındaki başlıca morfolojik birimler ; dağlık-tepelik alanlar, ova tabanı ve Eski Konya Gölü'ne ait topoğrafya şekilleridir. Dağlık-tepelik alanlar marn, konglomera ve çakıllı kireç taşlarından oluşmaktadır. Yükselteleri yaklaşık olarak 1200 m ile 1500 m arasında değişen bu tepelik alanlar ilçenin güneybatısında yer almaktadır. Sahada Karlık Tepe (1522 m.), Namdar Tepe (1466 m.) ve Erenler Tepe (1456 m.) en yüksek morfolojik üniteleri oluşturmaktadır.

Neojen devresi boyunca Toroslar'dan ve çevreden gelen alüvyonlarla doldurulan ova tabanı ise 1000-1100 m izohipsleri arasında yer almaktadır.

Şekil-1: Araştırma Sahasının Lokasyon Haritası



Pleistosen'de nemli ve plüvial bir iklim tesiri altında 25 m. derinliğinde bir gölle kaplı olan Konya Ovası ile aynı özellikleri taşıyan Çumra Ovası'nda bu gölün kalıntılarına rastlanır.

Etüt sahasında iklim özelliklerini etkileyen coğrafi faktörlerin başında karasallık gelmektedir. Buna bağlı olarak yazları sıcak ve kurak, kışları soğuk ve kar yağışlıdır. Sahada yıllık ortalama sıcaklık 11⁰C, yıllık ortalama toplam yağış 324 mm'dir. Bölgede yağış miktarının azlığı, yağışın aylara ve mevsimlere göre dağılımındaki düzensizlik bitki örtüsü ve toprak nemini olumsuz yönde etkilemektedir.

Araştırma sahasında görülen karasal step iklim özelliğinin tabii bir sonucu step vejetasyonunu ortaya çıkarmıştır. Bu bitkiler ilkbahar yağışları ile hızla gelişir ve çiçeklenirler. Yağışların kesilmesi ve sıcakların artması ile hızla sararır ve kururlar. İlçe sınırlarının güneybatı kısmındaki ormanlık sahada baltalık meşe (tohumdan gelen meşe olmayıp, kök ve kütük sürgününden gelen ağaçlar) ve bozuk ardıç karışık olarak bulunmaktadır.

Araştırma sahasının en önemli hidrografik ünitelerini; Çarşamba Suyu, Apa Barajı ve Eski Hotamış Göl Alanı oluşturmaktadır. Kaynağını etüt sahamızın güneyinde yer alan Hacı Ömer Dağı, Softasuyu T. (1762 m.) ve Beşikkıran T. (2008 m.) arasındaki sahadan alan Çarşamba suyu gerek yıllar gerekse aylık akıttığı su miktarına göre düzensiz bir rejime sahiptir. Çarşamba suyu üzerine inşa edilen Apa Barajı % 90' sulama, % 10'u taşkınları önlemek amacıyla 1963 yılında yapılmıştır. Apa barajının drenaj alanı 1 720 km², sulama sahası ise 450 000 hektar alanı kapsamaktadır.

Etüt sahasının bir diğer hidrografik ünitesi ise Eski Hotamış Göl Alanıdır. Saha Pleistosen'deki devrelerde göllerle kaplanmış olup, sonradan bunların alanlarının daralması ve plüvial devrenin bitmesiyle Anadolu'nun büyük bir kısmı daha güneydeki tropikal hava şartları içine girmiş ve buharlaşma artınca göl yavaş yavaş kurumuştur. Yerinde ise Hotamış gölü eski gölün bir bakiyesi olarak kalmış olsa da bu göl de günümüzde tamamen kurumuştur.

Araştırma sahasında alüvyal topraklar, kahverengi topraklar, regosol topraklar, hidromorfik alüvyal topraklar ve kırmızı kahverengi toprakları daha

yaygındır. Sahadaki ovalık alanda en geniş yayılış gösteren, azonal topraklar içinde yer alan alüvyal topraklardır. Bu topraklar tarımsal potansiyel açısından oldukça önemlidir. İlçe sınırlarının güneybatısındaki dağlık sahada ise kırmızı kestanerengi topraklar görülmektedir.

Çumra, merkez olarak tarihi çok yakın bir geçmişe dayanmakla beraber, çevresinde daha eski yerleşmeler vardır. Çumra'nın öncesini aydınlatan en önemli merkez, 12 km. kuzeyinde bulunan Çatalhöyük'tür. Çatalhöyük ve çevresinde yaşayan toplumların M.Ö. 7000 yılları öncesi neolitik devre ait medeniyet izlerini taşımaktadır. Çumra yöresinde ovanın düz ve geniş alüvyal topraklarının kolay işlenebilmesi ve bu topraklardan bol ürün alınması bu sahanın tarih boyunca farklı insan guruplarının sürekli savaş alanı haline gelmesine sebep olmuştur. Saha tarih boyunca sırasıyla Hitit, Frigya, Lidya, Pers, Selçuklu ve Osmanlı Devleti'nin hakimiyetine sahne olmuştur.

2010 yılı ADNKS sonuçlarına göre toplam nüfus, 64 276 olup, bunun 34 992'si kasaba ve köylerde, 29 635'i ilçe merkezinde yer almaktadır. Kent nüfusu toplam nüfusun % 45,8'ini oluştururken, % 54,2'si kırsal nüfustur. Saha içerisinde 1 şehir, 10 belde, 30 köy yerleşmesi olmak üzere toplam 41 devamlı yerleşme ünitesi bulunmaktadır.

Etüt sahası arazi kullanım kabiliyetine göre sınıflandırıldığında tarıma elverişli kabul edilen I., II.,III. ve IV sınıf arazilerin toplamı tüm arazinin % 58'i (152 605 ha.) olup, bunun belli oranlarında drenaj, taşlılık, erozyon ve tuzluluk gibi problemleri vardır. İşlemeye uygun olmadığı ve devamlı bitki örtüsü altında tutulması gereken araziler olarak kabul edilen V., VI., VII. ve VIII.sınıf araziler ise toplam arazinin % 52'sini (112 978 ha.) kapsamaktadır. Araştırma sahasındaki tarım alanlarının % 65,2' si (632 949 ha.) tahıllara; % 16,7'si (162 124 ha.) endüstri bitkilerine; % 1,3' ü (13 771 ha.) sebze ve meyvelerde; % 3,7'si (36 815 ha.) yem bitkilerine ayrılmıştır. Tarım ürünleri içerisinde % 78,1'lik (494 824 ha.) payla en çok buğday yetiştirilir. Hayvancılık bölge ekonomisindeki eski önemi kaybetmekle birlikte, özellikle küçükbaş hayvancılık açısından hala önemli bir faaliyettir. Çumra Şeker Entegre Tesisleri ilçenin en önemli sanayi tesisleridir.

2. Araştırmanın Amacı ve Yöntemi

Yüksek Lisans tezi olarak hazırlanan bu çalışmanın genel amacını; araştırma sahasının, beşeri ve ekonomik coğrafya özelliklerini analiz ederek, mevcut sorunların çözümü için rasyonel plânlamaya yönelik kararlar geliştirilmesi olarak belirtmek mümkündür.

Araştırmanın konusunu oluşturan Çumra ilçesi, beşeri ve ekonomik coğrafya açısından bütün konuları ile araştırmaya değer bir özellik göstermektedir. Yapılan bu çalışma ile Çumra ilçesinin gelişmesine etki eden faktörlerin açıklanması hedeflenmiştir. Sınırlanan saha içerisindeki doğal ve beşeri faaliyetlere ait özellikler tespit edilerek, alan içerisindeki özel farklılık ve benzerliklerin ortaya çıkarılması da nihai amaçlarımız arasındadır.

3. Materyal ve Metot

Araştırmanın genel amaçlarına ulaşılabilmesi için coğrafyanın temel araştırma yöntemleri olarak kabul gören, yerinde gezi-gözlem ve mülâkat yöntemleri uygulanmış, elde edilen verilerin analiz-sentez sürecinde yorumlanmasıyla çeşitli sonuçlara ulaşılmıştır. İlk etapta literatür tarama süreci başlatılmış olup, saha ile ilgili olarak daha önce yapılmış coğrafi çalışmalar ve araştırma sahası ile ilişkili olarak, farklı bilim dallarında hazırlanmış araştırmalar incelenmeye çalışılmıştır.

Hazırlık çalışmaları: Çalışma programı hazırlandıktan sonra, konu ile ilgili temel kaynak eserler, yardımcı yerel kaynaklar, fiziki ve beşeri coğrafya konulu temel haritalar, bilgi, doküman ve çalışma sırasında kullanılacak araç ve gereçler gibi çeşitli materyaller temin edilmiştir. Ayrıca belirlenen kaynaklar titizlikle incelenerek, genel ve alt konu başlıklarına göre fişlenmiş, yazılı ve çizili belgelere dönüştürülmüştür. İncelenen eserlerin yönlendirdiği yeni kaynak eser, kişi, kurum ve kuruluşlara yönelik çalışmalar yapılmıştır.

Çumra'nın nüfus, yerleşme ve ekonomik özelliklerinin belirlenmesinde, çalışma sahası ve konusuyla ilgili istatistikî veri, rapor, yıllık, bülten, proje, haber, salname, tahrir defteri, kamu kurum ve kuruluşlarından alınan belge ve bilgilerden oluşan "İstatistik Bilgiler" den faydalanılmıştır.

Arazi çalışmaları safhası; Bu aşamada Arazi çalışmalarında kaynak ve materyal toplanması, saha gözlemleri, anket çalışmaları, harita çizim ve kontrolleri, mülakat ve diyaloglar gibi yerel çalışmalara yer verilmiştir. Ön hazırlık çalışmaları ilk arazi gezisi ile başlamıştır. Bu arazi gezisinde sahayı tanıma ve çalışma konusunu değerlendirme ve planlamaya yönelik çalışma yapılmıştır. Ayrıca gerekli kaynak ve materyaller temin edilmiştir. İkinci arazi gezisinde kırsal alanda anket ve mülakatlar yapılmış, genel arazi kullanım haritası oluşturulmuştur. Üçüncü arazi gezisi büro çalışmaları sırasında eksik görülen, arazide dikkati çekmeyen, merak edilen ve doğrulanması gereken bazı sonuçları yerinde görmek amacıyla düzenlenmiştir. Kalıcı belgelerin elde edilmesi için ise fotoğraf ve video çekimleri yapılmıştır.

Büro çalışmaları safhası: İstatistik veriler, raporlar, derlemeler ve yıllıklardan elde edilen ham bilgiler amaçlarımıza uygun tablo, grafik ve şemalara aktararak düzenlenmiş ve olayların açıklanmasında aydınlatıcı temel bilgi ve delil olarak kullanılmıştır. Tablo ve grafikler Word ve Excel programlarında oluşturulurken, haritaların çizim ve renklendirmeleri için MapInfo programının 9.5 sürümü kullanılmıştır. Özellikle arazide yapılan çalışmalar sonucunda netleştirilmiş olan tüm bilgi ve belgeler bu bölümde sentezlenmiştir. Arazide yapılan röportajlar, anketler ve gözlemlerle elde edilen bilgiler metnin oluşturulmasında diğer bilgilerle birlikte yorumlanmıştır. Temin edilen temel haritalardan amaçlarımıza uygun başka haritalar türetilmiştir. MapInfo programında haritalar hazırlanırken aslına ve kullanıma uygun ölçeklere dönüştürülmüş, üzerlerine elde edilen veriler işlenmiştir. Haritalara son şekilleri verilerek bir tez metni hazırlanmıştır.

Araştırma, mevcut rapor, tez ve diğer çalışmaların taranması ile pek çok kurum istatistiğinden yararlanılması nedeniyle nicel bir boyut taşımaktadır. Ancak çalışmada, saha etütleri esnasında gerçekleştirilen mülâkatlar ile birinci elden bilgi toplanmış olması nedeniyle önemli ölçüde nitel yöntemlerden de yararlanılmıştır. Bu açıdan çalışmayı, nicel ve nitel yöntemlerin bir arada kullanıldığı bir araştırma olarak kabul etmek mümkündür.

Yukarıda açıklanan yöntem ile elde edilen dokümanter veriler, coğrafi düşünce sistematigi içerisinde yorumlanmaya çalışılmış ve yazım aşamasına geçilmiştir. Araştırma, açıklanan bu yöntem çerçevesinde, Beşeri ve Ekonomik

Faaliyetleri Etkileyen Fiziki Coğrafya Özellikleri, Beşeri Coğrafya ve Ekonomik Coğrafya Özellikleri adlı üç bölümden oluşturulmuştur.

4. Önceki Çalışmalar

Araştırma sahamız Çumra ile ilgili olarak coğrafi perspektif içerisinde daha önce ilçenin tamamıyla ilgili ayrıntılı bir çalışma yapılmamıştır. Çumra ile ilgili doğrudan çalışma konumuzu ilgilendiren bazı konular dışında başka yayın bulunmamaktadır. Yapılan çalışmaların en önemlileri 2000 yılında yapılan “I.Uluslararası Çatahöyük’ten Günümüze Çumra Kongresi” ve 2010 yılında basımı tamamlanan iki ciltlik “Medeniyetin Beşiği Tarımın Öncüsü Dünü Bugünü Yarını Çumra Sempozyumu”dur. Diğer çalışmalar araştırma sahasının da içerisinde yer aldığı Çumra bölgesi ile alakalı bulunan yayınlardır. Bunları şu şekilde belirtebiliriz:

Akkuş, A. (2000):”Çumra ve Çevresinin Fiziki Coğrafyası ve İnsan Çevre İlişkisi” isimli çalışmasında Eski Konya Gölü, İlçenin iklim özellikleri ve Çarşamba Suyu ile ilgili açıklamalarda bulunmuştur.

Akkuş, A .- Bozyiğit, R. (2000):”Çarşamba Çayı Havzası’nın Fiziki Coğrafyası” adlı raporda Çarşamba suyunun kaynakları, akarsuyun kolları, Çarşamba Çayı’nın akım özellikleri ve rejimi ile ilgili detaylı bilgiler yer almaktadır.

Biricik, A. (1992): “Büyük Konya Kapalı Havzası ve Hotamış Bataklığı” adlı makalesinde ilgili sahayı jeolojik ve jeomorfolojik yönden açıklamıştır.

Buldur, A. (1991): “Karaman-Çumra (Konya) Arasındaki Karstik Şekiller” adlı Yüksek Lisans tez çalışmasında bölgedeki karakteristik karst şekillerini ortaya çıkararak bu şekillerin insan hayatı üzerindeki etkileri konusunda bilgiler vermiştir.

Çumra Belediyesi (2000):” I.Uluslararası Çatahöyük’ten Günümüze Çumra Kongresi” adlı çalışmada Çumra’nın tarihi geçmişi, halk mimarisi, sosyal ekonomik ve kültürel özellikleri, İktisadi durumu, Çatalhöyük florası ve Çumra’da hayvancılığın yapısı gibi birçok konuda farklı akedemisyenlerce yapılmış çalışmalar bulunmaktadır.

Homayoun, M. (1988): “ İçeri Çumra-Çumra- Alibeyhöyüğü (Konya) Ovalarının Hidrojeoloji İncelemesi” isimli Yüksek lisans tez çalışmasında ilgili bölgelerin hidrojeolojisi hakkında açıklamalarda bulunmuştur.

Kayacık, M. (1999): “Çumra Güneyindeki Sahada Sulama Maksatlı Açılan Kuyuların Verimi ve Ekonomiye Katkıları” adlı Yüksek Lisans Tez çalışmasında Çumra güneyinde açılan kuyular araştırılarak tarım arazilerindeki verim artışı, çiftçilerin ekonomik düzeyinde görülen değişimi anlatmaktadır.

Konya Şeker (2010): “Medeniyetin Beşiği Tarımın Öncüsü Dünü Bugünü Yarını Çumra Sempozyumu” adlı iki ciltlik eserde 2008 yılında 13 oturumda yapılan sempozyumda ki bildirimler toplanarak basımı gerçekleştirilmiştir.

Öner, İ. (1995) : “Çumra-Karadağ Arasının Fiziki Coğrafya Etüdü” adlı Yüksek Lisans tez çalışmasında inceleme alanının başlıca morfolojik ünitelerini, kuaterner gölünün kalıntıları olan Hotamış Gölü ve Acıgöl, sahadaki dalgalı ova tabanı ve dağlık alanlar hakkında bilgiler vermiştir.

Özer, P. (1997) : “Çumra Ovası'nın Hidrografik Durumu ve KOP ile İlişkisi” isimli Yüksek Lisans tez çalışmasında Çumra Ovası'nın hidrografik durumunu inceleyerek mevcut su kaynaklarının yeterliliğini araştırmış ve KOP dahilinde bölgede yapılan ve yapılacak çalışmalar ayrıntılarıyla açıklamıştır.

Söyler, S. (1997) : Apa Barajı ve Çevresinin (Çumra-Konya) Florası“ adlı Yüksek Lisans çalışmasında Apa Barajı ve çevresinde bulunan 67 familyaya ait 245 cins ve 405 takson tanımlanmıştır.

Tapur, T.(1998). “Eski Konya Gölü ve Çevresinin Fiziki Coğrafya Özellikleri” adlı yüksek Lisans Tez çalışmasında Çumra ova tabanında Eski Konya Gölüne ait topoğrafik şekiller hakkında detaylı bilgiler vermiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. FİZİKİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

1.1. Jeolojik Özellikler

Araştırma sahasındaki temel formasyonlar, Mesozoyik temelli kretase yaşlı Çayırbağ Ofioliti ile başlayıp onun üzerinde diskordans olarak gelen Tersiyer dönemindeki Apa formasyonuna ait konglomera, marn, kalkerler ve Kuaterner formasyonları ile devam ettiği kabul edilmektedir (Şekil-3). Bu üç formasyonun yanı sıra saha içerisinde az da olsa Orta-Üst Miyosen dönemine ait Adakale volkanitlerine de rastlanır. Temel kayalar olarak bilinen Paleozoik birimler Bozdağ'ın (1240 m.) güneybatısında dar bir sahada yüzeylenmektedir.

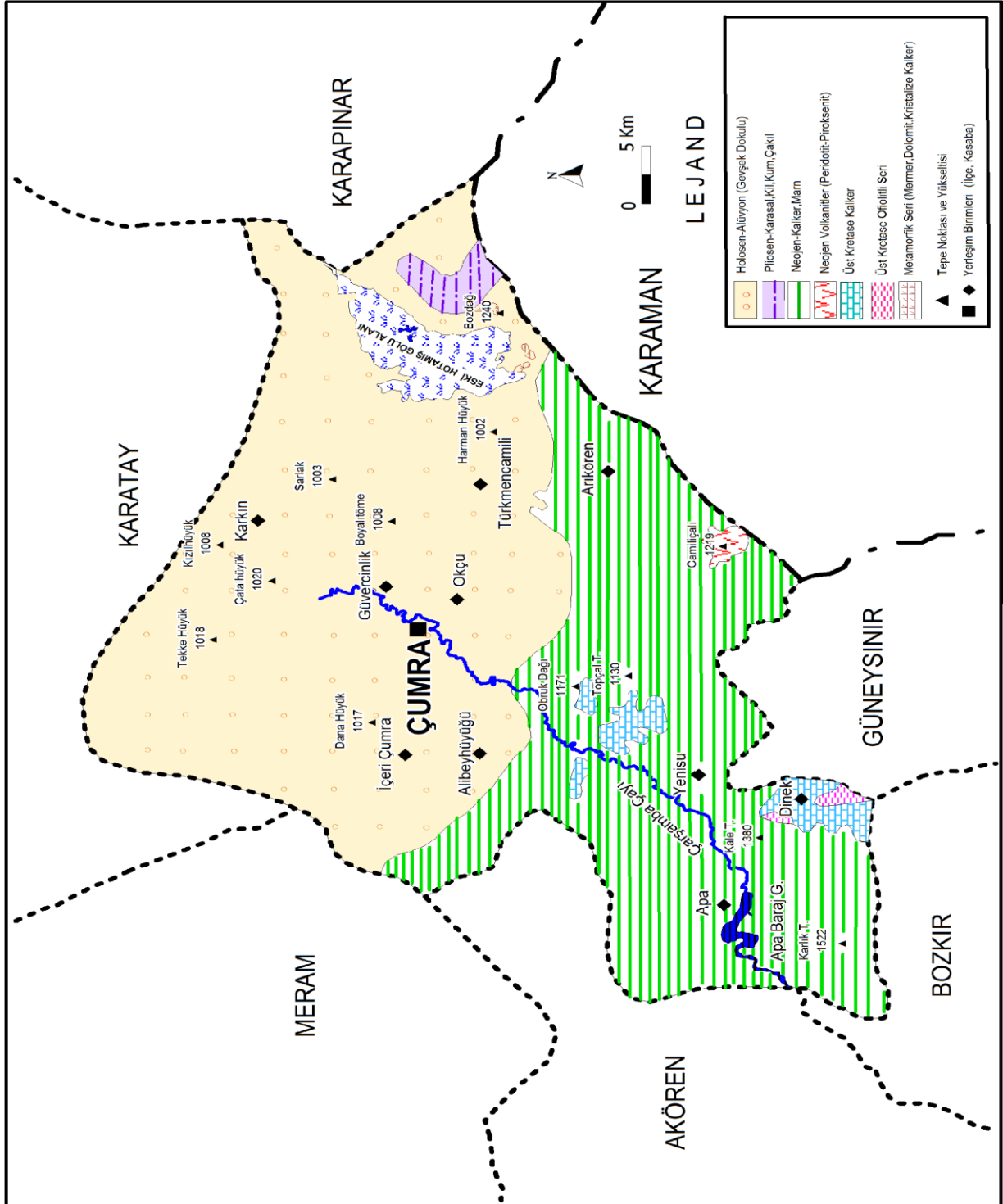
Mezozoik Formasyonları: Araştırma sahasında bulunan en yaşlı birim Kretase yaşlı Çayırbağ ofiolitidir. Formasyon serpantinleşmiş peridotit, dunit, harzburjit, gabro ve proksenit gibi derinlik kayalarından oluşmaktadır. Çayırbağ ofiyolitlerine Dinek Kasabası'nın kuzeybatı ve güneyinde 3 km²'lik bir alanda rastlanmaktadır. Ofiyolitler, genellikle yeşil ve yer yer kahverengimsi sarı renklidir.

Araştırma sahasında Tersiyer'e ait formasyonlar yaygındır. Bunlar içerisinde Neojen yaşlı kalker, marn ve konglomeralar Çumra ilçe merkezinin güney ve güneybatısında geniş sahalarda görülür. Konglomeralar üzerine marn ve kalkerler konkordant olarak gelmiştir (Şekil-3).

İnceleme sahasında Tersiyer yaşlı Apa Formasyonu Çayırbağ ofiyoliti üzerine diskordant olarak gelmiştir.

Pliyosen formasyonları Eski Hotamış Göl Sahasının doğusunda yer almaktadır. Formasyon Miosen kalkerleri üzerine konkordant olarak gelir. Alt Neojen kalkerleri üzerine konkordant olarak gelir. Pliyosen konglomeraları, kil çimentolu ve genellikle Paleozoik kalker çakıllıdır. Konglomeralarda tabakalaşma oldukça bariz olup eğimleri 5-15⁰ arasında değişmektedir.

Şekil-3: Araştırma Sahasının Jeoloji Haritası (MTA Genel Müdürlüğü'nün 1/500 000 ölçekli Türkiye Jeoloji Haritasından faydalanarak hazırlanmıştır).



Araştırma sahasında Orta-Üst Miyosen yaşlı Adakale volkanitlerine de rastlanmaktadır. Bu volkanik kayalar genellikle andezit ve traki-andezitlerden oluşur. Karadağ volkanizmasının kuzey uzantılarını oluşturan bu volkanik kayalar, inceleme alanında, Camiliçalı T. (1219 m.) ve çevresinde görülmektedir.

Çumra İlçesi sınırları içerisinde Kuaterner'e ait Formasyonlar yaygın olarak görülür. Özellikle Çumra ilçe merkezi, Okçu, Karkın ve İçeriçumra kesimlerinde izlenebilmektedir.

Kuaterner'e ait formasyonlar Hakyemez vd. (1992) tarafından Çumra, Okçu, Türkmencamili, Güvercinlik ve Karkın formasyonları şekline ayırtlanmıştır.

Çumra Formasyonu: Çumra İlçe Merkezi ve yakın çevresinde görülmektedir. Birim, Silttaşı ve kilttaşlarından oluşmaktadır. Bazı yerlerde çakıl ve kum oranı bariz artmaktadır. Formasyon Tersiyer yaşlı Apa formasyonu üzerine diskordant olarak gelir. Okçu, Türkmencamili ve Arıkören formasyonları yanal geçişlidir (Hakyemez vd., 1992: 36).

Okçu Formasyonu: Okçu Kasabasından Türkmencamili güneyine doğru uzanmaktadır. Formasyon genellikle küçük ölçekte gözlemleyebildiğimiz çapraz ve paralel tabakalı bol gastropod ve dreissensia kavkılı, kavkı kırıntılı az çimentolu çakıltaşı ve kum taşlarından oluşur (Hakyemez vd., 1992: 37).

Türkmencamili Formasyonu: Türkmencamili ve çevresinde görülmektedir. Formasyon beyaz, krem rengi, açık gri ve gri renkli marn ve kumlu marnlardan oluşur (Hakyemez vd., 1992: 38).

Güvercinlik Formasyonu: Bu formasyon Güvercinlik Köyü ve çevresinde görülür. Üçhüyük köyü arasında yüzlek verir. Formasyon koyu gri, koyu kahverengi ve siyahımsı kahverengi renklerde gevşek yapılı çamur taşlarından oluşur. (Hakyemez vd., 1992: 40).

Karkın Formasyonu: Bu formasyon Karkın civarında mostra verir. Sarımsı kahverengi ince kum taşı, silt taşı ve kil taşlarından oluşur (Aktaran: Tapur, 1998: 36).

İnceleme sahasında Hotamış Gölü'nün kuzeyinde NW-SE yönlü fay hattı mevcuttur. Hotamış Gölü'nün güncel çökelleri ile İnliadağ'ı oluşturan Ballıktepe, İnsuyu formasyonlarına ait kayatürleri ile Adakale andezitleri fay tarafından sınırlandırılmaktadır. Fayın batısında ise çöküntü alanı geometrisi sunan Hotamış Gölü ve bu göle ait çökeller yer almaktadır Harita alanında yaklaşık 5 km uzunluğunda olan fay, Adakale köyü'nden geçtikten sonra, inceleme alanı dışında, güney yönünde Karadağ'a kadar uzanır. Karadağ volkanitlerinin de çıkışını sağlayan fay, bölgedeki önemli tektonik yapılardan biridir. Kuvaterner yaşlı güncel çökellerin fay tarafından sınırlanması nedeniyle, bu fay aktif olarak değerlendirilmiştir (Aktaran: Yavuz, 2010: 31).

1.2. Jeomorfolojik Özellikler

Araştırma sahasında yeryüzü şekillerinin ortaya çıkmasında tektonizma, litoloji ve morfodinamik süreçlerin ortak etkisi bulunmaktadır. Genel hatlarıyla özetlenmeye çalışılan jeolojik yapı üzerinde şekillenen topoğrafik üniteleri, birkaç başlık altında incelemek mümkündür. Sahadaki başlıca morfolojik birimleri ; dağlık-tepelik alanlar, ova tabanı, aşınım yüzeyi ve obruklar oluşturmaktadır.

Dağlık alanlar, araştırma sahasında oldukça fazla yer tutmayan jeomorfolojik birimi oluşturmaktadırlar. Dağlık saha marn, konglomera ve çakıllı kireç taşlarından oluşmaktadır. Yükselteleri yaklaşık olarak 1000 m ile 1500 m arasında değişen bu dağlık alanlar ilçenin güneybatısında Apa Barajı ve çevresi ile yaklaşık 125 km²'lik bir alanı kaplamaktadır. Çukurkavak Köyü'nün kuzeydoğusunda bulunan Karlık T. (1522 m.), Dinek Kasabası'nın batısında yer alan Namdar T. (1466 m.) ve Çukurkavak Köyü'nün güneyinde yer alan Erenler T. (1456 m.) sahadaki en yüksek morfolojik ünitelerdir (Şekil-4).

Etüt alanımızda Apa Barajı'nın güneyinde bulunan yükselteler ise sırasıyla Avlama T., Kepez T., Ardıçlıkah T., Yatıktaş T., Kale T. (1380 m.) ve Turhan Tepe'dir. Kepez T. ve Ardıçlıkah T. Saraoğlu Deresi'nin açtığı kuru vadi ile birbirinden ayrılmaktadır.

İlçe'nin güneybatısında Çiçek Köyü'nün doğusunda yer alan Çandır T., Afşar Köyü'nün batısında Karyağdı T., Yenisu Mahallesi'nin kuzeydoğusunda bulunan

Kökez T., Timraş Obruğu'nun hemen güneyindeki Obruk Dağı (1171 m.), Obruk Dağı'nın batısında Angutlu T. (1122 m.) ile Angutlu Tepe'nin kuzeybatısında yer alan Köyçalı ve Sığır T. bu kesimdeki diğer dağlık alanlardır.

Araştırma sahasının güneyinde yer alan Erentepe Köyü'nün kuzeybatısında ki Camiliçalı T. (1219 m.) ve çevresinde Mezozoik ve Senozoik dönemlerine ait magmatik ve tortul kayalar gözlenmiştir. Çalışma alanı içerisinde Mezozoik seriler, ultrabazik magmatik kütle serpantinleşmiş peridotitlerle temsil edilmiştir (Tümer vd., 1976: 6).

Çalışma sahasında ilçenin güneydoğusunda yer alan Adakale Köyü'nün kuzeydoğusundaki Alıdağ ve Bozdağ (1244 m.) sahadaki diğer yükseltilerdir (Şekil-4). Bu dağların yamaçlarında çeşitli ebatlarda yamaç molozları yer almaktadır. Alıdağ ve Bozdağ'ın zirve ve yamaçları üzerinde karstlaşmanın oldukça ilerlediğini gösteren lapyra ve dolinler bulunmaktadır. Bozdağ'da Karadağ'ın volkan püskürmesi esnasında ortaya çıkardığı andezitler yaygın olarak görülmektedir (Foto-2).

Ayrıca Adakale köyü güneyindeki Domaşa T. (1041 m.) Hotamış Göl alanının doğusunda yer almakta olup, göl tabanından yaklaşık 40-44 m. yükseklik arz etmektedir. Kızıldağ tipik bir volkanik dağ görünümünde olup morfolojik manada genç bir özellik taşımaktadır (Öner, 1995: 23).

Araştırma sahasında Karadağ kütlelerinin kuzeydoğusunda Neojen kalkerleri yer almaktadır. Volkanik kütlelerin etrafının bu şekilde Neojen kalkerleri ile çevrilmiş olması, temelin Neojen'e ait kayalardan meydana geldiğini ve bu Neojen kütlelerin bir kısmının püskürme sırasında ortadan kalktığını bir kısmının da lavlarla örtüldüğünü göstermektedir (Aktaran: Tapur, 1998: 52).

Araştırma sahasında Konya Ovası ile aynı özellikleri taşıyan Çumra Ovası ziraat potansiyeli oldukça yüksek olan, güneybatıya doğru gittikçe yükseltisi nispeten artan geniş morfolojik bir ünedir.

Neojen devresi boyunca Toroslardan ve çevreden gelen alüvyonlarla doldurulan bu ova tabanı 1000-1050 m. izohipsleri arasında yer almıştır. Çumra merkezden güneye ve güneydoğuya doğru Okçu, Dinlendik, İnlüköy, Yörükcamili, Kaşoba ve Ortaoba köyü ile Arıkören'in kuzeydoğusuna ve güneyine kadar olan saha

Neojen göl tabanına sahip bir birikinti konisidir. Aynı şekilde Çumra'nın batısında Güvercinlik, Ürünlü, Türkmencamili, Üçhöyük, Taşağalköyleri ve Hotamış Gölü'nde geçerek Sürgüç köyüne kadar olan saha yine alüvyon niteliğinde ovadır (Şekil-4). Bölge genellikle alüvyal genç topraklarla çevrili çok yassı tepeciklerle, bunların arasında yer alan düz arazilerden meydana gelir. Okçu-Arıkören yolunun doğu ve batı bölümleri ile Taşocağı-Çumra yolunun batı kısımlarında bulunan araziler düz ve düze yakın (%2-12) olup hafif dalgalıdır. Diğer yerlerde ise meyil biraz daha fazladır (Aktaran: Özer, 1997: 11).

Konya Kapalı Havzası'nın güneyinde yer alan Çumra Ovası düz ve düze yakın hafif dalgalı bir topoğrafya arz eder. Pleistosen'de nemli ve plüvial bir iklim tesiri altında 25m. Derinliğinde bir gölle kaplı olan Konya Ovası ile aynı özellikleri taşıyan Çumra Ovasında da bu gölün kalıntılara rastlanır. Araştırma bölgesinde Pleistosen ve Holosen başlarındaki bu gölün yüksek seviyelerine bağlı olarak gelişmiş eski birikinti yelpazelerine de rastlanmıştır (Özer, 1997: 10).

Çarşamba Çayı plüvyal dönemde getirmiş olduğu malzemeleri Çumra Ovası'nın güneybatı kesiminde biriktirerek geniş bir birikinti yelpazesi oluşumuna neden olmuştur (Şekil-4). Birikinti yelpazesinde yuvarlaklaşmış ofiolit, kalker, çakıl taşları hakim unsurlardır. Kısmen tutturulmuş olan olan bu yelpazenin Pleistosen yaşta olma ihtimali yüksektir. Eski Konya Gölü'ndeki seviye oynamalarına bağlı olarak Çarşamba Çayı oluşturduğu birikinti yelpazesine gömülmüş ve birikinti yelpazesine ait unsurlar nispi yükseltisi 10-20 metre arasında değişen taraça yüzeyleri olarak günümüze kadar gelmiştir. Bu taraçalara Apasaraycık Köyü'nün batı kesimlerinde rastlanmaktadır (R. Bozyiğit ile kişisel iletişim, 1 Mart 2011).

Arıkören kuzeyinde 1018 m., 1014 m., 1013 m., 1010 m., ve 1009 m. yükseltilerindeki kıyı kordonları, Dressensialı depolar çekilen gölün taraçalarını temsil etmektedir. Hotamış Gölü'nün güney kesiminde eski gölün tabanını gösteren dalgalı bir aşım yüzeyi bulunmaktadır. Gölün Alıdağı'na bakan kenarlarında ise, eski gölün seviyelerini ölü falezler yer almaktadır (Aktaran: Özer, 1997: 11).

Araştırma sahasında Konya-Karaman yolunun 48. km.sinde Gökhüyük Köyü'nün güneyinde bulunan Timraş Obruğu karstik aşınım şeklidir (Foto-4).

Timraş Obruğu, 235 metreye 265 m. çapında bir elips şeklindedir. Obruk içindeki gölün derinliği 36-40 m. arasındadır. Su sathı, göl içerisinde bulunduğu aşınım düzlüğünün yaklaşık 15 m. aşağısındadır. Gölün su sathı 1014.51 m.'dedir. Bu aynı zamanda ortalama su seviyesidir (Buldur, 1991: 22).

Timraş Obruğu, Mezozoik kireçtaşlarından oluşmuştur. Obruk; tepenin kuzey yamacındadır ve Neojen gölsel kireçtaşlarında gelişmiştir. Obruk gölünde suyun hareket yönü güney-güneydoğudan kuzey-kuzeybatıya doğrudur. Timraş Obruğu da diğer obruklar gibi yağıştan etkilenmektedir. Beslenme alanına yakın olmasından dolayı su seviyesindeki değişimler büyük ve hızlı olmaktadır.

Gölün özellikle kuzey kıyılarında göl sularının eritici tesiri altında yamacın alt kısımları oyulmuş ve üst kesiminde bir niş meydana gelmiştir. Zamanla bu nişin çökmesi neticesinde yamaçtan aşağı düşmüş olan büyük kireçtaşı parçalarının varlığı, bu gölün yamaçlarının şekillenmesinde, erimenin yanı sıra çökmenin de önemli rol oynadığının işaretidir (Buldur, 1991: 25).

Araştırma sahamızdaki ikinci obruk olan Çakıllı Obruk, 2005 yılının Ekim ayında İçeri Çumra Çakıllar mevkiinde oluşmuştur. Elips şekilli obruğun çapı 5 m, derinliği 9 m olarak ölçülmüştür. Obruğun yamaçlarında kireçtaşı, kil ve marnlı tabakalar belirgin bir şekilde görülmektedir (Bozyiğit ve Tapur, 2009: 149).

1.3. İklim Özellikleri

İklim coğrafi çevreyi ve insan yaşamını çok yakından kontrol eden bir etmendir. Yalnız insanın yaşayışı değil, ekonomik etkinlikleri üzerinde de büyük etkiye sahiptir. Bu çevrede iklim özellikleri, araştırma sahasının beşeri ve ekonomik coğrafya olaylarının açıklanmasında yardımcı olacaktır.

Türkiye genel olarak dört hava kütesinin etkisi altındadır. Kuzeyli (Polar) soğuk hava kütleleri kış ve bahar aylarında, güneyli (Tropikal) hava kütleleri ise yaz ve bahar aylarında etkili olmaktadır (Kurter, 1971: 25-26).

Araştırma sahası Kış mevsiminde kutbi, Yaz mevsiminde ise tropikal hava kütlelerinin etkisi altında kalır. Kış mevsiminde Türkiye üzerinde Sibirya doğuşlu

kontinental polar (cP) hava kütlesi, Baltık ve Atlantik kaynaklı maritim polar (mP) hava kütleleri etkili olmaktadır.

Yazın Orta Avrupa dan gelen soğuk hava kütleleri, Karadeniz den geçerken ısınır ve nem kazanır. Kuzey Anadolu Dağları'nda o nemi bıraktıktan sonra, İç Anadolu'dan geçerken alttan ısınmaya bağlı olarak serince fakat yağışsız bir hava hali oluşur. Aynı hava kütlesi ilkbaharda daha nemli olduğu için İç Anadolu da alttan ısınarak kümilonimbüs bulutları, yani yağış olur.

Çumra' nın iklim özelliklerinin tespitinde, Çumra meteoroloji istasyonu ile D.M.İ.G.M.' nün uzun yıllara ait rasatlarından yararlanılmıştır.

Çumra ve çevresinin ikliminin ortaya çıkmasında planeter ve coğrafi faktörlerin etkileri görülmektedir. Planeter faktörlerden olan güneşleme süresi, Ocak ayından Temmuz ayına kadar sürekli artış gösterir. Maksimum güneşleme Temmuz ayındadır. Temmuz-Eylül ayları arasında bariz azalma göstermektedir. Eylül ayından Ekim ayına geçişte büyük düşüş gösterir (Tablo-1).

Tablo-1: Çumra'da Güneşleme Sürelerinin Aylara Dağılışı (1975–2009).

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	EYL	EKM	K	A	Y.O
Saat, dak.	3.4	4.1	6.3	7.4	9.2	10.5	11.2	11.2	9.1	7.5	4.4	3.2	7.2

Kaynak: D.M.İ.G., 2010

Araştırma sahamızda yağışın en yüksek değere ulaştığı ay Mayıs ayıdır. Kırkikindi yağışları dediğimiz yağışlar, ilkbahar mevsiminde yağışın en yüksek değere ulaşmasını sağlamaktadır.

Hava kütleleri, güneşlenme süresi, güneş ışınlarının geliş açısı gibi faktörler bir yerdeki iklim özelliklerinin ortaya çıkmasında yegane faktörler değildir. Yükselti, karasallık, orografik özellikler, kara ve denizlerin dağılışı gibi etmenler iklimin karakterinin belirlenmesinde etkili olurlar (Kara, 2010: 31). Etüt sahasında iklim özelliklerini etkileyen coğrafi faktörlerin başında karasallık gelmektedir.

Fiziki özellikler bakımından oldukça sade bir özelliğe sahip olan sahada ilçenin güneybatısındaki alan dışında dağlık alan yoktur. Çumra ilçesinin büyük bir

bölümünü ovalık saha oluşturmaktadır. Etrafına göre alçakta kalan bu alanda yağış oranı buna bağlı olarak oldukça düşüktür.

Çumra ilçesinin iklim özelliklerini iklim elemanlarını inceleyerek ortaya koymaya çalışacağız.

1.3.1. İklim Elemanları

1.3.1.1. Sıcaklık

Çumra'da yıllık ortalama sıcaklık 11.2 °C olarak tespit edilmiştir. Aylık ortalama sıcaklık eğrisinin yıl içerisindeki seyrine bakıldığında; en soğuk ayın Ocak (-4.2 °C) en sıcak ayın ise Temmuz (30.3 °C) ve Ağustos (30.3 °C) olduğu görülmektedir (Tablo-2, Şekil-5). Ocak ayından Ağustos ayına kadar sıcaklık değerleri sürekli artış, Ağustos ayından itibaren ise sürekli bir azalış dikkati çekmektedir.

Etüt sahasında ortalama yüksek sıcaklıklar ortalama sıcaklıklarda olduğu gibi Ocak ayından Temmuz ayına kadar sürekli artış göstererek, Temmuzda maksimum değere ulaşır (Tablo-2).

Temmuz'dan itibaren tedricen azalan ortalama yüksek sıcaklıklar, Ekim den Kasım ayına geçişle büyük düşüş gösterir. Ortalama düşük sıcaklıkların, ortalama yüksek sıcaklıkların yıl içerisindeki seyrine uygunluk gösterir (Tablo-2, Şekil-4).

Tablo-2: Çumra'da Ortalama, Ortalama Yüksek ve Ortalama Düşük Sıcaklıkların Aylara Dağılışı (1975-2009)

İst./Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Y.O
Ort.Sic. °C	0.0	1.0	5.6	11.1	15.6	19.9	22.7	22.1	17.7	12.1	5.9	1.7	11.2
Ort.Yük.Sic. °C	5.0	6.6	12.3	18.0	22.6	27.1	30.3	30.3	26.5	20.2	12.7	6.7	15.6
Ort.Düş.Sic. °C	-4.2	-3.6	-0.2	4.6	8.5	12.1	14.6	14.1	9.9	5.7	0.8	-2.2	5.0

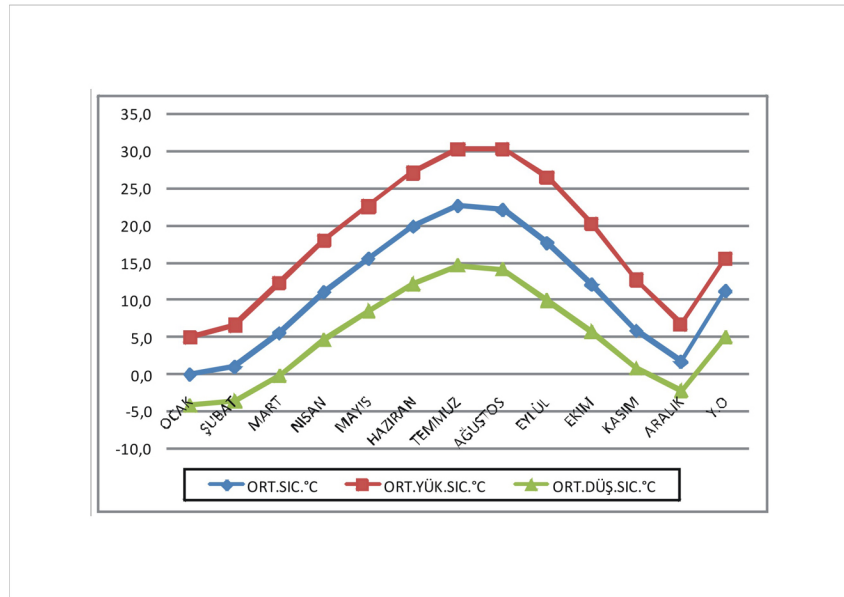
Kaynak: D.M.İ.G., 2010

Sıcaklığın mevsimlere dağılışına baktığımızda, en soğuk mevsimin Kış (0,9 °C), en sıcak mevsimin ise Yaz (21,5 °C) aylarıdır. Sonbahar (11,9 °C) , İlkbahar'a (10,7 °C) göre daha sıcak olduğu görülmektedir (Tablo-3).

Tablo-3: Çumra'da Ortalama Sıcaklıkların Mevsimlere Göre Dağılımı

Mevsimler				
Kış	İlkbahar	Yaz	Sonbahar	Y O
0.9 C ⁰	10.7 C ⁰	21.5 C ⁰	11.9 C ⁰	11.2 C ⁰

Kaynak: D.M.İ.G., 2010

Şekil-5: Çumra'da Ortalama, Ortalama Yüksek ve Ortalama Düşük Sıcaklıkların Aylara Dağılışı

1.3.1.1.1. Don Olaylı Günler

Etüt sahasında yılın 9 ayında don olaylı günün yaşandığı tespit edilmiştir. Haziran, Temmuz, Ağustos aylarında ise don olaylı güne rastlanmamıştır. Çumra'da don olaylı gün sayısı, 96,7 gündür. Yıl içerisinde en fazla don olaylı güne Ocak ayında rastlanır. Bunu Şubat ve Aralık ayları izler (Tablo-4).

Tablo-4: Çumra'da Don Olaylı Günlerin Aylara Dağılımı (1975-2009)

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Y.O
Gün Sayısı.	23.4	20.9	14.9	2.5	0.1	-	-	-	0.0	1.9	12.7	20.3	96.7

Kaynak: D.M.İ.G., 2010

1.3.1.2. Basınç ve Rüzgârlar

1.3.1.2.1. Basınç

Çumra'da ortalama basınç 900,3 mb'dir. Ekstrem aylar arasındaki basınç farkı 6,0 mb olarak belirlenmiştir. Yıl içerisinde en düşük aylık ortalama basınç Temmuz da (897,3 mb), en yüksek basınç ortalaması Kasım ayına (903,2 mb) rastlar. Yörede Ocak ayından Nisan ayına kadar tekrar düşen basınç, Nisan'dan itibaren yükselir. Mayıs'tan itibaren tekrar düşmeye başlayan basınç, Temmuz'da minimuma iner. Temmuz-Kasım arasında yükselişe geçen basınç, Kasım'da maksimuma ulaşır. Aralık ayında tekrar düşüşe geçer (Tablo-5).

Tablo-5: Çumra da Ortalama Aktüel Basıncın Aylara Dağılışı (1975-2009)

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Y.O
Mb.	902.5	901.1	899.5	898.6	899.1	898.6	897.3	898.3	900.5	902.8	903.2	902.8	900.3

Kaynak: D.M.İ.G., 2010

1.3.1.2.2. Rüzgâr

Çumra da rüzgârların yıl içerisindeki ortalama esme sayıları incelenirse Ocak ayında en yüksek frekansta 3,2 ile SSE yönlü rüzgâr sahiptir. En düşük 1,3 ile NE yönlü frekanstır. Şubat ayında en yüksek 3,3 frekansı ile SSE ve NNW yönlü rüzgârlardır. Şubatta en düşük frekans yine 1,3 ile ENE yönlü rüzgârlardır.

Mart ayında en yüksek frekansa sahip yön 3,4 ile NNW sektörlü rüzgâra ait iken, en az frekans Ocak ve Şubat aylarındaki gibi (1,3) SE ve ENE yönlüdür. Nisan ayında en yüksek frekans 3,8 lik frekansla SSW yönlü rüzgârlardır. Mayıs ayında en yüksek frekansa 2,2 lik değer ile yine SSE yönlü rüzgarlar hakimdir. En düşük 1,5 lik değeri ile ENE, W ve SE yönlü rüzgârlar sahiptir.

Haziran ayında 2,6'lık değerle WSW yönlüdür. En düşük frekans ise 0,8'lik oranı ile ESE yönlü rüzgârlardır. Ağustos Ayında ise 1,8'lik değerle yine NNE ve NNS yönlü rüzgârlar en etkili olan rüzgârlardır. En düşük rüzgâr frekansı 1,2'lik oranı ile SE, SSE ve SSW yönlü rüzgârlardır.

Eylül ayında ise 2,7 lik oranı ile NNW yönlü rüzgârlar etkili iken en düşük frekansa 1,1'lik oranı ile ENE yönündeki rüzgârlar sahiptir. Ekim ayında bir önceki

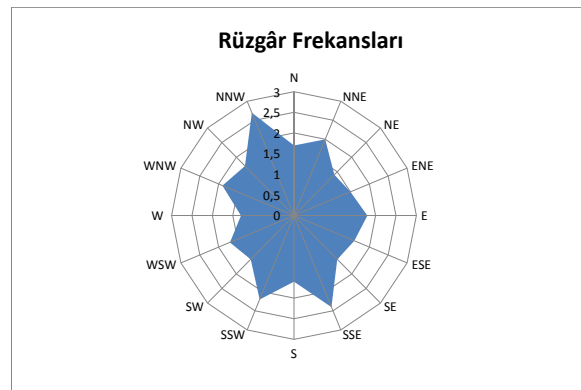
ay gibi en yüksek frekans 2,0'lık oranı ile WSW ve NNW yönlü rüzgârlardır. Bu ayın en düşük frekansı ile 1,1' lik oranı ile yine ENE yönlü rüzgârlardır. Kasım ayında ise 3,4 ile NNW yönlü rüzgârlar en yüksek frekansa sahipken en düşük 0,9'luk oranı ile ENE yönlü rüzgârlardır. Aralık ayında en yüksek frekans (3,2) WNW ve NNW, en düşük WSW (0,6) yönlü rüzgârlardır (Tablo-6).

Tablo-6: Çumra'da Rüzgarların Aylık Esme Sayıları Toplamı (1975-2009).

Yönlere	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Y.O
N	1.8	2.2	2.1	1.9	1.7	1.7	1.7	1.4	1.5	1.5	1.9	1.8	1.7
NNE	1.7	2.4	2.5	2.4	2.1	2.3	2.5	1.7	1.8	1.5	1.7	1.7	2.0
NE	1.3	1.7	1.8	1.6	1.6	1.5	1.7	1.4	1.5	1.2	1.2	1.3	1.4
ENE	2.4	1.3	1.7	2.1	1.5	1.5	1.9	1.8	1.1	1.1	0.9	1.8	1.5
E	2.1	1.7	2.2	2.1	2.1	2.1	1.7	1.5	1.6	1.4	1.7	1.5	1.8
ESE	1.7	2.0	2.2	2.1	1.7	0.8	1.3	1.5	1.4	1.2	2.6	1.2	1.6
SE	1.7	1.7	1.7	1.9	1.5	1.3	1.5	1.2	1.2	1.3	1.6	1.8	1.5
SSE	3.2	3.3	3.2	3.5	2.2	2.0	1.8	1.2	1.8	1.8	2.9	3.0	2.4
S	1.6	2.1	2.0	1.7	1.6	1.4	1.8	1.4	1.4	1.4	1.7	2.2	1.6
SSW	2.2	2.9	3.1	3.8	1.9	2.5	1.8	1.2	1.5	1.7	2.0	2.6	2.2
SW	1.6	2.0	1.9	1.9	1.5	1.7	1.4	1.4	1.5	1.3	1.4	1.4	1.5
WSW	1.6	1.5	2.4	2.7	1.8	2.6	1.2	1.4	1.7	2.0	1.6	0.6	1.7
W	1.4	1.2	1.8	1.5	1.5	1.5	1.4	1.4	1.3	1.3	1.1	1.2	1.3
WNW	2.8	2.7	1.8	1.9	1.8	2.0	1.5	1.5	1.2	1.3	1.6	3.2	1.9
NW	2.0	2.0	2.0	1.8	1.7	1.8	1.9	1.4	1.5	1.6	1.7	1.5	1.7
NNW	2.5	3.3	3.4	3.7	2.4	2.4	2.6	1.8	2.7	2.0	3.4	3.2	2.7

Kaynak: D.M.İ.G., 2010

Şekil-6: Çumra'nın Yıllık Rüzgâr Gülü (1975-2009)



Çumra ve çevresinde aylık rüzgar hızları incelendiğinde (Tablo-7) aylık ortalama rüzgar hızları az olup, aylar arasında büyük farklar görülmemektedir. Çumra'da aylık rüzgar hızına ait maksimum değer 1.2 m/sec. ile Mart ve Nisan aylarına aittir. Minimum değer ise 0.5 m/sec. ile Ekim ayına rastlar. Maksimum ve minimum ortalama rüzgar hızları arasındaki fark 0.7 m/sec.'dir. Aylık rüzgar hızları mevsimlere göre farklılık göstermektedir. İlkbahar rüzgar hızının en fazla olduğu mevsim olup, bunu Kış ve Yaz mevsimleri izlemektedir.

Tablo-7: Çumra'da Aylık Ortalama Rüzgar Hızları (1975-2009)

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Y.O
m/sec.	0.9	1.1	1.2	1.2	0.9	1.0	1.1	0.8	0.7	0.5	0.7	0.8	0.9

Kaynak: D.M.İ.G., 2010

1.3.1.3. Nem ve Yağışlar

1.3.1.3.1. Nispi Nem

Çumra'ya ait aylık ortalama nispi nem miktarının aylara dağılışını incelediğimizde Ocak ayından Temmuz ayına kadar nispi nemde sürekli azalma , Ağustos'dan Aralık ayına kadarki dönemde ise sürekli çoğalma görülür. Nispi nemin en yüksek olduğu aylar Aralık ve Ocak, en düşük olduğu aylar Temmuz ve Ağustos'dur (Tablo-8).

Tablo-8: Çumra'da Ortalama Nispi Nemin Aylara Dağılışı (1975-2009)

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Y.O
%	75	72	64	59	58	53	50	50	54	64	71	76	62

Kaynak: D.M.İ.G., 2010

Yörede ortalama bulutlu gün sayısı 167.4 gün, bulutlu gün sayısı en fazla olduğu ay Mayıs (19.3 gün), en düşük olduğu ay ise Ağustos (7.1 gün)'dur. Çumra'da açık günlerin yıllık toplamı 133.1 gündür. Açık günlerin en fazla olduğu ay 23.8 ile Ağustos, en az olduğu ay Aralık (3.2 gün) olmuştur. Kapalı gün sayısı yıllık 64.3 gündür. Kapalı gün sayısı en fazla olan ay Aralık (12.1 gün) en az olduğu aylar Ağustos (0.0) gün olarak tespit edilmiştir. Sisli gün sayısı yıllık toplam 25.1

gündür. Sisli günlere en fazla Aralık 7.5 gün, en az Haziran Temmuz ve Ağustos aylarında rastlanır.

1.3.1.3.2. Yağış

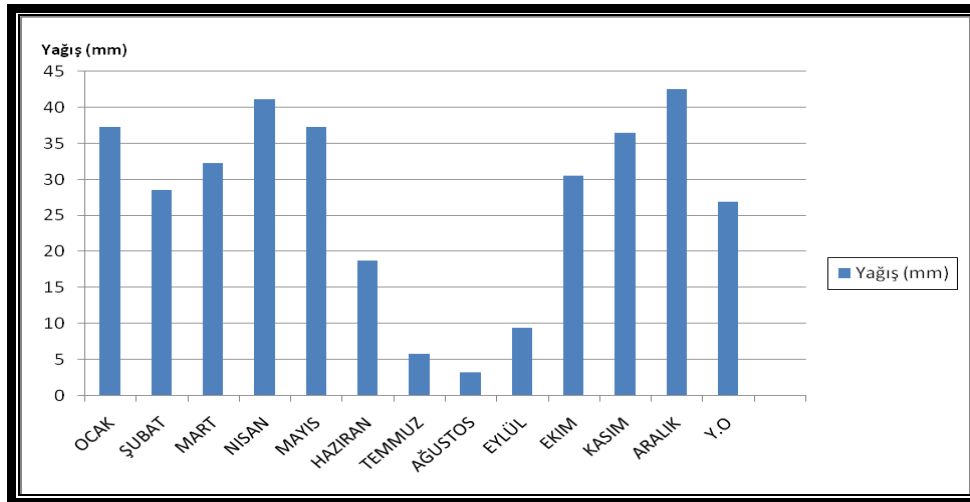
Çumra ilçesi karasal iklimin hüküm sürdüğü yazların sıcak ve kurak geçtiği bir sahada yer almaktadır. Çumra da ortalama yağış miktarı 323.5 mm'dir . Türkiye ortalamasının oldukça altında yağış alan etüt sahamız yağışın aylara dağılışındaki düzensizliğiyle de dikkati çeker.

Tablo-9: Çumra'da Yıllık Ortalama Yağışın Aylara Dağılışı (1975-2009)

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Y.O
mm	37.3	28.6	32.3	41.1	37.3	18.8	5.8	3.3	9.5	30.6	36.5	42.5	26.9

Kaynak: D.M.İ.G., 2010

Şekil-7: Çumra'da Yıllık Ortalama Yağışın Aylara Dağılışı (1975-2009)



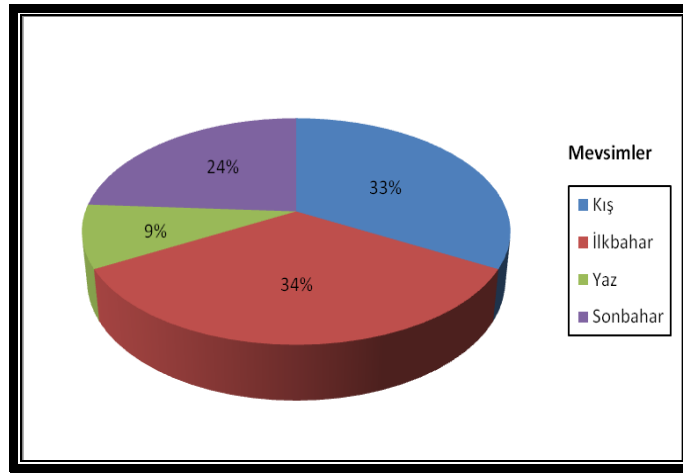
Etüt sahasında en yağışlı ay Aralık (42.5 mm), en az yağış alan ay ise Ağustos 3.3 mm' dir. Mayıs ayının en yağışlı ay olmasında kırkikinci yağmurlarının etkileri görülür. Mayıs ayından itibaren düşüşe geçen yağış Temmuz ve Ağustos aylarında en az seviyelere düşer. Eylül ayından itibaren artarak yılın en yağışlı ayı olan Aralık ayında 42.5 mm'ye ulaşır. Bu veriler ışığında en yağışlı mevsim İlkbahar en kurak mevsim ise Yaz'dır. İlkbahar mevsimini Kış ve Sonbahar mevsimi takip eder (Tablo-10).

Tablo-10: Çumra'da Yıllık Ortalama Yağışın Mevsimlere Dağılışı (1975-2009)

Mevsimler	Kış	İlkbahar	Yaz	Sonbahar
mm.	108.4	110.7	27.9	76.6

Kaynak: D.M.İ.G., 2010

Çumra da yağış miktarının azlığı yağışın aylara ve mevsimlere dağılışındaki düzensizlik bitki örtüsü ve toprak nemini olumsuz yönde etkilemiştir.

Şekil 8: Çumra'da Yıllık Ortalama Yağışın Mevsimlere Dağılışı (1975-2009)

1.3.2. Yağış Etkinliği ve İklim Tipi

Yağışın gerçek etkisi sadece düşen yağış miktarı ile belirlenmez. Miktar ile beraber şiddeti, zamanı, hava sıcaklığı ve buharlaşma miktarı, ne kadarının akışa geçtiği ya da toprağa sızdığı gibi özellikler hep birlikte bir yörenin nemlilik karakterini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda yağış miktarının dışında diğer etkili faktörleri de dikkate alarak nemliliği ya da kuraklığı tespit edebilmek için formüller geliştirilmiştir (Kara, 2010: 54).

Erinç formülüne göre; Çumra'da Kasım, Aralık, Ocak, Şubat ve Mart ayları çok nemli (ÇN), Nisan ayı nemli (N), Mayıs ayı yarı nemli (YN) geçmektedir. Haziran ayı kurak (K), Temmuz, Ağustos ve Eylül ayları tam kurak (TK) olmaktadır. Ekim Ayı kurak (K) kasım ayı ise yarı kurak (YK) dır.

De Martonne (1923) formülüne göre; Çumra'da Kasım, Aralık, Ocak, Şubat ve Mart ayları nemli (N), Nisan ve Eylül ayları Yarı Kurak (YK), Mayıs, Haziran,

Temmuz, Ağustos ve Eylül ayının sonuna kadar Kurak (K) Ekim ayında Yarı Kurak (YK) olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 11: Çumra'nın De Mortonne (1923) ve Erinç(1965) Formüllerine Göre İklim Tipi

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Y.O
Erinç	ÇN	ÇN	ÇN	N	YN	K	TK	TK	TK	YN	ÇN	ÇN	YN
De.M	N	N	N	YK	K	K	K	K	K	YK	N	N	YK

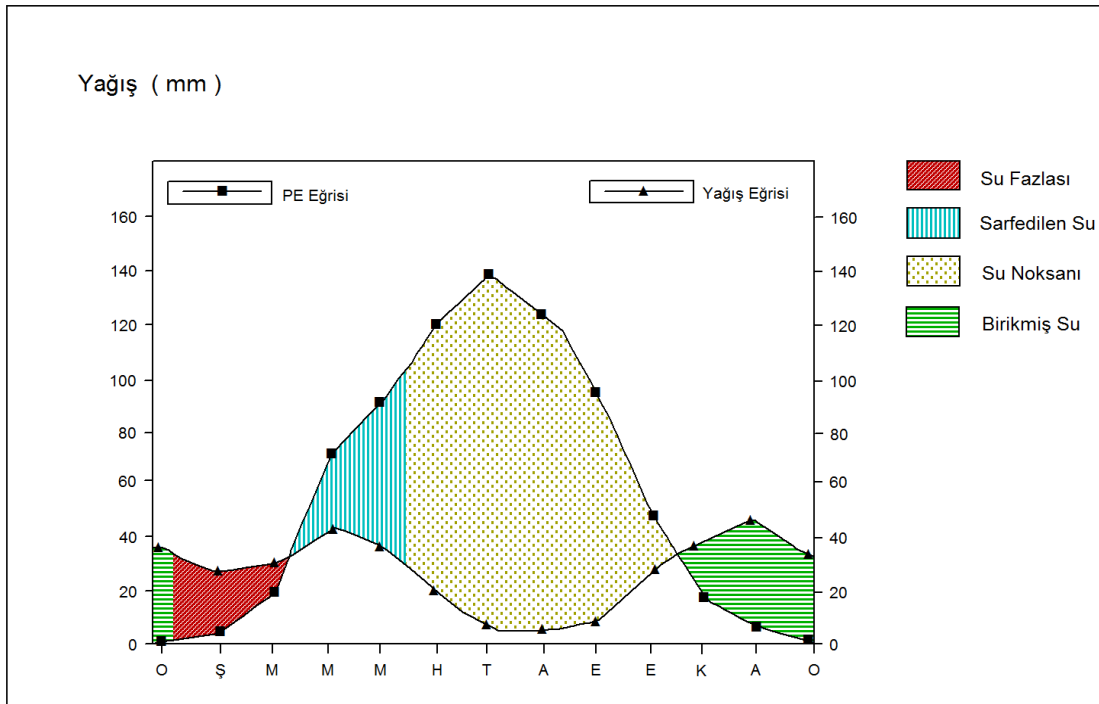
Kaynak: D.M.İ.G., 2010

Çumra'ya ait Thorntwaite'a göre su bilançosu tablosu ve grafiği incelendiğinde; yörede, Kasım ayından itibaren suyun toprakta birikmeye başladığı görülür. Yağış miktarının PE den fazla olduğu Kasım, Aralık, Ocak, Şubat ve Mart aylarında da toprağa su birikmesi devam eder. Yağışların Kasım ayından itibaren artarak devam etmesi ve en yüksek değerlere ulaşması nedeniyle Şubat ve Mart aylarında toprakta su fazlası bile görülür. Nisan ve Mayıs aylarında biriken su sarfedilir. Haziran ayından Ekim ayının sonuna kadar su eksikliği görülür. Thornthwaite iklim tasnifine göre; Çumra da yarı kurak birinciden mezotermal, su fazlası olmayan ya da çok az olan kontinental şartlara yakın iklim tipine girdiği anlaşılır.

Yörenin iklim tipinin belirlenmesinde Thorntwaite'ın iklim sınıflamalarından yararlanılmıştır. Thorntwaite su bilançosu diyagramına göre yörenin yağış tesirlilik indisi -30,6 ve sembolü (**D**), sıcaklık tesirlilik indisi 710,8 ve sembolü (**B'₁**), kuraklık indisi 5,1 ve sembolü (**d**), PE'nin üç yaz ayına oranının indisi 53,2 ve sembolü (**b'₃**) olarak tespit edilmiştir. Buna göre Çumra, **D B'₁ d b'₃** sembolleri ile ifade edilen ve yarı kurak dördüncü dereceden mezotermal (orta sıcaklıkta), su fazlası kış mevsiminde ve orta derecede olan ve kontinental şartlara yakın iklim tipine girdiği anlaşılmaktadır.

Tablo 12: Çumra'nın Su Bilançosu Tablosu

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Y.O
Ortalama sıcaklık	0.0	1.0	5.6	11.1	15.6	19.9	22.7	22.1	17.7	12.1	5.9	1.7	11.2
Sıcaklık indisi	0.0	0.0	1.1	3.3	5.6	8.1	9.8	9.4	6.7	3.8	1.2	0.2	49.2
Güneşlenme katsayısı	0.85	0.84	1.03	1.10	1.23	1.24	1.25	1.17	1.04	0.96	0.84	0.83	-
B.P.E. mm	0	1	18	62	73	98	110	102	83	50	22	3	622
D.P.E. mm	0	1	18.5	68.2	89.7	121.5	137.5	119.3	86.3	48	18.4	2.4	710.8
Yağış	37.3	28.6	32.3	41.1	37.3	18.8	5.8	3.3	9.5	30.6	36.5	42.5	323.6
Bir su değ.	37	5	0	-27.1	-52.4	-20.5	0	0	0	0	18	40	-
Birikmiş su	95	100	100	72.9	-20.5	0	0	0	0	0	18	58	-
Gerçek e.t.p	0	1	18.5	68.2	89.7	39.3	5.8	3.3	9.5	30.6	18.4	2.4	286.7
Su noksanı	0	0	0	0	0	82.2	131.7	116	76.8	17.4	0	0	424.1
Su fazlası	0	22.6	13.8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	36.4
Akış	0	11.3	12.5	6.2	3.1	1.5	0.7	0.3	0.1	0	0	0	35.7
Akma açığı	37.3	17.3	19.8	34.9	34.2	17.3	5.1	3.0	9.4	30.6	36.5	42.5	288
Nem oranı	+	27.6	0.75	-0.40	-0.58	-0.85	-0.95	-0.97	-0.89	-0.36	0.98	16.7	-

Şekil-9: Çumra'nın Su Bilançosu Diyagramı (Thorntwaite göre).

1.4. Hidroğrafik Özellikler

Mekânın coğrafi olarak incelenmesinde ele alınması gereken hususlardan biri de mekânın sahip olduğu hidrolojik potansiyel ve yerel hidrolojik özelliklerdir. Buna göre, araştırma sahasının sahip olduğu yeraltı ve yüzey suları potansiyeli genel olarak zengin sayılır. Bu durum, nispeten fazla yağış almamasına rağmen sahanın sahip olduğu litolojik ve morfolojik özellikleri ile ilgili bir husustur.

Araştırma sahasının en önemli akarsuları Çarşamba Çayı ve May Deresidir. Çarşamba Çayı inceleme sahasının en büyük akarsuyudur (Şekil-10). Çarşamba Suyu'nun başlıca kaynakları Bozkır ilçe sınırları içerisinde yer alan Hacı Ömer Dağı, Softasuyu T. (1762 m.) ve Beşikkıran T. (2008 m.) arasındaki sahadan gelmektedir. Özellikle Karacahisar Köyü yakınlarındaki Aygır Pınarı, Çarşamba Suyu'nu besleyen en önemli kaynaktır (Akkuş ve Bozyiğit, 2000: 98).

Yukarı kısımda eski bir fay hattına yerleşen Çarşamba Suyu, Aşağı Sorkun'dan itibaren Bozkır'ın 2 km. batısına kadar 11 km. batı-doğu istikametinde dar ve derin bir vadide akmaktadır (Doğan, 1997: 156). Dereköy civarında Neojen tortulları içerine gömülmüş Çarşamba suyu'nun tabanında 4-5 m. seviyelerinde alçak taraçalar yer almaktadır. Ayrıca vadi tabanına yakın kesimlerde yüzeyleyen kaynak sularının oluşturduğu travertenler yer almaktadır. Burada 1120 m. civarına inen akarsu, kaynak kesimine göre yer yer 850-900 m.'ye varan bir alçalma göstermektedir. Bozkır ilçe merkezini ortasından geçen akarsuyu yöre halkı Uluçay olarak da isimlendirmektedir (Saraçoğlu, 1990: 293). Akarsu, Yolören'den itibaren kalker kayaçlar içerisinde açılmış kanyon vadiye girmektedir. Yer yer kanyonun etrafındaki araziye göre derinliği 200-250 m.'yi bulmaktadır. 10 km. kuzey-kuzeydoğu istikametinde ilerleyen akarsu, Beyşehir'den gelen Beyşehir Kanal Çayı ile Pınarcık Köyü'nün 700 m. kadar kuzeybatısında birleşmektedir. Birleşme noktası, Suçatı olarak adlandırılmaktadır. Suçatı ile Mavi Köprü arasında kalan 4 500 metrelik kısım Mavi Boğaz adını taşımaktadır. Mavi Köprü ile Belkuyu köyünün 1 km. güneydoğusuna kadar olan bu kısımda (15 km.) Mesozoik kalkerleri içinde açılmış bir boğazdır. 35 km. uzunluğundaki bu dar ve derin vadi, Çarşamba Çayı Boğazı adı ile isimlendirilmiştir (Biricik, 1982: 133).

Çarşamba Suyu gerek yıllar arası dönemde gerekse aylık akıttığı su miktarına göre düzensiz bir rejime sahiptir. Akımın en yüksek olduğu yıl 1968, en düşük olduğu yıl 1964 olarak gerçekleşmiştir. Uzun süreli ortalama debi $3.814 \text{ m}^3 / \text{sn}$ ' dir. Aylık ortalama akım; Mart'ta karların erimesi ile birlikte hızla artmakta ve Nisan ayında maksimum akıma ulaşmaktadır. Mayıs ayında akım birden bire düşerek Ağustos ve Eylül aylarında minimum düzeye düşmektedir (Akkuş ve Bozyiğit, 2000: 99).

Çarşamba Çayı'nın akım özellikleri ve rejimini tespit etmek amacıyla E.İ.E idaresinin üç akım gözlem istasyonuna ait akım verileri incelenmiş, bunlardan Mavi Köprü üzerindeki veriler esas alınmıştır. Çarşamba Suyu ile Beyşehir Kanalı'nın birleştiği yerde olan Çarşamba Çayı Boğazı'nın (Mavi Boğaz) yukarı bölümü (Bozkır civarı) 302 km^2 , Çarşamba Çayı Boğazı ile Apa Barajı arasındaki saha ise 550 km^2 lik bir drenaj alanına sahiptir (Dinç, 1999: 64).

Araştırma sahasının ikinci akarsuyu May Deresi'dir. Konya'nın güneybatı tarafındaki dağlardan doğan muhtelif derelerin suları ile meydana gelir. Hatunsaray civarında, Kavak, Kestel ve Ağva dereleri ile birleşir ve Hatunsaray Deresi adı ile güneydoğuya akar. Alibeyhüyüğü civarında Çumra Ovası'na dahil olmaktadır. Üzerine 1960 yılında May barajı yapılmıştır.

Etüt sahasının bir diğer hidroğrafik ünitesi ise Eski Hotamış Göl Alanıdır. Saha Pleistosen'deki devrelerde göllerle kaplanmış olup, sonradan bunların alanlarının daralması ve plüvial devrenin bitmesiyle Anadolu'nun büyük bir kısmı güneyin tropikal atmosferi içine girmiş ve buharlaşma artınca göl yavaş yavaş kurumuştur. Yerinde ise Hotamış gölü eski gölün bir bakiyesi olarak kalmıştır.

Hotamış Gölü'nün güney kesiminde eski gölün tabanını gösteren dalgalı bir aşınım yüzeyi bulunmaktadır. Ali Dağı'na bakan kenarlarında ise eski gölün seviyelerini gösteren terk edilmiş ölü falezler yer almaktadır. Volkanik formasyonları, dolomatik kireç taşları, kristalize kireç taşları, kireç taşları ve Neojen'in sedimentleri göl sularının kimyasal bileşiminde rol oynadıkları gibi yer altı sularının kalitesi üzerinde de etkili olmaktadır.

Azami derinliği 1m.'yi bulamayan Hotamış Gölü'nün suları yapılan analiz sonuçlarına göre C_2S sınıfına girmektedirler. Buna göre orta tuzlu (C_2) ve az

sodyumlu (S_1) olan göl suları sulama suyu olarak kullanılabilir. Buna karşılık Pınarbaşı Kaynak suları ise (C_3S_1) yüksek tuzlu az sodyumlu sular grubuna girmektedirler. Hotamış Gölü sularını Pınarbaşı kaynak sularına göre daha kaliteli ve sulamaya elverişli olması yüzeysel beslenme ile ilgilidir. (Biricik, 1992: 23).

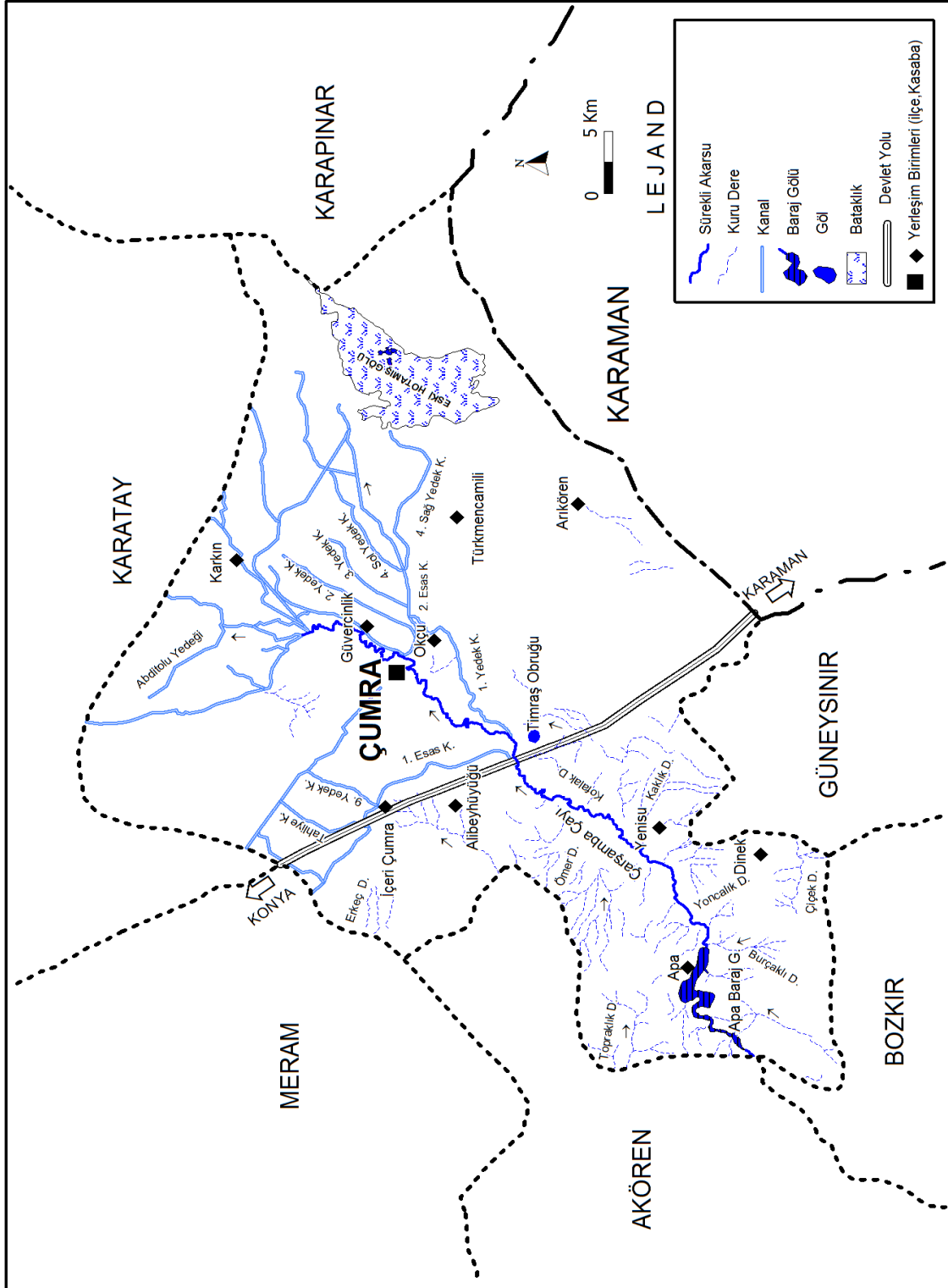
Ancak, Pınarbaşı kaynak suları son yıllarda ve özellikle 1994 yılında tamamen kurumuştur. Beyşehir Gölü'nün çekilmesi münasebetiyle, Çarşamba'ya su salınmamasından dolayı Hotamış Gölü çekilmiştir. Ağustos ayı sonlarına doğru göl yatağında hemen hemen hiç su kalmamakta bataklık görünümü daha ağır basmaktadır. DSİ'nin Çoka burnunda bulunan eşel, 0 metreye düşmüştür.

Araştırma sahasında ilçenin güneybatısında yer alan Apa Barajı ise bir diğer önemli hidrografik ünedir (Şekil-10). Apa Barajı, Çumra İlçesi' nin 35 km. güneybatısında, Apa Köyü civarında Çarşamba Çayı üzerine inşa edilmiştir. Baraj % 90'ı sulama; % 10' u taşkınları önleme amacıyla 1963 yılında yapılmıştır.

Apa Barajı' nın drenaj alanı 1720 km²'dir. Sulama sahası 450.000 hektar alanı kapsamaktadır. Barajdan yapılan tahliyenin yarısı Hotamış Gölü' ne diğer yarısı ise Tuz Gölü' ne verilmektedir (DSİ, 1980). Baraj sahası olarak seçilen sahada hakim litolojik birimleri muhtelif yaşlardaki kalker ve Kuaterner yaşlı alüvyon oluşturmaktadır. Yapılan sondajlara göre 65 m. Neojen konglomasından sonra Mesozoik yaşlı kalkerlere geçilmiştir. Özellikle kalker formasyonların fazla yer tutması su kayıplarını artırıcı bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır (Akkuş ve Bozyiğit, 2000: 106).

Çumra ovasında DSİ tarafından yer altı sularını araştırmak, içme ve kullanma suyu sağlamak amacıyla çok sayıda sondaj kuyusu açılmıştır. Araştırma sahasında açılan kuyular: Arıkören 66, Okçu 57, Dinlendik 24, Türkmencamili 54, İnliköy 41, Yörükcamili 5 ve Kuzucu'da 12 adet kuyu açılmıştır (DSİ, 1997). Çumra çevresinde satıl ve yer altı suyu geliştirilmesi sahası, neojen akiferlerin en iyi geliştiği bölgedir. Sahadaki yeraltı suları KOP'nin Beyşehir gölünden sonra en büyük su kaynağını oluşturmaktadır.

Şekil-10: Araştırma Sahasının Hidroloji Haritası (Harita Genel Komutanlığı'nın 1/100 000 Ölçekli Topoğrafya Haritalarından faydalanarak hazırlanmıştır).



Ovada su taşıyan formasyonlar Mezozoik kalkerleri, Neojen kalkerleri ve alüvyonlardır. Neojen kalkerleri ovada en önemli akiferi teşkil ederler ve bütün ova altında yayılım gösterirler. Kalınlıklarının 250 metreden fazla olduğu tahmin edilmektedir. Derinlikleri ise Çumra ve çevresinde 5 metre olan Neojen kalkerlerinin derinliği doğu fayı çevresinde 250 metreye ulaşır.

Konya Ovasında çizilen yer altı suyu eğrilerine göre araştırma sahasında yer altı suyu akım yönü genellikle güneybatıdan kuzeydoğuya doğrudur. Sahada yer altı su seviyesi yıl boyunca değişir. Yer altı su seviyesinin en yüksek olduğu aylar Nisan, Mayıs ve Haziran aylarıdır. Yer altı su seviyesinin en düşük olduğu aylar ise Kasım, Aralık ve Ocak aylarıdır.

1.5. Toprak Özellikleri

İnsan hayatı için büyük önem taşıyan doğal çevre kaynaklarından birisi de şüphesiz topraktır. İster kent yerleşmesi ister kırsal bir yerleşme olsun, üzerinde kurulacak mesken türünden, sürdürülecek ekonomik faaliyet biçimlerine kadar pek çok beşeri etkinliğin toprak özelliklerinden önemli derecede etkilendiği söylenilebilir. Beşeri faaliyetlerin sürekliliği için büyük öneme sahip olan toprak örtüsünün oluşumu üzerinde pek çok faktörün etkinliği söz konusudur (Coşkun, 2009: 53).

Araştırma sahasında beş farklı toprak türü söz konusudur. Bunlar; Alüvyal topraklar, kahverengi topraklar, regosol topraklar, hidromorfik alüvyal topraklar ve kırmızı kahverengi topraklarıdır (Şekil-11). Sahadaki bu toprak gruplarında, en geniş yayılış gösteren, azonal topraklar içinde yer alan alüvyal topraklardır.

Bunlar genellikle derin topraklardır. Ancak drenaj bozukluğu tuzluluk ve çakıllık nedeniyle tesirli toprak derinliği tehdit edilmiştir. Ovada taban suyunun yüksek olması halinde toprak profili veya yüzeyinde çoraklaşmalar görülebilir. Bölgede hafif ve orta derecede tuzluluk oranı vardır (Aktaran: Özer, 1997: 26).

Alüvyal topraklar ilçe topraklarının yaklaşık % 36'sını oluşturmaktadır. Yüzey sularının tabanlarında veya etki alanlarında, akarsular tarafından taşınarak yığılan genç sedimentler üzerinde yer alan bu topraklar Çumra ilçe merkezi'nin kuzey ve kuzeydoğusunda; Abditolu, Alemdar, Küçüköy, Fethiye, Güvercinlik ve

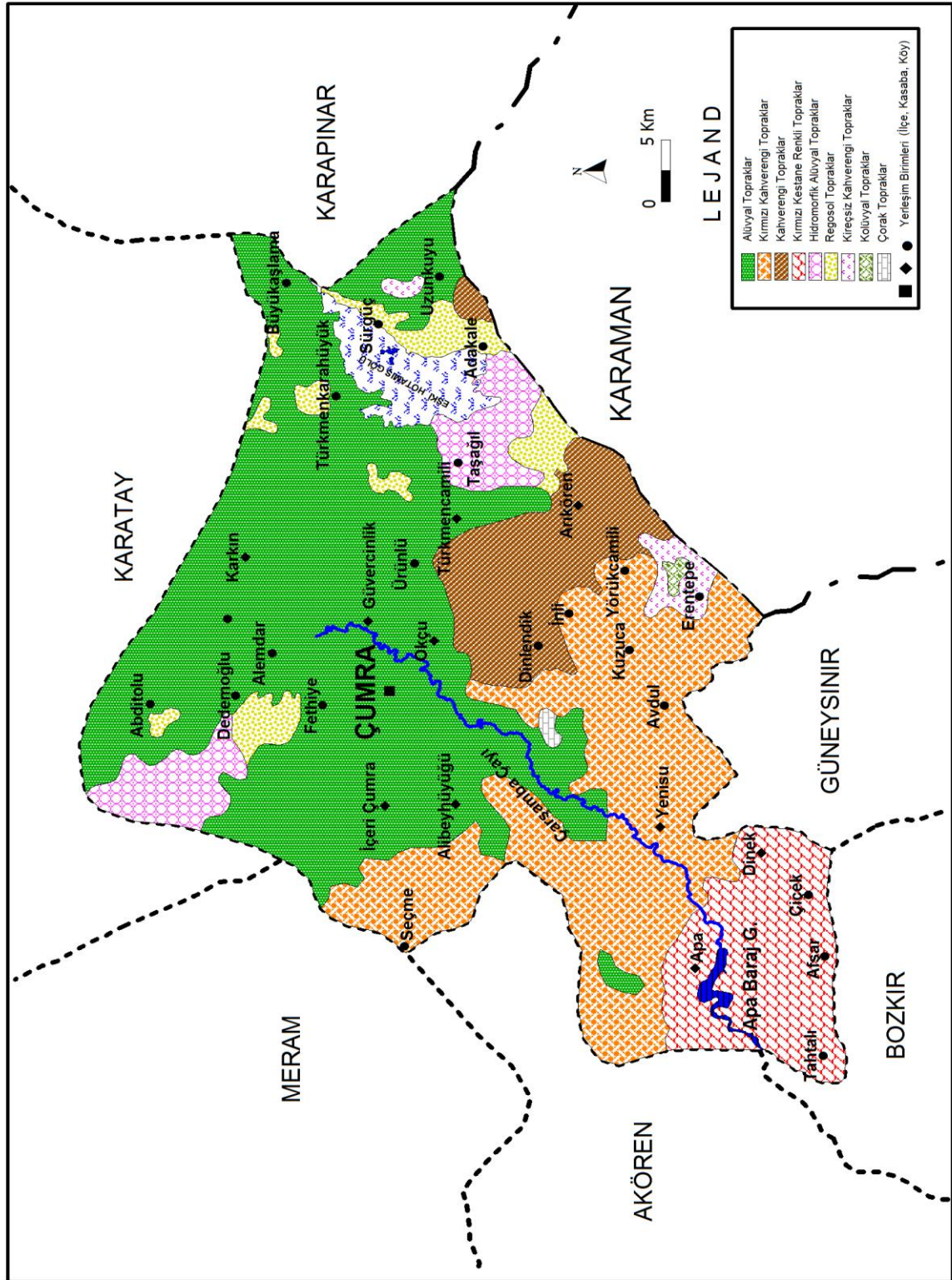
Türkmenkarahöyük'ten Büyükaşlama'ya, ilçe merkezi'nin güney ve güneybatısında Alibeyhöyüğü, Gökhöyük, Beylerce, Okçu ile Sürgüç'ün güneyi, Arıkören'in kuzeyine kadar geniş bir alanda yayılış göstermektedir (Şekil-11).

Alüvyal topraklı arazilerde organik madde miktarı kullanma tarzı ve dranağa göre değişiklik gösterir. Bitki kök faaliyet sahaları 4. sınıf arazilerde 20-30 cm. 3. sınıf arazilerde 35-60 cm, 2.sınıf arazilerde ise 100 cm olmaktadır. Alüvyal topraklar çoğunlukla sarımsı kahve, açık sarımsı kahve ve kahve renklidir. Kireçliliğin bol olduğu alt katmanlarda beyaz veya çok soluk kahve renkli olur. Bu tür topraklar bölgede geniş bir yer kaplamasına rağmen bir birine yakın iki profil arasında farklı bünyelere rastlanmıştır. Bazı sahalarda 20-30 cm kadar killi-tın, daha aşağılarda ise kil görülmektedir (Köy Hizmetleri Envanter Raporu, 1971).

Araştırma sahasında alüvyal topraklardan sonra ilçe topraklarının % 13'ünü yani 18 776 hektarlık alanını kaplayan, zonal topraklar kategorisinde yer alan Kahverengi topraklar teşkil etmektedir. Bu topraklar Hicaz demir yolunun kuzeydoğu ve güneybatısında yer alır. Bu tür topraklar kalsifikasyon ameliyesine sahip A,B,C profilli-zonal topraklardır. Erozyona uğrayan kısımlarda sadece A ve C horizonu görülür. Bu ameliye sebebiyle profilde çok miktarda kalsiyum bulunmakta ve baz saturasyonu da yüksek olmaktadır (Özer, 1997: 27).

Kahverengi topraklarda A horizonu belirgin gözenekli yapıda orta derecede organik maddeye sahip ve 10-15 cm kalınlıktadır. Organik madde muhtevası genellikle ortadadır. Gri-kahve veya kahverengi olan topraklarda PH nötr veya kalevidir. B horizonu açık kahverengiden koyu kahverengiye kadar değişen renklerden yuvarlak köşeli yapıdadır. Alt toprak tedrici olarak soluk kahve veya grimsi renkli çok kireçli ana maddeye geçiş yapar. Bu topraklarda profil baştan aşağı kalkerli olup, B horizonunun altında ekseriya sertleşmiş kireç akümülayon katı ve bunun altında da jips akümülayon katı bulunabilir (Özer, 1997: 27).

Şekil-11: Araştırma sahasının Toprak Haritası (Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün 1/100 000 Ölçeli Konya ili Arazi Varlığı Haritasından faydalanarak hazırlanmıştır)



Bölgede kahverengi topraklardaki tabii vejetasyon kısa ve orta boylu çayır ve otlardır. Bu tür topraklarda tesirli toprak derinliği alttan gelen marnokalker, kalker kayası, marn ve kireç toprağı tehdit etmektedir. Bölge toprakları bazı yerlerde derin (90 cm) bazı yerlerde orta derin (50-90 cm) bazı yerlerde ise sığ (20-50 cm) dır. Bunlarda ana madde marn, killi şist ve kalker ara tabakalı killerden ibarettir. Bu toprak tipinden bozulmuş numunede tesbit edilen geçirgenlik normaldir. Kireç bakımından zengin olan saha topraklar fosfor ve organik maddelerce fakir, potasyum yönünden ise yeterlidir.

Zonal topraklar kategorisindeki kırmızı kahverengi topraklar sahada görülen bir diğer toprak grubunu oluşturmaktadır. Araştırma sahasının % 12'sini yani 17 332 hektar alanını kaplar. Sahada ilçe merkezinin batısında Seçme, güney-güneybatısında Dineksaray, Yenisu, Avdul, Kuzucu ile İnlüköy arasında ve Yörükcamili'nin kuzey ve güneyinde görülmektedir. Solumun rengi hariç diğer bütün özellikleriyle kahverengi toprakların aynı ve benzeridir. A horizonunun rengi kırmızımsı kahve B horizonunun ki ise kırmızımsıdır. Fazla ısı topraktaki demirin oksidasyonunu artırarakta daha kırmızı renk olarak belirir. Aynı zamanda parçalanmaya neden olduğu için A horizonunda düşük organik madde ihtivası yapar (Köy Hizmetleri Toprak Envanter Raporu, 1971) .

Araştırma sahasında görülen bir diğer toprak tipi ise hidromorfik alüvyal topraklardır. Sahanın güneydoğu sınırında Eski Hotamış Göl alanının batısı ile güneyi arasında, Taşağıl Köyü ve ilçenin kuzeyinde Alakova Bataklığı'nın devamında Abditolu-Dedemoğlu yerleşmelerinin batısındaki alanda görülmektedir (Şekil-11). Çumra'nın 20 220 hektar alanını yani % 14' ünü kapsar. Buralar genellikle tarıma uygun olmayan araziler olup, kurak aylarda otlatma yapılabilmektedir. Bu topraklar devamlı su duran, su sızan alüvyal arazi niteliğindedir. Fazla suya maruz kalmaları nedeniyle uzun süre bataklık durumunda olan bu topraklarda, basit drenaj tedbirleri ile çayır, suyu seven ağaç cinsleri veya yem bitkileri yetiştiriciliği yapılabilir.

İlçe sınırlarının güneybatısındaki dağlık sahada ise kırmızı kestanerengi topraklar görülmektedir. Apa Barajı ve çevresi, Dinek, Çiçek, Çukurkavak, Afşar ve Tahtalı köylerinin tamamını kapsamaktadır(Şekil-11). Bu topraklar genellikle

tepelik, dağlık ve dalgalı topoğrafya ile % 6-20 meyillerde görülür. Halen başta mera olmak üzere orman ve kuru tarımda kullanılmaktadır. Kırmızı kestane renkli topraklar A, B, C profiline sahip zonal topraklardır.

Etüd sahasında görülen son toprak tipi ise Regosol topraklardır. Çumra topraklarının % 2'sini yani 2 890 hektarlık alanı kaplamaktadır. Bu toprak grubu Fethiye'nin kuzeyi, Abditolu'nun güneybatısında dar bir alanda, Arıkören 'in kuzey ve kuzeydoğusunda, Sürgüç'n doğu ve güneydoğusunda, Adakale'nin kuzey doğusunda, Taşağıl'ın güneyinde görülmektedir. Regosol topraklar bütün özelliklerini ana materyalden alan azonal toprak sınıfına dahil olup A-C profillidir. A zonu esas olarak mineraldir. Bunlar derin topraklar olmalarına rağmen 30 cm den sonra gelen tınlı-kum materyali tehdit edici olduğundan tesirli toprak derinliği sınırlanmıştır. Bu topraklar 0-30 cm arasında kumlu-tın veya ince kumlu-tınlı, daha aşağılarında tınlı-kumludur. Regoseller geçirgenlik ve düşük su tutma kapasitelerinden dolayı kurudurlar. Sahada kum yığınları üzerinde grlrlere. Ana maddeleri de yumuşak kumdur. Regosol topraklar kahve, koyu sarımsı kahve ve açık sarımsı kahve renklidir. Kireç bakımından zengin olmalarına rağmen, bitki besin elementlerince çok fakirdir (zer, 1997: 28).

1.6. Bitki rts

Bitkilerin yetişme şartları, iklim, toprak ve yer şekilleri gibi faktörlerle ilgilidir. Bitki toplulukları bu faktörler grubunun kendi isteğini uygunluğu oranında o yerde tutunur, gelişir ve hayatını devam ettirir. Araştırma sahasındaki 1100 m ile 1500 metre arasındaki yükselti basamaklarında step, çalı ve orman vejetasyon katlarına rastlanmaktadır.

Etüt sahasında görülen iklimin özelliğinin tabii bir sonucu step vejetasyonunu ortaya çıkarılmıştır. Bu bitkiler ilkbahar yağışları ile hızla gelişir ve ieklenirler. Yağışların kesilmesi ve sıcakların artması ile hızla sararır ve kururlar. Bu step alanlarının diğer bir önemli özelliği ise hububat tarımı yapılan alanlar olmasıdır (Tapur, 2009: 39).

Tabii bir step sahası olan Çumra ve çevresinin esas bitkilerini derine inmiş kökleri ve çok kurakçıl yaprakları olan otsu bitkiler teşkil eder. Zeminin nisbeten

nemli olduğu yerlerde seyrek ağaç ve ağaççıklara rastlanır. Araştırma sahasında Geven ve kardiken bitkilerinin bir çok türleri ile Üzerlik (*Peganum harmala*) ve Sığır kuyruğu (*Verbascum*) tuzlu topraklarda ise tuzcul bitkiler yer tutmuştur. Bu tür topraklarda Yavşanotu (*Artemisia fragans*) çok görülmektedir. Kayalık ve ince bir toprak örtüsü bulunan yerlerde Kahkaha bitkisi (*Convolvulus*) yetişmiştir. Kumlu killi topraklarda ise Altınçiçeği (*Alyssum*) gibi bitki türleri bulunmaktadır. Bunlar yetiştirme devresi sadece birkaç hafta olan bitkilerdir ki güzün tohum olarak düşer, sonraki ilkbaharda yağmurla birlikte kısa zamanda yeşerir, çiçek açar, meyve verirler. Çoban çantası (*Capsella bursa pastoris*), Altınçiçeği (*Alyssum campestre*) bunlardandır. Yöredeki bitkilerin bazıları da bir , iki veya çok yıllıktır. Bir yıllık olanlar yağışlı dönemde yetişmelerini hemen hemen bitirirler. Gelincik (*Papaver*) türleri ve Ranunculus bunlardandır. Bir yıllık step bitkilerinden bazıları kuraklığa dayanır. Ancak step'in asıl kurakçıl bitkileri çok yıllık olanlardır ki çoğu soğanlı, yumrulu kökleri bulunan bitkilerdir. Bunlardan kimisi köklerini derine uzatmıştır (Devedikeni gibi) . Sığır kuyruğu gibi bazı türlerin de yaprakları tüylenmiştir (Aktaran: Özer, 1997: 24).

Araştırma sahasının ova ünitesi dışında kalan yüksek ve engebelik dağlık ve tepelik alanları bütünüyle orman sahası içerisinde kalmaktadır. Bu alanlar araştırma bölgesinin güneybatı kesimlerini işgal etmektedir. Apa Barajı çevresindeki ormanlık saha “Apa Barajı Muhafaza Ormanı “adıyla tescillidir. Sahada DSİ tarafından yaklaşık 17,5 hektarlık alana sarıçam ve karaçam (*Pinus nigra*) dikilmiştir. Yine aynı sahada sedir (*Cedrus libani*), ardıç ve servi ağaçları bulunmaktadır.

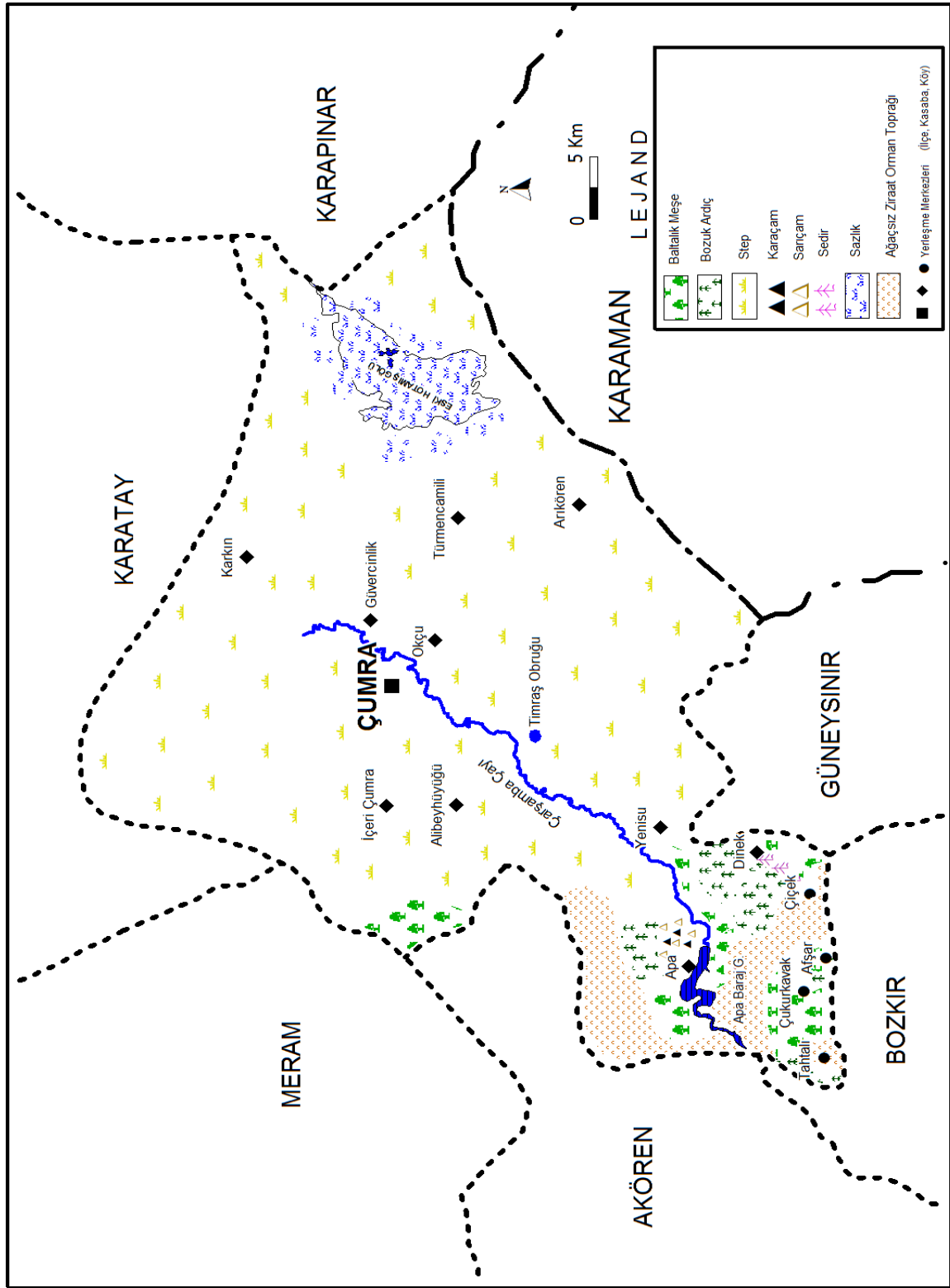
Etüt sahasında yaptığımız arazi çalışmalarımıza göre; güneybatı kesimlerinde ormanlık sahada baltalık meşe (tohumdan gelen meşe olmayıp, kök ve kütük sürgününden gelen ağaçlar) ve bozuk ardıç karışık olarak bulunmaktadır. Bu sahadaki ardıçlar verimli ardıç olmayıp, hepsi koru ardıçtır. Toprak da kumlu balçık ve yer yer taşlılık mevcuttur. Sahada meşe türlerinden saçlı meşe, saplı meşe ve ender olarak mazi meşesi bulunmaktadır. Aynı bölgede meşe dışında diken ardıç, boz ardıç, yağlı ardıç, ahlat, söğüt ve kavak ağaçları yer almaktadır. Araştırma bölgesinde Çiçek Köyü'nde tamamı sedir ağaçlarından oluşan köy ormanı bulunmaktadır. Çiçek

Köyü ve Dinek Beldesi arasındaki Eski Bağlar mevkiine 2008 yılı rehabilitasyon programı kapsamında 40 hektar sedir, karaçam ve ardıç dikilmiştir.

Araştırma sahasında yer alan Eski Hotamış Göl alanında eskiden su kamışı (*Phragmites australis*) çok yaygın olup gölün iç kısımlarından ve kenarlarında da yaygın olarak görülmekteyken günümüzde bu durum tamamen ortadan kalkmıştır. Göl alanının uzak kısımlarında ise Venüs Otu (*Cyperus sp.*), Kofa (*Juncus sp.*) türleri günümüzde de görülmektedir.

Sahada tarımı yapılan en önemli kültür bitkileri buğday, arpa, fasulye, nohut ve şeker pancarıdır. Bunun yanında mercimek, nohut, kavun, karpuz, mısır, sebze bahçeleri ve özellikle domates yetiştirilmektedir.

Şekil-12: Araştırma Sahasının Bitki Örtüsü Haritası



İKİNCİ BÖLÜM

2. BEŞERİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

2.1. Nüfus

Coğrafya insanı birey olarak alıp incelemeyiz. Çünkü bu, başka bilimlerin konusudur. Ancak coğrafya araştırmalarının odak noktasında her zaman insan vardır. İnsansız coğrafya olmaz. İnsan toplulukları az ya da çok, çevresinin etkisinde kalır (Şahin, 2003: 12). Çevre ile insan sürekli ilişki içerisinde. İnsan topluluklarını coğrafi çevre ile münasebetleri dahilinde inceleyen beşeri coğrafyanın ortaya koyabildiği sonuçları nüfusla uğraşan diğer bilim kollarındakilerden büyük farklılıklar gösterir. Örneğin demografi; nüfusun yaş ve cinsiyet yapısı, medeni durum ve benzeri özellikleriyle doğum, ölüm, göç hareketi gibi değişimleri inceler. Nüfus coğrafyası ise demografinin verilerinden yararlanarak onun ulaştığı sonuçları kendi prensiplerine göre yorumlar ve değerlendirir. Nüfusun dağılımında etkili olan doğal ve beşeri faktörler ile bunların etkilerini araştırarak belirler (Güner, 2010: 1).

Çumra ilçesinin nüfus özellikleri hem sahadaki insan-çevre etkileşim sürecinin analizi hem de genel coğrafi potansiyelin belirlenmesi açısından önem taşımaktadır. Göç süreçleri etrafında şekillenen nüfus hareketleri, kadın nüfus fazlası ve eşitsiz mekânsal dağılım gibi özellikleri öne çıkan ilçe nüfusunun, İç Anadolu kırsal alan nüfusunun hemen bütün özelliklerini taşıdığı düşünülmektedir. Sahada nüfus-arazi orantısı, 2007 yılında tamamlanan ADNKS (Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi) sonuçlarının da desteklediği üzere, sürekli olarak nüfus aleyhine değişmektedir. Aritmetik nüfus yoğunluğunun 2009 yılında sadece 6,3 kadar olduğu sahada, nüfusun toplandığı yerlerin kasabalar ile nispeten yükseltisi az olan köy yerleşmeleri olduğu görülmektedir.

Nüfus ve nüfus yapısı, nicel ve nitel yapısının öneminin ve coğrafi çalışmalar açısından vazgeçilmezliğinin yanında beşeri faaliyetlere yön verici nitelikte olması açısından da önem taşımaktadır. Buradan hareketle çalışmamızın bu bölümünde, tarihsel gelişim sürecinden başlamak suretiyle araştırma sahasındaki nüfus hareketleri, nüfusun yaş ve cinsiyet yapısı gibi temel demografik nitelikleri ile mekânsal dağılımı gibi konuların incelenmesine çalışılmıştır.

2.1.1. Nüfusun Tarihsel Gelişimi

Araştırma sahası M.Ö. 7000 yıllarından bu yana yerleşmeye sahne olmuştur. Çumra'nın tarih öncesini anlatan en önemli merkezi 12 km kuzeyinde bulunan "Çatalhöyük"tür. Çatalhöyük'ün özelliği insanların kurdukları ilk şehir olmasından kaynaklanmaktadır. Çumra Hititler, Frigyalılar, Lidyalılar, Persler, Romalılar, Selçuklar, Karamanoğulları ve Osmanlı egemenliği altında kalmıştır.

Bilindiği üzere Osmanlı Tahrir Defterlerinde yer alan nüfus ile ilgili veriler günümüz nüfus sayısı değil, vergi veren nüfusu ifade eder. Bu defterlerde vergi statüsüne bağlı olarak vergi mükellefleri için bir kısım terimler kullanılır. Bunlar "hane" , "nefer" gibi toplam bildirilen terimlerin yanı sıra "çift" , "çaba" ve "mücerred" gibi üretici köylünün (raiyyet) statüsünü bildiren terimlerdir (Aköz ve Ürekli, 2000: 33).

Vergi nüfusuyla ilgili verilerden hareketle yerleşim yerinin tahmini nüfusu hesap edilebilir. 1500 yılında Çumra'da 65 hane 91 nefer kayıtlıdır. Buna göre bu dönemde köyün nüfusu yaklaşık 350 kişidir. 1518'de nefer ve hane sayısında bir azalma gözleniyor; nefer sayısı 78, hane sayısı 56, tahmini nüfus ise 305 kişi civarındadır. Aynı dönemde bir imam, bir kadı naibi, üç de bir-i fani kayıtlıdır. Özellikle Kadı Naibi'nin varlığı yerleşim biriminin büyüklüğü gösterir (Aköz ve Ürekli, 2000: 33).

1530'larda nüfusu bir miktar daha artarak tekrar yüzyıl başındaki seviyeye yükselmiştir. Bu dönemde Çumra'da 360 civarında insan yaşamaktadır. Asrın ortalarına doğru ise Çumra'nın nüfusunda ciddi bir artış olduğu dikkati çeker. 1540 tarihine göre nüfusu neredeyse ikiye katlanarak 625'e yükselmiştir. Yine aynı tarihte bir şeyh, bir vaiz, bir de hatip kayıtlıdır.

1540 yılında 625 civarında nüfusu bulunan Çumra'nın 1873 yılına doğru iki eksiklikle aynı nüfusu muhafaza ediyor olması oldukça enteresandır. Demek ki aradan geçen 333 yıla rağmen nüfusunda hiçbir değişiklik olmamıştır. Halbuki 1492'lerde 7 milyon civarında olan Osmanlı'nın, 1850'lerde 35 milyonu geçtiği tahmin edilmektedir. O halde 1873'lerde Çumra'nın 2500 civarında bir nüfusa sahip olması gerekmektedir (Yılmaz, 2000: 39).

Ancak nüfusun 333 yıl boyunca durağın kalmadığı ve zamanla bazı iniş ve çıkışlar gösterdiği muhakkaktır. Fakat 19. yüzyılın başlarında itibaren bu artış sona ermiş ve bölgenin nüfusunda hızlı bir aşınma dönemi başlamıştır. Bu aşınmada 19. yüzyılda üst üste görülen kuraklık oldukça etkili olmuştur. Çünkü bu yüzyılda Konya Ovasında beş-altı defa şiddetli kuraklık görülmüş ve bu kuraklık sebebiyle ortaya çıkan şiddetli kıtlık yüzünden bazı ova köyleri tamamen dağılmış bazıları da dağlık bölgelere çekilerek oralarda yeniden köyler kurmuşlardır (Yılmaz, 2000: 39).

19. yüzyıldaki nüfus aşınmasının ikinci sebebi de bu yüzyılın başlarından itibaren Soyтары Musa ve Küçük Hüseyin çetesi gibi yeni türemeye başlayan çetelerin yol güzergahı üzerindeki ova köylerini tahrip ederek onların küçülmesine yol açmıştır (Yılmaz, 2000: 40).

Nüfusun aşınmasındaki üçüncü ve en önemli sebep ise oğlu İbrahim Paşa idaresindeki ordusunu Ereğli üzerinden İç Anadoluya gönderen Kavalalı Mustafa Paşa'nın 21 Aralık 1832 tarihinde Konya Ovası'nda yapılan muharebede Osmanlı ordusuna ağır bir darbe vurmasıdır. Zira tarihimizde "Konya Vakası" diye anılan bir olay sırasında Çumra civarı adeta savaş meydanına döndürüldüğünden sivil halk oldukça zarar görmüştür. 19. yüzyılın sonlarında bu yörede Susuz ve Seçme gibi bazı ören yerlerinin görülmesi tesadüf değildir (Yılmaz, 2000: 40).

1860 yılından sonra uzun süredir metruk halde kalan bu ören yerlerinin muhacir yerleştirilerek tekrar şenlendirilmesi düşünülmüştür. Bu amaçla 1883 yılında Deliorman'da başlayan ve 1888 yılında Karadağ halkını kırıp geçirdikten sonra Dobruca'ya ulaşan kuraklık nedeniyle Köstence üzerinden İstanbul'a gelen göçmenlerden 95 hanede 323 nüfusun Çumra civarındaki metruk yerlerde yerleştirilmesi kararlaştırılmıştır. Tamamı Nogay muhacirlerinden olan bu göçmenlerin 18 hanede 77 nüfusluk bölümü bugünkü Süleymaniye Köyü'ne, 28 hanede 127 nüfustan oluşan II. kabile ise Çumra civarındaki bugünkü Seçme köyüne yerleştirilmiştir (Yılmaz, 2000: 40).

1899 yılında Çumra'ya ulaşan 49 hanede 119 nüfusluk III. kabile ise Çumra yakınlarındaki "Yakup Viran" mezrasında yer gösterilmiştir. Tamamı Nogay kabilelerinden oluşan muhacirlerin Çumra'nın kuzeybatısında ve demiryolu hattının

sağ kenarında teşkil ettikleri bu köye “Fethiye” adı verilmiştir. Bu köye, 1903 yılında 8 hane daha Kırım muhaciri yerleştirilmiştir (Yılmaz, 2000: 41).

Öte yandan 1891 yılında Bulgaristan’dan yapılan göçlerde de büyük bir artış olmuş ve İstanbul’a gelen 3433 haneden 278’i Konya’ya sevk edilmiştir. Rusçuktan geldikleri anlaşılan 13 hanede 53 nüfusluk küçük bir grubun Alibeyhüyüğü’nün güneyindeki “Simi” harabelerinde yerleştirilmiştir. Yine 1904 yılında Konya’ya gelen Rumeli muhacirlerinden 30 hane Alibeyhüyüğü’nün güneyindeki “Balçıkhisar” adlı başka bir ören yerinde yerleştirilmiştir (Yılmaz, 2000: 41).

Öte yandan 1912 yılında Konya’ya gelen Batum muhacirlerinden 26 hane Çumra’ya gönderilerek istasyon yakınındaki “Kınık” mevkiinde iskan edilmişlerdir. Bunların demiryolu hattının güneyinde teşkil ettikleri köye asli vatanlarının ismine nispette “Batum”adı verilmiştir (Yılmaz, 2000: 42).

Balkan Savaşları sırasında da Konya’ya gelen göçmenlerden 30 hane Pomak muhaciri Alibeyhüyüklüler’in yaylağı olan Gökhöyük’te yerleştirmeleri kararlaştırılmıştır. Çumra’nın 10 km kadar güneyindeki “Gökhöyük” mevkiinde iskan olunan 30 hanenin Güney Bulgaristan’ın Orta Rodoplar bölgesindeki Rupçoz kazasına bağlı “Timraş” köyünden geldikleri ve bunların teşkil ettikleri köye de asli vatanlarındaki köylerinin anısına “Timraş” adının verildiği görülmüştür (Yılmaz, 2000: 43).

Netice itibariyle, incelediğimiz dönemde Çumra havalisinde kurulan 8 yerleşim yerinde yaklaşık 1200 göçmen iskan olunarak buraların yeniden şenlendirilmesi sağlanmıştır. Ancak şurasını da unutmamak gerekir ki; Çumra’nın asıl gelişip büyümesi ”Konya Ovası irva ve iskası” projesinin yürürlüğe konulmasıyla olmuştur. Çünkü ilk bölümü 1912 yılında işletmeye açılan bu proje ile muhacir iskanına elverişli bir çok arazi kazanılmıştır. Fakat bu araziler, muhacirlerden daha çok vaktiyle ovalardan yaylalara giden dağlık bölgelerin halkına yaramıştır. Nitekim cumhuriyetin ilk yıllarında Bozkır ve Hadim gibi dağlık bölgelerin çekim merkezi haline gelen Çumra’nın 1927 yılında merkez nüfusu 2579’a köy ve nahiyeleriyle birlikte genel, nüfusu da 36.726 ‘ya ulaşacaktır (Yılmaz, 2000: 43).

1926 yılına gelinceye kadar Çumra deyince bugünkü içeri Çumra kasabası akla gelmekte idi. M. Kemal Atatürk trenle Adana'ya giderken Çumra'da verdiği mola esnasında Çumra istasyonunda etrafı seyredip sulama tesis ve lojmanlarını gördükten sonra; "Bu şirin beldeyi geliştirmek, buraya önem vermek lazımdır. Çumra ilçe olmaya layıktır" demiştir.

Atatürk'ün emri ile 26 Haziran 1926 yılında 30.05.1926 tarihli çok sayılı resmi gazetede yayınlanan, 877 sayılı kanunla Çumra ilçe merkezi haline getirilmiştir. Çumra'nın ilçe olmasında emeği geçen o dönemin Konya valisi İzzet Bey'in adı ilk kurulan mahalleye verilmiştir. 1936 yılında zamanın Konya valisi Cemal Bardakçı zamanında Balkanlardan Anadolu'ya gelen 300 göçmen ailesi Çumra'ya yerleşmiştir. 1936 ve 1950 yıllarında gelen soydaşlarımızın yerleştikleri bu ikinci mahalleye de Konya Valisi Cemal Bardakçı'nın Soyadı verilmiştir.

Çumra'nın ilçesinin nüfusu hakkındaki ilk ciddi veriler Cumhuriyet Döneminde yapılan genel nüfus sayımlarının sonuçlarıdır. Cumhuriyet Dönemindeki ilk nüfus sayımı 1927 yılında yapılmıştır. İkinci sayım 1935 yılında yapılmış ve 1990 yılına kadar her 5 yılda bir ; 1990 yılından sonra ise her 10 yılda bir nüfus sayımı yapılmasına karar verilmiştir. Ancak 2007 yılında nüfus kayıtlarının bilgisayara aktarımı için özel bir sayım yapılmıştır.

2.1.2. Nüfus Artışı

Nüfus ve nüfusun seyri ile ilgili olarak en gerçekçi bilgilere Cumhuriyet dönemi içerisinde ulaşılabilmektedir. Cumhuriyet döneminde bilimsel yöntemlerle ve periyodik aralıklarla yapılan nüfus sayımları bize nüfus ve nüfusun seyri hakkında önemli bilgiler vermektedir.

Türkiye'de 1935'den 1990'a kadar sonu (0) ve (5) ile biten yıllarda sayım yapılmışken sayım periyodu 1990'dan sonra 10 yıla çıkarılmış ve 22 Ekim 2000 tarihinde son sayım gerçekleştirilmiştir. Ancak 30 Kasım 1997 tarihinde Genel Nüfus Tespiti adı altında, idari sınırlardaki değişiklikler ve ülke içinde yaşanan önemli yer değiştirmeler nedeniyle, seçmen ve illerin çıkaracağı milletvekili sayılarına esas olmak üzere, daha dar kapsamlı bir sayım yapılmıştır. Türkiye'de 2006 yılından

başlayan ve 2007, 2008 ve 2009 yıllarında uygulamaya konulan Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemine (ADNSKS) geçilmiştir.

ADNSKS kişilerin yerleşim yerlerine göre nüfus bilgilerinin güncel olarak tutulduğu nüfus hareketlerinin her an izlenebildiği, MERNİS kayıtlarındaki T.C. Kimlik Numarasına göre kişiler ile ikamet adreslerinin eşleştirildiği bir kayıt sistemidir. “Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi” nüfus sayımı değil, devamlı yapılacak güncellemeler ile yaşatılan modern bir veritabanıdır (Özgür:2007:10). Daha önce 10 yılda bir sokağa çıkma yasağı ile uygulanan nüfus sayımları sırasında veya sonrasında önemli sayılabilecek sorunlarla karşılaşılmaktaydı. Hiç sayılmama, çift sayılma, başka yerde sayılma, masa başında abartma veya azaltma (Ödenek savaşları), sayım yapılacak yılların zorunlu olarak (savaş, bizde olduğu gibi seçim için seçmen ve milletvekili sayısı tespiti) ya da olmadan değiştirilmesi, idari ünitelerin sınır değişiklikleri, sorulan soruların ve ölçütlerin (kent, meslek, faaliyet kolu, ana yaş grubu sınıflandırması) sıklıkla değiştirilmesi, sayım yöntemi değişiklikleri , bu sorunların başında gelmektedir (Özgür, 2007: 8).

Cumhuriyet döneminde gerçekleştirilen sayım devreleri boyunca ilçe nüfusunda çeşitli salınımlar görülmüştür. İlçede 1927 yılında 36 726 olan nüfus, 2009 yılında 64 996’ya yükselmiştir (Tablo-13). Ancak aradan geçen 82 yıl boyunca nüfus sürekli olarak artmış ya da azalmış değildir. Nüfus devreleri arasında, azalma ve artmaların yoğun olduğu dönemler tespit etmek mümkündür. Çumra ilçesi nüfusunun gelişim seyrinde bu şekildeki iki dönem hemen göze çarpmaktadır:

- 1927–2000 devresi,
- 2000-2009 devresi.

Birinci dönem olarak adlandırdığımız 1927–2000 devresi, ilçede nüfusun artış gösterdiği bir dönem olarak dikkati çekmektedir. İlçe nüfusu 1927 yılında 36 726 iken söz konusu devrede yaklaşık 47 107 kişi artarak 85 321 olmuştur. Aradan geçen 73 yıllık dönemde (1985-1990 yılları devresindeki büyük düşüş göz ardı edilirse) sürekli bir artış olduğunu söylemek mümkündür. Yıllık nüfus artış hızının sürekli artı değerler gösterdiği bu on dört sayım devresi içinde en yüksek nüfus artışının yaşandığı dönem ise 1990–2000 devresidir. İlçe nüfusunun 74 040’den 104

576'ya çıkararak toplam % 41,2'lik bir nüfus artışının yaşandığı bu devrede, yıllık nüfus artışı % 4,1 olarak gerçekleşmiştir.

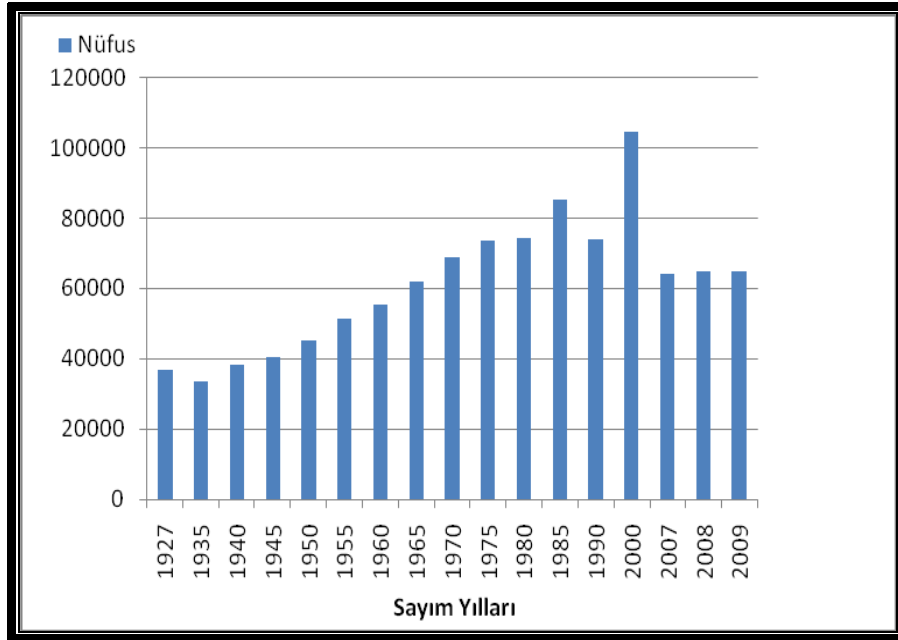
İkinci dönem olarak belirlediğimiz 2000 yılından sonra gerçekleştirilen sayım devrelerinde ise bir önceki dönemin tam tersi bir tablo ile karşılaşılmaktadır. Gerçekten de, 2000–2007 devresi, araştırma sahasında yoğun nüfus kaybı yaşanan bir dönem olarak görülür. Söz konusu 7 yıllık dönemde ilçe nüfusu sürekli bir azalma göstermiş, 2000 yılında 104 576 olan nüfus 2007 yılında 64 247'ye kadar gerilemiştir. Yaklaşık % 38,5 oranındaki bu azalma, en fazla düşüş yaşanan devre olarak görülmektedir. Bu durumun en önemli sebebi ise ülkemizde nüfus sayımlarında Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemine (ADNSKS) geçilmiş olmasından dolayıdır. Çünkü bu sistemde mükerrer yazılımlar önlenmiştir.

Genel olarak 1927–1985 yılları arasında, sahada normal doğum oranına paralel bir nüfus artış sürecinin varlığı görülmektedir. 58 yıl kadar devam eden söz konusu süreç 1985 yılından sonraki devrede ise yerini 1990 yılına kadar devam eden bir nüfus azalma dönemine bırakmıştır. Bu dönemde görülen nüfus kaybının genel sebebi ise, ilçe genelinde doğumlarda azalma ya da ölümlerde artma değil araştırma sahasında meydana gelen göçlerdir. Zaten bu ölçekte bir nüfus kaybını açıklamanın tek yolu da inceleme alanında hala devam etmekte olan göç hareketleridir. İlgili bölümlerde de vurgulanacağı üzere pek çok farklı etmenin kontrolünde şekillenen göçler, ilçede 1985 yılından sonra sürekli bir nüfus kaybı ortaya çıkarmış ve bu göçler sonucunda araştırma sahası bugün, alanı ile oldukça orantısız nüfusa sahip ilçe görünümü kazanmıştır.

Cumhuriyetin ilk yıllarında Bozkır ve Hadim gibi dağlık bölgelerin çekim merkezi haline gelen Çumra'nın ilk sayım tarihi olan 1927 yılında merkez nüfusu 2 579, köy ve kasabalarıyla genel nüfusu ise 36 726'dır. 1935 yılında yapılan sayıma göre 33 628 kişi olan ilçe nüfusu 1940 yılında 38 214'e yükselmiştir. Geçen bu sürede nüfus 4 586 kişi artmış ve yıllık ortalama artış hızı % 2,7 olmuştur. 1940-1945 yılları arasında nüfusta 2380 kişilik bir yükselme olmuştur. Dolayısıyla bu dönemde nüfustaki yıllık artış hızı düşerek % 1,2 olmuştur. 1945-1950 yılları arasında 4 481 kişi artmış ve yıllık ortalama artış hızı % 2,2 seviyesine yükselmiştir.

Çumra'da 1950-1955 devresinde nüfusa 6 316 kişi eklenerek 51 391 olmuştur. Yıllık ortalama artış hızı ise % 2,8 olarak gerçekleşmiştir. 1955-1960 devresinde nüfus 4194 kişi artmış ve yıllık ortalama artış hızı % 1,6 olmuştur. 1960-1965 yılları arasında ise 6372 kişilik artış olmuş ve yıllık artış oranı % 2,2'ye kadar yükselmiştir. 1965-1970 devresinde nüfus 7150 kişi artarak yıllık ortalama artış hızı % 2,3 oranına yükselmiştir. Türkiye genelinde ise ortalama artış hızının (% 2,9) altında bir oranda kalmıştır. 1970-1975 yılları arasında 4681 kişi artarak yıllık ortalama artış hızı gerilemiş ve % 1,3'e düşmüştür (Tablo-13).

Şekil-13: Çumra'nın Sayım Yıllarına Göre Nüfus Değişimi (1927-2009)



1975-1980 yıllarında nüfus 455 kişi artarak yıllık ortalama artış hızı % 0,6 olarak gerçekleşmiştir. 1980-1985 devresinde nüfus 11 078 kişi artmış yıllık ortalama hızı % 14,9'a yükselmiştir.

1985-1990 yılında nüfus da en büyük düşme yaşanmış ve bir önceki döneme göre nüfus da 11 281 kişilik bir azalma olmuştur yıllık ortalama artış hızı % -13,2'ye kadar düşmüştür. Bu azalmada nüfus sayımlarında halkın kendi köy ve belediyelerinde sayılmak için ilçeyi terk etmelerinden ve ilçedeki istihdam yetersizliği yüzünden meydana gelen göç olaylarının yanı sıra Akören beldesinin 1987'de, Güneybağ ve Karasnir beldelerinin ise birleştirilerek 1990 yılında ilçe olmalarından dolayıdır.

Tablo-13: Sayım Yıllarına Göre Çumra İlçesi'nin Nüfus Değişimi (1927-2009).

Sayım yılı	Nüfus	Artış miktarı	%'si	Yıllık Ortalama Artış Yüzdesi
1927	36 726	---	---	---
1935	33 628	-3 098	-8,4	-1,6
1940	38 214	4 586	13,6	2,7
1945	40 594	2380	6,2	1,2
1950	45 075	4481	11	2,2
1955	51 391	6316	14	2,8
1960	55 585	4194	8,1	1,6
1965	61 957	6372	11,4	2,2
1970	69 107	7150	11,5	2,3
1975	73 788	4681	6,8	1,3
1980	74 243	455	0,6	0,1
1985	85 321	11 078	14,9	2,9
1990	74 040	-11 281	-13,2	-2,6
2000	104 576	30 536	41,2	4,1
2007	64 247	-40 329	-38,5	-5,5
2008	64 786	539	0,8	0,8
2009	64 996	210	0,3	0,3

Kaynak: TÜİK Sayım İstatistikleri

1990-2000 yıllar arasında nüfus dikkat çekici bir artış göstermiştir. Çumra'da 1990 dan 2000 yılına kadar 10 yıllık dönemde sayım sonuçlarında 30 536 kişilik bir artış olmuştur. Yıllık artış hızı % 41,2 oranında gerçekleşmiştir. Sayım yılları arasında en fazla artışın meydana geldiği dönem olmuştur. Bu artış yalnız doğal nüfus artışıyla açıklanamaz. Çumra İlçesi'nde merkezde ve köy nüfusunda ki bu belirgin artıştaki en büyük sebep, sayım zamanı köy veya şehirlerden buralara gelen yerli halktır. Sayım günü memleketinde sayılarak sonucun yüksek çıkmasına neden olmakta, daha sonra ikamet ettikleri yere geri dönmektedirler. Çeşitli sebeplerle yapılan mükerrer sayımlarda ilçenin nüfusunun fazla çıkmasında başka bir nedendir.

2000 yılında 104 576 olan nüfus 2007 yılında 64 247'ye kadar gerilemiştir. Yaklaşık % 38,5 oranındaki bu düşüş, en fazla düşüş yaşanan devre olarak görülmektedir. Bu durumun en önemli sebebi ise ADNKS ile nüfusun yerinde sayılmaya başlanması sonucunda tüm Türkiye'de olduğu gibi araştırma sahasında da önceki sayımlarda çeşitli nedenlerle görülen (Belediyelerin genel bütçeden daha fazla

pay almak amacıyla nüfusun çok görünmesini istemesi vb) aksaklıkların giderilmesi amaçlanmıştır. Bu uygulama ile Çumra ilçesi gibi pek çok yerleşmede de son nüfus sayımı ile ADNKS sonuçları arasında önemli farklar ortaya çıkmıştır.

2007 yılından itibaren ADNSKS ile her yıl yapılan güncellemeler sayesinde mükerrer kayıtlar ya da kayıt olmama gibi riskler ortadan kaldırılmıştır. 2008 yılında 64 786 olan ilçe nüfusu yıllık 0,3 ortalama artış hızıyla 2009 yılında 64 996'ya yükselmiştir.

2.1.3. Nüfusun Nitelikleri

2.1.3.1. Nüfusun Kırsal – Kentsel Durumu

Bir ülkede veya bir bölgede nüfusun şehir veya kırlarda yoğunluk kazanması, o ülke veya bölgenin sosyo-ekonomik durumunu da yansıtır. Sanayileşmiş ileri ülkelerde nüfus şehirlerde yoğunlaşmıştır. Ekonomisi tarıma dayalı ülkelerde ise nüfusun önemli bir bölümü kırsal alandadır. Sosyal yapı bakımından da şehir ve kır toplumu arasında büyük farklar bulunmaktadır. Şehirlerde yaşayan insanlarda geleneksel kültür ve davranışlar önemli ölçüde erozyona uğramaktadır. Kır nüfusunda ise geleneksel davranışlar hakimdir. Bu nedenle hem ekonomik hem de sosyo-kültürel değer taşıyan kırsal ve şehirsal nüfus konusu ile özellikle beşeri coğrafyacılar ilgilidirler (Güner vd, 2010: 32).

Çumra'nın şehir nüfusu 1927 -2000 yılları arasında sürekli bir artış (1955-1960 devresindeki küçük düşüş göz ardı edilirse) göstermiştir. 1927 yılında şehir nüfusunun toplam nüfus içindeki payı % 7 iken 1990 yılında bu oran % 38,8'e yükselmiştir. 1940-1990 yılları arasında şehir nüfusu 4 228' den 28 781'e yükselerek % 680.7'lik bir artış gerçekleşmiştir. Ancak 2000 (6 603 kişilik bir düşüş) yılında yapılan nüfus sayımının da şehir nüfusunun artış hızının büyük oranında düştüğü görülmektedir. Bunda ilçeden diğer ilçeye ve şehirlere göçler etkili olmuştur.

2000-2009 yılları arasında şehir nüfusunda tekrar artış olmuştur. Bu dönemde şehir nüfusu 22 178'ten 28 834' e yükselmiş ve % 3,8'lik yıllık artış oranı ile en yüksek değere ulaştığı tespit edilmiştir (Tablo-14). Çumra'da şehir nüfusunda 2000-2009 yılları arasındaki dikkat çekici artışın nedeni ADNSK sistemi sayesinde şehir merkezinde yaşayan nüfusun sayım döneminde kendi köy ve kasabalarına gidememelerinden kaynaklanmıştır.

Tablo-14: Çumra da Şehirsel ve Kırsal Nüfusun Sayım Yıllarına Göre Durumu (1927-2009).

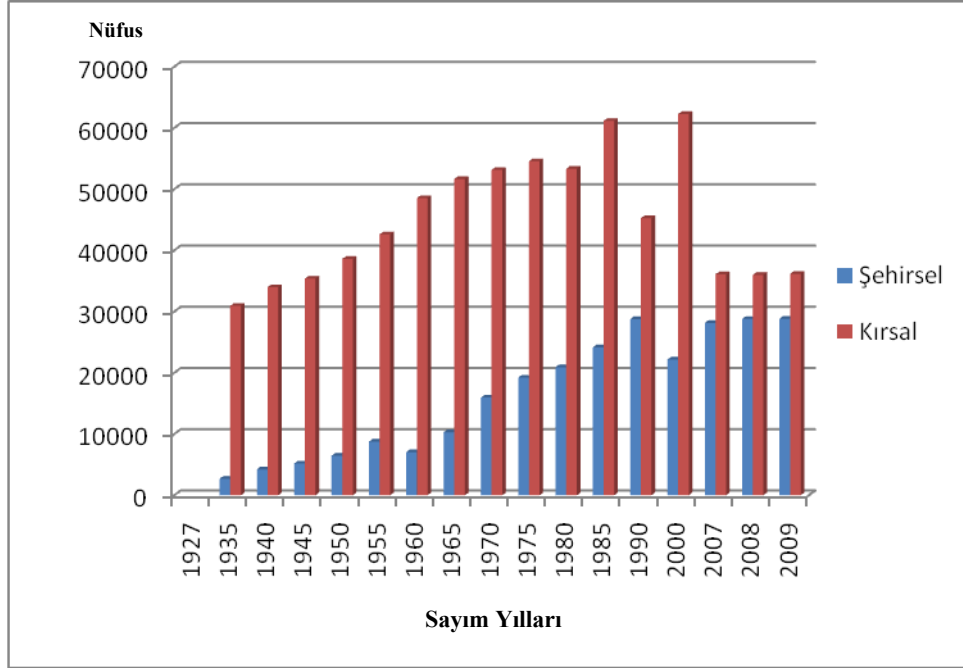
Sayım Yılı	Şehirsel Nüfus	Yıllık Ort. Artış Hızı %'si	Kırsal Nüfus	Yıllık Ort. Artış Hızı %'si	Toplam Nüfus	Yıllık Ort. Artış Hızı %'si
1927	---	---	---	---	36 726	---
1935	2 685	---	30 943	---	33 628	-1,6
1940	4 228	11,4	33 986	1,9	38 214	2,7
1945	5 190	4,5	35 404	0,8	40 594	1,2
1950	6 475	4,9	38 600	1,8	45 075	2,2
1955	8 780	7,1	42 611	2,1	51 391	2,8
1960	7 052	-3,9	48 533	2,8	55 585	1,6
1965	10 299	9,2	51 658	1,2	61 957	2,2
1970	15 965	11	53 142	0,6	69 107	2,3
1975	19 225	4,1	54 563	0,6	73 788	1,3
1980	20 919	1,8	53 324	-0,4	74 243	0,1
1985	24 175	3,1	61 146	2,9	85 321	2,9
1990	28 781	3,8	45 259	-5,1	74 040	-2,6
2000	22 178	-2,3	62 268	3,8	104 576	4,1
2007	28 153	3,8	36 094	-6	64 247	-5,5
2008	28 798	2,2	35 988	-0,2	64 786	0,8
2009	28 834	0,1	36 162	0,4	64 996	0,3

Kaynak: TÜİK Sayım İstatistikleri

Çumra'da kırsal nüfus 1927'de 34 146, 1950 yılında 38 600 kişi'dir. 1985 yılına kadar kırsal nüfus genel olarak artış göstermiştir. 1940 yılında 33 986 olan kırsal nüfus 1985'de 61 146'ya yükselmiştir. Bu dönemde % 180 oranında artmıştır. Yıllık ortalama artış hızı % 3,9 olarak gerçekleşmiştir. Ancak 1985-1990 yılları arasında 61 146 kişiden 45 259 kişiye düşen kırsal nüfus % -5,1'lik artış hızı gerçekleşmiştir (Tablo-14, Şekil-14). Bu durumun en önemli sebebi Akören Beldesi'nin (3 496 nüfus) 9 Haziran 1987 tarih ve 3392 sayılı kanunla ilçe statüsüne kavuşması sonucunda Ahmediye (93), Alanköy (628), Çatören (310), Kayasu (873), Orhaniye (586) ve Süleymaniye (274) köylerinin Akören İlçesine bağlanması ile 20.05.1990 tarih ve 20 523 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 3644 sayılı 130 İlçe kurulması Hakkında Kanun ile 09 Mayıs 1990 yılında Çumra'ya bağlı bulunan Güneybağ (2 666 nüfus) ve Karasınır (2 416 nüfus) Belediyelerinin tüzel kişiliği kaldırılarak "Güneysınır" adıyla tek bir belediye kurulmasına, Güneysınır merkez

olmak üzere Konya İlinde Güneysınır adıyla ilçe kurulmasına karar verilmiş olmasından dolayıdır.

Şekil-14: Çumra’da Sayım Yıllarına Göre Şehirsel ve Kırsal Nüfus (1927-2009)



Bu sürecin ardından Çumra’ya bağlı bulunan Avcıtepe (155), Aydoğmuş (659), Güragaç (1 114), Kurukavak (275), Mehmetali (625) ve Örenboyalı (343) köyleri Güneysınır ilçesi’ne bağlanınca Çumra kırsal nüfusunda büyük bir düşüş olmuştur. Yine yaşanan bu süreçte Çumra’ya bağlı bulunan Çomaklar (293) ve Karahüyük (601) köyleri de Meram İlçesi’ne bağlanmışlardır (Tablo-15).

1990-2000 yılları arasında ise kırsal nüfusta belirgin bir yükseliş göze çarpmaktadır. 1990 yılında 45 259 kişi olan nüfus, 2000 yılında 62 268’e yükselmiştir. Yıllık ortalama artış hızı da % 3,8 olarak gerçekleşmiştir. 2000-2007 yılları arasında ise kırsal nüfus 62 268 kişiden 36 094 kişiye düşerek % -42 oranında bir azalış göstermiştir. Yıllık ortalama artış hızı da % -6’ dır .Yine bu azalışın sebebi de ADNSK sisteminden dolayı şehir merkezinde yaşayan nüfusun sayım döneminde kendi köy ve kasabalarına gelememelerinden kaynaklanmıştır. 2007-2008 arasında bir yıllık dönemde kırsal nüfus da 106 kişilik düşüş olmuş, 2009 yılında ise kırsal nüfus 174 kişi artarak toplam 36 162 kişiye yükselmiştir.

Tablo-15: Çumra İlçesi'ndeki Yerleşimlerin Nüfus Değişimleri (1980-2009).

Yerleşme	1980	1990	2000	2009	1980-2009 Değişim (%)	Yerleşme	1980	1990	2000	2009	1980-2009 Değişim (%)
Çumra						Üçhüyükler	701	741	929	804	14,6
Abditolu	666	618	629	621	-6,7	Ürünü	357	316	326	356	-0,2
Adakale	469	484	523	454	-3,1	Yürükcamili	193	124	116	103	-46,6
Alemdar	460	496	522	486	5,6	Akören	3 496	---	---	---	---
Alibeyhüyüğü	4 224	5248	5 859	2 949	-30,1	Ahmediye	93	---	---	---	---
Arikören	1 138	929	2 856	951	-16,4	Alanköy	628	---	---	---	---
Avdul	570	---	518	538	-5,6	Çatören	310	---	---	---	---
Balçıkhisar	370	382	368	292	-21	Çomaklar	293	---	---	---	---
Beylerce	240	169	119	89	-62,9	Karahüyük	601	---	---	---	---
Büyükaşlama	741	695	696	764	3,1	Kayasu	873	---	---	---	---
Dedemoğlu	309	316	316	310	0,3	Orhaniye	586	---	---	---	---
Dinlendik	70	55	86	77	10	Süleymaniye	274	---	---	---	---
Erentepe	313	---	302	162	-48,2	Dinek	2 049	2 629	4 042	551	-73,1
Fethiye	342	394	359	305	-10,8	Afşar	204	182	123	87	-57,3
Gökhüyük	1 016	1419	1 279	936	-7,8	Apa	865	1 474	1 494	916	5,8
Güneybağ	2 666	---	---	---	---	Apasaraycık	551	577	1 297	565	2,5
Güvercinlik	1 423	2020	3 040	1 514	6,3	Avcitepe	155	---	---	---	---
İçeri Çumra	6 036	8517	12335	7 329	21,4	Aydoğmuş	659	---	---	---	---
İnli	236	114	117	107	54,6	Çiçekköy	535	467	839	559	4,4
Karasınır	2 416	---	---	---	---	Çukurkavak	504	348	290	282	-44
Karkın	2 685	4938	6238	3 312	123,3	Dineksaray	565	526	400	262	-53,6
Kuzucu	255	---	269	256	0,3	Doğanlı	409	419	440	453	10,7
Küçükköy	704	680	730	683	-2,9	Gürağaç	1 114	---	---	---	---
Okçu	1 563	2412	4204	2 774	77,4	Kurukavak	275	---	---	---	---
Seçme	207	192	178	147	-28,9	Mehmetali	625	---	---	---	---
Sürgüç	490	523	521	506	3,2	Örenboyalı	343	---	---	---	---
Taşagıl	1154	1217	1981	1 463	26,7	Tahtalı	454	293	206	198	-56,3
Türkmencamili	985	988	2712	1 445	46,7	Yenimescit	487	281	809	---	---
Türkmenkarahüyük	667	988	440	647	-2,9	Yenisu	2 008	2 582	2 920	1 240	-38,2
Uzunkuyu	702	736	840	669	-4,7	Çumra İlçe Toplamı	53324	45259	62268	36162	-32,1

Kaynak: TÜİK Sayım İstatistikleri

Buradan da anlaşıldığı gibi 1935'den 1990 yılına gelinceye kadar Çumra nüfusunda şehir nüfusunun oranının arttığını, kırsal nüfusunda 1990 yılına kadar şehir nüfusuna paralel olarak arttığını görüyoruz. Aslında miktar olarak kırsal nüfusta artış olmuştur, ama kırsal nüfusun toplam nüfus içindeki oranı düşmüştür. Çumra ilçesindeki yerleşmelerin nüfus değişimleri incelendiğinde (1970-2000) ilçe merkezinde artış, köy ve kasabaların bir kısmında negatif yönde değişim söz konusudur.

2.1.3.2. Nüfusun Cinsiyet Yapısı

Nüfusun bir başka özelliği de kadın ve erkek oranıdır. Nüfusta cins yapısı veya cinsellik oranı, bir ülke veya bölgenin genel nüfusundaki kadın ve erkek nüfus toplamları arasındaki farkı belirtir. Bu oran 100 veya 1000 kadın başına düşen erkek sayısı olarak verilir. Nüfusun cinsiyet özellikleri insanların; evlilik, doğum ve ölüm oranlarının belirlenmesi ile iş hayatı bakımından önemlidir. Bir ülkenin nüfus yapısında kadın veya erkek nüfusun fazla olması çok çeşitli nedenlerden ileri gelmektedir. Bu eşitsizliğin temel nedenleri arasında, doğan bebeğin cinsiyeti başta gelir. Nitekim erkek çocuk doğum oranı daha fazladır (Güner vd, 2010: 30).

Kadın ile erkek nüfuslarındaki dengesizlik, cinslerin yaratılışındaki farklılık nedeniyle toplumsal, ekonomik, siyasal, askeri pek çok sorunun gündeme gelmesine yol açabilir. Doğurgan çağdaki kadın noksanlığı doğum oranlarının gerilemesine, genç ve ergin nüfus erkek azlığı, çalışma hayatının, en azından bazı sektörlerin sekteye uğramasına ya da Türkiye gibi askerliğin belli bir dönemde erkek nüfusa yükümlülük olduğu ülkelerde, ülke savunmasının zaaf göstermesine ve ek önlemler alınmasına neden olabilir (Özgür, 1998: 67).

Nüfusta cinsiyetin dağılımı, ölümler bakımından da önem arz eder. Bilindiği gibi erkeklerde hemen her yaşta ölüm oranı aynı yaşlardaki kadınlara oranla nazaran daha yüksektir. Bir başka ifade ile erkeklerde ortalama ömür kadınlara nazaran daha kısadır. Bunun sonucu olarak nüfusta erkek nüfusun oranına paralel olarak genel ölüm seviyesinin de yükselebileceğini söyleyebiliriz (Tandoğan, 1995: 57).

Çumra nüfusunda kadın-erkek nüfusunun dağılımı incelenirken cinsiyet oranını (belli bir nüfus kitlesinde 100 veya 1000 kadın başına düşen erkek sayısı) da belirlemek gerekir.

$$SR = (P_m : P_f) x 100$$

SR = Cinsiyet oranı

P_m = Erkek nüfus

P_f = Kadın nüfus

Çumra'nın 2009 yılında kadın nüfusu 32 967 kişi, erkek nüfusu ise 32 029 kişidir. Bu değerlere göre Çumra'da:

$$SR_j = (32 029 : 32 967) . 100 = 97,1' \text{ dir.}$$

Çumra'da nüfusun cins yapısına baktığımızda 1927-2009 yılları arasındaki sayım sonuçlarına göre toplam nüfusta genel olarak kadın nüfusun erkek nüfustan daha fazla olduğu görülmektedir.

Çumra ilçesinde nüfusun cins yapısını gösteren Tablo-16. incelediğinde; 1940 ve 1955 sayımları sonuçlarına göre, 100 kadına düşen erkek sayısının 97 ve 99 kadar olduğu daha sonraki sayım dönemlerinde ise (2000 yılı hariç) belirgin bir kadın nüfus fazlalığı görüldüğü dikkat çeker (Tablo-16).

Kadın nüfus oranının 1940 sayımlarında, erkek nüfustan fazla olması; II. Dünya Savaşı nedeniyle ülke genelinde seferlik ilan edilerek, erkek nüfustan askerlik çağında olanların bir kısmının silah altına alınmasıyla ilgilidir. Şüphesiz bu dönemlerdeki kadın nüfus fazlalığında I. Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşı'nda şehit olan erkek nüfus kaybının etkisini de göz ardı etmemek gerekir.

Tablo-16: Çumra'da Nüfusun Sayım Dönemlerine Göre Cins Durumu (1927-2009)

Sayım yılı	Toplam nüfus	Erkek nüfus	%'si	Kadın nüfusu	% ' si	Fark	Cins Oranı
1927	36 726	18 818	51,2	17 968	48,8	850	95,4
1935	33 628	16 498	49	17 130	51	-632	103,8
1940	38 214	18 845	49,3	19 369	50,7	-524	97,2
1955	51 391	25 601	49,9	25 790	50,1	-189	99,2
1960	55 585	27 544	50,4	28 041	49,6	-497	98,2
1965	61 957	30 609	49,4	31 348	50,6	-739	97,6
1970	69 107	33 379	48,3	35 728	51,7	-1973	93,4
1975	73 788	36 436	49,3	37 352	50,7	-916	97,5
1980	74 243	36 037	48,5	38 206	51,5	-2169	94,3
1985	85 321	41 539	48,6	43 782	51,4	-2243	94,8
1990	74 040	36 932	49,8	37 108	50,2	-176	99,5
2000	104 576	53 818	51,4	50 758	48,6	3060	106
2007	64 247	31 357	49,5	32 890	50,5	-1533	95,3
2008	64 786	31 843	49,1	32 943	50,9	-1100	96,6
2009	64 996	32 029	49,2	32 967	50,8	-938	97,1

Kaynak: TÜİK Sayım İstatistikleri

Araştırma bölgesinde 2000 yılına kadar kadın nüfusu sürekli olarak erkek nüfustan fazla olmuştur. Örneğin, 1960 yılında 100 kadına 98 erkek, 1970 yılında ise 100 kadına 93 erkek düşüyordu. Diğer sayım dönemlerinde ise bu oran 100 kadına 93, 94 veya 97 erkek şeklinde bir değişim gösteriyordu.

Nüfusun cins yapısında görülen kadın nüfus fazlalığı, araştırma bölgesinden yapılan göçlerle ilgili olduğu düşünülmektedir. Bilindiği üzere, göç alan yerleşmelerde erkek nüfus ve göç veren yerleşmelerde ise kadın nüfus daha fazladır (Tümertekin, 1968: 77). Araştırma bölgesi de, 1950 yılından itibaren yurtiçine ve yurtdışına göç vermiş ve bu göçler, nüfusun cins yapısının kadın nüfus lehine değişmesine yol açmıştır. Kırsal kesimde geçim sıkıntısı çeken ailelerde, genellikle önce erkek nüfus göç etmekte; iş bulup yerleştikten sonra ailesini yanına almaktadır (Tümertekin,1968:78). Ortalama yaşam süresinin cinsler arasında farklı oluşu da toplumların cinsiyet oranlarını etkilemektedir. Örneğin kadınların daha uzun ömürlü oldukları toplumlarda ileri yaşlarda nüfusta belirgin bir kadın nüfus fazlalığı ortaya çıkmaktadır (Güner vd, 2010: 30).

Araştırma sahasında yapılan mülakat faaliyetlerinde bu konu üzerinde durulmuş, konuşulan kimseler kadın nüfus fazlalığının devam etmesinde doğum ve ölümlerden kaynaklanabileceği gibi, araştırma bölgesinden gurbetçilik şeklindeki göçe katılan nüfusun daha çok erkeklerden oluşmasıyla yakından ilgili olduğunu ifade etmişlerdir.

Kırsal nüfusta ise 1960-2000 yılları arasında kadın nüfusun erkek nüfustan daha fazla olduğu görülmektedir. Bunun nedeni; kırsal kesimdeki erkeklerin ekonomik şartlara bağlı olarak şehirlere göç etmesidir. Kırsal nüfusta, kadın nüfusun erkek nüfusuna oranla en fazla olduğu dönem, 1970-1975 ve 1980-1985 dönemleridir. Her iki dönemde de kadın nüfus oranı da % 52,7 ve % 51,3' tür. Bu dönemlerde ülkemiz genelinde olduğu gibi Çumra'da çok sayıda erkek başka ülkelere çalışmak için göç etmiştir.

Çumra İlçesi'nde 1990 yılı, nüfus açısından farklı bir döneme girildiğinin habercisidir. Hızlı nüfus artışının bittiği, demografik değişimin sona erdiği, nüfusun nitelik ve niceliğindeki dengenin yeni ve farklı bir coğrafi dağılışıyla sağlandığı yıl

1990'dır. 1987'de Akören Beldesi'nin, 1990'da Güneybağ ve Karasınır Beldeleri'nin tüzel kişiliğinin kaldırılarak Güneysınır adıyla yeni bir ilçe kurularak Çumra'dan ayrılması sonucunda 1985 yılında 61 146 olan kırsal nüfus 1990 yılında 45 259'a düşmüştür. Bu düşüş araştırma sahasının nüfus cinsiyet oranını dengelemiştir diyebiliriz.

Tablo-17: Çumra'da Şehir ve Köy Nüfusunun Cinsiyete Göre Dağılımı (1927-2009)

Sayım Yılı	Şehir Nüf. Top.	Erkek Nüfus	% si	Kadın Nüfus	% si	Kır Nüfus Top.	Erkek Nüfuu	% si	Kadın Nüfuu	% si
1927	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
1935	2 685	1 328	49,4	1 357	50,6	30 943	15 170	49	15 773	51
1940	4 228	2149	50,8	2079	49,2	33986	16 696	49,1	17290	50,9
1955	8780	4 466	50,8	4 314	49,2	42 611	21 135	49,6	21 476	50,4
1960	7 052	3 595	50,9	3 457	49,1	48 533	23 949	49,3	24 584	50,7
1970	15 965	8 207	51,4	7 758	48,6	53 142	25 172	47,3	27 970	52,7
1975	19 225	9 722	50,9	9 503	49,1	54 563	26 714	48	27 849	52
1980	20 919	10 303	49,2	10 616	50,8	53 324	25 734	48,2	27 590	51,8
1985	24 175	11 796	48,8	12 379	51,2	61 146	29 743	48,7	31 403	51,3
1990	28 781	14 576	50,7	14 205	49,3	45 259	22 356	49,3	22 903	50,7
2000	42 308	22 178	52,4	20 130	47,6	62 268	31 640	50,9	30 628	49,1
2008	28 798	14 169	49,2	14 629	50,8	35 988	17 674	49,1	18 314	50,9
2009	28 834	14 241	49,3	14 593	50,7	36 162	17 788	49,1	18 374	50,9

Kaynak: TÜİK Sayım İstatistikleri

1985' de 2243 kadın nüfus fazlalığı varken bu fazlalık 1990 yılında bir anda 176 'ya düşmüştür. Genel Cinsiyet oranı 1985 yılında 94,8 iken 1990 yılında 99,6'ya yükselmiştir. Bu dönemde sahanın nüfusunun % 49'8 erkek, % 50,2'si kadındır (Tablo-17). Nüfus farkı sadece 176 kişidir. Çumra ilçesi'nde nüfusun cinsiyete göre dağılımında ilk kez kadın ve erkek nüfus birbirine çok yaklaşmıştır.

2000 nüfus sayımına göre; hem erkek hem de kadın nüfus sayısında büyük bir yükseliş meydana gelmiştir. Araştırma sahası nüfusunda ilk kez bu kadar büyük bir nüfus artışı olmuştur. Fakat bu büyümedeki asıl dikkat çeken erkek nüfus miktarının ilk kez büyük bir farkla (3 060 kişi) kadın nüfusun önüne geçmesidir. Erkek nüfus % 51,4'e çıkarken kadın nüfus % 48,6'ya düşmüştür. Araştırma sahasında ilk kez 100 kadına 106 erkek düşmüştür. Bu artış yalnız doğal nüfus artışıyla açıklanamaz. Daha

önce de bahsettiğimiz gibi merkezde ve köy nüfusundaki bu belirgin artıştaki büyük sebep, sayım zamanı köy veya şehirlerden buralara gelen yerli halktır.

Sayım günü memleketinde sayılarak sonucun yüksek çıkmasına neden olmakta, daha sonra ikamet ettikleri yere dönmektedirler. Çeşitli sebeplerle yapılan mükerrer sayımlarda ilçenin nüfusunun fazla çıkmasında başka bir nedendir.

2007 yılından itibaren ADNKS'ye göre yapılan sayımda ise 2000 yılında araştırma sahasındaki abartılı sonuçlar yerini gerçek değerlere bırakmış, nüfusun cinsiyet dağılımı tekrar kadın nüfus lehine yükselmiştir. 100 kadına düşen erkek sayısı 106'dan 95,3'e düşmüş, kadın nüfus oranı % 50,5, erkek nüfus oranı ise % 49,5 olmuştur. Bu haliyle saha genelindeki cinsiyet oranları 2007 yılı ülke ortalamasının (% 100,4) altında bir değer göstermiştir.

Genellikle göç veren yerlerde kadın nüfus fazlalığı olduğu ve cinsiyet oranlarının ancak göç alan yerleşmelerde yüksek değerler gösterdiği bilinmektedir. Dolayısıyla araştırma sahasında bu oranların düşük değerler göstermesini ya da Türkiye ortalamasının altında kalmasını da göçlerle açıklamak mümkündür. Gerçekten de uzun yıllar boyunca farklı yoğunluk ve biçimlerde süregelen göçler, ilçe genelinde bir kadın nüfus fazlalılığına sebep olmuştur (Coşkun, 2010: 87).

Araştırma sahasındaki yerleşmelerin son nüfus sayım sonuçlarına göre cinsiyet yapısının ortaya konduğu Tablo-18'in incelenmesi ile de görüleceği üzere, ilçe genelinde birkaç istisna dışında köylerin tamamında cinsiyet oranı nispeten düşüktür. Buna göre cinsiyet oranının % 67,3 kadar olduğu Afşar Köyü, ilçede kadın nüfusun erkek nüfusa göre en yoğun olduğu yerleşmedir. Buna karşın, 35 kadına karşılık 52 erkeğin yaşadığı Afşar Köyü'nün aksine 40 erkek ve 37 kadının yaşadığı Dinledik Köyü ise % 108.1'lik cinsiyet oranı ile bu dağılımın en yüksek olduğu yerdir. İçeriçumra Kasabasının ise ilçe merkezine göre düşük sayılsa da köy yerleşmelerine göre yüksek sayılabilecek bir oran olan % 98.1 cinsiyet oranına sahip olduğu görülmektedir.

Tablo-18: Araştırma Sahasında Kasaba ve Köylerde Nüfusun Cinsiyet Yapısı (2009).

Yerleşme	Erkek	Kadın	Fark	Cinsiyet Oranı(%)	Yerleşme	Erkek	Kadın	Fark	Cinsiyet Oranı(%)
Çumra	14 241	14 593	-352	97,5	Okçu	1 366	1 408	-42	97
Abditolu	312	309	3	101	Seçme	74	73	1	101,3
Adakale	230	224	6	102,6	Sürgüç	251	255	-4	98,4
Alemdar	241	245	-4	98,3	Taşağıl	708	755	-47	93,7
Alibeyhüyükü	1 445	1 504	-59	96	Türkmencamili	723	722	1	100,1
Arıkören	463	468	-5	99	Türkmenkarahüyük	319	328	-9	97,2
Avdul	263	275	-12	96	Uzunkuyu	319	350	-31	91,1
Balçıkhisar	135	157	-22	86	Üçhüyükler	407	397	10	102,5
Beylerce	47	42	5	112	Ürünü	169	187	-18	90,3
Büyükaşlama	392	372	20	105,3	Yürükcemili	51	52	-1	98
Dedemoğlu	151	159	-8	95	Dinek	257	294	-37	87,4
Dinlendik	40	37	3	108,1	Afşar	35	52	-17	67,3
Erentepe	73	89	-16	82	Apa	463	453	10	102,2
Fethiye	138	167	-29	82,6	Apasaraycık	276	289	-13	95,5
Gökhüyük	468	468	0	100	Çiçekköy	280	279	1	100,3
Güvercinlik	732	782	-50	93,6	Dineksaray	128	134	-6	95,5
İçeri Çumra	3 630	3 699	-69	98,1	Doğanlı	217	236	-19	92
İnli	59	48	11	123	Tahtalı	89	109	-20	81,6
Karkın	1 664	1 648	16	101	Yenisu	584	656	-72	89
Kuzucu	118	138	-20	85,5	Köyler Toplamı	17 698	18 374	-676	96,3
Küçükköy	332	351	-19	94,5	Genel Toplam	31 939	32 967	-1028	96,8

Kaynak: TÜİK Genel Nüfus Sayım İstatistikleri

2.1.3.3. Nüfusun Yaş Yapısı

Yaş yapısından maksat, “nüfus kütesinin belirli yaşlar veya yaş grupları itibariyle gösterdiği dağılım şekli”dir. Yaş yapısının demografik, askeri, siyasi, sosyal ve iktisadi bakımlardan büyük önemi vardır. Örneğin bir ülkede doğumlar, ölümler, iktisaden faal olabilecek nüfus, silahlı kuvvetlerin insan gücü kaynakları, yaş bünyesi ile yakından ilgilidir. Bu bakımdan konunun önemi büyüktür (Tandoğan, 1994: 61).

Nüfusun yaş gruplarına göre dağılımını ortaya koyabilmek için belli sayım dönemlerindeki nüfusu, yine belli yaş dilimi aralıklarını esas olarak gruplandırmak gerekir. Bu gruplandırma uluslar arası ölçülere göre çocuklar (0-14 yaşlar arası), yetişkinler (15-64 yaşlar arası), yaşlılar (65 yaş ve daha yukarısı) şeklinde yapılabilir. Buna geniş aralıklı gruplandırma denir. Bu 0-4, 5-9, 10-14, 15-19... şeklinde, yani dar aralıklı gruplandırma şeklinde de olabilir (Güner vd, 2010: 26).

Çumra ilçesi nüfusu, dar aralıklı gruplandırıldığında , göçlerin ve yüksek doğum oranlarının bir sonucu olarak , nüfusun yarıdan fazlasının (35 044 kişi) 0-29 yaş grubu arasında toplandığı ve en fazla nüfusunda 10-14 yaş grubunda yer aldığı görülmektedir (Tablo-19). Bununla birlikte, 10-14 yaş grubundan sonra, nüfusta önce yavaş, 30 yaşından sonra ise hızlı bir şekilde azalma ve 40 yaşından itibaren de ciddi anlamda bir yavaşlama söz konusudur.

Çumra ilçesinde, toplam nüfusun yaş gruplarına göre dağılımında en büyük yığılmanın % 10,2'lik pay ile 10–14 yaş aralığında olduğu görülmektedir (Tablo-19). Zaten bu grubun da içinde yer aldığı 0–14 yaş aralığındaki üç yaş grubu tüm nüfusun yaklaşık % 29,3'ünü oluşturmaktadır. Dördüncü yaş grubu olan 15–19 yaş grubuna kadar yükselme eğilimi gösteren dağılımın 20 yaş eşiğinden itibaren düşme eğilimine girdiği anlaşılmaktadır. Yaklaşık 1,5 puanlık bir düşme görülen 20–24 yaş dilimi ile başlayan bu azalma eğilimi 50–54 yaş dilimine kadar azar azar devam eder. ikinci düşme ise 55–59 yaş dilimiyle başlar ve buradan itibaren görülen yedi yaş grubunda da toplam nüfus içindeki pay % 5'in altına düşer.

Buna göre ilçe toplam nüfusu içinde büyük bölümü öğrenim çağındaki genç nüfustan oluşan 0–19 yaş arası grupta bir toplanma olduğu ve en yüksek oranın % 10,2 ile 10–14 yaş grubunda görüldüğü söylenebilir. Çalışma, askerlik ve evlilik gibi adımlarla öne çıktığını ifade edebileceğimiz yaş grupları olan 20 yaş üzeri grupların toplam nüfus içindeki payı ise düşük değerler göstermekte ve her beş yaşlık dönem için de gitgide azalmaktadır. Çoğunlukla emeklilik dönemi olarak adlandırılan 55–59 yaş sonrasında ise ikinci belirgin düşme yaşanmaktadır

Tablo-19: Çumra İlçesi Nüfusunun Dar Aralıklı Gruplandırmaya Göre Dağılımı (2009).

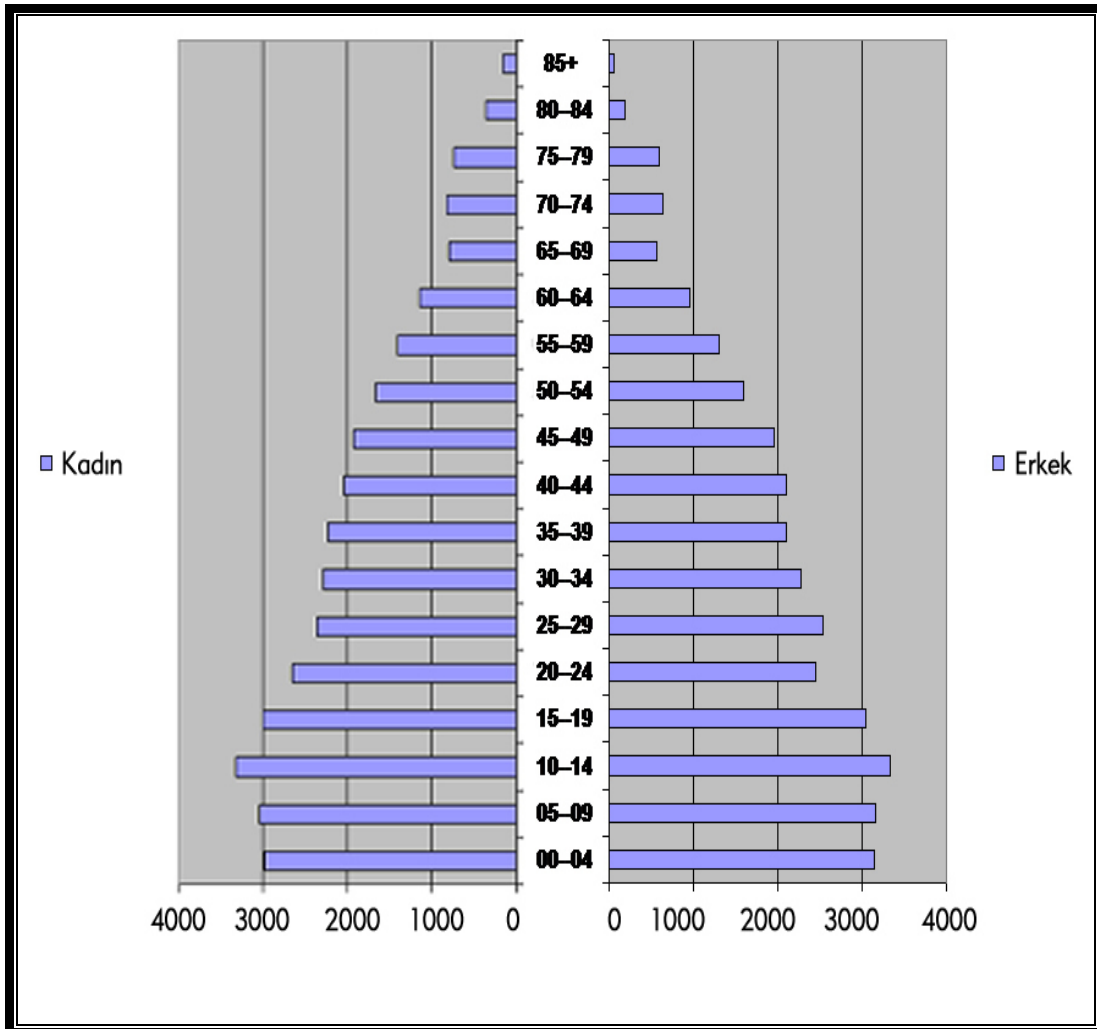
Yaş grubu	Erkek	% si	Kadın	% si	Toplam	% si
00-04	3.148	5,2	2.989	4,5	6.148	9,7
05-09	3.166	4,8	3.042	4,6	6.208	9,4
10-14	3.332	5,1	3.321	5,1	6.653	10,2
15-19	3.042	4,6	3.001	4,6	6.043	9,2
20-24	2.443	3,7	2.652	4,0	5.095	7,7
25-29-	2.537	3,9	2.360	3,6	4.897	7,5
30-34	2.273	3,4	2.292	3,5	4.565	6,9
35-39	2.103	3,2	2.238	3,4	4.341	6,6
40-44	2.102	3,2	2.048	3,1	4.150	6,3
45-49	1.960	3,0	1.922	2,9	3.882	5,9
50-54	1.601	2,4	1.666	2,5	3.267	4,9
55-59	1.300	2,0	1.402	2,1	2.702	4,1
60-64	959	1,4	1.152	1,7	2.111	3,1
65-69	567	0,8	800	1,2	1.367	2
70-74	631	0,9	822	1,2	1.453	2,1
75-79	599	0,9	742	1,1	1.341	2
80-84	194	0,2	364	0,5	558	0,7
85+	61	0,09	154	0,2	215	0,29
TOPLAM	32.029	48,7	32.967	51,3	64.996	100

Kaynak: TÜİK Sayım İstatistikleri

Ortalama ömür ile ilişkilendirebileceğimiz (nitekim kadınlarda daha uzun olduğu açıkça görülür) bu durum sonucunda, 55 yaş üzeri nüfusun toplam nüfus içindeki payı, ilerleyen yaş gruplarında % 2'lerin dâhi altına düşmüştür.

Sözü edilen bu yaş dağılımı ve cinsiyet değerleri göz önüne alınarak hazırlanan nüfus piramitleri de sahanın demografik özelliklerini belirtebilme açısından önem taşımaktadır. Zaten bir yerin nüfus piramidinin incelenmesi ile o alandaki nüfus hareketleri hakkında bilgi sahibi olmanın yanında demografik yapı ve bir dereceye kadar sosyo-ekonomik geçmiş hakkında çıkarımlarda bulunulabileceği kabul edilmektedir (Tümertekin, 1994: 79). Bu ve benzeri varsayımlardan hareketle, ilçe nüfusunun dar aralıklı nüfus piramidine dayalı olarak bazı değerlendirmeler yapmak mümkündür (Şekil-14).

Şekil-15: Çumra İlçesinin Nüfus Piramidi (2009)



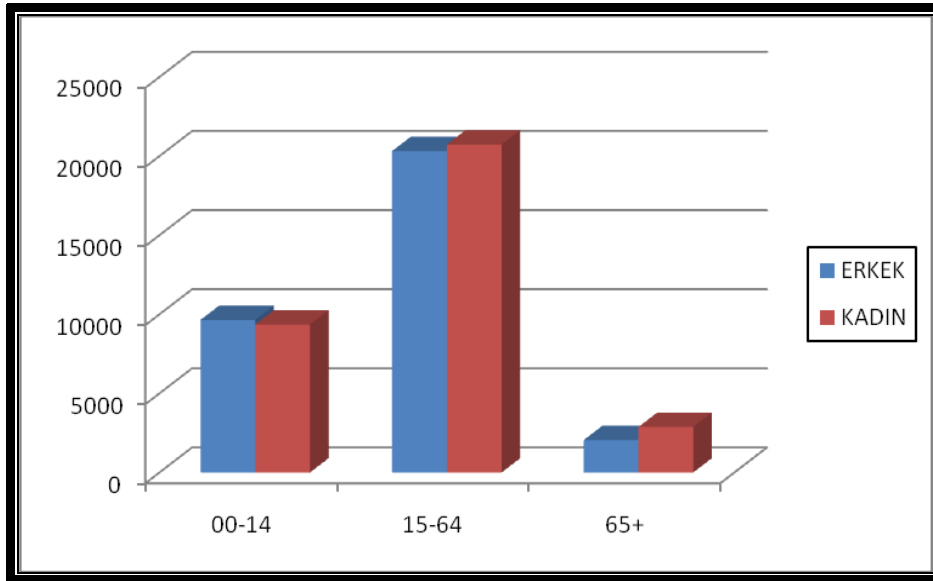
Buna göre, genel görünümü ile araştırma sahasının nüfus piramidi gerileyen yaş yapısına benzer bir özellik taşımaktadır. Doğum oranlarının görece bir azalma gösterdiği piramitte sürekli devam eden göç süreçleri sonucunda ortaya çıkan bir nicel azalma ile belirli yaş gruplarındaki artış ve azalışlar dikkat çekicidir. Piramidin tabanındaki daralma bize nüfustaki genel azalış eğilimini hissettirirken yaşlı nüfustaki kadın fazlalığı da ortalama ömrün kadınlarda daha fazla olduğunu göstermektedir. Uzun yıllar boyunca göç veren yerlerde belli bir süre sonra nüfus piramitlerinin dengeye oturacağı düşünüldüğünde bu yapı itibarıyla ilçe nüfusunun önemli değişiklikler olmadıkça söz konusu azalma eğilimini devam ettireceğini düşünmek mümkündür.

Tablo-20: Çumra İlçe Nüfusunun Geniş Aralıklı Yaş ve Cinsiyet Yapısı (2009).

Yaş Grubu	Erkek Nüfusu	%'si	Kadın Nüfusu	%'si	Toplam Nüfus	%'si
0-14	9 646	14,9	9 352	14,4	19.009	29,2
15-64	20 320	31,2	20 733	31,9	41 053	63,1
65+	2.052	3,1	2 882	4,5	4.934	7,7
Toplam	32 029	49,2	32 967	50,8	64 996	100,0

Kaynak: TÜİK Sayım İstatistikleri

Araştırma sahasında nüfusun geniş aralıklı gruplandırmaya göre dağılımı incelendiğinde ise; % 29,2'lik bölümün 0–14 yaş grubunda, % 63,1'lik kısmın 15–64 yaş grubunda ve % 7,7'si ise 65+ yaş diliminde yer aldığı görülür (Tablo-20). Bu dağılım içinde 15–64 yaş grubu ve 65+ yaş grubunda kadın nüfus fazlası görülürken diğer 0-14 yaş diliminde erkek nüfus fazlası dikkat çekmektedir.

Şekil-16: Çumra'da Şehirselsel Nüfusun Geniş Aralıklı Yaş ve Cinsiyet Yapısı (2009).

Aynı yıl, Konya İli ve Türkiye ortalamaları ile karşılaştırıldığında, 0–14 yaş ve 65+ yaş dilimlerinde Çumra ilçesi nüfusunun Konya ili ve Türkiye geneli ortalamalarının üstünde, 15–64 yaş ve dilimlerinde ise hem il hem de ülke ortalamalarının altında değerler gösterdiği anlaşılır. İl ortalaması 0–14 yaş diliminde % 27,1 Türkiye ortalaması ise % 26 kadarken Çumra'da bu yaş dilimindeki nüfusun toplam nüfus içindeki payı sadece % 29,2 kadardır. Konya ili için 15–64 yaş

aralığındaki nüfusun payı % 65,6 Türkiye geneli için ise % 67 kadarken Çumra ilçesinde ise bu değer % 63 seviyesindedir. Toplam nüfus içinde 65 ve daha yukarı yaş grubunun oranını karşılaştırdığımızda ise, Çumra'da % 7,7 kadar olan bu değer, Konya'da % 7,3 ülke genelinde ise sadece % 7 kadar olduğu görülür.

Şekil-16'ın incelenmesinden de anlaşılacağı üzere, en önemli yığılmanın 15–64 yaş aralığında görüldüğü geniş aralıklı gruplandırmaya göre nüfusun bağımlılık oranı da hesap edilebilir. Bağımlılık oranı, 0–14 ve 65+ yaş grubunda yer alan nüfus toplamının 15–64 yaş arasında yer alan ve aktif nüfus olarak kabul edilen nüfus toplamına bölünüp 100 ile çarpılması ile elde edilmekte olup, araştırma sahasında bu oran % 58,3 kadardır. Konya ilinde bağımlılık oranı 2009 yılında % 52,2 kadar olurken Türkiye geneli için ise bu oran aynı dönem % 49,2 şeklinde gerçekleşmiştir. Görüldüğü üzere, özellikle çocuk ve yaşlı nüfus fazlası nedeniyle ortaya çıkan bu durum ile ilçede bağımlılık oranı hem Konya ili hem de Türkiye ortalamasının üzerinde gerçekleşmiştir.

2.1.3.4. Aile Büyüklükleri

Nüfusla ilgili önemli göstergelerden biri olan aile nüfus büyüklükleri, hane sayısı ile nüfus arasındaki dengeyi ortaya koymanın yanı sıra nüfusun dinamizmi ve yerleşmelerin yapısı hakkında verdikleri ipuçları açısından da önem taşımaktadırlar. Bu sebeple, araştırma sahasındaki aile büyüklüğü değerlerinin demografik önemi oldukça büyüktür (Coşkun, 2009: 95). TÜİK'den edinilen bilgiler doğrultusunda ilçedeki ortalama aile büyüklüğünün 2000 yılında 4,17 kadar olduğu görülmektedir. Bu değer 2000 yılı nüfus sayım sonuçlarına göre Türkiye geneli için 4,50 olarak tespit edilmiştir.

Çumra ilçe merkezinin ortalama aile büyüklüğü Türkiye ortalamasıyla yakın değerler göstermektedir. Çumra ilçe merkezinin nüfusu 2000 yılı nüfusu 42 308 toplam hane sayısı 10 133' dür. Buna göre Çumra ilçe merkezinin ortalama aile büyüklüğü 4,17 kişidir.

Araştırma sahasındaki ortalama aile büyüklüklerinin yerleşmelere göre dağılımını incelediğimizde de; en yüksek ortalamaların Güvercinlik Beldesi ve Apasaraycık Köyü'nde olduğu görülür. Sırasıyla 7,9 ve 7,5'lik aile büyüklüklerine

sahip olan bu yerleşimlerin dışında ilçe ortalamasından yüksek değerler gösteren diğer yerleşimler ise Türkmenkarahüyük (6,9), Türkmençamili (6,8), Karkın (6,7), İçeriçumra (6,7), Yenisu (6,6) ve Üçhüyükler (6,3) gibi yerleşmelerdir. Gerek ticari gerekse geçim tipi de olsa, tarımsal faaliyetlerin sürdürülmeye ve geleneksel yapının korunmaya çalışıldığı bu köylerde aile büyüklüklerinin nispeten yüksek olduğu görülmektedir. Arıkören ve Ereentepe gibi köyler ise yaklaşık 2.0 ve 2,2'lik aile büyüklüğü ile söz konusu ortalamanın en düşük değerlere ulaştığı köylerdir.

Tablo-21: Araştırma Sahasında Aile Büyüklüğünün Yerleşmelere Göre Dağılımı (2000).

Yerleşme	Nüfusu	Hane Sayısı	Ort.Hane Halkı Büyüklüğü	Yerleşme	Nüfusu	Hane Sayısı	Ort.Hane Halkı Büyüklüğü
Çumra	42 308	10 133	4,1	Seçme	178	35	5,0
Abditolu	621	106	5,8	Sürgüç	521	88	5,9
Adakale	454	79	5,7	Taşagül	1981	371	5,3
Alemdar	486	83	5,8	Türkmençamili	2712	397	6,8
Alibeyhüyüğü	2 949	901	3,2	Türkmenkarahüyük	440	63	6,9
Arıkören	951	457	2,0	Uzunkuyu	840	155	5,4
Avdul	538	117	4,5	Üçhüyükler	929	146	6,3
Balçikhisar	292	70	4,1	Ürünlü	326	68	4,7
Beylerce	89	25	3,5	Yürükcemili	116	29	4,0
Büyükaşlama	764	129	5,9	Dinek	4 042	655	6,1
Dedemoğlu	310	53	5,8	Afşar	123	32	3,8
Dinlendik	77	16	4,8	Apa	1 494	319	4,6
Ereentepe	162	72	2,2	Apasaraycık	1 297	171	7,5
Fethiye	305	60	5,0	Çiçekköy	839	162	5,1
Gökhüyük	936	203	4,6	Çukurkavak	290	72	4,0
Güvercinlik	3 040	382	7,9	Dineksaray	400	91	4,3
İçeri Çumra	12335	1 839	6,7	Doğanlı	440	79	5,5
İnli	117	23	5,0	Tahtalı	206	47	4,3
Karkın	6238	906	6,8	Yenimescit	809	179	4,5
Kuzucu	269	72	3,7	Yenisu	2 920	440	6,6
Küçükköy	730	131	5,5	Toplam	62 268		4,1
Okçu	4204	820	5,1				

Kaynak: TÜİK Sayım İstatistikleri

Araştırma sahasında kasabalarda aile büyüklüğü ortalaması 5,44 iken bu durum köylerde ise 4,86 kişidir. Görüldüğü gibi Çumra ilçesi'nde kasabaların aile büyüklüğü ortalama değeri köylerin aile büyüklüğü değerlerinden daha fazladır. Bu görünümüleriyle sahadaki kasaba yerleşmelerinin ilçe merkezi ortalamasından fazla,

köy yerleşmelerinin ise yakın aile büyüklüklerine sahip olduklarını ifade etmek mümkündür.

Tablo-22: Araştırma sahasında Ortalama Hane Halkı Büyüklüğü (2000).

Hane Halkı Büyüklüğü	1-3 arası	3-5 arası	5-7 arası	7-8 arası	Toplam
Sayısı	2	16	22	2	42
%'si	4,76	38,1	52,38	4,76	100

Kaynak: TÜİK Sayım İstatistikleri

Çumra İlçesi'nde ortalama hane halkı büyüklüğü 1-3 arası olan 2 yerleşme (% 4,76); 3-5 arası olan 16 yerleşme (% 38,1); 5-7 arası olan 22 yerleşme (% 52,38) ve 7-8 arası olan 2 yerleşme (% 4,76) bulunmaktadır.

Araştırma sahasında 2000 yılı nüfus sayımına göre ilçe merkezinin toplam nüfusu 42 308, toplam hane sayısı ise 7 743'tür. Buna göre hane halkı büyüklüğünde en fazla hane sayısı 1 519 ile 5 kişilik ailelere aittir. Bunu 1 421 ile 7 kişilik aileler izler. En az hane sayısı ise 119 ile 9 kişiden oluşan aileler oluşturmaktadır (Tablo-23).

Tablo-23: Çumra İlçe Merkezinde Hane Halkı Büyüklüğüne Göre Hane Halkı Sayısı (2000).

Hane Halkı Sayısı	Hane Sayısı	Yerleşik Nüfus
1 kişi	163	163
2 kişi	625	1 250
3 kişi	737	2 211
4 kişi	1 374	5 496
5 kişi	1 519	7 595
6 kişi	1 252	7 512
7 kişi	1 421	9 947
8 kişi	242	1 936
9 kişi	119	1 071
10+ kişi	282	2 820
Toplam	7 734	42 308

Kaynak: TÜİK Sayım İstatistikleri

Araştırma sahasında 2000 yılı nüfus sayımına göre ilçeye bağlı belde ve köylerin toplam nüfusu 42 308, toplam hane sayısı ise 10 133'tür. Buna göre hane halkı büyüklüğünde en fazla hane sayısı 2 459 ile 7 kişilik ailelere aittir. Bunu 1 786 ile 6 kişilik aileler izler. En az hane sayısı ise 191 ile 1 kişiden oluşan aileler oluşturmaktadır (Tablo-24).

Tablo-24: Araştırma Sahasında İlçeye Bağlı Belde ve Köylerin Hane Halkı Büyüklüğüne Göre Hane Halkı Sayısı (2000)

Hane Halkı Sayısı	Hane Sayısı	Yerleşik Nüfus
1 kişi	191	191
2 kişi	598	1 196
3 kişi	661	1 983
4 kişi	1 168	4 672
5 kişi	1 579	7 895
6 kişi	1 786	10 716
7 kişi	2 459	17 213
8 kişi	417	3 336
9 kişi	293	2 637
10+ kişi	981	9 810
Toplam	10 133	62 268

Kaynak: TÜİK Sayım İstatistikleri

Kırsal yerleşmelerden oluşan bir ilçe olan araştırma sahasında aile büyüklüklerinin oldukça normal değerler göstermesinde de bu faktörler etkindir. Uzun yıllar boyunca devam eden göçler sonucunda azalan nüfusun geniş aileden çekirdek aileye doğru gösterdiği geçiş süreci ve beraberinde ekonomik faaliyet alanlarının darlığı nedeniyle tarımsal faaliyetlerde insan gücüne olan ihtiyacın azlığı gibi etmenler sahada aile büyüklüğünün çok az olusuna etki eden faktörler olarak sıralanabilir.

2.1.3.5. Nüfusun Eğitim Durumu

Nüfusun eğitim durumu, toplum kalkınmasının hızını belirleyici bir özellik olarak düşünülmesi gereken bir konudur. Kalkınma unsurları, ancak iyi eğitilmiş bir nüfus kitlesi sayesinde ortaya çıkarılabilir, harekete geçirilebilir veya yönlendirilebilir. Onun içindir ki, nüfusun eğitim kalitesinin yüksek olması çok önemli bir anlam taşır (Özgür, 1998: 92).

Araştırma sahasında, nüfusun eğitim durumu hakkında açıklamalar yapmadan önce, bölgedeki eğitim kurumlarının geçmişine, kısada olsa değinmenin faydalı olacağı düşüncesindeyiz. Çünkü günümüzdeki eğitim durumuna etki eden faktörlerden biri de geçmişteki okullaşma durumu ve yeterli eğitim kadrosunun olup olmamasıyla ilgilidir.

Çumra İlçesi'nde okullar Cumhuriyet dönemindeki çalışmaların sonucunda açılmıştır. Kuşkusuz bunda Cumhuriyetin ilk yıllarında ülke genelinde uygulanan eğitim seferberliğinin de büyük etkisi bulunmaktadır.

Çumra 1926 yılında ilçe olmasına rağmen 1936 yılına kadar ilçe merkezinde ilkokul açılmamıştır .1936 yılında Çumra'da Toprak Mahsulleri Ofisi yanında geçici bir binada eğitim-öğretime başlanmıştır. 1939 yılında şimdiki adı Merkez Atatürk İlköğretim Okulu bahçesinde yapılan 7 derslikli bir bina "Merkez İlkokulu" adıyla eğitim ve öğretime başlamıştır. 1957-1958 eğitim-öğretim yılında İçeriçumra Zafer Ortaokulu bünyesinde "İstasyon Ortaokulu" eğitim öğretime başlamıştır. Bu okul 1969 yılında Çumra ilçe merkezine taşınmış ve aynı yıl lise bölümü başlamış ve okulun adı "Cumhuriyet Lisesi" olarak değiştirilmiştir. 1959 yılında ise hazineye ait Halkevi binasında şimdiki adı Sedat Çumralı Kız Meslek Lisesi olan Akşam Kız Sanat Okulu açılmıştır. 1960 yılında devlet vatandaş işbirliği ile 5 derslikli Hürriyet İlkokulu açılmıştır. 1963 yılında ise ilçedeki Bağlar, Bardakçı ve Meydan Mahalleleri sakinlerinin bir araya gelmesiyle çocuklarının eğitim-öğretim ihtiyacını karşılamak amacıyla bir dernek öncülüğünde 4 derslikli Şehit Koçak İlkokulu açılmıştır. 1969 yılında Halk Eğitim Merkezi açılmıştır (Bülbül, 2010: 312).

1970'li yıllara girildiğinde Çumra İlçe merkezinde 3 ilkokul vardı. Bu okullar ihtiyaca cevap veremeyince o yıllarda ilçenin dördüncü büyük mahallesi durumuna

gelen Yenidoğan Mahallesi sakinlerinden Mustafa Onbaşı'nın 3500 m²'ik arsa bağışıyla 1974 yılında Mustafa Onbaşı İlkokulu açılmıştır. Yine hayırsever vatandaş Mustafa Onbaşı tarafından yapılan arsa bağışıyla 1979 yılında ilçede Saliha Onbaşı İlkokulu eğitim-öğretim hayatına başlamıştır. Sonraki yıllarda ise sırasıyla 1983 yılında 60.Yıl Mehmet Yaymacı İlkokulu, 1986 yılında Abdullah Tenekeci İlkokulu, 1991 yılında Nuri Tömtöm İlköğretim Okulu (Çumra'da İlköğretim Genel Müdürlüğüne ilköğretim okulu olarak kuruluşu yapılan ilk okuldur), 1995 yılında Özkan Atik İlköğretim Okulu, 1997'de İhsan Çetinkaya İlköğretim Okulu ve son olarak 1999 yılında ise Sıhhiye Abdullah Akbaş İlköğretim Okulu açılmıştır (Bülbül, 2010: 313).

Ortaöğretim olarak; 1969 yılında Cumhuriyet Lisesi, 1974 yılında İmam Hatip Lisesi, 1980 yılında Endüstri Meslek Lisesi, 1986 yılında Kız Meslek Lisesi, 1989 yılında Sağlık Meslek Lisesi, 1991 yılına Anadolu Lisesi, 1998'de Ticaret Meslek Lisesi ve 2006 yılında Tarım Meslek Lisesi eğitim-öğretime başlamıştır.

Çumra İlçesinde 2010 yılında, 3 bağımsız Anaokulu, 41 İlköğretim bünyesinde Anasınıfı, 53 İlköğretim Okulu, 11 adet Lise ve dengi okulu, 1 Halk Eğitim Merkezi, 1 Öğretmenevi ve 1 Mesleki Eğitim Merkezi bulunmaktadır. Mevcut okulların öğrenci sayılarına baktığımız zaman 180 anasınıfı öğrencisi, 10 802 İlköğretim öğrencisi, 3 316 lise öğrencisi, 65 halk eğitim ve 145 Mesleki Eğitim Merkezi öğrencisi bulunmaktadır (Tablo-25).

Tablo-25: Çumra İlçesi'ndeki Eğitim Kurumlarının Dağılımı (2010)

Okul/Kurum	Okul Sayısı	Derslik Sayısı	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı	Taşınmaz Öğrenci Say.
Müstakil Anaokulu	3	12	180	8	-----
İlköğretim Okulu	53	548	10 802	553	609
Ortaöğretim Okulu	11	173	3 316	201	-----
Yaygın Eğitim Kurumu	2	14	210	5	-----
Toplam	69	747	14 508	774	609

Kaynak: İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Okul öncesi eğitimde büyük önem taşıyan bağımsız anaokulları, araştırma sahasında biri ilçe merkezinde diğer ikisi ise ilçenin en büyük belediyelerinden İçeriçumra ve Alibeyhüyüğü beldelerinde açılmıştır. Bu okullara devam eden öğrenci sayısı 2010 yılı itibariyle 180 kadardır. Ayrıca ilçe genelinde ilköğretim bünyesinde toplam 41 anasınıfı bulunmakta olup öğrenci sayısı ise 720'dir. İlköğretim 1.sınıfa hazırlık amacı taşıyan anaokullarının yaygınlaştırılması temel eğitimimize büyük katkılar sağlayacaktır.

Tablo-26: Çumra İlçesi'ndeki Bağımsız Anaokullarının Dağılımı (2010)

Okulun Adı	Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı	Derslik Sayısı
125.Yıl Anaokulu	6	112	5
Alibeyhüyüğü Yakup Arıkan Anaokulu	2	43	5
İçeriçumra Zübeyde Hanım Anaokulu	2	25	2
Toplam	10	180	12

Kaynak: İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Eğitim ve öğretim hayatının anasınıfından sonra ikinci basamağı olan ilköğretim okulları incelendiğinde Çumra İlçesi'nde okulsuz köy bulunmamaktadır. Araştırma sahasında 2010 yılı itibariyle 11'i şehirde, 18'i kasaba ve 23'ü köylerde olmak üzere toplam 53 ilköğretim okulunda eğitim-öğretim yapılmaktadır. Bu okullarda toplam 10 801 öğrenci (toplam nüfusun % 16,6'sı) öğrenim görmektedir (Tablo-27).

Araştırma sahasında, temel eğitimin en önemi sorunlarından birisi kırsal kesimde halen eğitim öğretim yapılan ilköğretim okulların bir kısmının bir veya iki derslikten oluşmuş okullar olmasıdır. 2009-2010 eğitim-öğretim yılında araştırma bölgesinde toplam 12 ilköğretim okulunda 407 öğrenci birleştirilmiş sınıfta öğrenim görmek zorunda kalmıştır. Derslik sayısının yetersiz olması, birkaç sınıfın aynı derslikte ders yapmalarına neden olmaktadır. Şüphesiz bu durum köylerde ayrı ayrı sınıfları oluşturacak yeterli sayıda öğrenci mevcudunun olmamasıyla da ilgilidir.

Tablo-27: Çumra İlçe Merkezi ve Beldelerindeki İlköğretim Okullarının Dağılımı (2010)

Okulun Adı	Öğretmen Sayısı	Derslik Sayısı	Öğrenci Sayısı	Anasınıf Öğr. Sayısı	Toplam Öğr. Sayısı
60.Yıl Mehmet Yaymacı İ.Ö.O. (Merkez)	12	12	346	24	370
Sıhıye Abdullah Akbaş İ.Ö.O. (Merkez)	12	22	298	20	318
Abdullah Tenekeci İ.Ö.O. (Merkez)	11	11	248	15	263
Hürriyet İ.Ö.O. (Merkez)	40	22	825	45	870
İhsan Çetinkaya İ.Ö.O. (Merkez)	17	18	329	20	349
Merkez Atatürk İ.Ö.O. (Merkez)	35	37	900	42	942
Mustafa Onbaşı İ.Ö.O. (Merkez)	11	14	208	12	220
Nuri Tömtöm İ.Ö.O. (Merkez)	7	14	201	11	212
Özkan Atik İ.Ö.O. (Merkez)	8	13	229	14	243
Şehit Koçak İ.Ö.O. (Merkez)	32	24	926	---	926
Saliha Onbaşı İ.Ö.O. (Merkez)	20	18	509	20	529
Apa İ.Ö.O.	14	11	250	11	261
Arıkören İ.Ö.O.	10	11	134	19	153
Alibeyhüyüğü Atatürk İ.Ö.O.	7	12	174	---	174
Alibeyhüyüğü Cumhuriyet İ.Ö.O.	15	13	221	---	221
İçeriÇumra 75. Yıl İ.Ö.O.	7	16	135	13	148
İçeriÇumra Cumhuriyet İ.Ö.O.	7	5	86	---	86
İçeriÇumra Gökkaya	10	10	201	13	214
İçeriÇumra Kenan Evren İ.Ö.O.	7	5	95	---	95
İçeriÇumra Mithatpaşa İ.Ö.O.	9	14	199	19	218
İçeriÇumra Zafer İ.Ö.O.	12	14	153	19	172
İçeriÇumra Ziya Gökalp İ.Ö.O.	15	14	266	18	284
Dinek Azmi Abidin Erçal İ.Ö.O.	6	7	72	16	88
Güvercinlik İ.Ö.O.	13	10	276	26	302
Karkın Atatürk İ.Ö.O.	8	9	260	14	274
Karkın Cumhuriyet İ.Ö.O.	7	10	229	20	249
Okçu Şehit Mehmet Kefeli İ.Ö.O.	17	18	448	35	483
Türkmencamili İ.Ö.O.	12	12	177	17	194
Yenisu	14	14	316	2	337
TOPLAM	395	405	8711	453	9195

Kaynak: İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Tablo-28: Çumra İlçesi İlköğretim Birleştirilmiş Sınıf Bilgileri (2010)

Yıllar	2007	2008	2009
Okul Sayısı	12	12	12
Öğrenci Sayısı	359	379	407
Öğretmen Sayısı	20	11	21
Öğrenci/Öğretmen Oranı (%)	17,9	34,4	19,3

Kaynak: İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Tablo-29: Çumra İlçesi Köy İlköğretim Okullarının Dağılımı (2010)

Okulun Adı	Öğretmen Sayısı	Derslik Sayısı	Öğrenci Sayısı	Anasınıfı Öğr. Sayısı	Toplam Öğr. Sayısı
Abditolu İ.Ö.O.	12	13	141	22	163
Adakale İ.Ö.O.	2	4	40	11	51
Alemdar İ.Ö.O.	10	9	142	14	156
Apasaraycık Ş.P.O. Hasan Şahin İ.Ö.O.	3	5	56	13	69
Avdul İ.Ö.O.	6	7	82	12	94
Balçıkhisar İ.Ö.O.	2	2	17	13	30
Büyükaşlama İ.Ö.O.	9	9	150	20	170
Çiçek Ş.M.Ç. İ.Ö.O.	8	10	105	10	115
Çukurkavak İ.Ö.O.	1	1	21	----	21
Dedemoğlu İ.Ö.O.	3	3	24	12	36
Doğanlı İ.Ö.O.	1	1	29	----	29
Gökhüyük İ.Ö.O.	9	9	190	14	204
Kuzucu İ.Ö.O.	1	1	15	----	15
Küçükköy Çatalhüyük İ.Ö.O.	10	9	133	13	146
Sürgüç Dede Mehmet Barut	7	13	120	12	132
Tahtalı İ.Ö.O.	1	1	16	---	16
Taşgöl İ.Ö.O.	11	10	294	16	310
Türkmenkarahüyük İ.Ö.O.	8	8	141	16	157
Üçhüyük İ.Ö.O.	8	8	136	--	136
Ürünlü İ.Ö.O.	2	1	29	14	43
Uzunkuyu İ.Ö.O.	8	9	158	15	173
Uzunkuyu Feriz Mah. İ.Ö.O.	1	1	14	---	14
Yenimescit İ.Ö.O. İ.Ö.O.	1	2	9	---	9
TOPLAM	124	136	2249	227	2289

Kaynak: İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Ortaöğretim, ilköğretime dayalı en az dört yıllık genel, mesleki ve teknik öğretim kurumlarının tümünü kapsar. Ortaöğretim, çeşitli programlar uygulayan liselerden meydana gelir. İlköğretime tamamlayan ve ortaöğretime girmeye hak kazanmış olan her öğrenci ortaöğretime devam etmek ve ortaöğretim imkanlarından ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde yararlanma hakkına sahiptir.

Çumra İlçesi'nde 8'i mesleki eğitim veren lise olmak üzere 11 ortaöğretim kurumu bulunmakta ve okulların toplam öğrenci kapasitesi 4500 kişidir (Tablo-30). Geçmiş üç yıllık dönemde 228 olan ortaöğretim öğrenci sayısı 2009/2010 öğretim yılında 3440 olmuştur. Önümüzdeki üç yıl içerisinde öğrenci potansiyelinin 3500'ün üzerinde olması beklenmektedir. Bazı sınavsız öğrenci alan ortaöğretim okullarına yığılma olurken bazılarında kapasitenin çok altında öğrenci kaydı yapılmaktadır. Sınavla öğrenci alan okullardan Çumra Tarım Meslek Lisesi'nin öğrencilerinin % 90'ı başka illerden ve çevre ilçelerden gelmektedir. Ayrıca Çumra Anadolu Lisesi'nin % 35'i Konya merkez ve diğer ilçe öğrencilerinden oluşmaktadır.

İçeriçumra ve Alibeyhüyüğü kasabalarında bulunan çok programlı liselere geçmiş üç yıllık süreçte öğrenci artışı olduğu görülmektedir. Bu veriler ışığında Çumra'da ortaöğretimde mesleki eğitime olan talebin arttığı görülmektedir. 2007 yılında ortaöğretimdeki mesleki eğitim oranı % 51 iken, 2009 yılında bu oran % 62 olmuştur. Sınavsız öğrenci alan kurumların 2010/2011 öğretim yılı öğrenci kayıt kapasitesi 1 220 öğrenci olarak belirlenmiştir. Çumra genelinde öğretmen başına düşen öğrenci sayısı son üç yıllık süreç göz önüne alındığında 21-22 öğrenci arasında değişmektedir.

Tablo-30: Çumra İlçesi Ortaöğretim Kurumlarının Dağılımı (2010)

Okulun Adı	Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı	Derslik Sayısı
Anadolu Lisesi	28	265	24
Cumhuriyet Lisesi	24	544	26
Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi	45	672	23
İmam Hatip Lisesi	11	429	18
Sedat Çumralı Kız Teknik ve Meslek Lisesi	18	340	14
Sağlık Meslek Lisesi	9	155	6
Ticaret Meslek Lisesi	14	245	13
Tarım Meslek Lisesi	7	152	7
Alibeyhüyüğü ÇPL	11	125	12
İçeri Çumra ÇPL	25	324	24
Karkın M.A. Akdemir Lisesi	3	65	6
TOPLAM	195	3 316	173

Kaynak: İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Araştırma bölgesinde ilköğretim ve ortaöğretim seviyesindeki öğrenci sayılarını karşılaştırdığımızda ise önemli farklılıklar ortaya çıkmaktadır. İlçe genelinde toplam ilköğretim öğrencisi sayısı 10 802 kadarken ortaöğretim seviyesinde bu sayının 3 316'ya kadar düştüğü görülmektedir. Buna göre, ilçedeki ortaöğretim öğrencisi sayısı ilköğretim öğrencilerinin yaklaşık % 30,6'sı kadardır. İlköğretim öğrencileri ile ortaöğretim öğrencileri arasındaki bu sayısal farkın birden fazla sebebi olduğu düşünülebilir. Bu sebeplerden ilki, SBS (Seviye Belirleme Sınavı) sonucunda bazı öğrencilerin farklı yerlerde okullar kazanarak söz konusu ortaöğretim kurumlarına kayıt yaptırılmalarıdır. Bir başka neden velilerin bir kısmının

diğer okullara nazaran daha kaliteli eğitim kadrosuna sahip olduklarını düşündükleri Konya’da yer alan bazı okulları tercih ederek öğrencilerini bu okullara kaydettirmeleridir. Bir diğer önemli neden ise zorunlu eğitim dönemi olan ilköğretimden sonra bazı öğrencilerin ortaöğretim okullarına kaydettirilmemeleridir. Maalesef bu durumda olan öğrencilerin büyük kısmının kız öğrenciler olduğu tespit edilmiştir. Bu durum bize zorunlu eğitim sonrasında eğitime son vermek zorunda olan öğrencilerin büyük bir kısmının kız öğrencilerden oluştuğunu göstermektedir.

Araştırma sahasında okuma-yazma oranı her geçen yıl artmaktadır. Fakat okur yazarlık oranı şehir ve kırsal yerleşmeleri ile cinsiyete göre değişiklik göstermektedir. Çumra İlçe merkezinde 2009 yılında okuma-yazma bilmeyenlerin oranı % 6,2’dir. Okuma-yazma bilmeyenlerin oranı erkekler de % 16,7, kadınlar da ise % 83,3’tür. Yaşlı erkek nüfus içinde, geçmişte askerlik ya da çalışmak için sık aralıklarla ilçe dışına çıkılması gibi sebeplerle okuma yazma oranı yükselmiş olmasına karşın; aynı olanaklara sahip olmayan kadın nüfus arasında bu oran çok düşük kalmıştır. Okuma-yazma bilenler nüfusun % 93,8’ini oluşturur. Okuma-yazma bilenlerin % 49’unu erkek nüfus, % 51’ini kadın nüfus oluşturur (Tablo-31).

Tablo-31: Çumra İlçe Merkezi’nde Nüfusun Cinsiyete Göre Öğrenim Durumu (2010)

Öğrenim Durumu		Toplam Nüfus	% si	Erkek Nüfus	% si	Kadın Nüfus	% si
Okuma –Yazma Bilmeyen		1 590	6,2	264	16,7	1 326	83,3
Okuma Yazma Bilenler	İlkokul Mezunu	9 815	38,4	4 033	41	5 782	59
	İlköğretim Mezunu	3 439	13,4	1 722	50	1 717	50
	Ortaokul Mezunu	876	3,4	683	78	193	22
	Lise Mezunu	3 291	12,9	2 097	63,8	1 194	36,2
	Üniversite Mezunu	1 115	4,3	783	70,2	332	29,8
	Yüksek Lisans Mezunu	47	0,1	31	66	16	34
	Doktora Mezunu	4	0,01	2	50	2	50
	Okuma Yazma Bilen Fakat Bir Okul Bitirmeyen	5 149	20,1	2 491	48,3	2 658	51,7
Toplam		24 696	96,9	12 106	49	12 590	51
Okuma Yazma durumu Bilinmeyen		811	3,1	418	51,6	393	48,4
TOPLAM		25 507	100	12 524	49,1	12 983	50,9

Kaynak: TÜİK Sayım İstatistikleri

Nüfusun eğitim durumu kapsamında okur-yazarlık düzeyinin yanı sıra bitirilen eğitim kurumları açısından da bir değerlendirme yapılması önemli bulunmaktadır (Aktaran: Coşkun, 2009: 100). Okuryazarlık ve en son bitirilen okul bir yerdeki nüfusun eğitim seviyesi hakkında önemli bilgiler veren istatistiklerdir. Bu açıdan, araştırma sahasında nüfusun eğitim ve kültürel seviyesi hakkında vereceği ipuçları sebebiyle sahada yaşayan nüfusun eğitim durumunu incelemek yerinde olacaktır.

Eğitim aldıkları okul derecesine göre nüfusun eğitim seviyeleri incelendiğinde ise maalesef ilköğretimden yüksek öğretime doğru sayının giderek düştüğü görülmektedir. İlçedeki eğitimli nüfusun 9 815 kişilik büyük bölümü ilköğretim birinci kademe (ilkokul) mezunu iken 876'sı ortaokul, 3 291'i lise mezunu ve 1115'i herhangi bir yüksek öğretim kurumundan mezun durumdadır. Okuma yazma bilenlerin % 20,1'ini herhangi bir okul bitirmeyenler oluşturur. Herhangi bir okul bitirmeyenlerin % 48,3' ünü erkekler % 51,7' sini kadınlar teşkil eder. Okuma yazma bilen nüfusun % 38,4'ü İlkokul mezunu (bunların %41'ini erkekler % 59'unu kadınlar oluşturur) % 13,4' ü İlköğretim mezunu (bunların % 50' sini erkekler, % 50'sini kadınlar oluşturur) % 3,4' ünü Ortaokul mezunu (% 78 erkekler % 22 kadınlar oluşturur) % 12,9'u Lise mezunu (% 63,8 erkekler, % 36,2 kadınlar) % 4,3'ünü Üniversite mezunu (% 70,2'sini, erkekler % 29,8'ini kadınlar) oluşturur. Görüldüğü gibi ilköğretimden yüksek öğretime doğru kadın ve erkek nüfus arasındaki eğitim seviyesi farkı erkek nüfus lehine büyümektedir.

Nüfusun eğitim durumu konusundaki bir diğer önemli nokta ise nüfusun eğitim seviyelerine göre dağılışı içindeki cinsiyet oranlarında görülen dengesizliktir. İlçede nüfusun eğitim seviyesine göre dağılışında sürekli kadın nüfus aleyhine bir gelişim görülmektedir. Anadolu'nun pek çok yerinde görülen bu durum maalesef araştırma sahasında da devam etmektedir.

Çumra İlçesi'nde yürütülen eğitim hizmetlerinden bir diğeri de halk eğitim faaliyetleridir. 1969 yılında eğitim-öğretime açılan Halk Eğitim Merkezi halka bilimsel, teknolojik, ekonomik, toplumsal ve kültürel gelişmelere uyum sağlayıcı eğitim olanakları hazırlamaktadır. Bu amaçla mesleki teknik ve sosyal kültürel kurslar açmaktadır. Bu amaçla bağlama öğrenimi, anne çocuk eğitimi, bilgisayar

operatörlüğü, çinicilik, bağlama, pratik İngilizce, okuma yazma, gibi çeşitli kurslar açılmaktadır. 2010 yılında Çumra Halk Eğitim Merkezi'nde toplam 87 branşta açılan kurslarda 1609 kursiyer eğitim görmüştür.

2.1.3.6. Nüfusun Sağlık Durumu

Araştırma bölgesinde Sağlık Grup Başkanlığı bölgesinde 1 devlet hastanesi 2 merkez Aile Sağlık Merkezi, İçeriçumra Konya Eğitim ve araştırma Hastanesine bağlı Poliklinik, İçeriçumra Aile Sağlığı Merkezi ve diğer kasabalarda 9 Aile Sağlık Merkezi bulunmaktadır. Ayrıca ilçe merkezinde özel sektöre ait bir tıp merkezi vardır.

Aile Sağlık Merkezlerinde; muayene, teşhis, tedavi, aşılama, enjeksiyon, acil müdahale yanında doğum ve aile planlaması konularında da sağlık hizmetleri verilmektedir. Tedavisi mümkün olmayan hastalar Çumra Devlet Hastanesi'ne sevk edilmektedir.

Çumra Devlet Hastanesi, 1989 yılında hizmete girmiş olup, 96 yatak kapasitesine sahiptir. Hastane'de 2010 yılı itibariyle 6 uzman doktor, 3 diş tabibi, 17 hemşire, 5 ebe, 2 anestezi teknisyeni, 4 laboratuvar teknisyeni, 1 röntgen teknisyeni, 20 teknik personel, 2 şöfor, 1 müdür, 1 müdür yardımcısı görev yapmaktadır. Acil durumlarda kullanılmak üzere, hastanenin bir de ambulansı bulunmaktadır (Tablo-32).

Araştırma sahasında, Aile Sağlık Merkezlerinde çalışan 11 doktorla birlikte, toplam 30 doktor görev yapmaktadır. Doktor sayısı, bölge nüfusuna oranlandığında 5500 kişiye bir doktor düşmektedir. Buda yaklaşık 820 kişi olan Türkiye ortalamasından ve 942 olan Konya İl ortalamasından oldukça geridir. Sağlık hizmetlerinin ve özellikle de uzman doktor eksikliği önemli bir sorun oluşturmaktadır. Ancak araştırma sahasında başta ilçe merkezi olmak üzere bütün kırsal alanlardan il merkezi ile ulaşım problemlerinin olmaması, sağlık sorunları karşısında yöre halkının il merkezine yönelmelerine neden olmuştur. Örneğin İçeriçumra'dan yada Alibeyhüyüğü'nden 20-25 dakikada il merkezine ulaşılmaktadır. Böylece nüfusun % 70'i, il merkezindeki sağlık kurumlarına yarım saat mesafededir. Aile Sağlık Merkezleri ise daha ziyade acil durumlar, basit hastalıklar, toplum sağlığı ve aşı gibi hizmetler açısından önem taşımaktadır.

2009 yılı Haziran ayı sonuna kadar ilçede bulunan devlet hastanesi ve Aile Sağlık Merkezlerinde: 71.589 adet hasta muayene edilmiş 4766 adet hasta başka hastanelere sevk edilmiş, 731 adet adli rapor verilmiş olup, devlet hastanesinde; 39 adet büyük ameliyat 97 adet orta ameliyat ve 101 adet de küçük ameliyat yapılmıştır. Ayrıca ilçede 01.03.2005 tarihinde Özel Pınar Tıp Merkezi açılarak faaliyete başlamıştır.

Tablo-32: Araştırma Sahasında Yerleşmelere Göre Sağlık Kurumlarının Personel Dağılımı (2010).

Kurum Adı	Doktor Sayısı	Ebe Sayısı	Hemşire Sayısı	Sağlık Memuru Sayısı	Hizmetli Sayısı	Şoför Sayısı
Çumra Devlet Hastanesi	21	12	19	20	10	5
Sağlık Grup Başkanlığı	1	0	0	1	1	0
Merkez 1 Nolu Aile Sağlık Merkezi	2	5	4	2	1	1
Merkez 2 Nolu Aile Sağlık Merkezi	2	2	2	1	1	0
İçeriçumra Konya Eğitim ve Araştırma Hastanesi Polikliniği	3	-	9	-	11	4
İçeriçumra Aile Sağlık Merkezi	1	2	1	1	0	1
Alibeyhüyüğü Aile Sağlık Merkezi	1	2	0	0	1	0
Yenisu Aile Sağlık Merkezi	1	1	0	1	0	0
Apa Aile Sağlık Merkezi	1	1	0	0	1	0
Dinek Aile Sağlık Merkezi	0	1	0	0	0	0
Karkın Aile Sağlık Merkezi	1	2	0	0	0	0
Güvercinlik Aile Sağlık Merkezi	0	1	0	0	0	0
Türkmencamili Aile Sağlık Merkezi	0	1	0	0	0	0
Arıkören Aile Sağlık Merkezi	1	1	0	0	1	0
Toplam	35	19	7	6	6	2

Kaynak: Konya İl Sağlık Müdürlüğü, 2010.

2.1.3.7. Nüfusun Ekonomik Nitelikleri

İnsanlar yaşamlarını devam ettirebilmek için çeşitli sektörlerde üretim yaparlar. Yeryüzündeki bütün insanların ekonomik faaliyet türleri aynı olmadığı gibi, bir ülke içindeki insanlarda farklı ekonomik faaliyetlerle uğraşırlar. İnsanların yaptıkları ekonomik faaliyetler çeşitli şekillerde sınıflandırılır. Ancak genellikle üç ana başlık halinde ele alınırlar. Bunlar tarım, sanayi ve hizmet sektörleridir (Güner vd., 2010: 36).

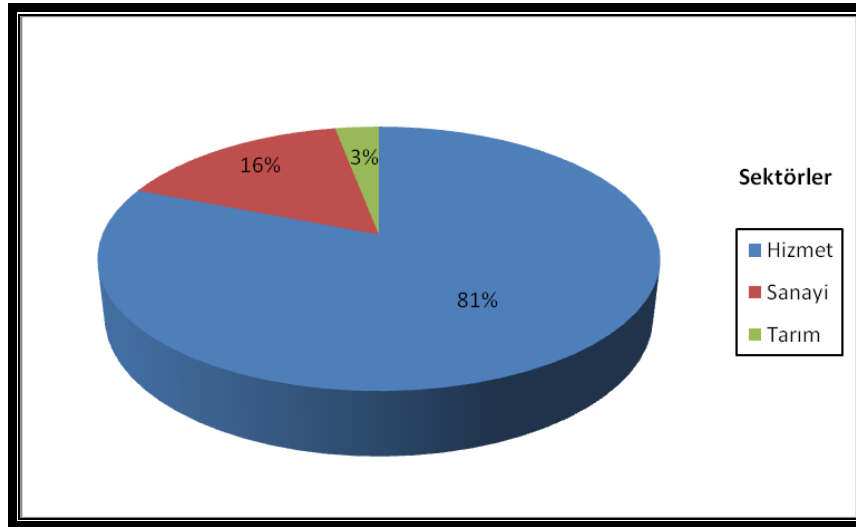
Araştırma sahasında nüfusun çalıştıkları faaliyet alanlarına göre dağılışı incelenirse, işgücünün önemli bir bölümünün tarım sektöründen geçimini sağladığı görülür. Çumra İlçe genelinde çalışan nüfusun sektörel dağılımına bakıldığında 36 109 kişi ile (% 80,7) tarım sektörünün birinci sırada, 7 367 kişi ile (% 16,4) hizmet sektörünün ikinci sırada, 1 262 kişi ile (% 2,9) sanayi sektörünün üçüncü sırada yer aldığı görülür (Tablo-33). İlçe ekonomisinde tarım sektörü hakim olup, bu durum Çumra'nın sektörel özelliğini ortaya koymaktadır.

Tablo-33: Çumra il merkezinde çalışan nüfusun sektörlere göre dağılımı (2000).

Sektörler	Erkek	%	Kadın	%	Toplam	%
Tarım	17 209	47,7	18 900	52,3	36 109	80,7
Hizmet	6 833	7,2	534	92,8	7 367	16,4
Sanayi	1 203	95,3	59	4,7	1 262	2,9
Toplam	25 245	56,4	19 493	43,6	44 738	100

Kaynak: TÜİK Sayım İstatistikleri

Şekil-17: Çumra İlçe Merkezinde Çalışan Nüfusun Sektörel Dağılımı (2000)



Çumra İlçesi'nde çalışan nüfusun ekonomik faaliyetlere göre dağılışında tarım sektörü % 80,7'lik oranla birinci sırada yer alır. Buna göre Çumra'da hala tarım önde gelen geçim kaynağıdır.

Hizmet işlerinde çalışanlar tüm çalışanların % 16,4'ünü (7 367) oluşturur. Hizmet işlerinde çalışanların (534 kişi) % 7,2'sini kadınlar, % 92,8'ini ise (6 833 kişi) erkekler oluşturur. Hizmet işlerinde sırayla : % 8' lik oranla (3 134 erkek, 442 kadın) toplum hizmetleri sosyal ve kişisel hizmetler, % 3,2'lik oranla (1 457 erkek, 4 kadın) inşaat, % 2,9'luk oranla Toptan ve Perakende Ticaret, % 1,2' lik oranla (551 erkek, 7 kadın) ulaştırma ve haberleşme, % 1'lik oranla (389 erkek, 46 kadın) mali kurumlar, % 0,1'lük bir oranla (69 erkek, 1 kadın) elektrik gaz ve su sektörü gelmektedir (Tablo-34).

Çumra'da çalışan nüfusun sektörel bazda cinsiyet durumu incelendiğinde ise ortaya şu sonuçlar çıkar. Tarım sektöründe çalışan 36 109 kişilik nüfusun % 47,7'sini (17 209 kişi) erkekler, % 52,3'ünü (18 900 kişi) kadınlar meydana getirir. Hizmet işlerinde çalışan 7 367 kişilik nüfusun % 7,2'sini (534 kişi) kadınlar, % 92,8'ini ise (6 833 kişi) erkekler oluşturur. Sanayi sektöründe çalışan 1262 kişilik nüfusun % 95,3'ünü (1 203 kişi) erkeler, % 4,7'sini (59 kişi) ise kadınlar meydana getirmektedir.

Çumra'da nüfusun ekonomik yönünü genel olarak şu şekilde değerlendirebiliriz; Çumra da faal olması gereken nüfusun tamamının çalışmadığı görülmektedir. Bunda faal olan nüfusun bir kısmının eğitimini sürdürmesi, bir kısmının işlerinden emekli olması ve bir daha çalışmaması ayrıca ilçede çalışma alanlarının az olması gibi etkiler ilk sırada yer alır.

Çalışan nüfusun cinsiyete göre dağılımına baktığımızda erkek nüfusun kadın nüfusa oranla daha fazla olduğunu görüyoruz. Çalışma hayatında kadınların oranının az olmasında gelenekler önemli bir faktördür. Ayrıca Çumra'da iş imkanlarının genel olarak kısıtlı olması kadın nüfusunun çalışma hayatındaki yerinin az olmasındaki en önemli etkidir.

Tablo-34: Çumra İlçesi'nde Çalışan Nüfusun Ekonomik Faaliyetlere Göre Dağılışı (2000).

SEKTÖR	Faaliyet Kolu	Cinsiyet	Nüfus Miktarı	Toplam	Genel Toplam	İkdisadi Faal Kolu (%)	Sektörel (%)
TARIM	Ziraat, Avcılık, Ormancılık ve Balıkçılık	Erkek	17 209	36 109	36 109	80,7	80,7
		%	47,7				
		Kadın	18 900				
		%	52,3				
SANAYİ	İmalat Sanayi	Erkek	1 203	1 262	1 262	2,9	2,9
		%	95,3				
		Kadın	59				
		%	4,7				
HİZMET	İnşaat	Erkek	1 457	1 461	7 367	3,2	16,4
		%	99,8				
		Kadın	4				
		%	0,2				
	Elektrik, Gaz ve Su	Erkek	69	70		0,1	
		%	98,6				
		Kadın	1				
		%	1,4				
	Toptan ve Parekende Ticaret	Erkek	1 233	1 267		2,9	
		%	97,3				
		Kadın	34				
		%	2,7				
	Ulaştırma, Haberleşme ve Depolama	Erkek	551	558		1,2	
		%	98,8				
		Kadın	7				
		%	1,2				
	Mali Kurumlar , Sigorta	Erkek	389	435		1	
		%	89,4				
		Kadın	46				
		%	10,6				
	Toplum Hizmetleri, Sosyal ve Kişisel Hizmetler	Erkek	3 134	3 576		8	
		%	87,7				
		Kadın	442				
		%	12,3				
GENEL TOPLAM		Erkek	25 245	44 738	44 738	100	100
		Kadın	19 493				

Kaynak: TÜİK Sayım İstatistikleri

2.1.4. Nüfus Hareketleri

Nüfus; hareket halinde, her an ve durmadan değişen bir olaydır. Doğum, ölüm ve göç gibi olaylar sonucunda dünyada yaşayanların sayısı durmadan değiştiği gibi bu insanların yeryüzündeki dağılışı da sürekli değişmektedir. İşte dünyanın herhangi bir bölgesinde veya tamamında görülen doğum, ölüm ve göç olaylarına nüfus hareketleri denir (Güner vd., 2010: 17).

Nüfustaki değişimleri, doğum ve ölüm arasındaki oranlar belirler. Doğumlar ölümlerden fazla ise nüfus artar. Buna doğal artış denir. Doğum ve ölüm oranları aynı ise nüfus artışı sabittir. Ölümler, doğumlardan çok ise nüfus azalar (Güner vd., 2010: 17).

2.1.4.1. Doğumlar ve Ölümler

Nüfusun bileşenlerinden biri olan doğumların ve doğurganlığın ölçülmesi, buna bağlı olarak mekânsal çözümlemesinin yapılması önemli bir konudur. Doğurganlığın ölçülmesiyle ilgili bir çok yöntem vardır. Bunlardan en basit olanı kaba veya ham doğum oranı (CBR) dır (Özgür, 2007: 22).

Ham (kaba) doğum oranı, bir yıl boyunca gerçekleşen canlı doğum miktarının o yıla ait toplam nüfusa bölünmesi ve elde edilen değer 1000 sabit sayısı ile çarpılmasıyla bulunur.

Doğurganlıkla ilgili bir diğer ölçüm yöntemi genel doğurganlık hızıdır (GFR). Bu yöntemde, bir yıl içindeki doğumların, o yılın doğurgan çağıdaki kadın nüfusuna bölünmesi ve çıkan değer 1000 ile çarpılması esastır (Özgür, 2007: 22).

$$\text{GFR} = 1000 \cdot (B : P_{15-49}^f)$$

GFR= Genel doğurganlık hızı

B= Bir yıl içindeki canlı doğum sayısı

P_{15-49}^f = Doğurgan çağıdaki yani 15-49 yaş grubundaki kadın sayısı.

Örneğin Çumra İlçesi'nde 2009 yılında gerçekleşen canlı doğum miktarı 1.333, 15-49 yaş grubundaki kadın nüfus miktarı 15 563 kişidir. Buna göre;

$$\text{GFR} = 1000. (B : P_{15-49}^f)$$

$$\text{GFR} = 1000. (1.333 : 15\ 563)$$

$$\text{GFR} = 1000. (0.08077)$$

$$\text{GFR} = \% 80.7$$

Doğum oranında olduğu gibi bir yıl boyunca gerçekleşen ölüm miktarının, toplam yıl ortası nüfusa bölünmesi ve çıkan değerın 1000 sabit sayısıyla çarpılması sonucu, ham veya kaba ölüm oranı bulunur.

$$\text{CDR} = (D : P) \times 1000$$

CDR= Ham ölüm oranı

D= Bir yılda gerçekleşen ölüm sayısı

P= Bu yıla ait yıl ortası nüfus

Çumra (2009) için bu değer hesaplanmak istense aşağıdaki sonuç elde edilir:

$$\text{CDR} = (325 : 64\ 996) \times 1000 = \% 5.0$$

Geçmişe dönük ortalamaları gösteren istatistikler saptanamamış olmasına karşın İlçe Nüfus Müdürlüğü'nden edinilen verilere göre, 2009 yılı için sahada meydana gelen ölüm sayısı 325 ve aynı yıl içinde gerçekleşen doğum sayısı ise 1 333 kadardır. Ancak bu verilerin araştırma sahasındaki doğum ve ölümlerin tamamını içerdiğini söylemek mümkün değildir. Bazı doğumların özel sebeplerle Konya il merkezinde gerçekleşiyor olması ve gerekse istatistiklerin çok sağlıklı tutulmamasından dolayı bu verilerde bazı sapmaların olmasını beklemek normaldir. Ancak bu olumsuzluklara karşın 2009 yılı için geçerli olan bu veriler doğrultusunda araştırma sahasında doğum ve ölüm oranı ile doğal nüfus artışını belirlemek yerinde olacaktır.

Sahada 2009 yılı içinde meydana gelen doğum ve ölüm olaylarının nüfusa oranlanmasıyla elde edilen doğum oranı % 80.7 ölüm oranı ise % 5.0 kadardır. Söz konusu doğum ve ölüm oranlarına göre ilçede doğal nüfus artış hızının ise % 75.7 kadar olduğu görülmektedir. Doğal nüfus artış hızının 2006 yılında Türkiye geneli

için % 12.4 kadar olduğu düşünüldüğünde araştırma sahasında bu değer in ülke ortalamasının epey üzerinde seyrettiği görülür. Sahada hem % 80.7 olan doğum oranlarının hem de % 5.0'lık orana sahip olan ölümlerin aynı yılki Türkiye ortalamalarına göre doğum oranları açısından yüksek, ölüm oranları açısından düşük (2006 yılı için Türkiye'de doğum oranı % 18.6 ölüm oranları ise % 6.2 kadar gerçekleşmiştir) olduğu görülmektedir.

Geçmişten günümüze kırsal yerleşmelerde, ekonomiye katkı sağlar düşüncesiyle aileler fazla çocuk sahibi olma eğilimindedirler. Çünkü tarım ve hayvancılığın temel ekonomik faaliyeti oluşturduğu yerleşmelerde fazla işgücüne ihtiyaç duyulduğunda, çok çocuklu ailelerin ekonomik açıdan güçlenecekleri inancı vardır. Özellikle tarım toprakları geniş, hayvan sayıları fazla ve maddi durumu iyi aileler daha fazla çocuk sahibi olmak istemektedirler. Ayrıca aileler erkek çocuklara gelecek için güvence olarak baktıklarından birden fazla erkek çocuk sahibi olma isteği çok yaygındır. Ancak araştırma bölgemizde bu düşünce artık önemini yitirmektedir. Eğitim düzeyi yükselen aileler daha az çocuk yapmaktadırlar. Bu gibi aileler aile planlamasına da önem vermektedirler.

2.1.4.2. Göçler

Anlam itibariyle yer değiştirmeyi kucaklayan göç, insanların geçici, fakat özellikle daimi olarak oturdukları yerlerden bir başka yere gitmeleri olayıdır. Yer değiştirmeler ülke dışına taşıdığına dış göç, ülke sınırları içinde cereyan ettiğinde iç göç olarak adlandırılmaktadır (Özgür, 1998: 33).

Göçü tanımlamak üzere kullanılan kavramlardan birisi alınan göç diğeri ise verilen göçtür. Alınan göç bir idari veya siyasi birime göç eden (gelen) insanları ifade eder. Verilen göç ise bir idari veya siyasi birimden göç eden (giden) insan sayısını ifade eder. Bir bölge, kıta yada ülkede alınan göçten, verilen göç değeri çıkartılırsa net göç hızı elde edilir (Atasoy vd., 2010: 71).

Araştırma sahasında kırsal kesimden ilçe merkezine yoğun bir göç yaşanmaktadır. Gerek iş bulma imkanları, gerek çocuklarına daha iyi bir eğitim imkanı sunmak gerekse de yaşam standartlarını yükseltmek amacıyla olsun ilçe merkezine kırsal kesimden göçler olmaktadır.

Tablo-35: Çumra'ya Yapılan Göçlerin İllere Göre Dağılımı (2009).

Göç Aldığı İl	Göç Eden Nüfus Miktarı	Göç Aldığı İl	Göç Eden Nüfus Miktarı	Göç Aldığı İl	Göç Eden Nüfus Miktarı
Adana	153	Elazığ	28	Ordu	55
Adıyaman	15	Erzincan	2	Rize	13
Afyonkarahisar	58	Erzurum	125	Sakarya	10
Ağrı	230	Eskişehir	26	Samsun	29
Amasya	20	Gaziantep	34	Siirt	9
Ankara	62	Giresun	8	Sinop	4
Antalya	58	Gümüşhane	6	Sivas	22
Artvin	26	Hatay	37	Tokat	33
Aydın	13	Isparta	36	Trabzon	10
Balıkesir	26	Mersin	326	Tunceli	16
Bilecik	3	İstanbul	32	Şanlıurfa	213
Bingöl	5	İzmir	23	Uşak	15
Bitlis	12	Kars	29	Van	352
Bolu	9	Kastamonu	11	Yozgat	52
Burdur	13	Kayseri	99	Zonguldak	16
Bursa	12	Kırklareli	3	Aksaray	78
Çanakkale	8	Kırşehir	31	Bayburt	3
Çankırı	15	Kocaeli	13	Karaman	1 116
Çorum	16	Konya	60 774	Batman	8
Denizli	24	Kütahya	15	Bartın	3
Diyarbakır	43	Malatya	11	Ardahan	3
Edirne	6	Manisa	27	Iğdır	4
Kahramanmaraş	63	Muş	34	Karabük	12
Mardin	11	Nevşehir	29	Kilis	6
Muğla	29	Niğde	49	Osmaniye	151
				TOPLAM	64 971

Kaynak: TÜİK Sayım İstatistikleri

İlçede genel itibari ile görülen bir diğer göç türü dış göçlerdir. Araştırma sahasında gerçekleşen dış göçler, dışarıdan Çumra'ya ve Çumra'dan dışarıya olmak üzere iki türdedir.

Araştırma sahası Osmanlılar zamanından itibaren dış göçlere maruz kalmıştır. 1883 yılında bugünkü Romanya sınırları içerisinde yer alan Deliorman bölgesinde başlayan ve 1888 yılında Karadağ halkını kırıp geçirdikten sonra Dobruca'ya ulaşan kuraklık nedeniyle Köstence üzerinden İstanbul'a gelen göçmenlerden 95 hanede 323 nüfusun Çumra civarındaki metruk yerlerde yerleştirilmesi kararlaştırılmıştır.

Tamamı Nogay muhacirlerinden olan bu göçmenlerin 18 hanede 77 nüfusluk bölümü bugünkü Süleymaniye Köyü'ne, 28 hanede 127 nüfustan oluşan II. kafiye ise Çumra civarındaki bugünkü Seçme köyüne yerleştirilmiştir.

1899 yılında Çumra'ya ulaşan 49 hanede 119 nüfusluk III. kafiye ise Çumra yakınlarındaki "Yakup Viran" mezrasında yer gösterilmiştir. Tamamı Nogay kabilelerinden oluşan muhacirlerin Çumra'nın kuzeybatısında ve demiryolu hattının sağ kenarında teşkil ettikleri bu köye "Fethiye" adı verilmiştir. Bu köye, 1903 yılında 8 hane daha Kırım muhaciri yerleştirilmiştir.

Öte yandan 1891 yılında Bulgaristan'dan yapılan göçlerde de büyük bir artış olmuş ve İstanbul'a gelen 3.433 haneden 278'i Konya'ya sevk edilmiştir. Rusçuktan geldikleri anlaşılan 13 hanede 53 nüfusluk küçük bir grubun Alibeyhüyüğü'nün güneyindeki "Simi" harabelerinde yerleştirilmiştir.

Yine 1904 yılında Konya'ya gelen Rumeli muhacirlerinden 30 hane Alibeyhüyüğü'nün güneyindeki "Balçıkhisar" adlı başka bir ören yerinde yerleştirilmiştir.

Öte yandan 1912 yılında Konya'ya gelen Batum muhacirlerinden 26 hane Çumra'ya gönderilerek istasyon yakınındaki "Kınık" mevkiinde iskan edilmişlerdir. Bunların demiryolu hattının güneyinde teşkil ettikleri köye asli vatanlarının ismine nispette "Batum" adı verilmiştir.

Balkan Savaşları sırasında da Konya'ya gelen göçmenlerden 30 hane Pomak muhaciri Alibeyhüyüklüler'in yaylağı olan Gökhöyük'te yerleştirmeleri kararlaştırılmıştır. Çumra'nın 10 km kadar güneyindeki "Gökhöyük" mevkiinde iskan olunan 30 hanenin Güney Bulgaristan'ın Orta Rodoplar bölgesindeki Rupçoz kazasına bağlı "Timraş" köyünden geldikleri ve bunların teşkil ettikleri köye de asli vatanlarındaki köylerinin anısına "Timraş" adının verildiği görülmüştür.

Netice itibariyle, incelediğimiz dönemde Çumra havalisinde kurulan 8 yerleşim yerinde yaklaşık 1200 göçmen iskan edilmiştir.

Araştırma sahası Cumhuriyet döneminde de dış göçlere maruz kalmıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarında Bozkır ve Hadim gibi dağlık bölgelerin çekim merkezi haline gelen Çumra'ya bu bölgelerden çok sayıda göç olmuştur. 1936 yılında

zamanın Konya valisi Cemal Bardakçı zamanında Balkanlardan Anadolu'ya gelen 300 göçmen ailesi Çumra'nın bugünkü Bardakçı Mahallesi'ne yerleştirilmiştir.

TUİK 2009 yılı verilerine göre Çumra sırasıyla Karaman (1 116), Van (352), Ağrı (230) ve Şanlıurfa (213) illerinden göç almıştır (Tablo-35).

Çumra'dan dışarıya yapılan göçlerde özellikle 1960-1970'li yıllarda Almanya'ya yapılan işçi göçleri dikkat çekici boyuttadır. Günümüzde halen devam eden dış göçün yapılan araştırmalarda en fazla Almanya, Fransa ve Hollanda'ya yapıldığı görülmüştür.

2.1.5. Nüfusun Dağılışı ve Nüfus Yoğunluğu

Çumra'da nüfusun dağılışı her yerde aynı oranda değildir. Araştırma sahasında nüfusun dağılışı üzerinde etkili olan faktörler arasında ekonomik faaliyetler, yükselti, şehrsel fonksiyonlar gibi özellikleri sayabiliriz (Bozyiğit, 2005: 59).

Araştırma sahasında nüfus daha çok ovalık sahada toplanmıştır. Olabildiğince düzgün ve sade bir görünüme sahip olan ova ünitesinde nüfusun dağılışına etki eden pek çok faktör vardır. Bu faktörler arasında; şehrsel merkeze olan yakınlık, karayolları ve ulaşım kolaylıkları, alüvyal topraklardan oluşan verimli ziraat alanları ile akarsular ve sulama kanallarının varlığı gelmektedir.

2.1.5.1. Aritmetik Nüfus Yoğunluğu

Nüfus yoğunluğu, sınırları belli bir alandaki nüfus ile o yerin alanı (yüzölçümü) arasındaki ilişkiyi yansıtan bir kavramdır.

$$\text{Aritmetik Nüfus Yoğunluğu} = \frac{\text{Toplam Nüfus}}{\text{Toplam Alan}}$$

Alan değişmeden nüfusun çoğalması nüfusun yoğunluğunun artışına tersi durum ise yoğunluğun düşmesine işaret eder. Bir alanın nüfus yoğunluğu, öncelikle kalabalıklık veya boşluk etkisini, kaynaklar ve çevre üzerine nüfus baskısının boyutlarını ve bunların yanı sıra mallar veya hizmetlere olan talepteki kıtlık veya bolluğu kavramamıza yardımcı olur (Özgür, 2007: 32). Nüfus yoğunluğunun coğrafi anlamı ve önemi yanında ayrıca; demografik, ekonomik, sosyolojik ve politik önemi unutulmamalıdır (Güner vd., 2010: 39)

Çumra ilçesinde 2009 ADNKS sonuçlarına göre, 64 996 kişi nüfusu 2320 km²'lik yüzölçümüne oranlandığı zaman nüfus yoğunluğu 28 kişi/km²'dir. Bu durum ilçenin mevcut yüzölçümü ile pek orantılı olmayan bir nüfusa sahip olduğunu göstermektedir. Yine 2009 yılı nüfus yoğunluk değeri Konya ili (51 kişi/km²) için ele alınırsa bu değer normal olduğu anlaşılır. Aynı yıl Türkiye'de nüfus yoğunluğunun 94 kişi olduğu düşünüldüğünde, ilçedeki 28 kişi/km²'lik oranın düşüklüğü net bir şekilde anlaşılır.

Tablo-36: Araştırma Sahasında Sayım Dönemlerine Göre Aritmetik Nüfus Yoğunlukları (1990-2009)

Sayım yılı	Nüfus	Yüzölçümü (km ²)	Aritmetik Nüfus Yoğunluğu (kişi/ km ²)
1990	74 040	2 320	32
2000	104 576	2 320	45
2007	64 247	2 320	27,6
2008	64 786	2 320	28
2009	64 996	2 320	28

Kaynak: TÜİK Sayım İstatistikleri

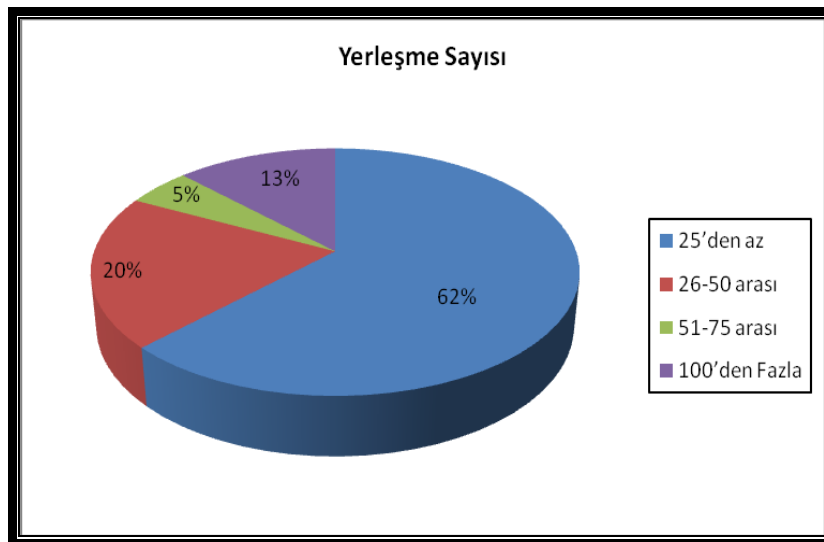
Araştırma alanında yerleşmeler arasında aritmetik nüfus yoğunluğunun en fazla olduğu diğer yerler ise şöyledir: Çukurkavak (193,5 kişi/km²), Apa (180,4 kişi/km²), Apasaraycık (155 kişi/km²), İçeriçumra (120,9 kişi/km²) ve Tahtalı'yı (105,5 kişi/km²) sayabiliriz (Tablo 37). Bu yerleşmelerde nüfus yoğunluğunun fazla olmasının nedeni, İçeriçumra hariç diğerlerinin ilçenin güneybatısında yer alan dağlık sahadaki yerleşmeler olmalarından kaynaklanmaktadır. Bu sahanın dağlık olması, buna ek olarak yüzölçümlerinin dar olmasının yanında sahaya nazaran nüfusun fazla oluşu bu yerleşmelerin aritmetik nüfus yoğunluklarının yüksek olmasına neden olmuştur.

Bölgedeki yerleşmeler arasında aritmetik nüfus yoğunluğunun en az olduğu yer Dedemoğlu'dur (0,8 kişi/km²). Bunun nedeni yüzölçümünün dar olması ve nüfus azlığıdır. Aritmetik nüfus yoğunluğunun az olduğu diğer yerler ise İnli (2,2 kişi/km²), Erentepe (3,8 kişi/km²), Yürükcemili (3,8 kişi/km²), Dinlendik (4,1 kişi/km²), Kuzucu (6,6 kişi/km²) ve Abditolu'dur (6,9 kişi/km²). Bu yerleşmelerde aritmetik nüfus yoğunluğunun az olmasının temel nedeni ise yüzölçümlerinin geniş olmasına karşılık nüfuslarının düşük olmasından kaynaklanmaktadır.

Tablo-37: Araştırma Sahasındaki Yerleşmelerin Aritmetik Nüfus Yoğunlukları (2009).

Yerleşme	Nüfusu	Alanı (km ²)	Aritmetik Nüfus Yoğunluğu	Yerleşme	Nüfusu	Alanı (km ²)	Aritmetik Nüfus Yoğunluğu
Çumra	64 996	2 320	28	Seçme	147	15,324	9,5
Abditolu	621	89,077	6,9	Sürgüç	506	18,135	27,9
Adakale	454	13,308	34,1	Taşagıl	1 463	29,928	48,8
Alemdar	486	29,912	16,2	Türkmencamili	1 445	80,045	18
Alibeyhüyüğü	2 949	161,539	18,2	Türkmenkarahüyük	647	62,037	10,4
Arikören	951	57,005	16,6	Uzunkuyu	669	53,405	12,5
Avdul	538	31,059	17,3	Üçhüyükler	804	35,228	22,8
Balçıkhisar	292	18,153	16	Ürünü	356	11,909	29,8
Beylerce	89	7,928	11,2	Yürücamili	103	26,431	3,8
Büyükaşlama	764	57,499	13,2	Dinek	551	20,521	26,8
Dedemoğlu	310	362	0,8	Afşar	87	4,614	18,8
Dinlendik	77	18,615	4,1	Apa	916	5,077	180,4
Erentepe	162	42,123	3,8	Apasaraycık	565	3,645	155
Fethiye	305	11,773	25,9	Çiçekköy	559	10,316	54,1
Gökhüyük	936	36,971	25,3	Çukurkavak	282	1,457	193,5
Güvercinlik	1 514	49,616	30,5	Dineksaray	262	26,926	9,7
İçeri Çumra	7 329	60,614	120,9	Doğanlı	453	13,867	32,6
İnli	107	46,950	2,2	Tahtalı	198	1,876	105,5
Karkın	3 312	113,783	29,1	Yenisu	1 240	56,031	22,1
Kuzucu	256	42,418	6				
Küçükköy	683	37,618	18,1				
Okçu	2 774	54,216	51,1				

Kaynak: TÜİK Sayım İstatistikleri, Karatay Kadastro Müdürlüğü,2010.

Şekil-19: Araştırma Bölgesi'nde Yerleşmelerin Aritmetik Nüfus Yoğunluklarına Göre Dağılımı

2.1.5.2. Tarımsal Nüfus Yoğunluğu

Tarım ile uğraşan nüfusun tarıma elverişli alan miktarına oranlanması esastır. Bu sayede tarım alanı - çiftçi nüfusu ilişkisi diğer yoğunluk kavramlarındaki alan-nüfus ilişkisinden daha anlamlı olarak kurulmaktadır:

$$\text{Tarımsal Nüfus Yoğunluğu} = \text{Tarımsal Nüfus} : \text{Tarıma Elverişli Alan}$$

Çumra ilçesinde 2009 yılı verilerine göre , tarımsal nüfus yoğunluğu 18,8 kişi/km² dir. Bu değer Türkiye ortalamasından daha azdır. Türkiye genelinde tarımsal nüfus yoğunluğu 2008 yılı verilerine göre 98 kişi/km²'dir. Tarımsal nüfus yoğunluğunun Çumra ilçesi'nde tarımsal alanların çok geniş olması bunda etkilidir.

Tarımsal nüfus yoğunluğunu yerleşmeler bazında incelediğimizde, yerleşmeler arasında önemli ölçüde farklılıklar olduğunu görmekteyiz. Tarımsal nüfus yoğunluğunun fazla olduğu yerleşmeler arasında; Taşağıl (135,2 kişi/km²), Apa (108,9 kişi/km²), Çukurkavak (105,8 kişi/km²) ve İçeriçumra'yı (81,2 kişi/km²) sayabiliriz. Bu yerleşmelerde tarımsal nüfus yoğunluğunun fazla olmasında tarımsal arazilerin nüfusa oranla daha az olması etkilidir (Tablo-39).

Tarımsal nüfus yoğunluğunun az olduğu yerleşmelere; İnli (1,4 kişi/km²), Yürükcamili (2,4 kişi/km²), Erentepe (2,5 kişi/km²) ve Kuzucu'yu (3,6 kişi/km²) örnek verebiliriz (Tablo-39). Bu yerleşmelere baktığımızda tarımsal alanların nüfusa oranla daha fazla olduğunu görüyoruz. Burada dikkat çeken bir diğer husus ise bu yerleşmelerin hepsi ilçenin güneyinde birbirine sınırı olan köy yerleşmeleridir.

Yerleşmelerin tarımsal nüfus yoğunluklarına göre dağılımında, yoğunluğu 25 kişi/km²'den az olan köyler % 80'lik payla birinci sırada yer alır. En düşük pay ise % 2'lik oranla 26-85 kişi/km² arasında değişen köylere aittir (Tablo-39, Şekil-19).

Tablo-38: Çumra İlçesine Bağlı Yerleşmelerin Tarımsal Nüfus Yoğunlukları (2009).

Yerleşme	Tarımsal Nüfusu	Tarım Alanı (km ²)	Tarımsal Nüfus Yoğunluğu	Yerleşme	Tarımsal Nüfusu	Tarım Alanı (km ²)	Tarımsal Nüfus Yoğunluğu
Çumra	--	32,012	--	Seçme	97	15,231	6,3
Abditolu	345	78,559	4,3	Sürgüç	250	17,625	14,1
Adakale	236	12,443	18,9	Taşağıl	747	5,522	135,2
Alemdar	300	29,912	10	Türkmencamili	595	69,521	8,5
Alibeyhüyüğü	1 854	154,623	11,9	Türkmenkarahüyük	324	59,459	5,4
Arıkören	606	57,005	10,6	Uzunkuyu	318	49,814	6,3
Avdul	344	30,994	11	Üçhüyükler	472	32,973	14,3
Balçıkhisar	186	18,015	10,3	Ürünlü	191	11,909	16
Beylerce	58	7,774	7,4	Yürükcemili	65	26,381	2,4
Büyükaşlama	430	41,797	10,2	Dinek	347	19,730	17,5
Dedemoğlu	178	--	--	Afşar	65	4,377	14,8
Dinlendik	165	18,410	8,9	Apa	535	4,912	108,9
Erentepe	108	41,863	2,5	Apasaraycık	300	3,637	82,4
Fethiye	189	11,773	16	Çiçekköy	314	9,786	32
Gökhüyük	528	36,614	14,4	Çukurkavak	153	1,445	105,8
Güvercinlik	898	49,271	18,2	Dineksaray	165	26,219	6,2
İçeri Çumra	4 435	54,605	81,2	Doğanlı	246	13,780	17,8
İnli	66	46,902	1,4	Tahtalı	98	1,876	52,2
Karkın	2 025	109,948	18,4	Yenisu	743	55,261	13,4
Kuzucu	154	42,169	3,6	Toplam	37 248	1975,2	18,8
Küçükköy	439	37,183	11,8				
Okçu	1 712	51,482	33,2				

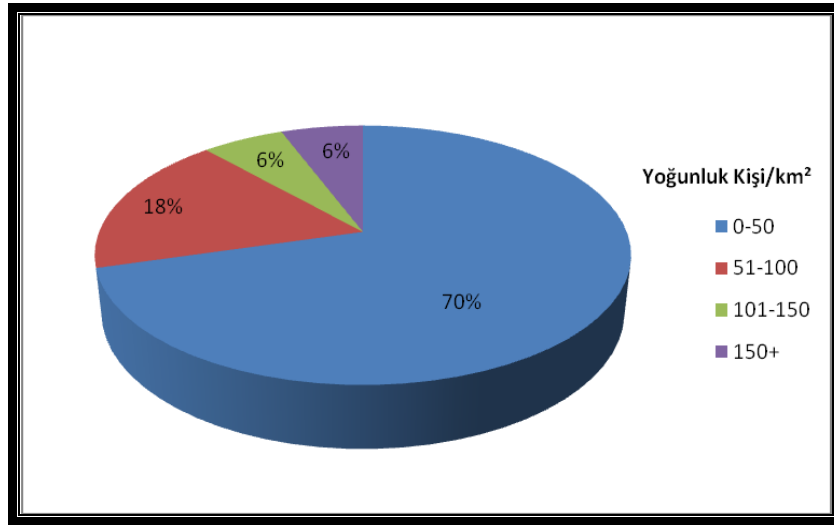
Kaynak: TÜİK Sayım İstatistikleri, Karatay Kadastro Müdürlüğü, 2010.

Tablo-39: Araştırma Bölgesi'nde Yerleşmelerin Tarımsal Nüfus Yoğunluklarına Göre Dağılımı (2009)

Tarımsal Nüfus Yoğunluğu (kişi/km ²)	Yerleşme Sayısı	%'si
25'den az	32	80
26-50 arası	2	5
51-85 arası	2	5
100'den Fazla	4	10
Toplam	40	100

Kaynak: TÜİK Sayım İstatistikleri, Karatay Kadastro Müdürlüğü, 2010.

Şekil-20: Çumra İlçesinde Bağlı Yerleşmelerin Tarımsal Nüfus Yoğunluğuna Göre Dağılışı (2009)



Böylece görülüyor ki, tarımsal yoğunluk, aritmetik ve fizyolojik yoğunluk indislerinin gizlediği birçok olayı yüzeye çıkarmakta ve bu suretle insan ile toprak arasındaki ilişkileri, çeşitli ülke ve bölgelerin demografik, sosyal ve ekonomik durumları hakkında daha açık gerçeğe daha yakın fikir vermektedir. Bununla birlikte, tarımsal yoğunluk kavramının da yeterli bir kavram olduğu iddia edilemez. Çeşitli istatistik bültenlerinde ekilebilir ve devamlı ekili-dikili topraklar başlığı altına giren toprakların vasıf ve verimlilik dereceleri, bu topraklarda tatbik edilen tarım sistemleri, yetiştirilen ürünler hesaba katılmadığı gibi, çiftçi nüfus arasında da ayırım yapılmamaktadır. Diğer taraftan kırsal nüfusun geçim ve serveti sadece tarıma elverişli topraklara ve bu topraklardan elde edilen ürünlere dayanmaz (Güner vd, 2010: 49).

2.1.5.3. Fizyolojik Nüfus Yoğunluğu

Tarımı temel kaynak kabul eden ve nüfus miktarını tarıma elverişli alana oranlayan bir kavramdır. Fizyolojik Nüfus Yoğunluğu şu şekilde formüle edilir;

$$\text{Fizyolojik Nüfus Yoğunluğu} = \text{Toplam Nüfus} : \text{Tarıma Elverişli Alan}$$

Bütün geçimin tarıma bağlı olduğunu farz eden, ekonomik ve teknolojik seviye farkı ayırt etmeyen, tarım dışı toprak ve yer altı zenginliklerini dikkate almayan bu kavramın aritmetik nüfus yoğunluğundan daha anlamlı olduğu düşünülse bile, soyut ve yetersiz olduğu da belirtilmelidir. Çayır ve mera, orman, turistik

alanlar, deniz ve yer altı kaynakları, endüstri ve çeşitli hizmet alan ve unsurları hesaba katılmamıştır.

Araştırma sahasının 2009 yılı verilerine göre fizyolojik nüfus yoğunluğu 33 kişi/km²'dir(Tablo-41).

Çumra ilçesinde yerleşmeler arasında fizyolojik nüfus yoğunluğunun en fazla olduğu diğer yerler ise şöyledir: Çukurkavak (195,1 kişi/km²), Apa (186,4 kişi/km²), Apasaraycık (155,3 kişi/km²), İçeriçumra (134,2 kişi/km²) ve Tahtalı'yı (105,5 kişi/km²) sayabiliriz (Tablo-42). Sahanın dağlık olması, buna ek olarak tarım alanlarının dar olmasının yanında sahaya nazaran nüfusun fazla oluşu bu yerleşmelerin fizyolojik nüfus yoğunluklarının yüksek olmasına neden olmuştur.

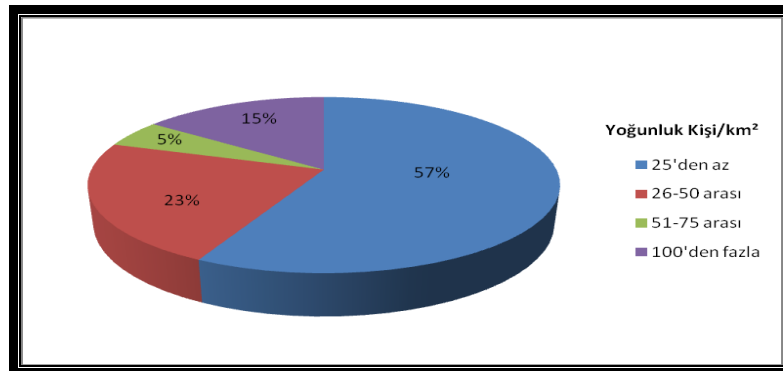
Sahada fizyolojik nüfus yoğunluklarına göre dağılımlarına baktığımız zaman oranların yerleşmelerin tamamında (Taşağıl Köyü hariç) aritmetik nüfus yoğunluğu ile paralellik gösterdiğini görülmektedir.

Tablo-40: Araştırma Bölgesi'nde Yerleşmelerin Fizyolojik Nüfus Yoğunluklarına Göre Dağılımı (2009)

Fizyolojik Nüfus Yoğunluğu (kişi/km ²)	Yerleşme Sayısı	%'si
25'den az	23	57,5
26-50 arası	9	22,5
51-75 arası	2	5
100'den Fazla	6	15
Toplam	40	100

Kaynak: TÜİK Sayım İstatistikleri, Karatay Kadastro Müdürlüğü,2010.

Şekil-21: Çumra İlçesine Bağlı Yerleşmelerin Fizyolojik Nüfus Yoğunluklarına Göre Dağılışı (2007)



Tablo-41: Çumra İlçesine Bağlı Yerleşmelerin Fizyolojik Nüfus Yoğunlukları (2009).

Yerleşme	Toplam Nüfusu	Tarım Alanı (km ²)	Fizyolojik Nüfus Yoğunluğu	Yerleşme	Toplam Nüfusu	Tarım Alanı (km ²)	Fizyolojik Nüfus Yoğunluğu
Çumra	28 834	32,012	900,7	Seçme	147	15,231	9,6
Abditolu	621	78,559	7,9	Sürgüç	506	17,625	28,7
Adakale	454	12,443	36,4	Taşagıl	1 463	5,522	264,9
Alemdar	486	29,912	16,2	Türkmencamili	1 445	69,521	20,7
Alibeyhüyüğü	2 949	154,623	19	Türkmenkarahüyük	647	59,459	10,8
Arıkören	951	57,005	16,6	Uzunkuyu	669	49,814	13,4
Avdul	538	30,994	17,3	Üçhüyükler	804	32,973	24,3
Balçıkhisar	292	18,015	16,2	Ürnlü	356	11,909	29,8
Beylerce	89	7,774	11,4	Yürücamili	103	26,381	3,9
Büyükaşlama	764	41,797	18,2	Dinek	551	19,730	27,9
Dedemoğlu	310	--		Afşar	87	4,377	19,8
Dinlendik	77	18,410	4,1	Apa	916	4,912	186,4
Erentepe	162	41,863	3,8	Apasaraycık	565	3,637	155,3
Fethiye	305	11,773	25,9	Çiçekköy	559	9,786	57,1
Gökhüyük	936	36,614	25,5	Çukurkavak	282	1,445	195,1
Güvercinlik	1 514	49,271	30,7	Dineksaray	262	26,219	9,9
İçeri Çumra	7 329	54,605	134,2	Doğanlı	453	13,780	32,8
İnli	107	46,902	2,2	Tahtalı	198	1,876	105,5
Karkın	3 312	109,948	30,1	Yenişu	1 240	55,261	22,4
Kuzucu	256	42,169	6	Toplam	64 996	1975,23	
Küçükköy	683	37,183	18,3				
Okçu	2 774	51,482	53,8				

Kaynak: TÜİK Sayım İstatistikleri, Karatay Kadastro Müdürlüğü, 2010

2.2. Yerleşme

2.2.1. Yerleşme Tarihi

Çumra, merkez olarak tarihi çok yakın bir geçmişe dayanmakla beraber, çevresi eski bir yerleşime sahiptir. Çumra havalisinin kuruluşunun M.Ö. 7000 yıllarına kadar uzandığı, üzerinde bulunan tarihi eserlerden anlaşılmaktadır. Çumra'nın öncesini aydınlatan en önemli merkez 12 km. kuzeyinde bulunan Çatalhöyük' tür.

Çatalhöyük ve çevresinde yaşayan toplumların M.Ö. 7000 yılları öncesi neolitik devre ait medeniyetin buradan başlayıp, dünyaya yayıldığı anlaşılmıştır. Yapılan kazılar neticesinde, bu dönemde yaşayan insanların evler yaptıkları ve aynı zamanda ve bu evleri kale olarak kullandıkları, evlere duvardan açılan kapılar yerine çatıda bırakılan boşluklardan inilip çıkıldığı anlaşılmaktadır. Neolitik devirde yaşayan insanların seramik kapları bildikleri, hayvanları evcilleştirdikleri ve tarıma başladıkları bulunan kalıntılara dayanılarak zikredilmektedir. Çatalhöyük ve çevresinde yaşayan toplumların yeryüzünün en eski kavmi olduğu iddiaları varsa da kabulü pek mümkün görünmemektedir (Türker, 2000: 12).

Tarih çağlarında Çumra'nın bulunduğu yer hakkında en eski yazılı kaynağa, eski Hitit Krallığı zamanında kalan Telepinus Fermanında rastlanmaktadır. Çumra'nın kuzeydoğu kısmında bulunan Üçhüyük, Türkmenkarahüyük köyleri ve Alibeyhüyüğü kasabaları civarında Hititlilerin yaşadığı, buralarda yapılan kazılardan çıkarılan tarihi eserlerden anlaşılmaktadır. Hititler Çumra çevresine uzun müddet hakim olmuş, bu çevrede bir takım şehirler kurmuş, bu şehir kalıntılarında Hitit'lere ait bir takım eserler ele geçirilmiştir (Türker, 2000: 12).

Türkmenkarahüyük mezarlığında ve Alibeyhüyüğü çevrelerinde bu devre ait yazılı ve resimli taşlar ve lahitler mevcuttur. Çumra ve çevresinde Frigyalıların, hatta kısa süre ile Lidyalıların hakimiyet kurdukları anlaşılmaktadır. Pers kralı Ahemenis Çumra ve çevresini Perslere bağlamış, onlarında hükümdarlığı fazla sürmemiş ve büyük İskender tarafından M.Ö. 333 yılında Pers hakimiyetine son verilmiştir. Perslerin bu çevrede hakimiyetleri 200 yıl kadar sürmüştür. Çumra ve çevresi Etilerin, Perslerin, Frigyalıların idarelerinde kalmıştır (Türker, 2000: 12).

Selçuklular devrine ait Çumra ve çevresinde tarihi eserlere rastlanılmamaktadır. Ancak Karamanoğullarından kalma halen mevcut Çarşamba Çayı üzerinde Dineksaray, Balçıkhisar, Tavşanköprü, Batum, Seyithanı ve Karkın kasabası batısındaki köprüler bulunmaktadır.

Anadolu'yu fethederek Anadolu Selçuklu devletini kuran Süleyman Şah 1075 yılında Konya'yı almış ve başkent yapmıştır. Selçuklu Devletinin yıkılmasından

sonra ortaya çıkan Beylikler arasındaki Anadolu’da birliği kurma mücadelelerinde Çumra’dan geçen Çarşamba Çayı sınır olarak kabul edilmiştir.

Osmanlılar döneminde Çumra, Fatih Sultan Mehmet tarafından Karamanoğlu Beyliği’nin ortadan kaldırılması ile Osmanlı yönetimine girmiştir. Şu anda ilçe olan Çumra’nın bulunduğu yer o zaman bataklıklarla kaplıydı. O zamanki Çumra, Şimdiki içeri Çumra kasabasıdır. Kaza olan Çumra’nın kurulmasında ki olay çok büyük rol oynamıştır. Birincisi; Çarşamba kanalının açılması, bataklıkların kurutularak ıslah edilmesi ve Konya Ovası’nın sulanması maksadıyla 1911 yılında yapılan sulama tesisleridir. İkincisi; 1894 yılında başlanan Haydarpaşa-Bağdat demiryolunun 1917 yılında bitirilmesi ile alakalıdır. Bundan sonra Çumra’ da tapu ve kadastro işlemleri başlamıştır (Türker, 2000: 13).

Tren istasyonunun Çumra’da bulunması, sulama teşkilatının Konya Ovasına hakim olması, bu teşkilatta çalışan kişilerden 50’ ye yakın kısmını lojmanda oturması Çumra’yı yerleşme merkezi haline getirmiştir. Böylece 26 Haziran 1926 yılında 30.05.1926 tarih ve 404 sayılı resmi gazetede yayınlanan 877 sayılı kanunla Çumra ilçe merkezi haline getirilmiştir. Bugünkü İçeriçumra Kasabası da 1955 yılına kadar Çumra’nın bir mahallesi olarak kalmıştır.

Çumra’nın ilçe olmasında emeği geçen o dönemin Konya Valisi İzzet Bey’in adı ilk kurulan mahalleye verilmiştir.

1936 yılında zamanın Konya Valisi Cemal Bardakçı zamanında Balkanlar’dan Anadolu’ya gelen 300 göçmen ailesi Çumra’ya yerleştirilmiştir. Göçmenlerin yerleştirildiği bu ikinci mahalleye de Cemal Bardakçı’nın soyadı verilmiştir.

Son yıllarda Çumra’ya genellikle Hadim, Ermenek, Bozkır gibi çevre ilçe ve köylerden göç başlamıştır. Göçler sonucu ilçenin nüfusu artmıştır.

Bu arada “Çumra” isminin nereden geldiğine değinmemiz gerekiyor. Bu hususta önümüze iki rivayet çıkıyor: birinci rivayete göre Yavuz Sultan Selim Mısır seferinden dönüşünde Çumra Ovasından geçerken İçeriçumra civarındaki sazlık ve bataklıklardan askerlerini geçirmek için paçalarını sıvayın anlamında “çemrenin” emrini vermiştir. İşte Çumra ismi de bu çemrenin kelimesinden doğmuştur.

İkinci rivayete göre ise, IV. Murat Bağdat seferine giderken Çumra'dan geçer. Bu esnada her taraf çamur deryası halindedir. Bu çamurdan bıkan askerler, “çamura bak çamura” diye şikâyetçi olurlar. Bu “çamur” kelimesi zamanla Çumra şekline dönüşür.

2.2.2. Yerleşme Adları

İnsanoğlunun yaşadığı çevrede oluşturduğu önemli değişimlerden birisi de yerleşme adları üzerinde olmaktadır. Söz konusu bu adlandırmalar esnasında bazen bir ırmak, bazen bir dağ ya da tepe bazı durumlarda ise bir boy ya da aşiret ismi ilham kaynağı olabilmektedir. Bulunulan çevrede ön plâna çıkan bir özelliğin kullanımı ile yerleşmelerin adlandırılması oldukça eski bir gelenek olarak süregelmektedir. Bu açıdan yer ya da mevki adlarının bir yerleşmenin coğrafi özellikleri hakkında genel bir fikir verici nitelikte olduğu belirtilmektedir (Karaboran, 1984: 97).

Yer adları, bir bölgenin kimliği ortaya koyan en önemli kültür ve dil unsurlarından biridir. Bu yönüyle tarih boyunca çeşitli milletlerin yurdu ve geçit alanı olan Anadolu, bizlere yer adları bakımından Türk dilinin derinliğini ve zenginliğini ortaya koyan önemli dil malzemeleri sunmaktadır. Türkler Anadolu'yu fethettikten sonra buralara büyük oranda kendi duygu, düşünce ve inancını ifade eden Türkçe adlar koymuştur. Bunlar kimi zaman tabiat, coğrafya, boy, aşiret ya da şahıs, kimi zaman da dini inançlarıyla ilgili olmuştur (Yastı, 2010: 336).

Araştırma sahası 1071 Malazgirt zaferinden günümüze sürekli Türk yurdu olmuş, bu sebeple de Anadolu'daki Türk kültürünün en köklü ve en zengin izlerini taşımaktadır. Çumra yerleşme adlarını sekiz kategoriye ayırmamız mümkündür.

Boy, Aşiret ve Soy Adları ile Kurulan Çumra köyleri: Anadolu'da boy ve aşiretlerin iskan edildiği yerlerden biri de Çumra'dır. Çumra köylerinin sosyolojik yapısını Yörükler, Türkmenler ve göçmenler olarak üç kısımda değerlendirebiliriz. Bu sosyolojik farklılık yerleşim merkezleri adlandırılırken de kendini göstermektedir. Bugün Çumra'da boy ve aşiret adı ile kurulmuş Doğanlı,

Yörükcamili, Türkmenkarahüyük ve Afşar olmak üzere 4 köy bulunmaktadır (Yastı, 2010: 339).

Kişi adları ile kurulan Çumra köy adları araştırma sahasında 1 tanedir. Bu köy ise Abditolu'dur.

Çevre adları ile kurulan Çumra Köyleri: Bu gruba giren köy adlarını eski yerleşim merkezleriyle ve tabii durumla ilgili olmak üzere 2 kısımda değerlendirebiliriz. Yayla, kışla, oba, çiftlik, köy gibi yerleşme yerlerine ad verilirken o yerin tabii durumuda göz önünde tutulmuştur. Buna göre adlandırılan Çiçekköy, Çukurkavak, İnli olmak üzere 3 köy vardır (Yastı, 2010: 339).

Yerleşim yerlerine göre, çevrede bulunan eski yapılara göre ad alan köylerin sayısı Abditolu, Taşağıl, Gökhüyük, Türkmenkarahüyük, Dinlendik, Üçhüyük, Seçme, Adakale, Dineksaray, Balçikhisar, Apasaraycık, Uzunkuyu, Eretepe, Tahtalı, Avdul(av+dul), Sürgüç (sür+göç) ve Yörükcamili olmak üzere 17'dir.

Unvan Adları ile kurulan Çumra köyleri: Köy adlarında çeşitli ünvanlarında kullanıldığını görmekteyiz. Bu özelliğe sahip Dedemoğlu ve Beylerce (Kınık-Batum) olmak üzere 2 köy vardır.

Meslek adları ile kurulan Çumra Köyleri: Bu gruba giren 2 köy vardır. Alemdar ve Kuzucu'dur. Alemdar köyü adını Karamanoğulları ve Selçuklular döneminde bayraktarlık yapan bir askerin bu yöreye yerleşmesiyle anılmıştır. Kuzucu adı ise bir zamanlar Alibeyhüyüğün'nün yaylası olan ve kuzuluk diye adlandırılan köye gelen Yörüklerin mera bedeli olarak köylüye kuzu vermelerinden gelmiştir.

Renk adları ile kurulan Çumra Köyleri: Türk kültüründe renkler önemli bir yere sahiptir. Bunun yerleşim yerlerinin adlandırılmasında da kullanıldığı görmek mümkündür. Çumra'da renklerle ilgili köy adları 2 tane olup bunlar başka sözcüklerle beraber birleşik yapı meydana getirmiştir: Gökhüyük ve Türkmenkarahüyük bunlara en güzel örnektir.

Miktar ifade eden sözcüklerle kurulan Çumra Köyleri: Türkler, büyük, küçük gibi miktar belirten sözcükleri de yerleşim yerlerine ad olarak vermişlerdir: Küçükköy ve Büyükaşlama.

Araştırma sahasında hiçbir gruba dahil edemeyeceğimiz tek köy ise Fethiye'dir.

Tablo-42: Temalarına Göre Çumra Köy Adları

Köy Adları	Sayıları	%'si
Boy adları ile ilgili olanlar	4	12
Çevre ile ilgili olanlar	20	58
Kişi adları ile ilgili olanlar	1	3
Meslek adları ile ilgili olanlar	2	6
Renkler ile ilgili olanlar	2	6
Unvan adları ile ilgili olanlar	2	6
Miktar adları ile ilgili olanlar	2	6
Herhangi bir gruba girmeyenler	1	3
Toplam	34	100

2.2.3. Yerleşme Şekilleri

Yerleşme Coğrafyası, insanların yeryüzündeki yerleşim faaliyetlerini, yaşadıkları yerleşim alanlarını ve bu alanlarda inşa ettikleri konutların özelliklerini coğrafyanın temel ilkelerine bağlı kalarak inceleyen ve sonuçlarını bir sentez olarak ortaya koyan beşeri coğrafyanın bir dalıdır (Zaman vd., 2010: 109).

Araştırma sahasındaki yerleşmeleri, yerleşme coğrafyası açısından şu şekilde sınıflandırabiliriz:

1- Kırsal yerleşmeler (Köy Yerleşmeleri, Belediye Örgütlü Köy Yerleşmeleri,)

2- Kentsel yerleşmeler

Çumra'da 2010 yılında 1 kent, 10 belediye örgütlü (kasaba) olmak üzere 40 köy yerleşmesi vardır.

2.2.3.1. Kırsal Yerleşmeler

2.2.3.1.1. Köy Yerleşmeleri

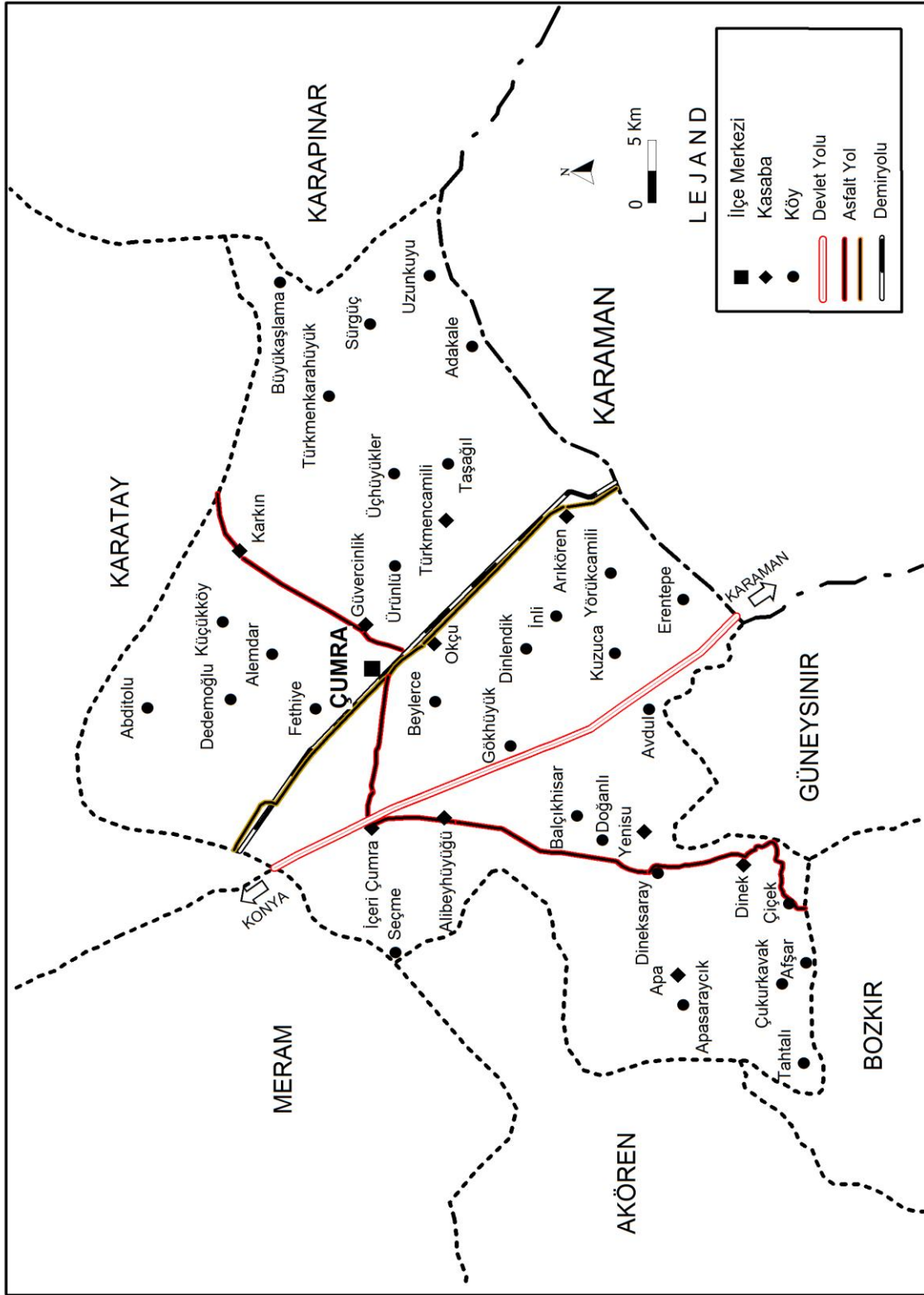
Kırsal yerleşme şekillerinin en karakteristik tipini oluşturan köyler, ülkemizde en küçük yönetim birimidir. Köyler, belirli bir idari sınırı bulunan nüfusu 2000’den az çoğunlukla tarım-hayvancılık faaliyetlerinin egemen olduğu ve seçilerek görev başına gelen muhtarlar tarafından yönetilen en küçük idari birimdir (Zaman vd, 2010: 115).

“İdari anlamdaki” köy ile “coğrafi anlamdaki” köy çoğunlukla birbirine karıştırılmaktadır. Anlam yanlışlığı yapılarak birbiri yerine kullanılan bu kavramlar, özellikle yerleşme coğrafyası gibi bilimsel çalışmalarda önemli sıkıntı ve sorunlara yol açabilmektedir. Bu nedenle Özçağlar’ın çok yerinde ifade ettiği gibi “Eğer köyü idari ünite olarak vurgulamak istiyorsak, “köy idari alanı” veya “köy idari ünitesi” şeklinde açık bir ifade kullanılması zorunludur. Bununla birlikte, birden fazla sayıda yerleşim alanına sahip köy idari ünitelerimiz de bulunmaktadır. Bu özellikteki köylere “çok yerleşmeli köy” demekteyiz (Özçağlar, 1997: 5).

Köy yerleşmeleri temel özellikleri dikkate alınarak çeşitli kriterlere göre, değişik şekillerde sınıflandırılır. Genelleştirme ilkesi kullanılarak yapılan bu sınıflandırma, büyük ölçüde teoriktir (Zaman vd, 2010: 115)

Araştırma sahasında 30 köy yerleşmesi bulunmaktadır. Araştırma sahasındaki köyleri buldukları yükselti kademeleri ve morfolojik ünitelere, konumlarına, ekonomik faaliyetlerine göre, fizyonomik özelliklerine, ormana göre ve yerleşme planlarına göre tiplendirmek mümkündür.

Şekil-22: Araştırma Sahasının Yerleşme Haritası



2.2.3.1.1.1. Konumlarına Göre Köyler

Köylerimizi, konumlarına göre sınıflandırmanın esasını morfolojik özellikler, yani topoğrafik durum teşkil eder (Doğanay, 1994: 251).

Araştırma sahasındaki köy yerleşmelerini, morfolojik özelliklerine göre ova tabanı, dağ eteği, vadi sırtı ve vadi yamacında kurulmuş olanlar şeklinde dört kategoride toplamak mümkündür.

Araştırma sahamız olan Çumra, güneybatısında bulunan Apa Barajı ve çevresindeki dağlık alanlar dışında oldukça düz bir alandır. Yükselti bakımından 1000-1500 m arasında bulunan bir yerleşim birimidir. Dolayısıyla buradaki köylerin kurulmuş oldukları yerlere göre en fazla 4 kategoriye ayırabiliriz.

Tablo-43: Çumra'daki Köylerin Konumlarına Göre Sınıflandırılması

Kuruluş Yeri	Yerleşme Sayısı	%'si
Ova tabanı	26	86,7
Dağ Eteği	2	6,7
Vadi Sırtı	1	3,3
Vadi Yamacı	1	3,3
Toplam	30	100,0

Kaynak: Arazide Yapılan Gözlemler,2010

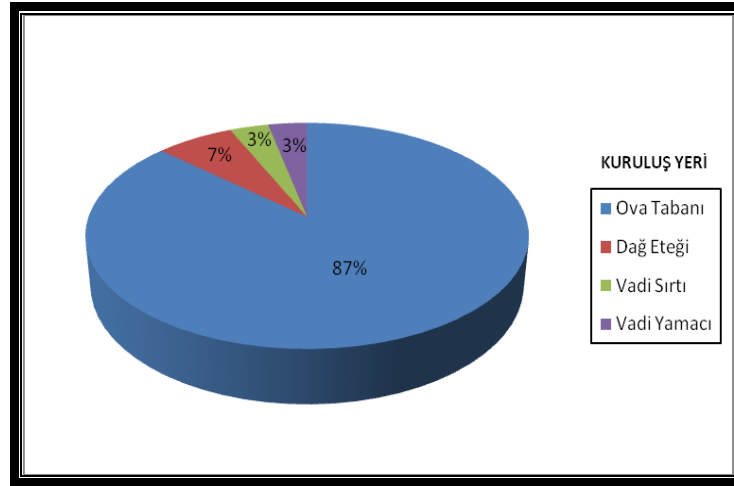
Ova tabanında kurulan köylerimizi şu şekilde sıralayabiliriz; Abditolu, Küçükköy, Dedemoğlu, Alemdar, Güvercinlik, Fethiye, Ürünlü, Türkmencamili, Taşağıl, Adakale, Üçhüyükler, Türkmenkarahüyük, Büyük Aşlama, Sürgüç, Uzunkuyu, , Apasaraycık, Beylerce, Doğanlı, Balçıkhisar, Dineksaray, Avdul, Kuzucu, İnli, Yörükcamili, Arıkören ve Gökhüyük'tür.

Dağ eteğinde kurulan sadece 2 köyümüz vardır. Çukurkavak Köyü, Erenler Tepe'nin kuzey doğu eteğinde kurulmuş bir köydür. Erenler Tepe'nin güney eteğinde ise Afşar Köyü kurulmuştur.

Vadi sırtında kurulan 1 köy yerleşmesi bulunmaktadır. Tahtalı Köyü vadi sırtında kurulmuş köy yerleşmesidir. Çiçek Köyü ise vadi yamacında kurulan tek köy yerleşmesidir.

Köyleri kuruluş yerlerine göre sınıflandırılmasına baktığımızda ova tabanında kurulan köylerin % 86,7'lik oranla (26 köy) birinci sırada yer aldığını görmekteyiz. Sadece 2 köy ova tabanı dışında dağ eteğinde kurulmuştur. Bunlardan bir tanesi % 3,3'lük oranla (1 köy) vadi yamacı, diğeri ise yine % 3,3 lük oranla (1 köy) vadi sırtında kurulmuş köylerdir

Şekil-23: Çumra'da Köylerin Konumlarına Yerlerine Göre Dağılımı



2.2.3.1.1.2. Yükselti Basamaklarına Göre Köyler

Genel olarak yükseltisiyle birlikte coğrafi şartlarda meydana gelen değişiklikler, köylerin geçim kaynaklarının da az veya çok olmasına, buna bağlı olarak da yerleşmelerin farklı dağılım düzeni kazanmalarına yol açmıştır. Köy yerleşmelerinin yükselti basamaklarına göre dağılımını daha çok iklim ve topoğrafya şekillendirmiştir. Bu nedenle de köyler, dikey yönde değişik yükselti kademelerinde dağılım göstermişlerdir (Zaman vd, 2010: 116).

Çumra'da köylerin kurulmuş oldukları yükselti basamaklarına baktığımızda genel olarak bir birine çok yakın olduğu görülmektedir.

Araştırma sahasındaki birinci yükselti basamağı olan 1000-1050 m. yükselti basamağı arasında yer alan köyler; Abditolu, Küçükköy, Dedemoğlu, Alemdar, Güvercinlik, Fethiye, Ürünlü, Türkmencamili, Taşağıl, Adakale, Üçhüyükler, Türkmenkarahüyük, Büyük Aşlama, Sürgüç, Uzunkuyu, Beylerce, Doğanlı, Balçıkhisar, Dineksaray, Avdul, Kuzucu, İnli, Yörükcamili, Arıkören ve

Gökhüyük'tür. 25 köy 1000–1050 m.'ler arasındaki yükseltilerde kurulmuştur. Bu köyler sahadaki toplam köy yerleşmelerinin % 89,4 ünü oluşturur.

Araştırma sahasında ovadan itibaren güneybatıya doğru gidildikçe yükselti artmakta ve önce yamaçlar, sırtlar ve tepelikler sahası geçilmektedir. Sahada Çarşamba Çayı'nın kolları tarafından aşağı kesimlerde hafifçe, ancak daha yukarı kesimlerde derince yarılmış olan bu engebeli aşınım düzlükleri; tamamen artan eğim koşulları ve artan yağış değerlerine bağlı olarak bu yarıma dereceleriyle sembolize edilmiştir.

İkinci yükselti basamağı olan 1050-1100 m'ler arasında 1 köy yerleşmesi bulunmaktadır. Apasaraycık köyü bu yükselti basamağında yer alır. Üçüncü yükselti basamağı olan 1250–1400 m.'ler arasında da 4 köy yerleşmesi (Çiçek, Afşar, Çukurkavak ve Tahtalı Köyleri) bulunmaktadır. Bu yükselti basamağında bulunan köylerde sahadaki toplam köy yerleşmeleri içerisinde % 13,3'lük bir paya sahiptir.

Araştırma sahasında 1250 metrenin üzerindeki yüksek sahalarda; ziraat alanları genellikle eğimli, dar ve parçalı, kuru tarım faaliyetlerinin geçimlik olarak sürdürüldüğü, modern tarım yöntemlerinin kullanılmadığı, ziraat potansiyeli düşük, otlak, mera ve orman alanları geniş, hakim geçim kaynakları hayvancılık ve ormancılık faaliyetleri olan eğimli ve engebeli alanlardır. Bu alanlarda 4 köy yerleşmesi yer almaktadır. Dağ yerleşmeleri olarak değerlendirebileceğimiz bu yerleşim alanları Çiçekköy, Afşar, Çukurkavak ve Tahtalı Köyleri'dir.

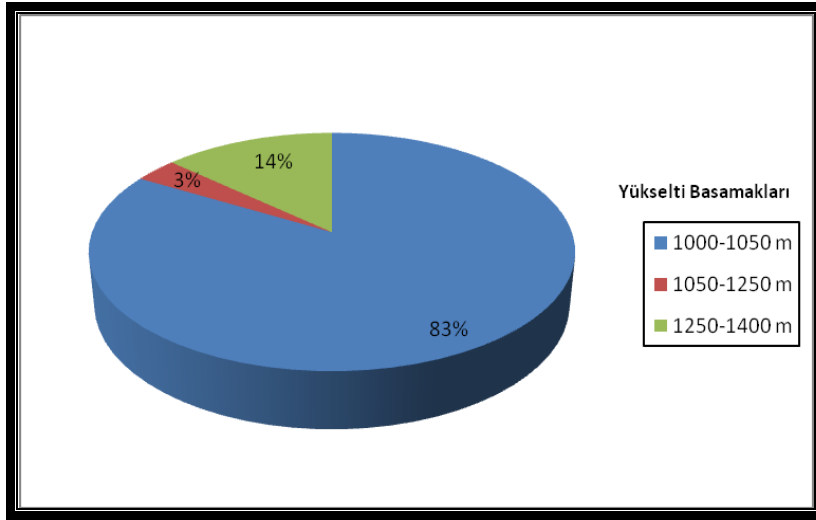
Yükseltinin daha az olduğu yerlerde köy oranının fazla olması burada verimli tarım arazilerinin daha çok olmasından kaynaklanmaktadır. Yükseltinin arttığı yerlerde ise tarım daha az, hayvancılık daha çok yapılmaktadır.

Tablo-44: Çumra'da Köy Yerleşmelerinin Yükselti Basamaklarına Göre Dağılışı

Yükselti basamağı (m)	Yerleşme sayısı	%'si
1000-1050 m	25	83,3
1050-1250 m	1	3,3
1250-1400 m	4	13,3
Toplam	30	100,0

Kaynak: Arazide Yapılan Gözlemler,2010

Şekil-24: Çumra'da Köy Yerleşmelerinin Yükselti Basamaklarına Göre Dağılışı



2.2.3.1.1.3. Yerleşme Dokularına Göre Köyler

Yerleşmelerin fizyonomik ya da dokusal özellikleri, yerleşmenin ana unsuru olan meskenlerin ve yerleşme kümelerinin arazi üzerindeki dağılım düzeniyle ilişkilidir. Yerleşme dokusundaki topluluk ve gevşeklik bu sebeple iki yönden ele alınabilir. Birincisi; yerleşme kümeleri yani mahalleler arasındaki mesafe durumu, ikincisi ise; yerleşme çekirdekleri (ev ve eklentileri) arasındaki mesafe durumudur. Yerleşmelerin şekil özellikleri üzerinde başta relief olmak üzere, su kaynakları, iklim, doğal bitki örtüsü gibi fiziki koşullar; araziden faydalanma yöntemleri, ulaşım olanakları, uygulanmakta olan yerleşim planları, insanlar arası sosyal ve kültürel münasebetler gibi beşeri ve ekonomik pek çok faktör etkili olabilmektedir (Üçecam Karagel, 2008: 233).

Araştırma alanındaki özellikle Ova tabanında yer alan köyler genellikle toplu dokulu köy özelliği taşımaktadır. Bu köylerin genelinde konutlar arasındaki mesafe birkaç metreye ulaşırken, az da olsa bazılarında 15-20 m. yi bulmamaktadır.

Toplu dokulu köylerin sayısı 26 olup, % 86,7'lik bir orana sahiptir. Araştırma sahasında toplu yerleşmelerin hakim olmasında su kaynaklarının az olması en önemli faktördür.

Çumra ilçesindeki köylerden dördü (% 13,3'ü) gevşek doku özelliği göstermektedir. Gevşek doku özelliğine sahip köyler (Çiçekköy, Afşar, Çukurkavak ve Tahtalı) araştırma alanının güneybatı kesimlerinde eğim değeri fazla olan yamaçlarda yer almaktadır. Bu köylerin geçim kaynaklarını ormancılık ve küçükbaş hayvancılık oluşturmaktadır.

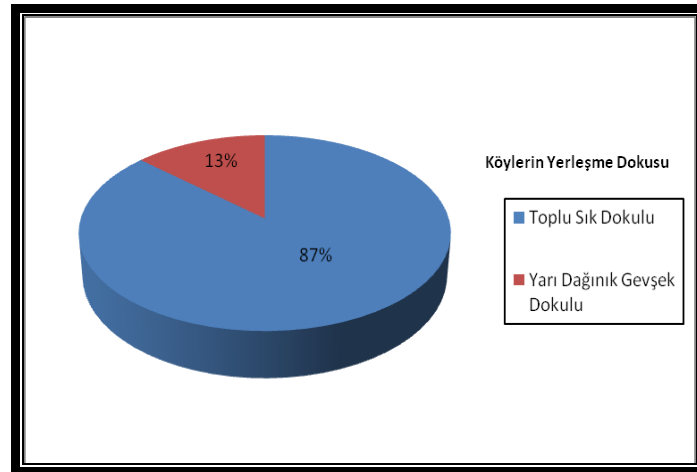
Yerleşmeleri meydana getiren meskenler ve eklentileri gerek tepeler, vadiler, sırtlar ve yamaçlar, gerek su kaynakları, gerek ziraat alanları ve gerekse orman alanları ile birbirinden ayrılmakta ve yerleşmelere seyrek bir görünüm kazandırmaktadır.

Tablo-45: Çumra'da Köy Yerleşmelerinin Yerleşme Dokularına Göre Dağılışı

Köylerin yerleşme dokusu	Köy sayısı	%'si
Toplu sık dokulu	26	86,7
Yarı dağınık gevşek dokulu	4	13,3
Toplam	30	100,0

Kaynak: Araziye Yapılan Gözlemler, 2010

Şekil-25: Çumra'da Köy Yerleşmelerinin Yerleşme Dokularına Göre Dağılışı



2.2.3.1.1.4. Ormana Göre Köyler

Köy yerleşmeleri orman alanları ile olan ilişkilerine göre 4 kategoriye ayrılır. Bunlar orman içi, orman kenarı, orman yakını ve orman uzağı şeklindedir. Bu gruplandırma da yerleşmenin ormana göre konumu ve uzaklıkları dikkate alınarak

yapılmaktadır. Çünkü konut yapı malzemesi ve yakacak sağlanması yanında, tarım alanları kazanmak için ormanların yangın ve kesim yoluyla ortadan kaldırılması sorununun temelinde, kır yerleşmelerinin ormanlara göre konumu yatmaktadır (Zaman vd, 2010: 116).

Araştırma alanının % 12'si orman ve fundalıklarla kaplıdır. Orman ve fundalıkların bu kadar az yer kaplaması, köylerin ekonomik faaliyet türü başta olmak üzere bir çok alanda etkili olmaktadır.

Tablo-46: Çumra'da Köy Yerleşmelerinin Ormana Göre Konumları

Ormanla İlişkisi	Yerleşme sayısı	%'si
Orman İçi	4	13,3
Orman Kenarı	1	3,3
Orman Dışı	25	83,4
Toplam	30	100,0

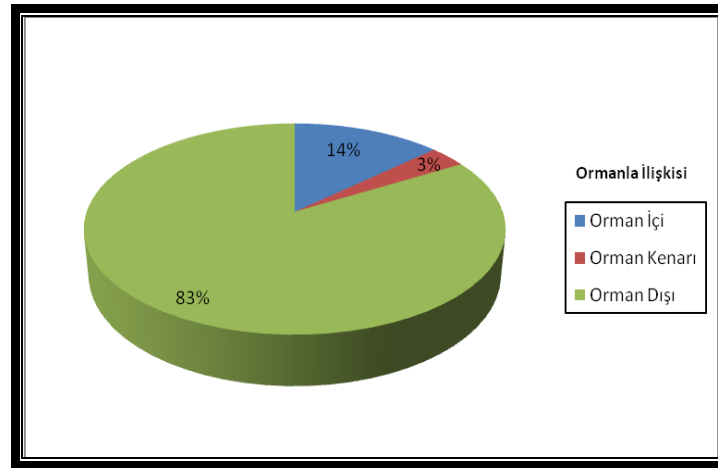
Kaynak: Arazide Yapılan Gözlemler,2010

Çumra İlçesi'nde 30 köyün, 4'ü orman içi (% 13,3), 1'i orman kenarı (% 3,3) ve 25'i de orman dışı köy (% 83,3) niteliğindedir (Tablo-46). Orman içi köyler yörenin güneybatı kesimlerindeki dağlık alanların yamaçları ile sırtları üzerinde kurulmuşlardır. Özellikle eğim değerleri yüksek Erenler Tepe'nin yamaçlarında kurulmuş olan Afşar ve Çukurkavak köyleri ile Çiçekköy orman içi köy yerleşmeleridir. Tahtalı sırtlarında kurulmuş olan Tahtalı köyü ise bir diğer orman içi köy yerleşmesidir.

Orman kenarı köy yerleşmeleri ise Apa Barajı Muhafaza ormanı kenarında bulunan Apasaraycık köyüdür. Bu bölgede ormanı yenileme ve canlandırma kesimlerine Afşar, Dinek ve Çiçek köylerinde izin verilirken, Apa, Apasaraycık, Çukurkavak köylerinin ormanlık alanı muhafaza sahasında yer aldığı için buradaki yerleşimlere kesim izni verilmemektedir.

Araştırma sahasında orman dışı olan köyler (25 köy, % 83,3) genelde ormana oldukça uzak yerleşmelerdir. Abditolu, Küçükköy, Dedemoğlu, Alemdar, Güvercinlik, Fethiye, Ürünü, Türkmencamili, Taşağıl, Adakale, Üçhüyükler, Türkmendarahüyük, Büyük Aşlama, Sürgüç, Uzunkuyu, Beylerce, Doğanlı, Balçıkhisar, Dineksaray, Avdul, Kuzucu, İnli, Yörükcamili, Arıkören ve Gökhüyük orman dışı köy yerleşmeleridir.

Şekil-26: Çumra'da Köy Yerleşmelerinin Ormana Göre Konumları



2.2.3.1.1.5. Ekonomik Faaliyet Kollarına Göre Köyler

Çumra'da bulunan köylerin ekonomik faaliyetleri tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Ancak bazı köylerde tarım ilk sırada bazı köylerde ise hayvancılık ilk sırada yer almaktadır. Buna göre bir değerlendirme yapacak olursak; 26 köy yerleşmesinin temel ekonomik geçim kaynağı tarımdır. Bu yerleşmeler, % 86,7'lik bir paya sahiptir. Bu yerleşmeler, daha çok yükseltinin az olduğu düz ovalık alanlarda yer aldığı için tarım ön plana çıkmıştır.

Tablo-47: Çumra'da Köy Yerleşmelerinin Ekonomik Faaliyet Kollarına Göre Dağılışı

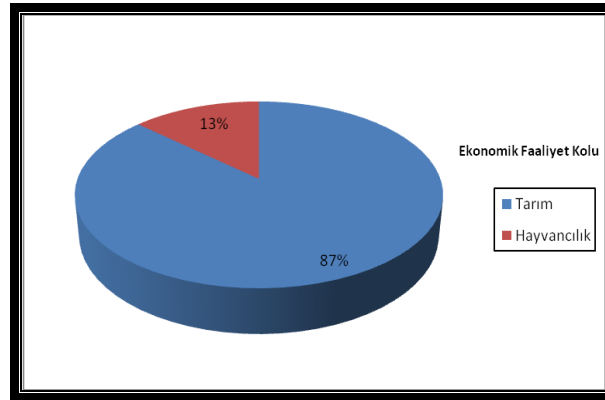
Ekonomik Faaliyet Kolu	Köy sayısı	%'si
Tarım	26	86,7
Hayvancılık	4	13,3
Toplam	30	100,0

Kaynak: Arazide Yapılan Gözlemler,2010

Araştırma sahasında temel ekonomik geçim kaynağı hayvancılık olan 4 köy yerleşmesi vardır ve % 13,3' lük bir yapıya sahiptir. Bu köyler etrafına göre daha yüksekte kurulduğu için hayvancılık ön plana çıkmıştır.

Araştırma sahasındaki köylerde: tarım ve hayvancılık bir arada yapılmaktadır. Bazı köylerde ise kuruldukları fiziki şartların etkisine bağlı olarak tarım ve hayvancılıktan biri ön plana çıkmaktadır.

Şekil-27: Çumra'da Köy Yerleşmelerinin Ekonomik Faaliyet Kollarına Göre Dağılışı



2.2.3.1.1.6. Yüzölçümüne Göre Köyler

Çumra ilçesinde yer alan köy yerleşmeleri ile ilgili bir diğer ayırıcı özellik ise yüzölçümü büyüklükleridir. Henüz kesinleşmemiş kadastro çalışmalarına göre sahada yer alan köy yerleşmeleri arasında yüzölçümü bakımından en büyük olanı Abditolu köyüdür. Yaklaşık 89,077 km² alana sahip olan Abditolu köyünden sonra sahanın en büyük yüzölçümlü ikinci ve üçüncü köyleri ise Türkmencamili (80,045 km²) ve Büyükaşlama (57,499 km²)'dir. Dedemoğlu ve Apasaraycık köyleri ise sırasıyla 362 ve 155 ha'lık yüzölçümleri ile bu sıralamanın sonunda yer alırlar (Tablo-48).

Tablo-48: Çumra İlçesindeki Köy Yerleşmelerin Yüzölçümleri (2009)

Yerleşme	Alanı (km ²)	Yerleşme	Alanı (km ²)
Çumra	2 200	Seçme	15,324
Abditolu	89,077	Sürgüç	18,135
Adakale	13,308	Taşagül	29,928
Alemdar	29,912	Türkmencamili	80,045
Alibeyhüyüğü	161,539	Türkmenkarahüyük	62,037
Arıkören	57,005	Üzünkuyu	53,405
Avdul	31,059	Üçhüyükler	35,228
Balçıkhisar	18,153	Ürünlü	11,909
Beylerce	7,928	Yürükcamili	26,431
Büyükaşlama	57,499	Dinek	20,521
Dedemoğlu	362	Afşar	4,614
Dinlendik	18,615	Apa	5,077
Erentepe	42,123	Apasaraycık	3,645
Fethiye	11,773	Çiçekköy	10,316
Gökhüyük	36,971	Çukurkavak	1,457
Güvercinlik	49,616	Dineksaray	26,926
İçeri Çumra	60,614	Doğanlı	13,867
İnli	46,950	Tahtalı	1,876
Karkın	113,783	Yenisu	56,031
Kuzucu	42,418	Toplam	

Kaynak: Konya Karatay Kadaströ Müdürlüğü

İlçedeki köylerin beşinde yüzölçümü 5 km²'den az, ve yine beş köyde de yüzölçümü 5-15 km² aralığında yer almaktadır. Yüzölçümü 15-25 km² arasında bulunan köy sayısı ise dört olup 25-35 km² aralığında alana sahip köyler ise beş tanedir. Ortalama köy arazi büyüklüğünün yaklaşık 3156 ha olduğu sahada, yüzölçümü 35 km²'den daha fazla olan on köy yerleşmesinin olduğu görülmektedir (Tablo-49).

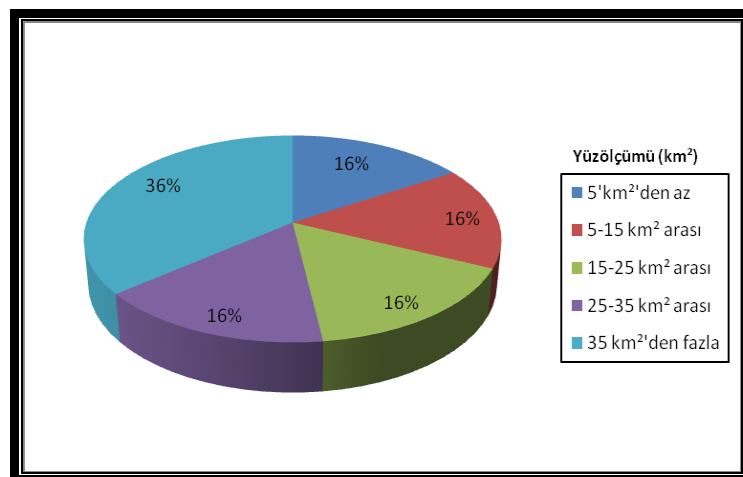
Tablo-49: Araştırma Sahasında Köy Yerleşmelerinin Yüzölçümü Büyüklüklerine Göre Dağılımı (2010)

Yüzölçümü (km ²)	Yerleşme Sayısı	%'si	Toplam(km ²)	%'si	Ort. Köy Büy. (km ²)
5'km ² 'den az	5	16,1	11,954	1,3	2,39
5-15 km ² arası	5	16,1	69,101	7,9	13,8
15-25 km ² arası	4	16,1	70,227	8,0	14,0
25-35 km ² arası	5	16,1	144,256	16,5	28,8
35 km ² 'den fazla	11	35,6	583,371	66,3	53,0
Toplam	31	100,0	878,909	100,0	112,0

Kaynak: Konya Karatay Kadastro Müdürlüğü

Araştırma sahasında küçük yüzölçümlü köyler genellikle güneybatıda (Tahtalı, Afşar ve Çukurkavak gibi) yükseltinin eğimin arttığı alanlarda yer alırken, ovalık alanlar ise büyük yüzölçümlü köylerin bulunduğu yerler olarak dikkati çeker.

Şekil-28: Çumra'da Köy Yerleşmelerinin Yüzölçümü Büyüklüklerine Göre Dağılışı



2.2.3.1.2. Kasaba Yerleşmeleri

Kasaba idari bir ünite olmayıp coğrafi mana taşımaktadır. Köy ile şehir arasında bir geçiş özelliği gösterir. Yani ne tam anlamıyla köydür ne de tam anlamıyla şehirdir. Ancak kendine yeter ticari faaliyetleri ve çevresindeki köylere sunduğu bir takım hizmetler neticesinde çevresinin etki merkezi durumundadır. Bu manada kasabalar şehirleşme sürecinde önemli roller üstlenirler. Kasabanın bulunduğu konum, nüfus artış hızı, ticari faaliyetlerdeki çeşitlenmesi, sanayi alanındaki ilerleme, çeşitli hizmet fonksiyonlarının oluşması, şehirselleşme özelliği kazanmasına yetecek derecede ise gelişme olumlu yönde olur (Aktaran:Üçecam Karagel, 2008: 239).

2000 nüfus sayım sonuçlarına göre Konya'da şehir nüfusu 1.294.817, köy nüfusu 897.349 iken, 2007 sayım sonuçlarına göre şehir nüfusu 1.412.343, köy nüfusu ise 546.739 kişidir. Şehirde yaşayanların oranı % 72, köyde yaşayanların oranı % 28'dir. Bu sayım sonucuna göre Konya ilinde genelde nüfus azalmasına göre şehirde yaşayan nüfusun miktarı artmış, kırsal kesimde yaşayan nüfus ise azalmıştır. Bunda kırsal kesimden şehirlere göç ve kırsal kesimdeki (özellikle kasabalarda ve küçük ilçelerde) mükerrer nüfus yazılımlarının ADNKS sayım sistemiyle önlenmesi etkili olmuştur (Tapur, 2010: 123).

2007 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi sonuçları neticesinde, nüfusu 2000'nin altına inen 899 belediyenin kapatılması gündeme geldi. Bu belediyelerin 110'u Konya ilinde yer almaktadır. Mecliste kabul edilen Belediyeler kanunu tasarısıyla, nüfusu 2000'nin altına düşen 862 belde belediyesi ve 283 ilk kademe belediyesinin tüzel kişiliği kaldırılmaktadır. Konya'da, Büyükşehir belediyesi, 31 ilçe belediyesi, 174 belde belediyesi olmak üzere, toplam 206 belediye mevcut, bunlardan 113 tanesinin nüfusu 2000'nin altında, beldelerin köye dönüştürülmesine yönelik son çıkarılan yasa yürürlüğe girerse 110 belediye Konya İl Özel İdaresine devredilecektir. Mahallege veya köye dönüştürülen belediyelerin memur, sözleşmeli ve geçici statüsündeki personeli de ilgili kuruluşa devredilecektir. Kapatılması düşünülen bu 110 beldede toplam 142.500 nüfus bulunmaktadır. Köye dönüştürülen belediyelerin taşınmazları ile ihtiyaç duydukları araç ve gereçler, kurulan komisyonca ilgili köy tüzel kişiliğine bırakılıyor (Tapur, 2010: 123-124).

Araştırma sahasında yer alan 10 Kasaba yerleşmesinden 5 tanesinin nüfusu (Arıkören, Güvercinlik, Dinek, Apa ve Yenisu) 2007 ADNSK'dan sonra 2000'nin altına düşmüş olup son çıkan yasa yürürlüğe girerse bu kasabalar Konya İl Özel İdaresine devredilecektir.

Tablo-50: Çumra'da Kasaba Yerleşmelerinin Nüfus Dağılımı (2000-2009)

Yerleşme Adı	2000 Nüfusu	2009 ADNSK
Alibeyhüyüğü	5 859	2 949
Arıkören	2 856	951
Güvercinlik	3 040	1 514
İçeriçumra	12 335	7 329
Karkın	6 238	3 312
Okçu	4 204	2 774
Dinek	4 042	551
Apa	1 494	916
Yenisu	2 920	1 240
Toplam	42 988	21 536

Kaynak: TÜİK Sayım İstatistikleri

Alibeyhüyüğü Kasabası: Konya'nın Çumra ilçesine bağlı 7.300 nüfuslu bir yerleşim bölgesidir. Konya'ya uzaklığı 40 km, Çumra'ya uzaklığı 12 km dir. Doğusunda Konya-Karaman, batısında Konya-Hadim-Sarıveliler-Alanya karayolu bulunmaktadır. Kasabanın geneli ovalıktır. Batı kısmında çok yüksek olmayan Abaz Dağ dizisi bulunmaktadır. Çarşamba çayı kasabanın güneyinden batısına doğru uzanır. Bölgenin sulama ihtiyacını karşılar. Bölgenin başlıca gelir kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Halkın bir kısmı kasabada faaliyet gösteren belediyeye ait un fabrikasından geçimini sağlamaktadır. Kasabanın sanayi sitesinde tamir ve bakım faaliyetinde bulunarak geçinen aileler mevcuttur.

Kasabada üç şubede öğretim veren bir ilköğretim okulu (Alibeyhüyüğü ve Cumhuriyet İlköğretim Okulu) ve İmam-Hatip Lisesi vardır. Kasabada yedi adet cami bulunmaktadır. Bir adet erkek Kur'an Kursu vardır. Bir adet öğrenci yurdu ve kasabanın oturmuş bir kütüphanesi vardır. Son nüfus sayımı 2009 sonuçlarına göre kasabanın nüfusu 2.949 dur. Bölge göç vermemektedir. Yaz aylarında tarım alanında çalışmak üzere geçici işçi alınmaktadır. Bölgede bir adet Aile Sağlık Merkezi, iki adet doktor, bir hemşire, bir ebe, bir sağlık memuru, bir şoför, bir hizmetli mevcuttur.

İçeriçumra Kasabası: İçeriçumra Konya-Karaman devlet yolu üzerindedir. Konya iline 34 km, Çumra'ya 12 km mesafededir. Kasabanın doğusunda Çumra, Batısında Abaz Dağı ve Seçme Köyü, Güneyinde Alibeyhüyüğü, Kuzeyinde Kaşınhanı, Kuzeydoğusunda Fethiye Köyü, Kuzeybatısında Çarıklar Kasabası bulunmaktadır.

İçeri Çumra Kasabası 1957 yılına kadar Çumra İlçesinin bir mahallesi idi. 1957 yılında ayrılarak belde haline gelmiştir. Kasabanın dört mahallesi vardır.

Minarealtı Mahallesi: Kasabada ilk kurulan mahalledir. Adını da Karamanoğlu İbrahim Bey camisine yaptırılan minareden alır.

Sarı Aliler Mahallesi: Sarı Ali adında düşkünlere yardım eden çevresinde çok sevilen, sayılan bir ağanın adıdır.

Pir Ahmetli Mahallesi: Karamanoğlu Beyliğinden kaçan paşanın adıdır.

Esat Paşa Mahallesi: Fatih Sultan Mehmet Karamanoğlu Beyliğini almak için bu kasabanın bulunduğu yerleşim yerinden geçer. Ordugahı şu andaki Mithat Paşa İlkokulunun önünden güneye doğru bulunan 100 m. ileride bir yerde mola verirler. Bu esnada paşalardan Esat Paşa burada hastalanarak ölür. Buraya gömülür. Mezarı şu anda yapılmış olarak meydandadır (Karabayır,2000:141).

Kasabada Anadolu İmam-Hatip Lisesi, çok programlı lise, beş tane de ilköğretim okulu bulunmaktadır. Kasabada birde kütüphane bulunmaktadır. Kasabada okuma yazma oranı % 90'ın üzerindedir. Orta ve yükseköğrenime devam eden öğrenci sayısında son yıllarda artış gözlenmektedir.

Kasabada Konya Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nin polikliniği bulunmaktadır. Hafta içi farklı branşlarda iki uzman doktor poliklinikte hizmet vermektedir.

Karkın Kasabası: Karapınar, Akören, Bozkır, Güneysınır ilçeleri, Üçhüyük, Ürünlü, Hayiroğlu, Küçükköy köyleri ve Güvercinlik kasabası ile komşu olan belde geniş bir alana sahiptir. 95 000 dekar alan üzerinde kurulu olup 2009 sayımlarına göre 3 312 nüfusa sahiptir. Çarşamba çayı köy kenarından geçmektedir. 1955 yılında belediyelik olmuştur. Tek mahalle vardır. Kasaba 700 haneden oluşmakta ve Çumra'ya uzaklığı 17 km, Konya'ya 65 km.'dir. Kasabada iki tane ilköğretim okulu

bulunmaktadır. Kasaba oldukça verimli ve yarısı sulanabilen düz arazilere sahiptir. Buğday, arpa, kavun, karpuz, şeker pancarı en çok üretilen bitkilerdir. Aileler geniş araziye sahip olduğu için her evde modern tarım yapılmaktadır.

Okçu Kasabası: Çumra İlçesi'nin güneydoğusunda yer almaktadır. Kasaba ile Çumra arasında 4 km lik bir mesafe vardır. Kasabanın kuzeybatısında Çumra ilçesi, kuzeyinde Güvercinlik, batısında Beylerce, doğusunda Ürünlü, güneyinde İnli ve Dinlendik köyleri yer almaktadır. Kasaba Çumra ile Karaman arasındaki düzlükte yer aldığı için engebesiz bir araziye sahiptir. Çarşamba kanalı ve kolları kasabanın sınırından geçmektedir. Sulama kanaldan yapılmaktadır. Diğer bölümlerde ise taban suyu ile sulama yapılmaktadır.

Türkmencamili Kasabası: ilçeye 11 km uzaklıktadır. Kasabanın batısında Okçu ve Ürünlü, güneyinde Arıkören, doğusunda Taşağıl, Kuzeydoğusunda Üçhüyük köyü vardır.

Kasaba ovalık, arazisi düzdür. Bitki örtüsü yönünden fakirdir. İklimi İç Anadolu iklimi olan karasal iklimdir. Kasabanın arazileri geniş ve tarım için oldukça verimlidir. Sulu tarım yapılmaktadır. Sulamanın sistemli yapılabilmesi için 1978 yılında sulama kooperatifi kurulmuştur. Türkmencamili Kasabası 1993 yılında Konya ilinin “Örnek Köy”ü seçilmiştir. 1996 yılında ağaç bayramı kasabada yapılmıştır.

Kasabada 1984-1985 yılları arasında sağlık evi kurulmuş olup 1996 yılında sağlık ocağına dönüşmüştür. Şu anda bir doktor ve hemşire bulunmaktadır. Kasabada dört adet cami ile üç katlı birde Kur'an Kursu bulunmaktadır.

Yenisu Kasabası: Konya-Bozkır-Hadim karayolundan 3 km içerdedir. Konya'ya uzaklığı 65 km, Çumra'ya ise 30 km'dir. 2009 nüfus sayımına göre kasabada 1 240 kişi yaşamaktadır.

Ekonomik durum bakımından halkın geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Kasabada tavukçuluk son derece yaygın ve son teknolojik gelişmelere uygun şekilde yapılmaktadır. Milli geliri Türkiye standartlarının üzerindedir. Her aileden bir kişi Avrupa'da çalışmaktadır.

Kasabada ilköğretim okulu vardır. Okur yazarlık oranı % 90'dır. Ayrıca kasabada bir de Aile Sağlığı Merkezi mevcuttur.

Güvercinlik Kasabası: Kasaba Konya'nın güneydoğusunda ve 53 km mesafede Çumra'nın ise kuzeydoğusunda ve 5 km uzaklıktadır. Düz bir arazi üzerinde kurulmuş olup dağlara uzaktır. Çarşamba kanalı kasabanın batısından geçmektedir. Arazinin tamamı sulanmaktadır. Kasabanın nüfusu 2009 yılı sayımına göre 1 514 olarak tespit edilmiştir. Kasabanın nüfus artışı yıllık % 5 civarındadır. Kasaba halkının okur yazar oranı % 90'ın üzerindedir. Okur yazar olmayanlar genellikle 65 yaş üzerinde olan kişilerden oluşmaktadır.

Kasabanın 40 000 dekar arazisi tarıma elverişlidir. Bunun tamamına yakın bir kısmı da sulu tarım yapılmaktadır. Kasaba büyük bir tarım potansiyeline sahiptir. Arazinin topoğrafik yapısı ve tesviyesi genellikle düzdür. Sebzeçilik özellikle domates yetiştiriciliği son yıllarda hızla artmaktadır. Sulama Çarşamba çayı ve buna bağlı kollarından yapılmaktadır. Sulama kanallarının bulunmadığı yerlerde yer altı suyundan yararlanılmaktadır. Mera ve otlakların yetersizliği nedeniyle hayvancılık ve hayvan sayısı gün geçtikçe azalmaktadır. Özellikle koyun yetiştiriciliği oldukça azalmıştır. Yerli kara sığır, mantofon melezleri bulunmaktadır. Azda olsa suni tohumlama yapılmaktadır. Yeni yeni süt inekçiliğine başlanmış olup sütler çevrede bulunan mandıralar vasıtasıyla değerlendirilmektedir.

Arıkören Kasabası: Arıkören kasabası kayıtlara 1853 yılında girmiştir. Bu tarihe göre ortalama 140 yıllık bir tarihi geçmişi vardır. Çumra'ya olan uzaklığı 20 km, Konya'ya uzaklığı ise 80 km dir. Kasaba nüfusu 2009 sayımlarında 951 çıkmıştır.

Kasabanın ulaşım yönünden hiçbir sorunu yoktur. Kasabadan demiryolu geçmesi nedeniyle doğu – batı yönünde ulaşım sağlanmaktadır. İlçeye yakınlığı sebebiyle dolmuş ve belediye otobüsleri çalışmaktadır. Kasabanın içinden aynı zamanda Karaman'a giden tali yol mevcuttur. Tarım yönünden gelişmiş olan kasabada sulama sistemi DSİ ve Kooperatif kanalıyla açılan derin kuyulardan sağlanmaktadır.

Apa Kasabası: Apa Kasabası Çumra'nın güneybatısında ilçeye 25 km uzaklıktadır. 2000 yılı nüfus sayımında 1500 olan nüfusu, 2009 ADNSK göre 916'ya düşmüştür. Genelde eğimli bir arazi yapısına sahip Apa'nın kuzeyi ovaya dayanmaktadır. Bu düz arazide sondajla çıkarılan yer altı sularıyla sulu tarım yapılmaktadır. 1958 yılında başlanıp 1962 yılında bitirilen Apa Barajı Gölü ile Konya ve Çumra'nın kasaba ve köyleri sulanmaktadır. Kasabanın geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Arazi genellikle kıraç olup sulu tarım yapılmaktadır. Kuru tarım olarak buğday, arpa ve nohut üretimi yapılmaktadır. Sulu tarım yapılan yerlerinde ise şeker pancarı, fasulye, patates tarımı yapılmaktadır. Az da olsa balıkçılık yaparak geçimini sağlayan aileler de bulunmaktadır.

Dinek Kasabası: Konya-Hadim yolunun 65.km'sinde bulunan kasabanın 2009 yılı ADNSK'ya göre nüfusu 551 kişidir. Eğimli bir arazi yapısına sahip yerleşmenin ekilebilir ve sulanabilir arazileri Dineksaray ve Aydoğmuş köyü arasındadır. Diğer taraftaki arazisi ormanlık olup meşe ve ardıç ağaçlarıyla kaplıdır. Sahada kavun, domates, fasulye, nohut, buğday, arpa, patates ve şeker pancarı tarımı yapılmaktadır.

Kasabada bir Aile Sağlığı Merkezi, ilköğretim okulu, PTT, Tarım Kredi kooperatifi, sulama kooperatifi ve jandarma karakolu bulunmaktadır.

2.2.3.2.1. Çumra Şehri

2.2.3.2.1.1. Şehirsel Fonksiyonlar

Beşeri eserlerin en görkemlilerinden birisi olarak göze çarpan şehirler, bünyesinde barındırdığı insanların hemen hemen bütün ihtiyaçlarını başka yerleşmelere muhtaç olmadan yerinde karşılayabilecek fonksiyonlara sahip, belediye örgütlü yerleştirmelerdir (Zaman vd., 2010: 121)

Şehirlerin fonksiyonları, başka bir deyişle temel hizmetleri anlamına gelmektedir. Bu şehirsel fonksiyonları idari, ekonomik, sanayi, kültürel vb. fonksiyonları içermektedir (Göney, 1984: 74). Bunlar şehrin gelişmesine katkı sağlarken, nüfus potansiyelinin de ihtiyaçlarına cevap vermektedir. Fonksiyonel özellikler şehirde gelişmesine katkı sağlamaktadır.

2.2.3.2.1.1.1. Hizmet Fonksiyonu

Çumra şehrinde faal nüfusun büyük bir kısmı hizmet sektöründe çalışmaktadır. 3057 kişi olan faal nüfusun % 46,7'si kısmı hizmet sektöründe yer alır.

2.2.3.2.1.1.2. Yönetim fonksiyonu

Bilindiği gibi, kıy ve şehir ilişkilerini geliştiren, şehre merkeziyet gücünü kazandıran fonksiyonların en önemlilerinden biri, kuşkusuz yönetim fonksiyonudur (Güner, 1990: 232). Zira bu fonksiyonun uygulayıcısı durumundaki çeşitli kuruluşlar ve devlet daireleri, genellikle il ve ilçe merkezlerinde toplanmışlardır. Bu fonksiyonda istihdam sağlayan başlıca kamu kurum ve kuruluşları arasında; Belediye, Emniyet, Kaymakamlık, Adliye, Vergi Dairesi, Tarım, Müftülük, PTT ve Tapu Sicil Müdürlüğü yer almaktadır.

Çumra İlçesi yönetim alanı 2320 km² olup, Çumra ilçesinin ilçe merkezi olması nedeniyle, toplam 30 köy ve 10 kasaba yerleşim birimiyle ilgili idari işlerin yürütüldüğü bir yönetim merkezidir. Dolayısıyla çeşitli kamu kurum kuruluşlarında herhangi bir işi olan çok sayıda insan hemen her gün ilçe merkezine gelmektedir. Çumra ilçesinin yönetim bölgesi sınırları dahilinde ki yüzölçümü 2 320 km², nüfusu ise 64 996 kişi kadardır. Bu nüfusun % 31.8 kadarı 8 mahalleden oluşan ilçe merkezinde , geriye kalan % 68.2'lik oranında 30 köy yerleşmesinde yaşamaktadır.

Çumra ilçe Merkezi'nde yönetim fonksiyonu için ayrılmış ve bu amaç için kullanılan belirli bir alan olmayıp, kamu hizmet binaları çeşitli yerlere dağılmıştır. İlçe'de devleti temsil eden kaymakamlığa bağlı birimlerden Mal Müdürlüğü, Tapu, Nüfus Müdürlüğü ve Milli Eğitim Müdürlüğü 4 katlı Hükümet Konağı binası içinde hizmet vermektedir. Diğer taraftan İlçe Tarım Müdürlüğü, Orman İşletme Şefliği, Özel İdare, Müftülük, Zirai Donatım Kurumu kendi binalarında hizmet vermektedir.

Çumra şehrinde, yönetimle ilgili birimlerde çalışan toplam nüfus sayısı, 1 260 kişi kadardır (Tablo-51). Çumra şehrinin gelişmesinde, kuşkusuz yönetim fonksiyonunun da önemli bir yeri bulunmaktadır. Çünkü sadece yönetimle ilgili birimlerde çalışan 1 260 kişiyi değil, aynı zamanda yönetimle ilgili herhangi bir dairede işi olan nüfusun da şehre gelmesini ; özellikle ticareti ve ulaşımı teşvik etmesi açısından da düşünülmesi gereken bir konudur.

Tablo-51: Çumra Şehrinde Kamu Kurumlarında Çalışanların Kurumlara Göre Dağılımı

Kurum Adı	İşgücü	%'si
Kaymakamlık	8	0,6
İlçe Müftülüğü	160	12,6
Askerlik Şubesi	5	0,3
Milli Eğitim Müdürlüğü	884	70
Nüfus Müdürlüğü	10	0,7
İlçe Tarım Müdürlüğü	45	3,5
Vergi Dairesi Müd.	21	1,6
Adliye	23	1,8
Meteoroloji Müdürlüğü	3	0,2
Devlet Hastanesi	92	7,3
Tapu-Kadastro Müdürlüğü	11	0,8
Halk Kütüphanesi	4	0,3
Diğerleri	5	0,3
Toplam	1 260	100

Kaynak: Çumra Mal Müdürlüğü,2011

2.2.3.2.1.1.3. Ticaret Fonksiyonu

Mal ve hizmetlerin toptan ya da perakende alınıp satılması anlamına gelen ticaret, kentsel fonksiyonların içinde sanayiden sonraki en önemli fonksiyondur. Çünkü ticaret kentlerde merkezleşmiştir. Kentlerdeki ticari hizmetler, geniş alanlara yöneldiği için bulunduğu kentteki alanını oldukça genişletmektedir. Ticari faaliyetlerden perakende ticaret, daha çok kent içine ve yakın çevresine yönelik iken, toptan ticaret uzak çevreye yöneliktir (Koca, 2001: 234-235).

Çumra şehrinde 2009 yılında toptan ve perakende ticari işyeri sayısı 816 kadardır. Toplam çalışan nüfusun 1 571 kadarı ticaret fonksiyon alanında çalışması ve mevcut iş yerlerinin büyük çoğunluğunu ticari iş yerlerinin oluşturması, kentte ticaretin önemini göstermektedir. Ticari iş yerlerinin büyük bir kısmını perakende ticarete yönelik olanlar oluşturmakta olup, toptan ticaret iş yerleri büyük bir öneme sahip değildir.

Esnaf ve Sanatkarlar Odası'nın 2010 yılı kayıtlarına göre; Şehirde bakkal (200 adet), berber (118 adet) ve kahvehane (58 adet) gibi işyerleri nispeten yüksek değerler gösteren işyerleridir. İlçe de bunun yanı sıra kapalı çarşılarında bulunan işyeri sayısı da oldukça fazladır. Özellikle Çiğdem Sokak ve Yıldız Sokakta yoğunlaşan bu

kapalı çarşılarından Bağkur Çarşısı'nda 45, Sönmez Çarşısı'nda 45, Yılmaz Çarşısı'nda 25 ve Belediye Çarşısı'nda 15 adet olmak üzere toplam 130 ticari işyeri faaliyet göstermektedir.

Araştırma sahasında ekip-dikme faaliyetleri ve hayvancılık ile üretilen ürünlerin satışı dışında, temel ihtiyaçların giderilmesine yönelik olarak İlçe merkezi'nde Cumartesi ve Çarşamba günleri pazar kurulmaktadır. Çumra'da kurulan pazarlar nitelik açısından birbirine benzemekte olup, buralarda mevsime özgü sebze-meyvenin yanı sıra, çeşitli türden temizlik malzemeleri ile basit ev gereçleri ve giysi gibi ürünler satılmaktadır. Yakın çevredeki köylerde üretilen ürünlerin satışının da yapıldığı bu pazarlar, ticari faaliyetin bir nebze canlılık kazandığı alanlar olmakla birlikte ortaya çıkan faaliyetin tamamen temel ihtiyaçların karşılanmasına yönelik olduğu ve belirli bir ticari hacimle sınırlı kaldığı ifade edilebilir.

2.2.3.2.1.1.4. Sağlık Fonksiyonu

Çumra Şehri'nde sağlık hizmetleri, 1 Devlet Hastanesi, 2 Aile Sağlık Merkezi, 1 Özel Tıp Merkezi ile 20 civarında Eczane tarafından yürütülmektedir. Şehirdeki en önemli sağlık kuruluşu olan Devlet Hastanesi 1989 yılında hizmete girmiş olup, 96 yatak kapasitesine sahiptir. Hastane'de 2010 yılı itibariyle 6 uzman doktor, 3 diş hekimi, 17 hemşire, 5 ebe, 2 anestezi teknisyeni, 4 laboratuvar teknisyeni, 1 röntgen teknisyeni, 20 teknik personel, 2 şoför, 1 müdür, 1 müdür yardımcısı görev yapmaktadır. Acil durumlarda kullanılmak üzere, hastane'nin bir de ambulansı bulunmaktadır. Sağlık Grup Başkanlığı'na bağlı 1 nolu ve 2 nolu merkez Aile Sağlık Merkezleri'nde mevcut 5 doktor, 7 ebe, 6 hemşire, 4 sağlık memuru, 1 şoför ve 3 hizmetliden oluşmaktadır. Bu sağlık merkezlerinde 2009 verilerine göre toplam 5 500 hasta muayene edilmiştir.

Çumra Şehri'nde bulunan sağlık kuruluşları halkın ihtiyaçlarını tam olarak karşılayacak durumda değildir. Çumra'nın kendi nüfusu ve etki bölgesindeki nüfus üzerinde sağlık fonksiyonu yönünden uzmanlaşmış sağlık hizmetleri sunabilen sağlık kuruluşlarındaki yetersizlik nedeniyle etkili bir çekiciliği bulunmamaktadır. Tedavisi yapılamayan hastalar, Konya'da ki devlet hastanelerine ve S.Ü. Tıp Fakültesi Hastanesine sevk edilerek tedavileri burada yapılmaktadır.

2.2.3.2.1.1.5. Eğitim ve Kültürel Fonksiyonları

Şehirlerin bünyelerinde barındırdığı halkına ve etkisi altında tuttuğu bölgedeki topluma verdiği hizmetlerden bir diğer grubu oluşturan kültürel fonksiyonlar; dini ve eğitsel olanlar diye iki bölümde ele alınabilir (Doğanay, 1983: 151). Ayrıca çeşitli kongreler, konferanslar, müzik ve tiyatro festivalleri, eğlence ve dinlenme ihtiyaçlarından doğan hizmetleri de kültürel fonksiyonlar içinde toplamak mümkündür (Göney, 1995: 219).

Çumra şehrinin kültürel fonksiyonları içinde önemi itibariyle eğitimle ilgili olanlar başta gelir. Şehirde eğitim hizmetlerinde çalışan nüfus 800 kişinin üzerinde olup, bu sayı tüm kamu hizmetlerinde çalışanlar içinde % 70'lik bir oran tutar. Böylece eğitim, çalışan fazlalığı yönünden kamu hizmetleri içinde de en önemli hizmet grubunu oluşturur.

Halen şehirde, 1 bağımsız Anaokulu, 10 İlköğretim bünyesinde Anasınıfı, 11 İlköğretim Okulu, 8 adet Lise ve dengi okulu, 1 Halk Eğitim Merkezi, 1 Öğretmenevi ve 1 Mesleki Eğitim Merkezi bulunmaktadır. Mevcut okulların öğrenci sayılarına baktığımız zaman 180 anasınıfı, 10 802 İlköğretim öğrencisi, 3 316 lise öğrencisi, 65 Halk Eğitim ve 145 Mesleki Eğitim Merkezi öğrencisi bulunmaktadır.

Kentteki okullar, buradaki kültürel hayatı besledikleri gibi, kentteki çalışma alanları yönünden de önemlidir. Çumra İlçe merkezindeki okullarda 2010 yılı itibariyle 361 öğretmen görev yaparken, bunlara Milli eğitim Müdürlüğü personeli ile okullardaki memur ve hizmetlileri de eklersek 884 personel istihdam edilmektedir. Bu da Çumra gibi bir kent için önemli bir istihdam alanı oluşturmaktadır.

Çumra'da Selçuklu Üniversitesine bağlı Çumra Meslek Yüksek Okulu 1992 yılında kurulmuş, eğitim ve öğretime Konya Alaaddin Keykubat Kampüsünde başlamıştır. Daha sonra Çumra ilçesinde, önce bir ilköğretim okulunda ve sonrasında bugünkü binasına taşınmıştır.

Çumra Meslek Yüksek Okulu'nda 2010 Yılı itibariyle; Tıbbi ve Aromatik Bitkiler, Organik Tarım, Süs Bitkileri Yetiştiriciliği, Gaz ve Tesisat Teknolojisi, Pancar Yetiştiriciliği ve Şeker Teknolojisi olmak üzere toplam 5 bölümü vardır. Çumra Meslek Yüksek Okulu'nda toplam 474 öğrenci öğrenim görmektedir.

Tablo-52: Çumra İlçe Merkezi Okullarının Dağılımı (2010)

Okulun Adı	Öğretmen Sayısı	Derslik Sayısı	Öğrenci Sayısı	Anasınıfı Öğr. Sayısı	Toplam Öğr. Sayısı
60.Yıl Mehmet Yaymacı İ.Ö.O. (Merkez)	12	12	346	24	370
Sıhıye Abdullah Akbaş İ.Ö.O. (Merkez)	12	22	298	20	318
Abdullah Tenekeci İ.Ö.O. (Merkez)	11	11	248	15	263
Hürriyet İ.Ö.O. (Merkez)	40	22	825	45	870
İhsan Çetinkaya İ.Ö.O. (Merkez)	17	18	329	20	349
Merkez Atatürk İ.Ö.O. (Merkez)	35	37	900	42	942
Mustafa Onbaşı İ.Ö.O. (Merkez)	11	14	208	12	220
Nuri Tömtöm İ.Ö.O. (Merkez)	7	14	201	11	212
Özkan Atik İ.Ö.O. (Merkez)	8	13	229	14	243
Şehit Koçak İ.Ö.O. (Merkez)	32	24	926	---	926
Saliha Onbaşı İ.Ö.O. (Merkez)	20	18	509	20	529
Anadolu Lisesi	28	24	265	---	265
Cumhuriyet Lisesi	24	26	544	---	544
Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi	45	23	672	---	672
İmam Hatip Lisesi	11	18	429	---	429
Kız Teknik ve Meslek Lisesi	18	14	340	---	340
Sağlık Meslek Lisesi	9	6	155	---	155
Ticaret Meslek Lisesi	14	13	245	---	245
Tarım Meslek Lisesi	7	7	125	---	125
Toplam	361				

Kaynak: Çumra Milli Eğitim Müdürlüğü,2010.

İlçe Halk Kütüphanesi, Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğüne bağlı olarak 19.08.1982 tarih ve 17789 sayılı resmi gazetede yayımlanan Halk ve Çocuk Kütüphaneleri yönetmeliği doğrultusunda hizmetlerini sürdürmektedir.

Kütüphane, çeşitli konularda 10 896 adet kitap ve çeşitli materyalle hizmet vermektedir. 2004 yılında 19 135 kişi kütüphane materyalinden, 9924 kişi ödünç kitap olarak ve 2835 kişi kendi kitaplarıyla gelmek üzere toplam 31 894 kişi faydalanmıştır.

Kütüphane, 2000 yılına kadar çeşitli yerlerde hizmet verdikten sonra bu tarihte yeni binasına taşınmıştır. Kültür ve Sanat Evi planıyla yapılan Kütüphane binasında iki adet okuma salonu, bir adet çok amaçlı salon, müdür odası, teknik hizmetler odası, iki adet soyunma odası, çay ocağı, kazan dairesi ve deposu bulunmaktadır.

Çok Amaçlı Salonda Kaymakamlığın, diğer resmi daire ve okulların istekleri doğrultusunda toplantı, görsel etkinlik ve çeşitli gösteriler yapılmaktadır. Salonda projeksiyon makinesi ve ev sineması ses düzeni bulunmaktadır. Belirli okullardan

sınıflar halinde gelen öğrencilere arşivde bulunan ve Milli Eğitim Müdürlüğünden temin edilen eğitici ve öğretici filmler izlettirilmektedir. Ayrıca halkın istekleri doğrultusunda nişan, düğün ve diğer etkinlikler için kullanılmaktadır. Kütüphane yeni binasına taşındığı 2000 yılından bu yana 3 adet bilgisayarla internet hizmeti vermektedir.

Mesleki Eğitim Merkezi ve Halk eğitim Merkezi ise yetişkin nüfusun eğitim ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik çeşitli kurslar ve programlar düzenlemektedirler. 2009-2010 Eğitim-Öğretim yılında Halk Eğitim Merkezi'nin açtığı 87 farklı kursta toplam 1 609 öğrenci başarı gösterip belge almışlardır. Aynı dönemde Mesleki Eğitim Merkezinde ise toplam 63 kursiyer eğitim görmüştür.

Çumra şehrinde 2 matbaa (Taş ve Özkan Matbaaları) ve 2 yerel gazete çıkmaktadır. Yerel gazetelerden Çumra Postası Gazetesi 1 Şubat 1984 tarihinde yayın hayatına başlamış ve günümüze değin yayınına hiç ara vermeden sürdürmüştür ve bugünde günlük gazete olarak düzenli bir şekilde yayın hayatını devam ettirmektedir. 26 Haziran Gazetesi ise 26 Haziran 1996 tarihinde yayın hayatına başlamış ve günlük gazete olarak halen yayın hayatına devam etmektedir. Kentte yaptığımız tespitlere göre günde 500-550 adet günlük gazete satılmaktadır. Şehirde bulunan mahalli gazetelerin ilçede yaşayan nüfus üzerinde fazla etkisi olmayıp, bu gazeteler büyük ölçüde ilanlarla varlığını sürdürmektedir.

Kentlerin çok eski kültürel fonksiyonlarından biri de, dini hizmetlerdir. Kentler belirli bir bölgenin dini hizmetlerini yönetir ve yönlendirirler (Koca, 2001: 233). İlçe merkezinde dini hizmetlerini sürdürmekte olan 46 cami ve 11 Kur'an Kursu bulunmaktadır. Müftülüğün şehirde bulunması ve belli sayıdaki Kur'an kursunun varlığı, kırsal kesimdeki nüfusu bu yönde şehre bağlamaktadır.

Çumra kentinin bir diğer kültürel fonksiyonu ise her yıl haziran ayında yapılan Çatalhöyük Kültür Şenlikleridir.

2.2.3.2.1.1.6. Sanayi Fonksiyonu

Sanayi, işlenmemiş ve yarı işlenmiş maddeleri bir emek ve enerji yardımıyla insana yararlı hale getirme olayıdır (Gökmen vd., 2010: 275). İnsanların başlıca ekonomik faaliyetlerinden birisi, kalkınma ve küreselleşmenin motoru sanayidir. Bu

yolla hammaddelerin şekilleri değiştirilir, daha kullanılabilir hale getirilir ve değerlendirilir (Tümertekin ve Özgüç, 2007: 391)

Çumra şehrinde çalışan nüfusun % 18'inin istihdam edildiği sanayi sektörü, şehirdeki tüm işyerlerinin % 28'ine sahip olup, faal nüfus içindeki payı itibariyle tarım ve hizmetlerden sonra üçüncü sırada gelir.

Çumra'da 1978'li yıllara kadar sanayileşme faaliyetleri yoktur. Çumra'da sanayi denilince genellikle ilk olarak "Çumra Şeker" ve bünyesinde bulundurduğu tesisler akla gelmektedir. Sanayinin gelişmesinde bu tesisin çok büyük bir önemi vardır. Ayrıca sanayide istihdam edilen nüfusun büyük bir kısmı da bu tesislerde çalışmaktadır. Çumra Şeker dışındaki diğer sanayi tesislerini İçeriçumra'da bulunan "Işıklar Ambalaj Pazarlama A.Ş. Çumra Fabrikası ile Anadolu Efes Biracılık ve Malt Gıda Sanayi" oluşturmaktadır. Bu tesislerin dışındaki diğer sanayi tesisleri daha çok yörede üretilen tarımsal ürünlerin değerlendirilmesine yönelik fabrikalar ile belli sayıda imalathane ve atölye tipi sanayi veya zanaatlardan meydana gelmektedir.

2.2.3.2.1.1.7. Tarım Fonksiyonu

Çumra şehrinin yerleşim sahasında tarım faaliyetleri eskiden beri önem taşıyan faaliyetlerden biridir. Çumra İlçe Merkezinde , nüfus miktarının ne kadarının doğrudan doğruya tarımsal faaliyet alanında çalıştığını kesin olarak söylemek oldukça güçtür. Çünkü ilçe merkezinde yaptığımız tespitlere göre, tarım dışı faaliyetlerde çalışan bazı kişiler, boş vakitlerinde yahut ek iş olarak tarımsal faaliyetlerde uğraşmaktadırlar. Dolayısıyla diğer faaliyet kesimlerinde çalışan bu gibi kişileri de tarımsal nüfus olarak düşünmek mümkündür.

Çumra İlçe Merkezinin Belediye yönetim sınırları içerisindeki yüzölçümü 172 082 ha. kadardır. Bu alanın 122 250 ha. kadarı ekilebilir tarım arazisidir. Ekilebilir bu alanın 32 012 ha. ilçe merkezinde bulunmaktadır.

Araştırma sahasında tarım faaliyetlerinin yanı sıra hayvancılık da yapılmaktadır. Şehirde geçimini tarımsal faaliyetlerden temin eden ailelerin bir kısmı hayvancılıkla da uğraşmaktadırlar.

2.2.3.3. Yerleşmelerde Mesken Tipleri

2.2.2.3.1. Köy Meskenleri

Köy konutları, ait oldukları yerleşmelere ve nüfusa ait pek çok özellik hakkında ipucu vermeleri açısından önem taşımaktadır. Aralarında kent konutlarına geçiş tipi şeklinde adlandırılabilen nitelikte olanlar da bulunmasına karşın, köy konutları genellikle doğal çevrenin etkisinde kalarak inşa edilmişlerdir (Doğanay, 1994: 312). Bu nedenle bu konutlar, bulunulan doğal çevre özelliklerini en iyi ortaya koyan belirleyicilerden biri olarak kabul edilebilir.

Mesken inşasında kullanılan yapı malzemesinin çok çeşitli olmasında, çevrede kolay ve ucuz bulunan inşa malzemelerinin etkisi büyük olmaktadır. Ancak bunun yanında yapı malzemesinin çeşitliliği, bölge sakinlerinin iktisadi seviyelerinin farklılığını da ortaya koymaktadır.

Araştırma sahasında, köyleri meydana getiren meskenlerin tipleri ve fonksiyonları, birbirinden çok farklı özellikler göstermez. Buna rağmen iklim ve doğal bitki örtüsü koşulları, köylerin bulunduğu morfografik ünite, hakim iktisadi faaliyetler, sosyal, kültürel ve ekonomik yapı özellikleri gibi belirleyici faktörler göz önünde bulundurulduğunda az çok farklılıklar ortaya çıkar.

Araştırma sahasındaki köy meskenlerini, geleneksel ve modern konutlar olarak iki kategoride inceleyebiliriz. Çumra ilçesinde yer alan köy konutlarının çoğu, geleneksel köy meskenlerinden meydana gelir. Köy meskenlerinin sahada oldukça fazla olması ve sahaya özgü olmaları açısından geleneksel köy meskenlerini özellikle inşa malzemesi açısından detaylı bir şekilde incelemek yerinde olacaktır.

Şekil-29: Çumra Adakale ve Tahtalı Köylerinde Tek Katlı Mesken Planları (ölçeksiz)



Çumra ilçesinde köy konutlarının büyük bir bölümü kerpiç toprak meskendir. Toprak samanla karıştırılarak ahşap kalıplara dökülmüş ve sonrasında güneşte kurutulmuş kerpiç olarak kullanılan yapı malzemesidir.

Sahadaki toprak evlerin çoğunluğu düz damlı inşa edilmişlerdir. Bu tip evler, ağaç gövdeleri veya kalın dalların kerpiç duvarların üstüne yan yana sıralamak; sonra bunların aralarına dal, kamyş, ot ve samanla doldurmak ve en üste bir toprak tabakası yaymaktan ibarettir. Düz damlı konutlara ek olarak sahada 30-35⁰ eğime sahip kiremitle kaplı çatılı konutlarda yaygın olarak düz damlı konutlarla karışık olarak görülmektedir. İlçede ova tabanında yer alan köy konutlarının % 70'i toprak ya da kerpiç meskendir. Özellikle ilçenin güneyinde yer alan Taşağıl Köyü toprak mesken örneklerinin yaygın olarak görüldüğü bir yerleşmedir. Araştırma alanında geçmişte kullanılan kerpiç yapı malzemelerinin günümüzde tür olarak azaldığını görmekle

birlikte, bazen farklı yapı malzemelerinin kullanıldığı meskenleri bir arada görmek de mümkündür. Yapı malzemesinin çeşitliliği, bölge sakinlerinin ekonomik seviyelerinin farklılığını da ortaya koymaktadır. Mesela yapı malzemesinin briket ve tuğla olduğu betonarme yapılar ekonomik seviyesi nispeten iyi olan halkın inşa ettiği konutlardır. Bunun yanı sıra, taş ve kerpiç yapılar ise genelde gelir seviyesi düşük köylülerin kullandığı meskenler olarak dikkat çekmektedir.

Çumra ilçesi köylerinde özellikle ovadaki köylerde arazi çalışmalarımız sırasında gördüğümüz, günümüzde daha çok ahır, kümes, samanlık gibi evin eklentisi olarak kullanılan yapıların çok basit bir şekilde inşa edilmeleridir.

Araştırma sahasının güneybatısında dağlık alandaki köy yerleşmelerinde ise toprak ve taş meskenler karışık olarak bulunmaktadır. Taş, mesken inşasında eskiden beri kullanılan bir malzeme olmakla birlikte ilçede sınırlı sahalarda (Çiçekköy, Afşar, Çukurkavak, Tahtalı Köyleri) görülmektedir. Bu köylerde örtü malzemesi olarak çinko ve kiremitin yaygın olarak kullanıldığı görülmektedir.

Köy konutları söz konusu edildiğinde oldukça önemli olan bir diğer husus ise konut plânlarıdır. Köy konutlarının, kentlerdeki benzerlerinin aksine eklentileri ile birlikte bir bütün olarak değerlendirildikleri ve plânların genelde ihtiyaçlara göre şekillendiği düşünülecek olursa konut plânlarının ayırt edici olma özellikleri bir kere daha ortaya çıkacaktır. Yapı gereci taş ya da ahşap ne olursa olsun benzer ihtiyaçlara cevap verecek nitelikte inşa edilmiş oldukları için sahada yer alan köy konutlarının benzer planlara sahip oldukları ifade edilebilir (Coşkun, 2010: 155-156).

Araştırma sahasında yaptığımız arazi çalışmalarında genel görüntü bir avlu ya da hayat içerisinde konutlar dışı kapalı, ev, ahır, samanlık, tuvalet ve kümes gibi bütün mekanları içinde bulandıran bir mekan şeklindedir.

Asıl yaşama alanı olan ev, bir mabeyn iki odadan meydana gelir. Mabeyn, oturulan, yemek pişirilen, yemek yenilen ortak bir mekan, primitif bir sofadır. Odalar, oturulan, yatılan esas yaşama mekanıdır. Odanın geleneksel unsurları sedirler, yüklük-gusülhane, ağzıaçık ve dolaplardır (Karpuz, 2000: 47).

İlçede geleneksel köy konutlarının dışında, araştırma sahasında yer alan diğer köy konutları ise modern konutlardır. Sahadaki köylerde bulunan çağdaş konutları

geleneksel konutlardan ayıran en önemli özellik yapı malzemesinin çeşitliliği, konut sakinlerinin iktisadi seviyelerinin farklılığını da ortaya koymaktadır. Mesela yapı malzemesinin briket ve tuğla olduğu betonarme yapılar ekonomik seviyesi nispeten iyi olan halkın kullandığı konutlardır. Bu konutların bir kısmı yurt dışında çalışan gurbetçi vatandaşlarımıza ait olup, sadece yılın belli dönemlerinde kullanılmaktadır.

2.2.2.3.2. Şehir Meskenleri

Araştırma sahasında son yıllarda ekonomik imkanların artması, bilgi ve görgünün artması, günümüz teknolojisinde yeni farklı inşaat tekniklerinin yaygınlaşmasına bağlı olarak ilçe merkezi ve kasabalar da yapılan meskenlerin tamamına yakınında betonarme binalar inşa edilmiştir.

İlçe merkezinde ki binalarda kat sayısı genelde 4-5 katlı olup, son 3 yıl içerisinde yapılan konutlarda kat sayısı daha da artmıştır (Foto-13).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. EKONOMİK COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

3.1. Tarım

3.1.1. Arazi Kullanımı

Tüm ekonomik faaliyetlerin belirlenmesinde önem taşıyan faktörlerden birisi de arazinin verimlilik sınıflarına göre durumudur. Arazilerin verimlilik sınıflarına göre dağılımını belirlemek amacıyla çeşitli sınıflandırmalar yapılmakla birlikte en fazla tercih edilenlerden biri, arazi kullanım kabiliyeti sınıflandırmasıdır. Toprakların pratik bir gruplandırması olup, toprak etütlerine dayalı olarak yapılan bu sınıflandırma, eğim, erozyon durumu, toprak derinliği gibi pek çok verinin bir araya getirilmesiyle arazilerin en yoğun ve verimli kullanımını sağlayacak şekilde plânlamayı amaçlayan bir sınıflandırma seklidir (Aktaran:Coşkun,2010:180). Kullanma kabiliyeti sekiz adet olup, toprak zarar ve sınırlandırmaları I. sınıftan VIII. sınıfa doğru giderek artmaktadır. İlk dört sınıf arazi, iyi bir toprak idaresi altında, yöreye adapte olmuş kültür bitkileri ile, orman mera ve çayır bitkilerinin iyi bir şekilde yetiştirme yeteneğine sahiptir. V, VI., ve VII. sınıflar adapte olmuş yerli bitkilerin yetişmesine elverişlidir. VIII. sınıf arazilerde çok etkin ve pahalı ıslah çalışmaları ile ürün alabilirse de, mevcut piyasa koşullarında elde edilecek ürün yatırım harcamalarını karşılayamaz (Aktaran: Coşkun, 2010: 180).

Araştırma sahasında, mevcut arazinin bu sınıflandırmaya göre dağılışı ekonomik faaliyetlere yön verici olması açısından önemli bulunmaktadır.

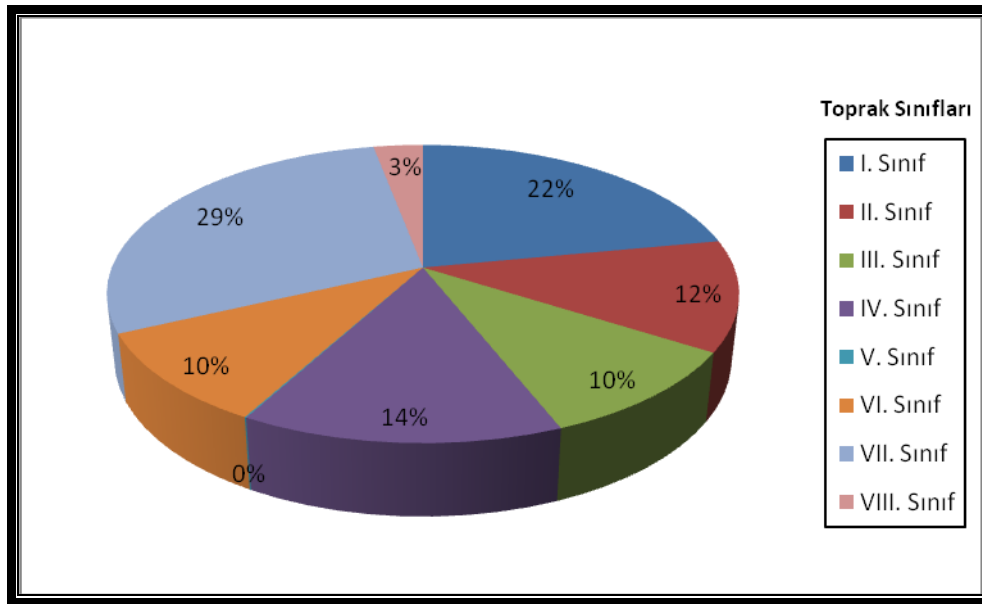
Tablo-53: Çumra'da Arazinin Verimlilik Sınıflarına Göre Dağılımı

Tarıma Elverişlilik Derecesine Göre Toprak Sınıfları	Yüzölçümü (Hektar)	%' si
I.Sınıf	58 000	21,9
II. Sınıf	31 501	11,9
III. Sınıf	25 482	9,6
IV. Sınıf	37 642	14,1
V. Sınıf	195	0,08
VI. Sınıf	27 207	10,2
VII. Sınıf	77 975	29,3
VIII. Sınıf	7181	2,8
Toplam	265 583	100,0

Kaynak: Konya İl Özel İdaresi Müdürlüğü (2010)

Arazi kullanım kabiliyetine göre sınıflandırıldığında tarıma elverişli kabul edilen I., II.,III. ve IV sınıf arazilerin toplamı tüm arazinin % 58'i (152 605 ha.) olup, bunun belli oranlarında drenaj, taşlılık, erozyon ve tuzluluk gibi problemleri vardır. İşlemeye uygun olmadığı ve devamlı bitki örtüsü altında tutulması gereken araziler olarak kabul edilen V., VI., VII. ve VIII. sınıf araziler ise toplam arazinin % 52'sini (112 978 ha.) kapsamaktadır.

Şekil-30: Çumra'da Arazinin Verimlilik Sınıflarına Göre Dağılışı (2009)



Araştırma sahasında tarıma elverişli arazi 58 000 hektarlık alanı ile oranı en fazla olan I. sınıf arazidir (% 21,9). I. sınıf arazilerin su tutma kapasiteleri yüksek ve verimlilikleri iyidir. Gübrelemeye iyi cevap verirler. Konya ilinde I.sınıf arazilerin toplamı il yüzölçümünün % 13,89'unu (662 925 ha.) oluşturur. Bunun % 8,7'lik kısmı ise Çumra ilçe sınırları dahilindedir. Bu sınıf arazilerin % 39'unu alüvyal topraklar, % 10'unu kolüvyal topraklar, % 32'sini kahverengi topraklar, % 19'unu kırmızı kahverengi topraklar meydana getirir.

Kültür bitkileri, çayır-mer'a ve orman için kullanılabilen II. Sınıf araziler ise araştırma sahasında 31 501 hektarlık alanı kaplamaktadır. Konya il genelinde II.sınıf arazilerin toplamı 476 799 hektar olup, il yüzölçümünün % 10'unu oluşturmaktadır. Çumra ilçe yüzölçümünün ise % 11,9'unu oluşturmaktadır.

Araştırma sahasında tarıma elverişli arazilerde I. sınıf arazilerden sonra en yüksek orana IV. sınıf araziler sahiptir. İl genelinde IV. sınıf araziler 498 298 hektar yüzölçümü ile % 10,4'lük bir orana sahiptir. İlçe genelinde ise 37 642 hektar yüzölçümü ile % 14,1'lik orana sahiptir. Bu tip araziler çayır-mera ve orman olarak kullanılacakları gibi gerekli önlemlerin alınması halinde iklime adapte olmuş tarla ve bahçe bitkilerinden bazıları içinde kullanılabilir.

V. sınıf arazilerin yok denecek kadar az görüldüğü sahada, VI. ve VII. sınıf araziler ise en yaygın arazi grubunu oluşturmaktadırlar. Özellikle VII. sınıf araziler 77 975 hektarlık yüzölçümü ile ilçe genel yüzölçümünün % 29,3'ünü oluştururlar. Tüm alanın yaklaşık % 40'ı bu iki tip arazi grubundan oluşmaktadır. Ancak bilindiği üzere verim düzeyi çok düşük olan bu araziler, düzeltilemeyecek bazı sürekli sınırlandırmalara sahip olup, kültür bitkileri yetiştirilmesi için uygun görülmemektedir. Bu tip araziler, ancak çayır, mera, orman veya yaban hayatı için uygun şartlar taşımaktadırlar (Aktaran: Coşkun, 2010: 180).

Kayalıkları, çok aşınmış arazileri, sazlık ve bataklık sahaları içine alan verimi en düşük olan VIII. sınıf arazilerin kapladığı alan ise 7181 hektar olup, ilçe yüzölçümünün % 2,8'ini oluştururlar. Konya il genelinde çoğunlukla bataklık sazlık alanları (7358 ha.) içine alan bu araziler, Çumra'da bataklık sazlık alanların fazlalığı nedeniyle daha çok ilçenin doğusunda Hotamış Bataklığı ve çevresinde yaygındır.

Araştırma bölgesinde, genel arazi kullanışı incelendiğinde, tarım arazileri bölge yüzölçümünün % 61'ini oluşturur (Tablo-55). Konya İlinde bu oran % 44,7 ve Türkiye genelinde % 34 olduğu dikkate alınır, bölge tarım arazilerinin oldukça fazla olduğu anlaşılır. Çumra eski yerleşim yerlerinden biri olarak tarımda da eskidir. Geçmişte olduğu gibi günümüzde de tarımın merkezi olma özelliğini sürdürmektedir. Bunu sırayla % 20'lik (55 305 ha.) oranla çayır ve mera alanları izler. Orman ve fundalık alanların bu dağım içindeki oranı ise % 12 kadar olup, 33 056 hektar alan kaplayan orman ve fundalıklar bu sıralamada üçüncü sırada yer almaktadırlar. Diğer arazilerin oranları sırasıyla şöyledir: % 4,0'lik (10 917 ha.) oranla su yüzeyi, % 1,6'lık (4 483 ha.) diğer arazi, % 1,4'le (4063 ha.) tarım dışı araziler gelmektedir.

Tablo-54: Çumra'da Arazinin Kullanım Şekli (2009)

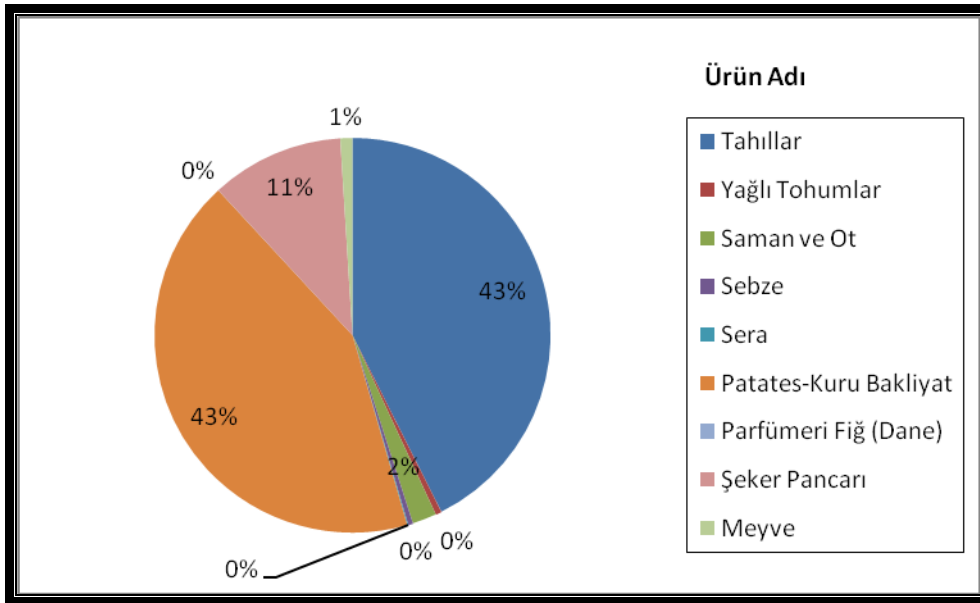
Kullanış Amacı	Yüzölçümü (ha)	Oranı (%)
Tarım Arazileri	168 676	61,0
Kuru Tarım (Nadas)	85 477	31,0
Sulu Tarım	76 072	27,5
Yetersiz Sulu Tarım	1686	0,6
Bağ (kuru)	2834	1,0
Bağ (Sulu)	275	0,09
Bahçe (kuru)	138	0,04
Bahçe (sulu)	2194	0,7
Çayır Mera	55 305	20,0
Çayır Arazisi	13 927	5,0
Mera Arazisi	41 378	15,0
Orman Funda	33 056	12,0
Orman Arazisi	28 495	10,3
Fundalık Arazisi	4561	1,7
Tarım Dışı Arazi	4063	1,4
Yerleşim Alanı (yoğun)	3098	1,1
Yerleşim Alanı (Az yoğun)	946	0,3
Sanayi Alanı	19	0,006
Diğer Arazileri	4483	1,6
Su Yüzeyi	10 917	4,0
TOPLAM	276 500	100,0

Kaynak: Konya İl Özel İdaresi Müdürlüğü ,2009

Tarımda suyun etkin kullanımı, kaynağından alınan suyun en az kayıpla bitki kök bölgesine ulaşım yine az kayıpla bitki kök bölgesinde depolanmasının sağlanmasıdır (Şahin vd., 2010: 100). Araştırma sahasındaki 168 676 hektar tarım arazisinin yaklaşık 76 072 hektarı sulu tarım yapılan sahadır.

Çumra Ovası sulamasında Beyşehir Gölü ve Çarşamba Çayı'ndan beslenen Apa Barajı yanında yer altı sularından da büyük ölçüde faydalanılmaktadır. Özellikle Beyşehir gölü sularının ovaya zamanında ve yeterli ölçüde verilememesi yer altı sularının kullanılmasını büyük ölçüde arttırmaktadır. Bu amaçla bölgede çok sayıda sulama kooperatifi kurularak işletmeye açılmıştır.

Şekil-31: Çumra'da Ekili-Dikili Alanların Ürünlere Göre Dağılışı (2009)



Araştırma sahasının sulamasında yerüstü ve yer altı su kaynaklarından faydalanılmaktadır. Yerüstü su kaynağı Apa Barajıdır. Apa barajının rezervini ise Beyşehir ve Suğla gölleri ile Çarşamba Çayı akımları oluşturmaktadır. Apa barajından sulama amaçlı yıllık ortalama olarak $335 \times 10^6 \text{ m}^3$ 'lük akım sağlanmaktadır. Ayrıca araştırma alanı $323 \times 10^6 \text{ m}^3$ 'lük yer altı su potansiyeli bulunmaktadır. Çumra ovasında faaliyet gösteren 16 adet sulama kooperatifi 564 adet kuyu ile yer altı sularının sulamada kullanılmasında hizmet vermektedir (Aktaran: Topak, 1996: 19). Araştırma bölgesinde yağmurlama sulama yöntemi büyük bir kullanım alanına sahiptir. Bölge çiftçileri çok farklı bitkilerin sulanmasında yağmurlama yöntemini kullanmakla birlikte en fazla şekerpancarının sulanmasında % 70 oranında yağmurlama yöntemi uygulanmaktadır.

3.1.2. Araziden Yararlanma Durumu

Araştırma sahasındaki tarım alanlarının % 65,2'si (632 949 ha.) tahıllara; %16,7'si (162 124 ha.) endüstri bitkilerine; % 1,3'ü (13 771 ha.) sebze ve meyvelerde; % 3,7'si (36 815 ha.) yem bitkilerine ayrılmıştır. Tarım ürünleri içerisinde % 78,1'lik (494 824 ha.) payla en çok buğday yetiştirilir. Bunu % 16,4'lük (104 410 ha.) payla arpa izler. Endüstri bitkilerinden mısır % 5,0' lik (31 865 ha.) payla üçüncü sırada yer alır.

Tablo-55: Çumra’da Ekili-Dikili Alanların Ürünlere Göre Dağılımı (2009)

Ürün Adı	Alanı(ha.)	Üretim (Ton)	%’si
Tahıllar	632.949	2.666	65,2
Patates-Kuru Bakliyat	122.195	140.302	12,5
Yağlı Tohumlar	5.673	1.358	0,5
Şekerpancarı	162.624	1.101.232	16,7
Saman ve Ot	36.815	111.234	3,7
Parfümeri Fiğ (Dane)	110	17	0,01
Tarla Bitkileri Toplamı	960.366	1.584.047	
Sebze	4100	142.782	0,4
Meyve	9.575	2.654	0,9
Sera	96	108	0,09
Toplam	969,941	1.729 591	100,0

Kaynak: Konya İl Tarım Müdürlüğü,2009

3.1.3. Arazi Toplulaştırma Çalışmaları

Türkiye’de arazi toplulaştırma çalışmaları; KHGM (Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü) tarafından 24 Eylül 1979 tarihinde yürürlüğe giren Arazi Toplulaştırma Tüzüğüne göre (ATT) ve 22 Kasım 1984 tarihinde kabul edilen Sulama Alanlarında Arazi Düzenlemesine Dair Tarım Reformu Kanunu’nun 6. Maddesi ve bu kanuna göre çıkarılan Yönetmeliğin 20 ve 29. Madde hükümlerine göre TRGM (Tarım Reformu Genel Müdürlüğü) tarafından yürütülmektedir.

KHGM (Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü) tarafından yapılan arazi toplulaştırma uygulamaları isteğe bağlıdır. Toprak sahiplerinin 2/3’ünün istemesi topraklarının tüm alanın yarısından fazla olması durumunda, sulama ve toplulaştırma kabulünün sağlanması halinde arazi toplulaştırma kararı alınmasına imkân vermektedir. Toplulaştırma bölgesinde mal sahiplerinin muvafakat vermesi gerekir. Birçok köyü kapsayan alanlarda muvafakat alınamamasında ortaya çıkan aksaklıklar nedeniyle toplulaştırma amacına ulaşamamakta ve sulama tesisleri yapımında darboğazlarla ve tıkanmalarla karşılaşılabilir. Sulama tesisleri yapımı, alan bazında topoğrafik yapıya göre ve köy sınırları dikkate alınmadan planlanır, projelendirilir. Bu durumlarda: Sulama alanı olarak belirlenen alanlardaki bütün köylerde sulama ve toplulaştırma projeleri aynı anda kararlaştırılır. ATT (Arazi Toplulaştırma Tüzüğü), havza bazında ve bir köyün tümünde ya da bir kısmında arazi toplulaştırmaya izin vermektedir. Bir başka yöntemde toprak sahiplerinden

sulama ve toplulaştırma projelerine onay alınmadığında mülkiyet sorunlarına bağlı olarak sulama projeleri yapılabilir. Bu halde de kanal ve yol vb. ortak kullanım alanlarının kamulaştırma ile kazanılması gerekir (Tulukçu ve Çağla, 2005: 10).

Türkiye’de yapılan arazi toplulaştırma çalışmaları ilk defa Çumra ilçesi Karkın köyünde 1961 yılında yapılmıştır. Uygulamaların ilk defa Çumra’da yapılmasına sosyal ve ekonomik ve doğal birçok faktörün etkisi olduğu tespit edilmiştir. 2003 yılına kadar KHGM (Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü) tarafından yapılan arazi toplulaştırma projeleri verilmektedir. Taşağıl (710 ha), Sürgüç (2. Kısım 895 ha), İçeriçumra (820 ha) ve Alibeyhüyüğü (2. Kısım 170 Ha) köylerinde arazi toplulaştırma proje çalışmaları devam etmektedir.

TRGM (Tarım Reformu Genel Müdürlüğü) tarafından ise Çumra ilçesinde Abditolu köyünde 1051 ha. Türkmencamili Köyünde 783 ha, Üçhüyük Köyünde 210 ha alanda toplulaştırma ve dağıtım çalışmaları yapılmaktadır. İçeriçumra Köyünde 6800 ha alanda arazi toplulaştırma çalışmaları kaynak yetersizliğinden dolayı bekletilmektedir (Tulukçu ve Çağla, 2005: 11).

3.1.4. Başlıca Tarım Ürünleri

3.1.4.1. Tahıllar

Çiftçiler arasında hububat olarak da adlandırılan buğday, arpa, çavdar, çeltik, yulaf, mısır, darı gidi kültür bitkileri, tahıl adı altında toplanır. Bunlar arasında ekimi en çok yapılan buğdaydır (Şahin vd., 2007: 360). Buğday en önemli besin maddesi olan tarım ürünlerinden birisidir. Dünyada işlenen toprak yüzeyinin 1/6’sını buğday ekili alanlar kaplamaktadır. Dünya nüfusunun % 35’inin temel besin kaynağını buğday unu teşkil eder (Bulut vd., 2010: 142).

Araştırma sahasında toplam tarla arazisinin ürün türlerine bölünüşü bakımından en dikkat çeken özellik, buğday tarımının diğer ürünlere göre daha geniş alan kaplamasıdır. 2009 yılı verilerine toplam 494 824 da’lık alanda buğday ekilmiştir. Araştırma sahasında buğday tarımına ayrılan arazinin, toplam tarım arazisi içindeki payı % 78,1’dir. Bunun en önemli sebebi ise, hemen her türlü arazi yapısına sahip olan yerlerde yetişebilmesi ve fazla zahmet gerektirmeyen bir ürün olmasından

kaynaklanmasıdır. Çumra köylerindeki en önemli tahıl olan buğday Ekim ayında kışlık ekim olarak ekilmektedir. Hasat işlemi ova tabanında bulunan köylerde Temmuz ayı ortalarından başlarken, yükseltinin artmasıyla birlikte araştırma sahasının güneybatısında alçak plato sahalarında Temmuz sonuna kadar sarmaktadır. Buğday ekimi ilçenin hemen her köyünde görülmektedir.

Araştırma Sahasında Buğdayın 10 yıl içindeki ekim alanına ve üretim miktarlarında genelde çok büyük farklılıklar görülmemektedir. Bazı dönemlerde artış ya da azalışların görülmesinin en önemli nedeni ise o yıllarda iklim şartlarından dolayı yöre halkının genelde toprağı bir yıl nadasa bırakmalarından dolayıdır. Dolayısıyla iki yılda bir kez ürün alınmaktadır.

Tablo-56: Araştırma Sahasında Tahıl Ürünlerinin Ekim Alanları ve Üretimin Yıllara Göre Değişimi (2005-2009)

Ürün Adı	2005		2007		2008	2009		
	Ekim Alanı (da)	Üretim (ton)	Ekim Alanı (da)	Üretim (ton)	Ekim Alanı (da)	Üretim (ton)	Ekim Alanı (da)	Üretim (ton)
Buğday (Durum)	274.200	65.490	218.172	51.565	197.513	52.778	246.914	90.294
Buğday (Diğer)	242.810	56.725	275.294	71.095	275.657	65.752	247.910	77.999
Arpa (Biralık)	52.810	14.929	35.410	9.495	24.368	7.553	33.147	9.968
Arpa(Diğer)	74.000	21.563	99.400	34.490	85.376	26.009	71.263	21.848
Mısır(Dane)	33.350	26.483	18.831	6.169	31.360	10.167	31.865	29.497
Yulaf (Dane)	1.500	210	1.290	168	1.000	130	750	113
Çavdar	690	103	950	133	---	---	750	150
Tritikale (Dane)	190	67	--	---	---	---	350	35

Kaynak: Konya İl Tarım Müdürlüğü,2009

Arpa, buğday gibi yıllık bir bitkidir. Dünyada üretilen arpanın çoğunluğu hayvan yemi olarak kullanılsa da, az bir kısmı, gelişmemiş Afrika ülkelerinde insan besin maddesi olarak kullanılır. Arpanın önemi bir kullanım alanı da bira sanayisidir (Akış vd., 2010: 263).

Araştırma sahasında yetiştirilen tahıl ürünleri arasında % 16,4'lük oranla ikinci sırada arpa yer almaktadır. Çumra'da yetiştirilen arpanın % 11,2'si genellikle hayvan yemi olarak tüketilirken, % 5,2'si ise biralık arpadır. Türkiye'de malt üreten

dört fabrika vardır. Bu fabrikaların en büyüğü “Anadolu Malt Gıda San. A.Ş.”adı altında İçeriçumra’da bulunmaktadır. Belde de bulunan bu fabrika Türkiye genelinde özellikle İç Anadolu Bölgesinden arpa alımı yapmaktadır. İçeriçumra Kasabasından ve Konya ilinden geniş çaplı arpa alımı yapılmakta; böylece Çumralı çiftçilerce üretilen arpalar kolaylıkla pazar bulmaktadır. Ayrıca verimli ve kaliteli arpa üretiminde kullanılan yöreye uygun arpa çeşidinin ekimine de öncülük etmektedir. Yine söz konusu malt fabrikası, kasaba ve çevre çiftçilere vadeli olarak tohumluk arpa dağıtımını yapmaktadır (Dündar, 2010: 527). Ancak bütün bunlara rağmen ilçede biralık arpa ekim alanı 2005 yılında 52 810 da. üretimi 14 929 ton iken, 2009 yılında eki alanı 33 147 da. üretimi ise 9 968 tona gerilemiştir. Hayvan yemi olarak tüketilen arpa da ise 2005 yılında ekim alanı 74 000 da., üretimi 21 563 ton, 2007 yılında ekim alanı 99 400 da., üretimi 34 490 tona yükselmiş, 2009’da ise ekim alanı 71 263 da., üretimi 21 848 tona düşmüştür.

Mısır, verimli toprakları ve dört mevsimi yağışlı olan iklimi seven yıllık bir tahıl bitkisidir. Mısır, insanlar için gıda maddesi, hayvanlar için ise besin maddesi olarak kullanılmaktadır. Araştırma sahasında mısır tarımında önemli olan nem ve yağışın yeteriz olmasından dolayı sulanmayla su ihtiyacı karşılanmaktadır. Çumra’da mısır ekim alanı ve üretim miktarı Tablo-58’de anlaşılacağı gibi her geçen yıl düşmektedir.

Çeşitli besin maddelerinde katkı maddesi ve hayvan yemi olarak kullanılan yulaf, ülkemizde ekim alanları ve üretimi giderek azalan bir tahıl bitkisidir. Ülkemiz genelinde görülen bu azalış araştırma sahamızda da görülmektedir. 2005 yılında ekim alanı 1 500 da., üretimi 210 ton iken, 2009 yılında ekim alanı yarı yarıya azalarak 750 da., üretimi 113 tona kadar düşmüştür.

Yetiştirme koşulları bakımından buğday ve arpanın bile yetişemediği yerlerde yetişen çavdar, genellikle ekmek ya da ekmeğe katkı maddesi olarak kullanılır. Çumra’da çavdar üretimi sürekli artış göstermektedir. Ekim alanlarının genişlemesine paralel olarak üretim miktarı 2005 yılında 103 ton iken, 2009 yılında bu miktar artarak 150 tona çıkmıştır.

Tritikale bitkisi, buğday-çavdar melezinden ABD, Polonya, Kanada ve Meksika gibi bir çok ülkede uzun süre devam eden ıslah çalışmaları sonucu marjinal, fakir tarım alanlarından dekardan alınan verimi artırmak suretiyle, hızla artan Dünya nüfusunun gıda ihtiyacını karşılamak amacıyla geliştirilmiştir. Tritikale, makarnalık baba ebeveyninden (çavdar) gelen özellikler ile yetersiz yağış alan kurak tarım alanlarına iyi uyum gösterir ve diğer tahıllara göre birim alandan daha yüksek tane verimi vermektedir. Tritikale son yıllarda kaliteli buğday unuyla karıştırılarak pasta, bisküvi, ekmek, kek ve makarna yapımında da kullanılabilir. Araştırma bölgesinde 2005 yılında ekim alanı 190 da. üretim miktarı 67 ton iken, 2009 yılında 350 da. alandan 35 ton ürün elde edilmiştir (Tablo-56).

3.1.4.2. Baklagiller

Baklagiller, fasulye, nohut, mercimek, bakla, bezelye, börülce, fiğ, burçak, maş-maşık, mürdük gibi zengin bir familya oluştururlar. Hem taze meyvaları ve hemde tohumları besin maddeleri olarak tüketilir (Doğanay, 1995: 116).

Araştırma sahasında tarım arazilerinin % 9,4'ü (92 105 da) baklagillere ayrılmıştır. Baklagiller arasında fasulye birinci sırayı alır. Bunu nohut izler. Sulu tarım alanlarının olduğu yerlerde tarımı yaygın olan fasulye, araştırma sahasında gerek ekim alanları gerekse yıllık üretim miktarı olarak sürekli artış gösteren bir üründür. 2005 yılında ekim alanı 45 000 da., üretim miktarı 11 250 ton iken, 2009 yılında ekim alanı 75 000 da., üretim miktarı ise 26 250 tona yükselmiştir (Tablo-57).

Nohut, hem taze meyveleri yenen hem de tohumları besin maddesi olarak tüketilen bir üründür. Protein bakımından zengin ve besleyicidir. Nohut yetiştirilmesi kolay bir bitkidir. Anadolu'da kıraç alanlarda yetiştirilir. Su kıtlığına iyi dayanır ve toprak kalitesine pek önem vermez. Araştırma sahasında 2005 yılında ekim alanı 15 000 da., üretim miktarı 1 800 ton iken 2009 yılında ekim alanı 14 500 da., üretim miktarı ise 1 950 tona yükselmiştir. Ekim alanı azalmış olmasına rağmen üretim miktarı artmıştır (Tablo-57).

Baklagiller arasında yer alan yeşil mercimek araştırma sahasında ekim alanı ve üretim miktarı sürekli artan bir diğer üründür. 2005 yılında ekim alanı 50 da., üretim miktarı 18 ton iken 2007 yılında ekim alanı 255 da., üretim miktarı ise 31 tona

yükselmiştir. 2009 yılında ise ekim alanı 310 da. üretim miktarı 42 tondur. Kırmızı mercimek ,yeşil mercimek kadar geniş bir ekim alanına sahip değildir. 2009 yılında ekim alanı 85 da. üretim miktarı ise 11 ton civarında olmuştur (Tablo-57).

Araştırma sahasında bunlardan başka ekim alanı ve üretim miktarı her geçen yıl daha da azalan fiğ yetiştirilir. Adi fiğ en çok yetiştirilen fiğ türüdür. Ülkemizde tüm bölgelerde yetiştirilebilir. Tek yıllık baklagil yem bitkisidir. Yeşil ve kuru ot olarak yedirilebileceği gibi daneleri kırma yapılarakta verilebilir. Hem otu hem daneleri oldukça besleyicidir. Yeşil otunda ortalama % 23,9 ham protein bulunur. Danelerindeki protein oranı ise ortalama % 20'nin üzerindedir. 2005 yılında ekim alanı 370 da., üretim miktarı 39 ton iken, 2007 yılında ekim alanı 85 da., üretim miktarı ise 17 tona düşmüştür.

Tablo-57: Çumra'da Baklagillerin Ekim alanları ve Üretim Yıllarına Göre Değişimi (2005-2009)

Ürün Adı	2005		2007		2008		2009	
	Ekim Alanı (ha)	Üretim (ton)	Ekim Alanı (ha)	Üretim (ton)	Ekim Alanı (ha)	Üretim (ton)	Ekim Alanı (ha)	Üretim (ton)
Fasulye(Kuru)	45 000	11 250	61 000	10 675	60.000	10.467	75.000	26.250
Nohut	15 000	1 800	15 660	1 879	15.000	1.800	14.500	1.958
Mercimek(Yeşil)	50	5	255	31	300	36	310	42
Mercimek(Kırmızı)	100	10	---	---	---	---	85	11
Fiğ(Dane)	370	39	80	11	100	14	110	17

Kaynak: Konya İl Tarım Müdürlüğü, 2009

3.1.4.3. Endüstri Bitkileri

Sanayi (endüstri) sektörüne katkılar sağlayan büyük ekonomik kaynaklardan biri de, tarım sektörüdür. Bu sektörde yetiştirilen tarım bitkileri arasında, ürünleri fabrikalarda (atölyelerde olabilir) işlenerek insanlar için çok çeşitli ihtiyaç maddeleri ve malları elde edilen kültür bitkilerine (tarımsal bitkiler) sanayi veya endüstri bitkileri denir (Doğanay, 1995: 129).

Araştırma sahasında tarım alanlarının % 16,7'si (162 624 da) endüstri bitkilerine ayrılmıştır. Endüstri bitkileri içinde ekim alanı ve üretim bakımından ilk sırayı şekerpancarı almaktadır. Dünyada üretilen 135 milyon ton şekerin, yaklaşık %

72'si şeker kamışından, % 28'i ise şeker pancarından elde edilmektedir. Çumra'da şekerpancarının ekim alanına baktığımızda 2005 yılında 172 850 da. ve üretim miktarının 949 289 ton olduğu görülmektedir. 2007 yılında ekim alanı 170 45 dekaraya düşmüş ve daha sonraki yıllarda da biraz azalma göstermiştir. 2009 yılında ise ekim alanı 162 624 da., üretim miktarı ise 1 101 232 ton olduğu görülmektedir (Tablo-58).

Yörede yapılan büyükbaş hayvancılık için şekerpancarının posası oldukça gerekli bir tarım ürünüdür. Bu yüzden sulanabilen sahalarda öncelikli olarak şekerpancarı ekimi yapılmaktadır. Özellikle Çumra'da şeker fabrikasının olması üretimi olumlu yönde etkilemektedir.

Tablo-58: Çumra'da Şekerpancarının Ekim alanları ve Üretim Yıllarına Göre Değişimi (2005-2009)

Ürün Adı	2005		2007		2009	
	Ekim Alanı (ha)	Üretim (ton)	Ekim Alanı (ha)	Üretim (ton)	Ekim Alanı (ha)	Üretim (ton)
Şekerpancarı	172 850	949 289	170 405	871 209	162.624	1.101.232

Kaynak: Konya İl Tarım Müdürlüğü, 2009

3.1.4.4. Yağlı Tohumlar Tarımı

Yurdumuzda hızla gelişmiş bir tarım faaliyeti de yağlı tohumlar tarımıdır. Bu kültür bitkilerinin tohumları % 30 ila % 60'a varan oranlarda yağ verirler. Özellikle mutfak yağ ihtiyacı bakımından bu bitki yağları, nüfusumuzun bu alandaki ihtiyacını karşılamakta büyük rol oynar (Doğanay, 1995: 155).

Araştırma sahasında tarım alanlarının % 0,5'i (5 143 da) yağlı tohum tarımına ayrılmıştır. Yağlı tohumlar içinde ekim alanı ve üretim bakımından ilk sırayı Ayçiçeği almaktadır.

Bu kültür bitkisinin tohumları % 50 kadar yağ verir. Çumra'da ayçiçeğinin ekim alanına baktığımızda 2005 yılında 990 da. ve üretim miktarının 95 ton olduğu görülmektedir. 2007 yılında ekim alanı 86 998 dekaraya yükselmiş ve üretim miktarı da 11 071 ton olmuştur. 2009 yılında ise ekim alanı 4 793 da. üretim miktarı ise 1 242 tona düşmüştür (Tablo-59).

Tohumlarından yağ elde edilen (yağ oranı % 50-60'ı bulur) ve pasta, simit, ekmek ve tahin helvası yapımında kullanılan susam (Doğanay, 1995: 160), araştırma bölgesinde ekim alanı ve üretimi çok sınırlı olan bir kültür bitkisidir. 2009 yılında ekim alanı 190 da. üretim miktarı 23 ton civarındadır.

Ayçiçeği ve susam kadar önemli olmasa bile araştırma sahasında soya tarımı da önemlidir. Bu ürün sadece yağ üretiminde değil, bununla birlikte; kuru sebze, yağ sebze, ekmeklik un, süt ve yoğurt gibi gıda maddeleri üretiminde büyük önem taşır. Çünkü soya % 40 protein ihiva etmekte olup, et, süt ve yumurta kadar besleyicidir (Doğanay, 1995: 159). Çumra'da 2005 yılında 100 da. ve üretim miktarının 30 ton olduğu görülmektedir. 2009 yılında ise ekim alanı 60 da. üretim miktarı ise 15 tona düşmüştür (Tablo-59).

Bitkisel yağ kaynağı olarak Kanola II. Dünya savaşı sırasında Bulgaristan ve Romanya'dan gelen göçmenlerle kolza adı ile ülkemize girmiş ve Trakya'da ekim alanı bulmuştur. Ülkemizde rapiska, rapitsa, kolza isimleriyle de bilinen kanola kışlık ve yazlık olmak üzere iki fizyolojik döneme sahip bir yağ bitkisidir. Kanola tanesinde bulunan % 38-50 yağ, % 16-24 protein, zengin oleik ve linoleik asit miktarı ve yağın kaynama noktasının yüksek olması (238 C⁰) nedenleriyle önemli bir yağ bitkisidir. Çumra'da özellikle kışlık kanola tarımı yapılmaktadır. Kışlık kanola kışa kar altında -15 C⁰ 'ye kadar dayanıklıdır. Çumra'da 2007 yılında ekim alanının 12 da. ve üretim miktarının 3 ton olduğu görülmektedir. 2009 yılında ise ekim alanı 100 dekara üretim miktarı ise 25 tona yükselmiştir (Tablo-59).

Tablo-59: Çumra'da Yağlı Tohumlu Ürünlerin Ekim alanları ve Üretim Yıllarına Göre Değişimi (2005-2009)

Ürün Adı	2005		2007		2008		2009	
	Ekim Alanı (ha)	Üretim (ton)	Ekim Alanı (ha)	Üretim (ton)	Ekim Alanı (ha)	Üretim (ton)	Ekim Alanı (ha)	Üretim (ton)
Ayçiçeği(Yağlık)	490	45	86 933	11 063	118	13	4.687	1.228
Ayçiçeği(Çerezlik)	500	50	65	8	67	8	106	14
Susam	100	5	266	27	250	25	190	23
Soya	100	30	---	---	132	33	60	15
Kolza(Kanola)	---	---	12	3	---	---	100	25

Kaynak: Konya İl Tarım Müdürlüğü,2009

3.1.4.5. Yumru Bitkiler Tarımı

Çumra tarım arazilerinin % 3,3'ünde yumrulu bitkiler yetiştirilmektedir. 2009 yılı itibariyle, araştırma sahasında yumrulu bitkiler yetiştirilen alanların % 99,8'inde patates yetiştirilmektedir.

Patates, bir bakıma ekmeğin değerindedir. Bileşiminde karbonhidrat (nisaşta) ve protein vardır. İnsan besini olması yanında hayvan yemi olarak da tüketilen patates, aynı zamanda ispiroto ve nisaşta üretiminde hammaddedir (Bulut vd., 2010: 163).

Araştırma sahasında patates bitkisinin üretiminde ve ekiliş alanında yıllar itibariyle sürekli yükseliş görülmektedir. 2005 yılında 2000 da. ve üretim miktarının 5000 ton olduğu görülmektedir. 2007 yılında ekim alanı 6 850 dekara yükselmiş ve üretim miktarı da 13 700 ton olmuştur. 2009 yılında ise ekim alanı 32 000 da. üretim miktarı ise 112 077 tona yükselmiştir. İlçede yumrulu bitkiler yetiştirilen alanların % 0,2'lik kısmında da soğan ve sarımsak yetiştiriciliği yapılmaktadır (Tablo-60)

Tablo-60: Çumra'da Yumru Bitki Ürünlerinin Ekim alanları ve Üretim Yıllarına Göre Değişimi

Ürün Adı	2005		2007		2008		2009	
	Ekim Alanı (ha)	Üretim (ton)	Ekim Alanı (ha)	Üretim (ton)	Ekim Alanı (ha)	Üretim (ton)	Ekim Alanı (ha)	Üretim (ton)
Soğan(Kuru)	100	150	15	15	---	---	10	15
Patates(Diğer)	2 000	5 000	6 850	13 700	6.800	20.400	32.000	112.000
Sarımsak	---	---	---	---	---	---	52	62

Kaynak: Konya İl Tarım Müdürlüğü,2009

3.1.4.6. Yem Bitkileri

Yem bitkileri, evcil hayvanları kuru ve taze yem ihtiyacını karşılayan tarla bitkileridir. Bunlar mısır, fiğ, burçak, yonca ve korungadır. Hayvancılığın önemli olduğu, hatta bazı yörelerde ziraatın önüne geçtiği ülkemizde hayvan yemine olan ihtiyaç ön plana çıkar (Şahin vd., 2007: 373).

Tablo-61: Çumra'da Yem Bitki Ürünlerinin Ekim alanları ve Üretim Alanlarının Yıllarına Göre Değişimi (2005-2009)

Ürün Adı	2005		2007		2008		2009	
	Ekim Alanı (ha)	Üretim (ton)	Ekim Alanı (ha)	Üretim (ton)	Ekim Alanı (ha)	Üretim (ton)	Ekim Alanı (ha)	Üretim (ton)
Fiğ(Yeşil ot)	100	63	11 000	1 000	8.700	26.100	9000	27 000
Fiğ (Kuru Ot)			0	11 000				
Mısır(Silajlık)	3 770	14 802	6 750	27 000	6.800	27.200	8000	31 000
Korunga(Yeşil Ot)	50	55	12	400	---	---	65	
Korunga(Kuru Ot)	---	---	0	5	---	---	0	59
Yonca(Yeşil Ot)	10 170	43 100	---	---	10.000	---	19 000	
Yonca(Kuru Ot)	---	---	---	---	---	9.000	0	52 800
Burçak(Yeşil Ot)	---	---	---	---	---	---	750	375

Kaynak: Konya İl Tarım Müdürlüğü,2009

Araştırma sahasında yer alan yem bitkilerinin toplam tarım alanları içindeki payı % 3,7 (36 815 da.)' dir. Yörede en fazla yonca (19 000 da.) % 51,6'lık oranı ile ilk sırada yer alır. Fiğ ise % 24,4'lük (9 000 da.) oranla ikinci sırada yer alır (Tablo-61). İnsan eli ile yetiştirilen yonca ve fiğ, küçük ve büyükbaş hayvanlar için az çok besleyicidir. Ancak çağdaş hayvancılık, mutlaka ince yem üretimine dayanmalıdır. Bu tür yemler, vitaminli olup, yem fabrikalarında üretilirler (Doğanay, 1995: 160). Silajlık mısır ise 8000 da.'lık alanda (% 21,7) ekilmiştir. Bunların dışında araştırma sahasında sınırlı alanda korunga ve burçak üretimi de yapılmaktadır. Araştırma sahasında yem bitkileri hayvancılık faaliyetinin gelişmesine bağlı olarak önem kazanmıştır.

3.1.4.7. Sebze Üretimi

Sebzeler, yaprakları, kökleri, meyveleri ve tohumları yaş ya da kuru olarak insanlar tarafından yenilen otsu bitkilerdir (Şahin vd., 2007: 374).

Araştırma sahasında yer alan sebze bitkilerinin toplam tarım alanları içindeki payı % 0,4 (2 da.)'dır. Araştırma sahasında meyvesi yenen sebzelerden üretimi en fazla yapılan ürün kavundur. Bölgede 2009 yılı itibariyle 9 000 ton kavun üretimi gerçekleştirilmiştir. Kavundan sonra en fazla yetiştirilen ürün ise yıllık 9 683 tonluk üretim miktarıyla domatestir. Domatese yakın bir üretimi olan karpuzunda yıllık 5 250 tonluk üretim miktarı vardır (Tablo-62).

Tablo-62: Çumra İlçesinde Sebze Üretiminin Ürün Çeşitlerine Göre Dağılımı (2009)

Sebze Grubu	Sebze Türü	Üretim (ton)
Meyvesi Yenen Sebzeler		24 507
	Kavun	9 000
	Karpuz	5 250
	Kabak(Sakız)	100
	Patlıcan	25
	Biber(Dolmalık)	20
	Biber(Sivri)	29
	Kabak(Çerezlik)	400
	Domates(Sofralık)	4 508
	Domates(Salçalık)	5 175
Yaprağı Yenen Sebzeler		659
	Ispanak	40
	Pırasa	11
	Roka	10
	Marul(Göbekli)	170
	Marul(Kıvırcık)	8
	Marul(Aysberg)	420
Soğansı Yumru-Kök Sebzeler		117 035
	Soğan	35
	Havuç	117 000
Baklagil Sebzeler		500
	Taze Fasulye	500
TOPLAM		142 701

Kaynak: Konya İl Tarım Müdürlüğü,2009

3.1.4.8. Meyve Üretimi

Meyve üretimi bahçe ve tarlalarda genellikle çok yıllık odunsu bitkilerin yetiştirilmesidir. Meyveler de yetiştiği ortama, sezona ve görünümüne göre sınıflandırılır. Bu anlamda, soğu-sıcak bölge meyveleri, kış yaz meyveleri, sert çekirdekli, yumuşak çekirdekli meyveler olarak çeşitli şekillerde sınıflandırılır (Bulut vd., 2010: 166).

Meyvecilik, sahada sürdürülen tarımsal faaliyetlerden bir diğeridir. Topoğrafik görünüm nedeniyle saha geneline toplu halde olan meyve ağaçlarının tamamı 271 965 da. kadar olup, bunların 99 715'i meyve veren yaşta, 172 250'si ise meyve vermeyen yastaki ağaçlardan oluşmaktadır (Tablo-63).

Meyve üretimi türler açısından incelendiğinde, ağaç sayısına paralel olarak, ilk sırada yer alan meyvenin 1 151 tonluk farklı türlerde üretimle elma olduğu görülür. İkinci sırada yer alan üzümün farklı türlerindeki toplam üretimi ise 800 ton kadar olmaktadır. Kiraz ise 315 tonluk üretimle aynı listede üçüncü sırayı almaktadır.

Tablo-63: Araştırma Sahasında Meyve Ağacı Sayısı ve Üretim Miktarları (2009).

Grup Adı	Ürün Adı	Toplu Meyveliklerin Alanı (dekar)	Üretim (Ton)	Ağaç Başına Ortalama Verim(kg)	Meyve Veren Yaşta Ağaç Sayısı	Meyve Vermeyen Yaşta Ağaç Sayısı	Toplam Ağaç Sayısı
Yumuşak Çekirdekli		6408	1340	175	54 145	159 050	213 195
	Armut	300	180	30	6000	1500	7500
	Ayva	0	9	15	600	200	800
	Elma	6108	1151	130	47 545	157 350	204 895
Taş Çekirdekli		1 009	485	70	40 580	4 700	45 280
	Erik	85	34	10	3 400	1 200	4 600
	Kayısı	87	68	20	3 400	400	3 800
	Kiraz	762	315	10	31 500	2 000	33 500
	Şeftali	75	68	30	2 280	1 100	3 380
Sert Kabuklu		118	29	15	2950	8500	11 450
	Ceviz	0	1	5	200	2500	2700
	Badem	118	28	10	2750	6000	8750
Üzüm ve Üzümsü		2040	800	392	2040	0	2040
	Üzüm	2040	800	392	2040	0	2040
TOPLAM		9 575	2 654	652	99 715	172 250	271 965

Kaynak: Konya İl Tarım Müdürlüğü, 2009

3.2. Hayvancılık

Hayvancılık, gerek mera alanlarında, gerekse kapalı ortamlarda gerçekleştirilen evcil hayvanların beslenmesi, çoğaltılması ve pazarlanması faaliyetlerinin tümüdür. Toprağı işlemek ve ondan bitkisel ürünler elde etmek olan tarım faaliyetlerinden ayırt edilmesi gereken, ayrı ekonomik bir faaliyettir. Ancak ziraatle uğraşan kişiler çoğunlukla hayvancılığı da birlikte sürdürürler. Bazı bitkisel ürünler hayvancılığı desteklemek için üretilir (Bulut vd., 2010: 183). Araştırma bölgesinde mera sahasının geniş olmasından dolayı hayvancılık ailelerin temel geçim kaynaklarından biri olmuştur. Tarla tarımında sonra ikinci gelir kaynağı hayvancılık ve hayvan ürünleridir.

Hayvancılıkta ağırlıklı olarak sığır ve koyun yetiştiriciliği yapılmakta olup, buna bağlı süt ve süt ürünleri üretilmektedir. Çumra'da ayrıca 2 256 ortaklı 17 Köy Kalkınma Kooperatifi ve 5 661 ortaklı 28 adet Toprak Su Kooperatifi bulunmaktadır (Öztürk ve Tülkadiroğlu, 2010: 140).

Çumra'da 2009 yılında 14 838 büyükbaş hayvan (Sığır ve manda), 82 192 küçükbaş hayvan (koyun ve keçi), ve 1 010 390 kümes hayvanı olmak üzere toplam hayvan varlığı 1 107 420 kadardır. Bölgede kümes hayvanları sayısı 1 010 390 kadar olup toplam hayvan varlığının % 90'ından fazlasına eşittir (Tablo-64). Düz ve düze yakın arazi yapısına sahip bölgede, büyükbaş hayvan sayısı fazla olmayıp, toplam hayvan varlığının ancak % 1,3'ü kadarını oluşturmaktadır. Konya'daki küçükbaş hayvan varlığının % 3,5'i, sığır varlığının % 4,4'ü Çumra'da yetiştirilmektedir.

Tablo-64: Çumra İlçesinde Hayvan Varlığının Türlerine Göre Dağılımı (2009)

Hayvancılık Türü	Hayvan Cinsi	Sayısı
Büyükbaş Hayvan		14 838
	Sığır (Kültür)	21 701
	Manda	21
	Sığır (Melez)	3 066
	Sığır (Yerli)	1 248
Küçükbaş Hayvan		82 192
	Koyun (Yerli)	78 600
	Keçi (Kıl)	1 362
	Koyun (Merinos)	2 230
Kanathı Hayvan		1 010 390
	Tavuk	999 000
	Hindi	6 250
	Kaz	4 750
	Ördek	390
Tek Tırnaklılar		351
	At	32
	Eşek	319
Arıcılık	Kovan Sayısı	7000
Toplam		1 114 771

Kaynak: Konya İl Tarım Müdürlüğü,2009

3.2.1. Büyükbaş Hayvancılık

Çumra'nın büyükbaş hayvan mevcudu 1991 yılından sonra azalmaya başlamış 2003 yılında kayıtlı hayvan sayısı en düşük seviyeye inmiştir. Bu yıldan sonra tekrar artmaya başlayan sığır sayısı 2006 yılında 16 000 başa kadar çıkmıştır. Sığır mevcudu içindeki kültür ırkı hayvan sayısı yıllar geçtikçe artarken, yerli ırkların sayısının azaldığı gözlenmiştir. Kayıtlı manda sayısı da 2006'dan önceki yıllara göre azalma göstermiştir (Tablo-65). Bunda mandanın yönetiminin zor olması ve mandanın ihtiyaç duyduğu çevre şartlarının zamanla yetersiz kalması rol oynamış olabilir.

Tablo-65: Çumra İlçesinde Büyükbaş Hayvan Varlığının Türlerine Göre Dağılımı (2009)

Hayvan Türü	1991	1995	2000	2002	2005	2006	2009
Sığır	22 000	20 313	13 594	9 940	11 812	15 955	26 015
Manda	530	225	25	260	235	51	21
Büyükbaş Toplamı	22 530	20 538	13 619	10 200	12 047	16 006	26 036

Kaynak: Konya İl Tarım Müdürlüğü,2009

2006 yılı itibarıyla Konya'da 424 568 ton süt, 28 511 ton et ve 138 325 adet de deri üretimi büyükbaş hayvanlardan sağlanmıştır. Çumra'da 1991 yılında büyükbaş hayvanlardan elde edilen süt miktarı 19.145 ton olup, 2002 yılına kadar hayvan sayısı azalmasına rağmen süt üretiminde artma meydana gelmiştir. 2002 yılında hayvan sayısının çok azalmasıyla birlikte süt üretimi de azalmış sonraki yıllar yine artmıştır. Bu durum sığır varlığı içindeki kültür ırkı sığır sayısını artmasıyla açıklanabilir. Yerli ırkların miktarı azalmış kültür ve melezlerinin sayısı artmış, bu da hayvan sayısının azalmasına rağmen üretim artışıyla kendini göstermiştir. Üretilen toplam süt miktarı 2006 yılında 26 400 kg'a kadar çıkmıştır. Seçilmiş bazı yıllar itibarıyla Çumra'nın Büyükbaş hayvansal ürün üretim miktarları Tablo-66'da verilmiştir (Öztürk ve Zülkadiroğlu, 2010: 142)

Çumra için yapılan tespitlerin Konya için de geçerli olduğu söylenebilir. Zira benzer durum Konya'da da gerçekleşmiştir. 2002 yılına kadar büyükbaş hayvanlardan sağlanan ürünlerde artış olmuş, 2002 yılında hayvan sayısının azalmasına bağlı olarak elde edilen ürün miktarı da azalmış, daha sonra tekrar artmıştır. 1991 yılında 325 000 ton olan süt üretimi 2006 yılında 425 000 tona çıkmıştır. Aynı yıllarda et üretimi 11.000 tondan 28 500 tona çıkmıştır.

Tablo-66: Seçilmiş Bazı Yıllar İtibarıyla Çumra'nın Büyükbaş Hayvansal Ürün Üretim Miktarları

Yıl	Cinsi	Süt(Ton)	Kesilen (adet)	Et (ton)	Deri (adet)
1995	Sığır (kültür)	14.204	32	8	35
	Manda	2	-	-	-
	Sığır (melez)	7.796	531	98	584
	Sığır (yerli)	1.930	356	51	391
Toplam		23.932	919	157	1.010
2000	Sığır (kültür)	12.284	-	-	-
	Manda	19	-	-	-
	Sığır (melez)	5.340	584	126	642
	Sığır (yerli)	1.376	98	17	98
Toplam		19.019	682	143	740
2002	Sığır (kültür)	10.001	-	-	-
	Manda	218	-	-	-
	Sığır (melez)	3.004	30	7	33
	Sığır (yerli)	344	74	18	74
Toplam		13.567	104	25	107
2004	Sığır (kültür)	11.479	53	13	58
	Manda	218	-	-	-
	Sığır (melez)	6.053	71	17	78
	Sığır (yerli)	1.177	34	7	34
Toplam		18.927	158	37	170
2005	Sığır (kültür)	11.639	58	13	64
	Manda	199	-	-	-
	Sığır (melez)	6.135	71	16	78
	Sığır (yerli)	1.194	24	4	24
Toplam		19.167	153	33	166
2006	Sığır (kültür)	20.256	18	5	20
	Manda	26	-	-	-
	Sığır (melez)	4.941	6	1	7
	Sığır (yerli)	1.177	27	5	27
Toplam		26.400	51	11	54
2009	Sığır (kültür)	52.400	18	5	20
	Manda	12,84	-	-	-
	Sığır (melez)	358,243	6	1	7
	Sığır (yerli)	82,361	27	5	27
Toplam		26.400	51	11	54

Kaynak: Konya İl Tarım Müdürlüğü,2009

Deri ise 76 000 adetten 138 000 adete çıkmıştır. İncelenen tüm yılların ortalamasına göre Konya ile mukayese edildiğinde Çumra'da üretilen süt Konya'nın % 4,95'lik bir kısmını oluşturmaktadır. Bu oranlar et ve deri için % 1,24 ve % 1,77'dir. 2006 yılı verilerine göre Çumra'da büyükbaş hayvan başına süt verimi 3

387 kg iken bu değer Konya için 3 107 kg olarak gerçekleşmiştir. Bu değerler Türkiye ortalamasının üstünde olmasına rağmen yeterli değildir (Öztürk ve Zülkadiroğlu, 2010: 144)

3.2.2. Küçükbaş Hayvancılık

Koyun ve keçi sayısı da yıllar itibariyle sığırdakine benzer şekilde değişmiştir. 1991 yılında 179 000 olan koyun sayısı 2006 yılında 62 000'e kadar düşmüştür (azalma oranı yaklaşık % 65). Keçi sayısındaki azalma ise daha fazla (yaklaşık % 76) olmuştur. Hayvan sayısındaki bu düşüşler de yetiştiricinin kar düzeyindeki azalma, genç nüfusun kente göç etmesi ve izlenen bazı ulusal hayvancılık politikaları etkili olmuştur.

Tablo-67: Çumra İlçesinde Küçükbaş Hayvan Varlığının Türlerine Göre Dağılımı (2009)

Hayvan Türü	1991	1995	2000	2002	2005	2006	2009
Koyun (Yerli+Diğer)	174 200	127 630	113 285	85 000	71 140	62 000	82 192
Keçi Toplam	16 000	15 865	13 538	5 070	5 001	3 800	1 362

Kaynak: Konya İl Tarım Müdürlüğü, 2009

Konya'da 2006 yılında küçükbaşlardan 63 490 ton süt, 6 035 ton et ve 334.097 adet deri üretimi gerçekleşmiştir. Küçükbaş hayvan varlığındaki azalmaya karşılık elde edilen ürünler bakımından çok fazla bir değişim görülmemiştir. Zira 1991 yılında 64 000 ton olan süt üretimi 2006 yılında 63 500 ton civarında gerçekleşmiş, 7 000 ton olan et üretimi 2006 yılında 6 000 ton civarına gerilemiştir. Deri üretimi yaklaşık 500 000 adetken 330 000 civarına, yün, kıl, tiftik üretimi ise 4 700 tondan 3 000 ton civarına gerilemiştir. Hayvan sayısındaki azalma dikkate alındığında bu düşüşler normal karşılanmalıdır. Buna karşılık süt ve et üretiminde çok fazla düşüşün olmaması daha bilinçli bir yetiştiriciliğin göstergesi kabul edilebilir (Öztürk ve Zülkadiroğlu, 2010: 144).

Tablo-68: Yıllar İtibarıyla Çumra'nın Küçükbaş Hayvansal Ürün Üretim Miktarları

Yıl	Cinsi	Süt (ton)	Kesilen (baş)	Et (ton)	Deri (adet)	Kırkılan (baş)	Yün,kıl, tiftik(ton)
1995	Koyun(yerli)	2,854	1,768	37	1,926	127,050	184
	Keçi (kıl)	179	89	2	89	6,425	4
	Keçi(tiftik)	65	-	-	-	5,550	6
	Koyun(merinos)	9	-	-	-	550	3
Toplam		3,107	1,857	39	2,015	139,575	197
2000	Koyun(yerli)	2,345	1,950	45	2,023	112,710	163
	Keçi (kıl)	207	487	9	487	7,085	4
	Keçi(tiftik)	35	2	-	2	2,580	3
	Koyun(merinos)	11	-	-	-	575	3
Toplam		2,598	2,439	54	2,512	122,950	173
2002	Koyun(yerli)	1,661	481	12	481	84,375	122
	Keçi (kıl)	106	270	6	270	3,770	2
	Keçi(tiftik)	3	-	-	-	260	-
	Koyun(merinos)	10	-	-	-	625	3
Toplam		1,780	751	18	751	89,030	127
2004	Koyun(yerli)	2,812	283	6	283	81,200	132
	Keçi (kıl)	230	94	2	94	3,770	3
	Keçi(tiftik)	4	-	-	-	150	-
	Koyun(merinos)	14	-	-	-	770	2
Toplam		3,060	377	8	377	85,890	137
2005	Koyun(yerli)	2,441	286	7	286	70,473	114
	Keçi (kıl)	211	85	2	85	3,454	3
	Keçi(tiftik)	4	13	-	13	137	-
	Koyun(merinos)	12	-	-	-	667	2
Toplam		2,668	384	9	384	74,731	119
2006	Koyun(yerli)	3,164	358	8	358	62,000	100
	Keçi (kıl)	165	105	3	105	2,500	2
	Keçi(tiftik)						
	Koyun(merinos)						
Toplam		3,329	463	11	463	64,500	102

Kaynak: Konya İl Tarım Müdürlüğü, 2009

Çumra'da 1991 yılında 3 600 ton olan süt üretimi 2006 yılında 3 300 ton civarında gerçekleşmiştir. Et üretiminde önemli bir azalma meydana gelmiş ve 77 tondan 11 tona kadar gerilemiştir. Buna bağlı olarak deri üretiminde de önemli azalma gerçekleşmiştir yine yün, kıl ve tiftik üretiminde de önemli azalmalar olmuş 1991 yılında 265 ton olan üretim 2006 yılında 102 tona gerilemiştir. İncelenen tüm yılların ortalaması olarak Konya ile mukayese edildiğinde üretilen sütün yaklaşık % 5.75'inin üretimi Çumra'da gerçekleşmiştir. Et üretimi bakımından çok fazla bir üretim söz konusu olmayıp ancak % 0.5'lik bir kısmını oluşturmuştur. Küçükbaş hayvanlardan elde edilen süt miktarı Konya ve Çumra için sırasıyla 78 kg/hayvan ve

79.7 kg/hayvan, karkas miktarı da 19.6 kg/hayvan ve 23.7 kg/hayvan olarak gerçekleşmiştir. Yıllar itibarıyla Çumra'nın küçükbaş hayvansal ürün üretim miktarları Tablo-68'de verilmiştir (Öztürk ve Zülkadiroğlu, 2010: 144).

3.2.3. Kanatlı Hayvan Varlığı

İlçedeki kanatlı hayvan varlığı Tablo-69'da verilmiştir. 2006 yılında Çumra'da mevcut et tavuğu (broyler), yumurta tavuğu, hindi, kaz ve ördek sayıları sırasıyla 1 800, 970 000, 6 500, 1 000 ve 1 000 adettir. Konya'daki et tavuğu üretiminin çok cüzi bir kısmı (% 0,0006), yumurta tavuğunun % 10,6'sı, hindinin % 7,1'i ve ördeğin de % 4,9'u Çumra'da üretilmektedir. İlçede broyler üretimi en yüksek düzeye 1995 yılında ulaşmıştır. Buna karşılık yumurta tavuğu üretiminde önemli artışlar olmuş ve 1991 yılında 253 000 civarında olan yumurta tavuğu sayısı 2006'da 970 000 başa ulaşmıştır.

Tablo-69: Seçilmiş Bazı Yıllar İtibarıyla Çumra'da Kanatlı Hayvan Miktarları

Hayvan Türü	1991	1995	2000	2002	2005	2006	2009
Tavuk	253 828	688 500	664 700	1 000 000	1 149 837	970 000	999 000
Ördek	5 300	4 500	--	300	280	1 000	390 000
Kaz	12 000	12 000	1 500	200	180	1 000	4 750
Hindi	13 000	10 000	5 500	7 500	7 500	6 500	250
Broyler	---	20 000	---	2 000	2 000	1 800	---

Kaynak: Konya İl Tarım Müdürlüğü, 2009

Yıllar itibarıyla Çumra'nın kanatlı hayvansal ürün üretim miktarları Tablo-69'da verilmiştir. Çumra'da çok önemli bir broyler üretimi olmayıp sadece belirli yıllarda gerçekleştirilmiş bir üretim kolu olmuştur. Ancak yumurta üretimi önemli gelişmeler gösteren bir sektör olmuştur. Zira 1991 yılında 50 000 000 olan yumurta üretimi 2006 yılında 232 000 000 adete çıkmıştır. Konya'da da broyler yetiştiriciliğinin çok gelişmiş olduğu söylenemez. Zira kayıtlı olan broyler üretim miktarları her yıl için bulunmamaktadır. 2002 yılında en büyük üretim miktarı gerçekleştirilmiş olup bunda 2000'li yıllarda deli dana hastalığının patlak vermesi etkili olmuş olabilir. Yumurta üretiminde gelişme daha hızlı olmuş, 1991 yılında 367 000 000 olan yumurta üretimi 2006 yılında 2 000 000 000 adete kadar çıkmıştır.

İncelenen tüm yılların ortalaması olarak Konya ile mukayese edildiğinde Konya’da üretilen miktarın yaklaşık % 10,77’lik bir kısmı Çumra’da üretilmiştir. Bu da Çumra’nın yumurta tavuğu üretiminde çok iyi bir yere sahip olduğunu göstermektedir. 2006 yılı verilerine göre hayvan başına yumurta üretimi Konya ve Çumra için 230 ve 240 adet olarak gerçekleşmiştir. Türkiye ortalamasının 220 olduğu kabul edildiğinde elde edilen bu üretimler iyi sayılabilir ancak bu miktarın 300’ler civarına yükseltilmesi gerekliliği göz ardı edilmemelidir (Öztürk ve Zülkadiroğlu, 2010: 144-145).

Tablo-70: Seçilmiş Bazı Yıllar İtibarıyla Çumra’nın Broyler ve Yumurta Tavuğu Ürün ve Üretim Miktarları

Yıl	Cinsi	Kümes Et (ton)	Yumurta Sayısı (1000 adet)
1991	Broyler	-----	
	Yumurta Tavuğu	-----	49,690
1995	Broyler	26	
	Yumurta Tavuğu	-----	155,700
2000	Broyler	-----	
	Yumurta Tavuğu	-----	99,000
2002	Broyler	-----	
	Yumurta Tavuğu	-----	230,000
2003	Broyler	-----	
	Yumurta Tavuğu	-----	192,000
2004	Broyler	-----	
	Yumurta Tavuğu	-----	192,000
2005	Broyler	-----	
	Yumurta Tavuğu	-----	275,691
2006	Broyler	-----	
	Yumurta Tavuğu	-----	232,800

Kaynak: Konya İl Tarım Müdürlüğü,2009

3.2.4. Arıcılık

Çumra’nın 20 köyünde bulunan arı kovanı sayısı 5 500 adettir. Konya’ya paralel olarak Çumra’da kovan mevcudu yıllar itibarıyla artış göstermiş, 1991 yılında 2 000 civarında olan kovan sayısı 2006 yılında 5.500’e kadar çıkmıştır (Tablo-71). Aynı yıl Konya’nın 566 köyünde mevcut toplam kovan sayısı ise 113 211’dir. Yani Konya’daki arı kovanlarının yaklaşık % 5’i Çumra’da bulunmaktadır.

Tablo-71: Seçilmiş Bazı Yıllar İtibarıyla Çumra'da Arı Kovanı ve Arıcılık Faaliyetiyle Uğraşan Köy Sayıları

Arıcılık	1991	1995	2000	2002	2005	2006
Yeni Usul Kovan S.	240	400	250	-	-	-
Eski Usul Kovan S.	2 050	3 600	2 587	1 316	4 900	5 500
Arıcılık Yapan Köy S.	25	25	30	8	20	20
Kovan Toplamı	2 290	4 000	2 837	1 316	4 900	5 500

Kaynak: Konya İl Tarım Müdürlüğü,2009

Çumra'nın bal üretimi 1991 yılında 31 ton iken 2006 yılında 94 tona kadar çıkmıştır (Tablo-71). Bal mumu üretiminde çok fazla bir değişim olmamıştır. Bu üretim miktarı Çumra'nın vejetasyonunun bal üretimine uygun olduğunu göstermektedir. Konya'da bal üretimi hemen hemen yıllar itibarıyla sabit bir şekilde seyretmiştir. 1991 yılında 1,836 ton olan bal üretimi 2006 yılında 1,688 ton olarak gerçekleşmiştir. Son yıllarda yaşanan kuraklık bal üretimine yansımış vejetasyona bağlı olarak bal üretiminde az da olsa bir düşüş yaşanmıştır. Bal mumu üretiminde de buna bağlı olarak bir gerileme yaşanmıştır. İncelenen tüm yılların ortalaması olarak Çumra'nın bal üretimi yaklaşık Konya'da üretilen balın % 2,8'ini oluşturmaktadır. Yine balmumu üretimi de yaklaşık % 1'lik bir kısmı oluşturmaktadır. Bu yönüyle Çumra'nın arıcılık üretimine daha fazla önem vermesi gerektiği söylenebilir. 2006 yılı verileri dikkate alındığında kovan başına bal ve balmumu üretiminin Konya ve Çumra için 14,9 kg/kovan ve 17 kg/kovan bal ve 0,59 kg/kovan ve 0,54 kg/kovan balmumu olarak gerçekleşmiştir. Yine bu değerler Türkiye ortalamasına yakındır.

Tablo-72: Seçilmiş Bazı Yıllar İtibarıyla Çumra'nın Bal ve Balmumu üretim Miktarları

Yıl	Bal Üretimi (Ton)	Balmumu Üretimi (Ton)
1991	31	4
1995	38	4
2000	28	-
2002	13	2
2003	70	2
2004	70	2
2005	68	2
2006	94	3
Toplam	412	11

Kaynak: Konya İl Tarım Müdürlüğü, 2009

3.2.5. Tek Tırnaklı Hayvan Varlığı

Tarımda mekanizasyonun atmasına bağlı olarak tek tırnaklı hayvan sayısında yıllar geçtikçe azalma olmuştur. Mesela Konya’da 1991 yılında 17 000 baş civarında olan at sayısı 2006 yılında 6 000’e kadar düşmüştür. Benzer şekilde aynı dönemde, Çumra’da ki at sayısı 450 den 89’a gerilemiştir. 1991-2006 yılları arasında Konya’nın katır ve eşek mevcudu sırasıyla 9 700’den 3 600’e ve 62 000’den 19 000’e düşmüştür. Tek tırnaklı sayısındaki azalma Konya il genelinde olduğu gibi Çumra’da gözlenmiş, 2006 yılında Çumra’daki eşek sayısı 210 düşmüş, katır ise kalmamıştır (Tablo-73).

Tablo-73: Seçilmiş Bazı Yıllar İtibarıyla Çumra’da Tek Tırnaklı Hayvan Miktarları

Hayvan Türü	1991	1995	2000	2002	2005	2006	2009
At	450	265	190	91	82	89	32
Katır	16	---	13	--	---	---	---
Eşek	635	400	630	202	183	210	319
Tek Tırnaklı Toplamı	1 101	665	833	293	265	299	351

Kaynak: Konya İl Tarım Müdürlüğü,2009

3.3. Ormancılık

Çumra ilçesinde arazi kullanım durumu açısından ele alınması gereken ekonomik etkinliklerden biriside ormancılık faaliyetleridir. İlçe toplam yüzölçümü içerisinde orman, çalılık ve fundalık alanlar % 12 oranıyla tarım alanları ve meralardan sonra üçüncü sırada yer almaktadır.

Araştırma sahası ormanlık arazisi Orman İdaresi ve Planlama dairesi Başkanlığı’nın 03.07.1992 tarih ve OİP.1.A-1/1163 sayılı emirlerinde bildirilen iş programındaki değişiklik sonucu aşağıda alanları gösterilen 1971-1990 yıllarına ait planlanmış Çumra, Seyithantepe, İnlidağ, Abazdağ serileri ile Büyükdağ serisinin 1-115,118,130-153,155-162,171,172 nolu bölmeleri, Apa Barajı muhafaza ormanının 1-4,7-18,21,22,32-41,57-65,75,76,79,80 nolu bölmeleri ve Akviran serisinden ibaret olup, Güneysınır Orman İşletme Şefliği adı altında planlanmıştır.

Tablo-74: Güneysınır Orman İşletme Şefliği'ne Bağlı Orman Alanları

Seri Adı	Verimli Orman/ha.	Bozuk Orman/ha.	Ormanlık Toplam/ha.	Ormansız Saha/ha.	Genel Saha/ha.
Çumra	-	-	-	41439	41439
Seyithantepe	-	-	-	37469	37469
İnlidağ	-	-	-	38177	38177
Abazdağ	-	-	-	61543	61543
Büyükdağ	-	11346	11346	41220	52566
Apa Barajı Muhafaza Ormanı	153	3334	3487	7941	11428
Akviran	-	17184	17184	13378	30562
İşletme Şefliği Toplam	153	31864	32017	241167	273184

Kaynak: Konya Orman İl müdürlüğü,2010

Araştırma sahasının ova ünitesi dışında kalan yüksek ve engebelik dağlık ve tepelik alanları bütünüyle orman sahası içerisinde kalmaktadır. Bu alanlar araştırma bölgesinin güney batı kesimlerini işgal ederken, ilçenin batı sınırında Abaz dağ çevresinde Güneysınır Orman İşletme Müdürlüğü tarafından ağaçlandırılmış orman alanı bulunmaktadır. Ayrıca Apa Barajı çevresinde yer alan Apa Barajı Muhafaza Ormanı arazide geniş bir paya sahiptir.

Apa Barajı çevresindeki ormanlık saha “Apa Barajı Muhafaza Ormanı “ adıyla tescilli olup 6 831 sayılı Orman Kanununun 23. Maddesine göre 10.02.1964 tarihinde Bakanlar Kurulu kararıyla baraj havzasını korumak amacıyla muhafaza ormanı olarak ayrılmıştır. Bu sahadaki ormanın muhafaza ormanı olarak ayrılmasının başlıca iki sebebi bulunmaktadır. Birincisi DSİ'nin 09.01.1959 gün ve 207/158 sayılı talepleri ile Apa Baraj Gölü'nün etrafında bulunan ormanda mevcut sel derelerinin sürüklediği her nevi taş, çakıl, kum ve tenessübatın (küçük taneli malzeme) kısa zamanda baraj gölünün dolmasına mani olmak, ikincisi ise su toplama hacminin daralmaması, yağışın düzenlenmesi ve erozyonu önlemektir.

Muhafaza orman bölgesindeki arazi I. zaman devon devrine ait sahalarla kaplıdır. Ana kaya kalker, toprak kalınlığı 0,10-1,20 metredir. Toprağın su tutma kapasitesi ve geçirgenlik kabiliyeti iyi değildir. Toprak yüzeyi taşlı olup, arazide IV. ve V. sınıf erozyon mevcuttur. Sahada DSİ tarafından yaklaşık 17,5 hektarlık alana

sarıçam (*Pinus slyvestris*) ve karaçam (*Pinus nigra*) dikilmiştir. Yine aynı sahada sedir (*Cedrus Libani*), ardıç ve servi ağaçları bulunmaktadır.

Araştırma sahasının güneybatı kesimlerinde ormanlık sahada baltalık meşe (tohumdan gelen meşe olmayıp, kök ve kütük sürgününden gelen ağaçlar) ve bozuk ardıç karışık olarak bulunmaktadır. Bu sahadaki ardıçlar verimli ardıç olmayıp, hepsi koru ardıçtır. Toprak da kumlu balçık ve yer yer taşlılık mevcuttur. Sahada meşe türlerinden saçlı meşe, saplı meşe ve ender olarak mazı meşesi bulunmaktadır. Aynı bölgede meşe dışında diken ardıç, boz ardıç, yağlı ardıç, ahlat, söğüt ve kavak ağaçları yer almaktadır.

İlçenin Çukurkavak köyünde anıt tescilli ardıç ağacı bulunmaktadır. Anıt ağaçların tescil kriterlerinde boy, çap, tepe çatı ve yaş gibi özellikler uygun olursa Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu tarafından anıt ağaç tescili verilmektedir. Yine aynı şekilde Dinek Kasabası'nda da anıt ardıç ağacı bulunmaktadır.

Araştırma bölgesinde Çiçek köyünde tamamı sedir ağaçlarından oluşan köy ormanı bulunmaktadır. Çiçek Köyü ve Dinek Beldesi arasındaki Eski Bağlar mevkiine 2008 yılı rehabilitasyon programı kapsamında 40 hektar sedir, karaçam ve ardıç dikilmiştir.

Orman alanlarının yer aldığı ilçenin güneybatısındaki dağlık kesimlerde yükselti ve eğimin de artması buralardaki yerleşme sayısını sınırlarken, mevcut yerleşmelerin bazılarının ekonomik faaliyetlerini ormana bağımlı kılmaktadır. Orman içerisindeki ve civarındaki halk, usulsüz ve kaçak kesimlerle ormandan yakacak ihtiyacını karşılamakta, ayrıca açmacılıkla ve plansız otlatma ile ormanlık sahaları tahrip etmektedir. Bu bölgede ormanı yenileme ve canlandırma kesimlerine Afşar, Dinek ve Çiçek köylerinde izin verilirken, Apa, Apasaraycık, Çukurkavak köylerinin ormanlık alanı muhafaza sahasında yer aldığı için buradaki yerleşimlere kesim izni verilmemektedir.

Tablo-75: Araştırma Sahasında Orman İçerisinde ve Çevresindeki Yerleşmelerin Mevcut Nüfusu

Yerleşim Yeri Adı	İdari Şekli	Nüfusu
Çiçek	Köy	559
Afşar	Köy	87
Apa	Belde	916
Apasaraycık	Köy	565
Çukurkavak	Köy	282
Tahtalı	Köy	198

Kaynak: TÜİK Sayım İstatistikleri

3.4. Madencilik

Sodur köyünün kuzeybatısında 1930-1940 yıllarında Dunit-Serpantinler içerisinde yaklaşık D-B hattında 40-45 derece eğimle galerilerde ve açık işletmelerde iyi kalite kromit işletmesi yapılmıştır. Açılmış işletme boyutları 20-30 metre mesafelerde ince damar ve mercleklerden ibarettir. Bu sahada simli kurşun oluşumlarından da bahsedilmektedir (Demirci, 2010: 50). Kromit, ekonomik değer taşıyan tek krom minerali olup kullanım alanları dikkate alınarak bileşimlerine göre metalürjik, kimyasal ve refrakter cevher olarak üç grupta toplanır. Bu cevherler günümüzün gelişen teknolojik şartlarında birbiri yerine kullanılabilir hale gelmişlerdir. Krom ve ferro-kromun ana hammaddesini kromit cevheri oluşturmaktadır. Paslanmaz çelik ve diğer çelik alaşımlarında kullanılmasının yanı sıra bu çeliklerin üretildiği fırınlarda refrakter yapımında tüketilmesi nedeni ile doğrudan demir çelik sanayinin ve bunlara bağlı nükleer reaktör, buhar, gaz tribünleri, petrokimya, petrol rafineri ve diğer endüstri tesislerinin vazgeçilmez malzemesidir.

Sodur köyünün batısında ofiyolit kayaları içerisinde D-B hattı boyunca birkaç metre kalınlıkta ve 10-100 metre uzanımına sahip manyezit (lületası ya da Eskişehir taşı) damarları gözlenir. Yaklaşık 2-10 metre derinlikte yer yer işletmeler yağılmıştır. Saha 1977 yılında Etibank tarafından bir miktar işletilmiştir (Demirci, 2010: 51).

Adakale köyünün kuzeyinde Sürgüç yolu kenarında bulunan Karadağ volkanizmasının ürünü olan Andesit/Dasit kayaları Çumra Belediyesi tarafından yapıtaşı olarak işletilmiş, fakat ekonomik olmadığı ve masrafları karşılamadığı ileri

sürülerek 2009 yılında faaliyetine son verilmiştir. Gri pembemsi renkli volkanik kayalar yapı malzemesi olarak kullanılmaktadır

Araştırma sahasında Çumra civarında bulunan Jura-Kretase yaşlı kireçtaşları birçok alanda endüstriyel hammadde olarak kullanılabilir niteliktedir. Yörede bulunan kireçtaşları, kireç-toz-kireç-şeker imalatında, mikronize kalsit üretiminde kullanılabilir nitelik taşımaktadır.

Çumra civarı jeotermal enerji oluşuma ait ipuçları bulunmaktadır. Yörede açılan bazı su kuyularının sıcaklıkları 20-25 C⁰ civarında olması, genç volkanizmanın ve fayların varlığı yapılan çalışmalarda jeotermal potansiyel varlığına işaret etmektedir. Adakale civarı potansiyel alandır.

3.5. Sanayi

Sanayi, hammaddeyi işleyerek kullanılabilir çeşitli ürünler haline getirmektir. Sanayi hammaddeye bağımlı olduğundan, bazı sanayi tesisleri genellikle hammadde kaynaklarına yakın olan yerlerde kurulmaktadır (Gökmen, 2010: 275). Sanayinin kurulmasını etkileyen faktörler düşünüldüğünde Çumra ve çevresi hammaddeye yakın sanayi tesisleri açısından sınırlıda olsa örnek teşkil etmektedir. Arpa'nın hammadde olarak kullanıldığı Çumra Malt ve Bira Fabrikası ile şekerpancarının hammadde olarak kullanıldığı Çumra Şeker Tesisleri bu durumun en güzel örnekleridir.

Çumra ekonomisi genel olarak tarıma dayalı olmakla birlikte tarıma dayalı sanayinin önemi giderek artmaktadır. Çumra özellikle yakın tarihte açılan Çumra Şeker'in gıda üzerine kurulan sanayi tesisleri ve bu alandaki üretimiyle dikkat çekmektedir. Araştırma sahasında büyük, orta ve küçük ölçekli sanayi işletmeleri vardır.

3.5.1. Orta ve Küçük Ölçekli (Atölye Tipi) İşletmeler

Çeşitli imalat tamir ve bakım işlerinin yapıldığı atölye tipi işletmeler Çumra'da çok yaygın değildir. Atölye tipi işletmelerde çalışan işgücü sayısı birkaç kişiyi geçmemektedir. Bu işletmelerin büyük bir kısmı Küçük sanayi Sitesinde yer almaktadır.

Araştırma sahasında atölye tipi işletmelerin en önemlilerini; marangozhane, mobilya, oto boya-kaporta, oto tamirhaneleri, lastik tamir ve bakım, oto döşeme, oto aksesuar, oto elektrik, elektronik cihaz tamir, egzoz, mobilya döşeme, torna, kereste, demir-metal ve döküm atölyeleri oluşturmaktadır. Bu atölyelerde işgücü olarak işyeri sahibi ustalarının yanı sıra çırak ve kalfalarda çalışmaktadır. Ayrıca ilçe merkezinde 8 fırında günde ortalama 10 000 ekmek üretilmektedir.

3.5.2. Büyük Ölçekli Sanayi İşletmeleri

Araştırma sahasında tarıma dayalı gıda sanayi tesisleri ön plandadır. Çumra'da gıda sanayi alanında 10 tanesi Çumra Şeker Entegre tesislerinde olmak üzere gıda sanayi alanında toplam 15, kağıt ve ambalaj sanayinde 1 sanayi tesisi bulunmaktadır.

Işıklar Ambalaj Pazarlama A.Ş. Çumra Fabrikası: Tesis 1982 yılında 18 000 m²'si kapalı olan toplam 63 300 m² alan üzerine kurulmuştur. Fabrika ilk kurulduğunda 160 milyon adet/yıl ile üretime başlamıştır. 17 Şubat 1994 tarihinde hem TSE hemde İngiltere'de ki 565-YARSLEY Şirketinden ISO-9002 belgesi almıştır. Fabrikada iki kattan altı kata kadar çok katlı çimento, kireç, alçı, kimyasal madde, gıda sanayi, gübre sanayi, yem sanayi için çok kaliteli torbalar üretilmektedir. Bunlar ağzı açık, tabanlı, valfli, körüklü, dikişli, torbalar olmak üzere çok çeşitlidir. Tesislerden elde edilen ürünler 40 değişik ülkeye ihraç edilmektedir.

Anadolu Efes Biracılık ve Malt Gıda Sanayi: 1985 yılında faaliyete geçen fabrika, gerek ihracata ve gerekse iç pazara yönelik hizmet vermektedir. Fabrikanın bugünkü alanı 500 000 m² director bu alanın 34 212 m² 'si ise kapalı alandan oluşmaktadır. Fabrikada toplam 55 personel istihdam edilmektedir. Malt tesislerinden gelen arpalardan bira üretiminin yanı sıra üretim esnasında çim ve çim tozundan palet şeklinde hayvan yemi de üretilmektedir. Üretilen yem, yem sanayilerine verilmekte olup paletin protein miktarı % 20 oranındadır.

Çumra Şeker Çumra ilçesinde beşinci sınıf arazi üzerinde yaklaşık 2 600 000 m² alanda kurulan Fabrika'nın ilk kuruluşunda üretim kapasitesi 14.000 ton/gün'dür. Bu özelliğiyle fabrika Türkiye'nin en büyük üretim kapasitesine sahip fabrika özelliğine sahiptir. İklimsel uygunluğu açısından en kaliteli pancarın

yetiştirildiği Çumra'da kurulan tam otomasyon sistemiyle yönetilen Çumra Şeker Entegre Tesisleri Avrupa'daki en önemli teknolojiye sahip, hem ülkemizin hem dünyanın en modern fabrikasıdır. Dünyada pancar şekeri üretiminde kullanılan en son teknolojinin kullanıldığı tesis, 10 bin noktadan bilgi alan bilgisayarlı otomasyon sistemi ile idare edilmektedir. Çumra Şeker, şeker üretiminde kullandığı pancarı 20 km. yarıçaplı alandan temin edebilen dünyadaki tek şeker fabrikasıdır. Bunu anlamı ise nakliye masraflarının minimize edilerek maliyetin düşürülmesidir. Kuru sistem ile pancarı işletmeye alan ve günde 2 bin ton şeker üretebilen tesis, enerji maliyetini asgariye indiren akışkan yataklı kazana sahiptir. Türkiye'nin, şeker pancarından sıvı şeker üreten ilk ve tek tesisi olan Çumra Şeker Entegre Tesisleri, yıllık 1.5 milyon üretim kapasiteli fidanlığı ve arıtma tesisleri ile çevreye en saygılı sanayi tesislerinden biridir. Modern arıtma tesislerinden üretim prosesinde kullanılan suyu içme suyu kalitesinde arıtarak tarımsal sulamaya tekrar geri kazandıran sistemde pancar ile birlikte gelen nitelikli tarım toprağı da geri dönüşümle ağaçlandırılma sahlarında kullanılmaktadır (Erence, 2010: 396).

80 000 tonluk, otomatik nem ve sıcaklık kontrolü sayesinde ürün kalitesini uzun süre muhafaza edebilecek 2 dikey şeker silosuna sahip tesis, yılda 221.000 ton kristal şeker, 10 000 ton küp şeker, 140 ton sıvı şeker, 7 000-10 000 ton (ürün çeşidine göre) çikolata, 2.160 ton sert şeker, 84 milyon litre biyoetanol, 50 000 ton melas, 360 000 ton karma yem, 25.000 ton kuru küspe üretebilmekte, ayrıca Türkiye'de bir ilk olan kandis şeker, arı yemi, helva ve lokum gibi ürünlerinde üretimini gerçekleştirebilmektedir.

ISO 9001-2000 (Kalite Yönetim Sistemi) ve ISO 22000 Gıda Güvenlik Sistemi Sertifikalarına sahip Çumra Şeker Entegre Tesisleri bünyesinde;

Sıvı Şeker Üretim Tesisleri,

Şeker, Şekerli Mamuller ve Sert Şeker Üretim Tesisleri,

Çikolata Üretim Tesisleri,

Arı Üretim Tesisleri,

Biyoetanol Üretim Tesisleri,

Buharlı Küspe Kurutma Tesisi,

Ŗeker Yem retim Tesisi,

Küspe Paketleme niteleri,

Fidan retim Tesisi,

Seralar bulunmaktadır.

Türkiye’de İlk ve Tek Sıvı Ŗeker retim Tesisi :Türkiye’de ilk defa umra Ŗeker Entegre Tesisleri’nde kurulan Sıvı Ŗeker retim Tesis, piyasaya sunduğu yüksek kaliteli pastörize edilmiŖ sıvı Ŗeker ve invert Ŗekerle pazardaki önemli bir açığı kapatmıŖtır. Sıvı Ŗeker, Ŗeker veya tatlandırıcı kullanılan tüm ürünlerde kullanılabilir. Özellikle gazlı içecek sektörünün, Ŗekerleme ve reel sanayinin talebiyle karŖılaŖılmıŖtır. KuruluŖunda günde 220 ton olan üretim kapasitesi, yapılan ilave yatırımlarla 600 ton/gün’e ıkarılmıŖtır. Tesis otomasyon sistemiyle idare edilmekte olup, tüm fabrikanın, tankların, tankerlerin CIP sistemi otomasyonla kontrol edilmekte ve satılan ürünler mühürlü ve sertifikalı olarak nakledilmektedir. Sıvı Ŗeker retim Tesisi ISO-9000, ISO-22000 ve HACCP belgelerine sahiptir. Endüstriyel olarak satılan sıvı Ŗekerin imalathanelere ve mutfaklara girmesi karalaŖtırılmıŖ ve Ŗeker Damlası adıyla eŖitli ambalajlarda ve boyutlarda piyasaya sunulmuŖ, ilaç sanayinde kullanılabilmesi için Sağlık Bakanlığı’nca uygunluk belgesiyle ruhsatlandırılmıŖtır (Erence, 2010: 397).

Ŗeker, Ŗekerli Mamuller ve Sert Ŗeker retim Tesisi :Ana faaliyet konusu Ŗeker rimi olan umra Ŗeker, rn eŖitlemesi ve Ŗekerli mamuller üretiminde de yerini alarak bir yandan sektörün katma değerli ürünlerde üreterek üretici ortaklarının refah seviyesini yükseltmeyi amaçlarken, diğer yandan paçal maliyetini dŖrp rekabetçi yapısını da güçlendirmeyi amalamıŖtır. Bu amaçla kristal Ŗekerin tüm üretim alanlarına cevap verecek Ŗekilde üretimini sağlayarak ve ürünlerini bir marka altında toplayarak ana tedarikçi pozisyonunun yanı sıra perakende pazarına raf ürünlerde geliŖtirmiŖtir. Bunlar; kp Ŗeker, kristal paket Ŗeker, ikili sarma ikili ve sargılı kp Ŗeker ve Türkiye’de bir ilk olan kandis Ŗeker üretimidir. Çumra Ŗeker’in asıl büyük atılımı ise Ŗekerli mamuller ve sert Ŗeker üretimine yönelik attığı adımıdır. Sert Ŗeker retimini ‘‘Torku’’ st markasıyla geniŖ bir aroma ve eŖitlilikte yapan

tesiste içi sıvı aroma dolgulu olan sert şeker üretimiyle Türkiye piyasasına farklılık getirilmiştir. İç piyasanın yanı sıra ihracata yönelik ürünler de yer aldığı sert şeker ürünlerinin 12 ülkeye ihracatı yapılmaktadır (Erence, 2010: 398).

Çikolata Üretim Tesisi : 2006 yılında yatırımı tamamlanan ve devreye alınan Çikolata Üretim Tesisinde yüksek kapasiteli, tam otomasyonlu sistemlerle Torku üst markasıyla üretim yapılmaktadır. Şeker, kakao likörü, süttozu vb. çikolata hammaddelerinden sıvı çikolata yapımını sağlayan üretim hattının kapasitesi ürün ebadına göre değişmekle beraber ortalama 7-10 000 ton/yıldır. Sürülebilir çikolata imalatına da başlayan tesiste ürün çeşitliliğini arttırmak için yapılan reçete çalışmalarına tamamlanmış ve geniş bir ürün yelpazesi ile piyasaya sunumları da yapılmıştır. Entegre tesis yaklaşımının bir sonucu olarak projelendirilen Çikolata Üretim Tesisi ile pancarda şeker, şekerden raf ürünlerine bir süreç fiyatlandırılarak tarım – sanayi entegrasyonu ve ilave katma değer yaratılarak tarım sektörünün artan refahtan daha fazla pay alması amaçlanmıştır. Tesiste tam otomasyonlu sistemle hijyenik, doğal ve katkısız üretilen ürünler Torku üst markası altında çeşitli isim ve sunumlarda tüketiciye ulaşmaktadır (Erence,2010:399).

Biyometanol Üretim Tesisi : 84 milyon litre/yıl üretim kapasiteli biyometanol tesisi şeker pancarı melasından, doğrudan pancardan veya şekerden üretim yapabilecek şekilde tasarlanmıştır. Tesiste üretilen biyometanol araçlarda yakıt harmanlama ürünü kullanılabilir. Yenilenebilir enerji yatırımı olan biyometanolün gelişmiş ülkelerde çevreci yaklaşımlarla kullanımı zorunlu ve yaygındır. Hibrit araçlarda % 85'e kadar kullanılabilen biyometanol kullanım oranına göre eksoz gazı emisyonlarını %74'e kadar azaltması nedeniyle BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi ve Ülkemizin de imzaladığı Kyoto Protokolü çerçevesinde desteklenmektedir (Erence, 2010: 399).

Çumra Yem Üretim Tesisi : En son teknolojiye sahip olan ve 360.000 ton/yıl üretim kapasiteli olarak üretime başlayan Çumra Yem, Türkiye'nin "En" büyük yem fabrikasıdır. Tesiste, 10 Adet dikey silo bulunmakta olup; yaklaşık 35 000 ton hububat konulabilmektedir. Her siloda alt ve üst havalandırma sistemleri mevcut olup; otomatik olarak devreye girip, çıkabilmektedir. Akıcı

olmayan hammaddeler için de yatay ambalajlar mevcuttur. Ayrıca stoklama ihtiyacı olması ihtimaline karşı 1 adet mamul ambarı da mevcuttur. Tesis çift hattan oluşmaktadır. Tesiste kurulan laboratuvar ile gelen hammaddelerin ve üretilen yemlerin analizi yapılarak, yemlerin belirtilen kriterlere uygunluk ve kalite yönünden istenen standartlarda olması sağlanmaktadır. Türkiye'nin en modern ve en büyük tesisi Çumra Yem'de, büyükbaş, küçükbaş, kanatlı ve özel yemler olmak üzere her çeşit yem üretilmektedir. Palet, granül başta olmak üzere Şeker Yem markasıyla üretim yapan ve hayvancılık sektörünün tüm ihtiyaçlarına cevap verebilecek olan tesiste; sığır besi yemi, sığır süt yemi, toklu yemi, koyun süt yemi, buzağı başlangıç yemi, buzağı büyütme yemi, çeşitlerini yanı sıra zenginleştirilmiş yem türü üretimi kapsamında Üniversite-Sanayi ve TÜBİTAK iş birliğiyle yapılan araştırmalar ve çalışmalar neticesinde granüle yemde üretilmektedir (Erence, 2010: 400).

Arı Yemi Üretim Tesisi : Çumra Şeker Entegre Tesislerinin yenilikçi yaklaşımlarından biride arıcılığa yöneliktir; koloni varlığı bakımından dünyada 2. Sırada, yıllık 70 000 ton bal üretimi ile 4. Sırada yer alan ülkemizde, kovan başına verimin çok düşük bir düzey olan 16 kg. civarında olması bu yatırım kararının verilmesini temel hareket noktası olmuştur. Koloni varlığı ile bal üretimi ile arasındaki tezdin temel sebebi arının yazın üretmiş olduğu balın % 35'inin arıya kış yemi olarak kovanda bırakılmasından kaynaklanıyordu. Arının Kasım Mart ayları arasında yaşayabilmesi ve beslenebilmesi için kovanda bırakılan bal yerine kullanılmak üzere, aynı doğallıkta ve besleyici bir ürün üniversite iş birliği yapılarak pancar şekerinden üretilmiş ve Arı Yemi Üretimi Tesisi kurulmuştur. Ürünün özelliği sadece kovanda bırakılan balın ticari olarak kazanılması ile sınırlı değildir, ürün aynı zamanda arını kış boyunca ihtiyaç duyduğu temel besinleri de bünyesinde barındırdığında, sezonda verim artışını da sağlamaktadır. Piyasaya sahte bal sürülmesini yada arının bahar ve yaz aylarında da bu yemle beslenmesini önlemek amacıyla ürün renkli olarak üretilmiş ve sahteciliğe karşı önlem almıştır (Erence, 2010: 401-402).

Buharlı Küspe Kurutma Tesisi ve Peletli Küspe Paketleme Tesisi : Küçük tarım işletmelerini yaygın olduğu ülkemizde bitkisel üretim ile birlikte yapılan hayvancılık tarım sektöründeki aile işletmelerini geçim kaynağıdır. Pancar üreticileri de bu anlamda hayvancılık faaliyetlerini yürütürken bitkisel üretimini yaptıkları pancarın küspesini hayvancılıkta kullanmaktadır. Küспенin kurutulularak üreticilere ulaşmasını sağlayan Konya Şeker, bu yatırımıyla küспенin besi değerini muhafaza ederek bozulmadan daha uzun süreli kullanılabilmesini amaçlamıştır. Çumra Şeker Entegre Tesisleri'nde bulunan tesis buhar türbini ile çalışacak şekilde tasarlanarak, tasarruflu bir şekilde küспенin kurutulmasını sağlamıştır. Eski klasik sisteme göre %90 enerji tasarrufu tesisle, havayı kirleten toz ve koku salınımı da azaltılmış, ürün kaybı sıfıra indirilmiştir (Erence, 2010: 402-403).

Pancar şekeri sanayinde kullanılan pancarın yan ürünlerinden olan besicilik açısından son derece kıymetli olan küспенin üretici açısından ekonomik değerinin arttırılmasına yönelik bir diğer yatırım ise küspe paketleme tesisidir. Sulu küспенin preslerde sıkılarak %30'u kuru maddeli hale getirildikten sonra ultraviyole ışınları geçirmeyen ve ürün ile havanın temasını keserek küспенin bozulmadan uzun süre kullanımını ve özelliğini yitirmeyecek şekilde vakumlu paketlerde muhafazasını sağlayan tesiste Çumra Şeker'in sektöre getirdiği yeniliklerden biridir.

Çumra Şekere Entegre Tesisleri bünyesinde kurulan paketleme üniteleri sayesinde şeker sanayinin yan ürünü küспенin, hayvancılık sektörünün kaliteli kaba yem ihtiyacını karşılamak üzere, besin değerini kaybetmeden uzun süre kullanımı sağlanmıştır.

Seralar : Teknolojiden her alanda yararlanmayı ilke edinen Konya Şeker, Çumra Şeker Entegre Tesisleri'nde kurduğu 6 000 metrekarelik sera ile üretim prosesinde kullanılan atık enerjinin kullanılmasını hedeflemiştir. Kurulan sistemle; şeker üretiminde ortaya çıkan "Kondanse Suyun" enerji harcanarak soğutulması yerine üretim sürecinde tekrar kullanılabilmesi için seralarda soğutulması sağlanmış, Sera için gerekli ısı sağlanırken soğuyan su, üretim prosesine tekrar verilmiştir. Hem

su hem enerji tasarrufu sağlayan sistemle ısıtılan seralarda yetiştirilen tüketime yönelik ürünlerin yanı sıra yeni ürün ve tohum denemeleri de yapılarak, tarımsal AR-GE için sıfır maliyetli bir merkez oluşturulmuştur. Artık enerji ile ısıtılan seralarda piyasaya yönelik üretimin yanı sıra üretici için alternatif gelir kaynağı olabilecek ürünlerinde denemeleri yapılmaktadır (Erence, 2010: 403-404).

3.6. Ulaşım

Hizmet sektörü içinde değerlendirilen ulaşım fonksiyonu istihdam çok sanayi, tarım, ticaret, yönetim, turizm ve güvenlik gibi fonksiyonların alt yapısını oluşturduğu için kent yerleşmeleri açısından son derece önemlidir (Aktaran Tapur, 2009: 112).

Çumra'da ulaşım, genel olarak karayoluna ve demiryoluna bağlı bir özellik gösterir. Son yıllarda bütün alanlardaki gelişme ve değişmelere paralel olarak Çumra'da karayolu ulaşımı da geliştirilmiş, iyileştirilmiş halkın hizmetine sunulmuştur (Karabayır, 2000: 57).

Araştırma sahamızda bulunan Çumra ilçesi'nin en büyük beldesi olan İçeriçumra, Konya-Karaman D-715 devlet karayolu üzerindedir. İçeriçumra Karaman bağlantılı olarak İç Anadolu Bölgesini Orta Toroslar üzerinden (Sertavul geçidi ile) Akdeniz kıyısına bağlayan devlet karayolu üzerindedir. Akdeniz kıyısına inen bu kısa yol sayesinde ilçede üretilen tarım ürünleri ihraç edilmek üzere limanlara kolayca ulaştırılmaktadır. İçeriçumra şehirlerarası ana karayolu ulaşım güzergahı Konya-Karaman yolu, Karaman-Mut-Silifke-Mersin yoludur. Karayolları Genel Müdürlüğu tarafından taşıt cinslerine göre yapılan yıllık ortalama günlük trafik yoğunluk tespitlerine göre İçeriçumra'nın üzerinde bulunduğu Konya-İçeriçumra (D-715) karayolunda günlük 7 645 taşıt geçmektedir. Bunun 5 308'i otomobil, 195'i otobüs, 1 127'u kamyondur. İçeriçumra-Gökhöyük karayolunda (D-715) 2 975 taşıt geçmektedir. Bunun 2 100'u otomobil, 90'ı otobüs, 413'ü kamyondur (Tablo-76).

Tablo-76: Konya-Çumra Çevresindeki Ankarayollarında Taşıt Cinslerine Göre Yıllık Ortalama Günlük Trafik Değerleri

Taşıt Cinsi	Konya-İçeriçumra (715-04) 11.km	İ.çumra-Gökhöyük (715-05) 25.km
Otomobil	5 308	2 100
Orta Yüklü Ticari Taşıt	705	169
Otobüs	195	90
Kamyon	1 127	413
Kamyon-Römork-Çekici	320	203
Toplam	7 645	2 975

Kaynak: <http://kgm.gov.tr/2009> trafik ve ulaşım bilgileri (erişim 25.03.2011).

Araştırma sahasındaki Çumra İlçe Merkezi, Konya'ya 42 km, Ankara'ya 298 km, Adana'ya 396 km, Mersin'e 284 km, İstanbul'a 709 km ve Karaman'a 73 km mesafededir.

Tablo-77 : Araştırma sahasındaki kırsal yerleşmelerin ilçe merkezine uzaklıkları

Yerleşim Yeri	Km	Yerleşim Yeri	Km	Yerleşim Yeri	Km	Yerleşim Yeri	Km
Abditolu	25	Avdul	25	Doğanlı	31	İnli	13
Adakale	40	Balçıkhisar	23	Dineksaray	38	Karkın	25
Alemdar	14	Beylerce	7	Dinlendik	15	Küçükköy	25
Alibeyhüyüğü	17	Büyükaşlama	49	Fethiye	7	Okçu	7
Apa	45	Çiçek	50	Gökhöyük	15	Seçme	30
Apasaraycık	50	Çukurkavak	50	Güvercinlik	8	Sürgüç	50
Arıkören	22	Dinek	50	İçeriçumra	13	Tahtalı	60
Dedemoğlu	15	Kuzucu	22	T.karahöyük	27	Üçhüyük	18
Erentepe	31	Türkmencamili	11	Uzunkuyu	40	Ürünlü	14
Yürükcemili	20	Afşar	49	Yenisu	25		

Kaynak: Çumra Şöforler Odası (2010)

Araştırma sahasında toplam 30 köy yerleşmesi bulunmaktadır. Bu köylerin tamamından Çumra ilçe merkezine ulaşım kolaylıkla yapılabilmektedir. Özellikle Konya-Karaman devlet karayolları üzerinde bulunan köylerde ulaşım daha rahattır. Köylerin ilçe merkezine ulaşimleri büyük oranda köy minibüsleri ile sağlanmaktadır. Belde ve köylerin tamamına ulaşım karayolu ile yapılmakta olup, ulaşım

sağlanamayan köy yoktur. Yollar her mevsim ulaşımaya açıktır. Yolların genel yapısı asfalttır.

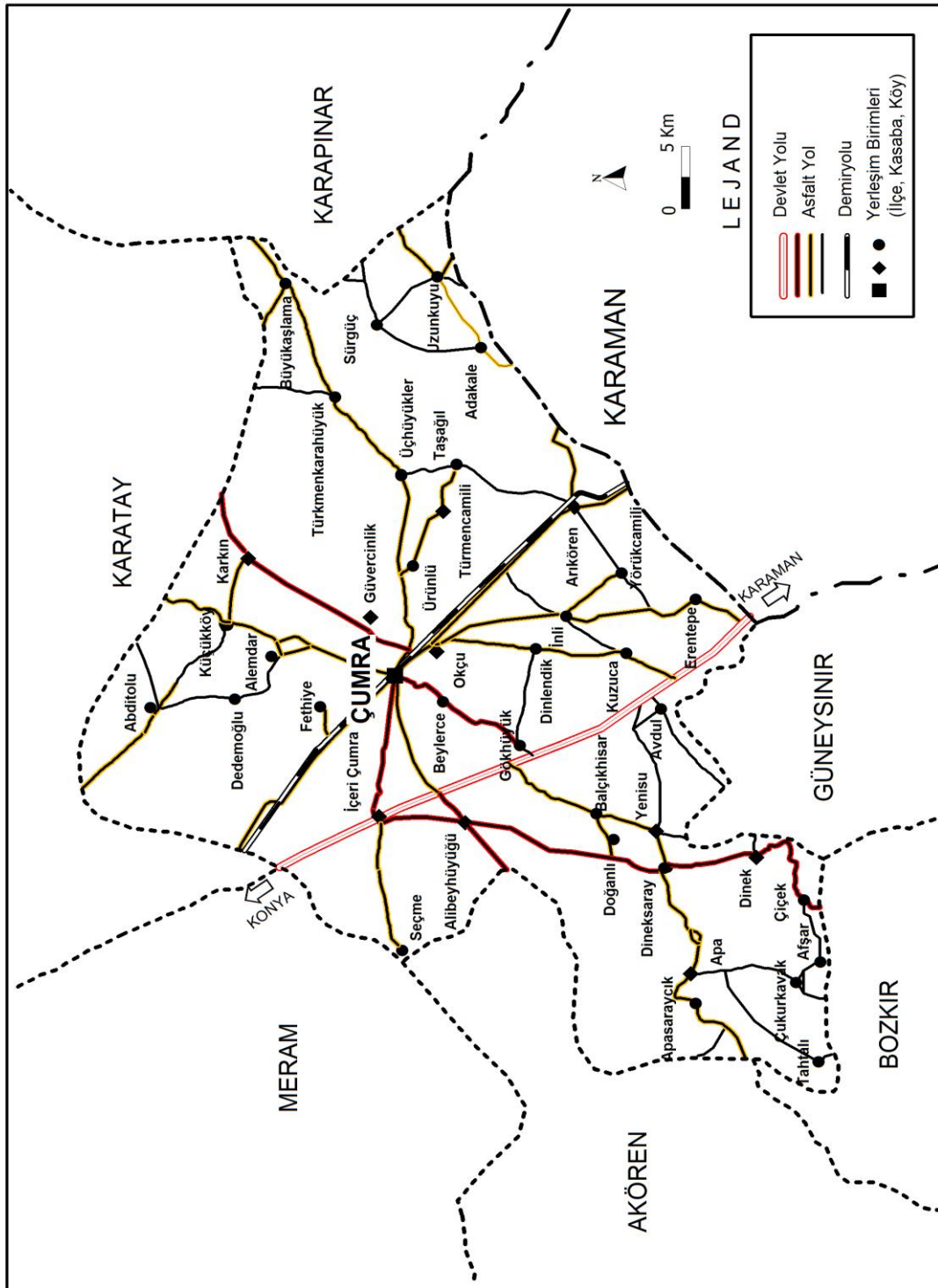
Çumra demiryolu bağlantısı açısından da önemli bir konumdadır. 1913 yılında hizmete giren Anadolu Bağdat Demiryolu hattı ile Çumra, demiryolu taşımacılığında en iyi şekilde istifade etmiştir. Çumra'dan İstanbul'a ve Adana'ya İç Anadolu Mavi Treni ve kısa mesafe Konya-Ulukışla arası Selçuk Ekspresi günlük karşılıklı tek sefer yapılmaktadır.

Önemli bir konumda olan Çumra'da demiryolu ulaşım hizmetlerinin sağlanması için Türkiye cumhuriyeti Devlet Demiryolları Adana 6. Bölge Müdürlüğü'ne bağlı İstasyon Şefliği bulunmaktadır. İstasyon Şefliğinde demiryolu ulaşımı ile ilgili işlemleri 1 Hareket Memuru, 1 Gişe Memuru, 1 Yol Bakım ve Onarım Memuru ile Konya ve Karaman'dan 15'er günlük sürelerle gelen İstasyon Şefi ve Tren Teşkil Memuru olmak üzere 5 kişilik personeli ile düzenlenmektedir. Çumra İstasyon Şefliğinde 2009 yılında ortalama 14 400 yolcu taşınırken, yaklaşık 75 000 ton da yük taşınmıştır.

1926 yılında Çumra'nın ilçe olmasıyla demiryolunun önemi hissedilir derecede artmıştır (Karabayır, 2000: 57). Halkın Türkiye'nin önemli şehirlerine gitme imkanının oluşmasının dışında, üretilen tarım ürünlerinin ilçe dışına gönderilmesi ve ilçeye de gerekli temel gıda ürünleri, yapı malzemeleri araç ve gereçlerin gelmesi kolaylaşmıştır.

Çumra şehir merkezine Konya'dan ulaşım iki özel otobüs firması tarafından yapılmaktadır. Şehir merkezinde şehir içi ulaşımında kullanılan 12 adet kayıtlı dolmuş ve 5 tane ticari taksi bulunmaktadır. Köylerden şehir merkezine ulaşım minibüslerle sağlanmaktadır. Ancak 31 köyden sadece 7 köyün düzenli günlük minibüs seferi vardır.

Şekil-32: Araştırma Sahasının Ulaşım Haritası



3.7. Ticaret

Ekonomik faaliyet yelpazesinin oldukça kısıtlı olduğu araştırma sahası, bu sebeple yoğun bir ticari aktiviteye sahne olmaz. Genel olarak ticari faaliyetlerin yerleşmeler açısından dağılımında kentlerin önemli bir üstünlüğü olduğu tartışılmaz bir gerçektir. Zaten kenti çekici yapan özelliklerden birisi de çok çeşitli mal ve hizmetlere kolayca ulaşılabilmesi bir diğer deyişle ticari aktivitelerin kırsal alanlara nazaran çok daha ileri seviyede bulunuşudur (Koca, 2005: 112)

Ticari faaliyetlerin dağılımı açısından bakıldığında, Çumra İlçesi'nin çevresindeki yerleşmelere göre merkezilik fonksiyonuna sahip olan ilçe merkezinde toplandığı görülür. Araştırma sahasında bu duruma örnek oluşturabilecek biçimde önemli sayılabilecek küçük ölçekli ticari faaliyetler tamamen Çumra İlçe merkezinde ve İçeriçumra Beldesi'nde yoğunlaşmıştır.

Çumra'da 2010 yılı itibariyle 816 ticari iş yeri bulunmaktadır. İlçede yapılan ticaret genelde parekende ticaret şeklindedir.

Araştırma sahasında ekip-dikme faaliyetleri ve hayvancılık ile üretilen ürünlerin satışı dışında, temel ihtiyaçların giderilmesine yönelik olarak İlçe merkezi'nde Cumartesi ve Çarşamba günleri pazar kurulmaktadır. Çumra'da kurulan pazarlar nitelik açısından birbirine benzemekte olup, buralarda mevsime özgü sebze-meyvenin yanı sıra, çeşitli türden temizlik malzemeleri ile basit ev gereçleri ve giysi gibi ürünler satılmaktadır. Yakın çevredeki köylerde üretilen ürünlerin satışının da yapıldığı bu pazarlar, ticari faaliyetin bir nebze canlılık kazandığı alanlar olmakla birlikte ortaya çıkan faaliyetin tamamen temel ihtiyaçların karşılanmasına yönelik olduğu ve belirli bir ticari hacimle sınırlı kaldığı ifade edilebilir.

Çumra ekonomisi genel olarak tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. İlçede ticaret pek canlı değildir. Ticari işyerlerinde bakkalçılık, berberlik ve kahvecilik ilk sıralarda gelmektedir (Tablo-78)

İlçede Şoför ve Nakliyeciler odasına kayıtlı 232 üye, Esnaf ve Sanatkârlar odasına kayıtlı 1571 üye, Ticaret ve Sanayi odasına kayıtlı 816 üye bulunmaktadır.

Tablo-78: Çumra'da Faal Halde Olan Ticari İşletmeler (2010)

Meslek Grubu	Faal İşyeri	Meslek Grubu	Faal İşyeri
Aperatif yiyecek	4	Lokanta	12
Av bayii	4	Madeni yağ	12
Bakkal	200	Mahrukut	4
Berber	110	Manav	2
Beyaz eşya imal sat.	6	Marangoz	6
Bilgisayar mal. Sat.	4	Matbaa	2
Bobinaj	4	Medikal	2
Cüzdancı	10	Mobilya	6
Çadırcı	2	Mobilya döşeme	2
Çayocağı	40	Mobilya tam.	2
Çeyizci	14	Motor tam.	30
Çorbacı	2	Motosiklet tam.	16
Doğalgaz	2	Oto aksesuar	2
Dondurma	4	Oto boya	4
Egzos	4	Oto döşeme	2
Elektrik tesisat	30	Oto elektrik	10
Elektronik cihaz tam.	4	Oto yağlama yıkama	10
Emlakçı	6	Oto yedek parça	8
Etliekmekçi	16	Öndüzen	2
Fırıncı	8	Pastahane	10
Fotoğraf	18	Pazarcı	70
Frenci	8	Perdecı	2
Galeri	1	Plastik boru	2
Güneş enerji tam.	4	Radyatör tam.	6
Halı yıkama	2	Rot balans	4
Hırdavat	20	Saatçi	4
Hızarcı	8	Sihhi tesisat	38
Hububat	10	Simitçi	4
Hurdacı	4	Sobacı	4
İnş. Mal.	6	Şarküteri	2
Kafe işletmecisi	4	Telefon tahsilatı	2
Kahveci	58	Tenekeci	8
Kantinci	2	Terzi	30
Kaporta	20	Torna	20
Kasap	10	Tostçu	20
Kavafiye	12	Tuhafiye	36
Kaynakçı	50	Un kepek yem sat.	6
Kırtasiye	8	Yorgancı	8
Kundura tam.	22	Yün orlon	4
Kuruyemiş	2	Ziraat alet tam.	24
Kuyumcu	4	Züccaciye	10
Lastik tam.	34	Toplam	816

Kaynak: Çumra Esnaf ve Sanatkârlar Odası

3.8. Turizm

Turizm, dinlenmek, eğlenmek, görmek ve tanımak gibi amaçlarla yapılan geziler ve bir ülkeye veya bir bölgeye turist çekmek için alınan ekonomik, kültürel, teknik önlemlerin ve yapılan faaliyetlerin tümüdür (Özdemir vd, 2010: 301). Çumra'da turistik mekanları gruplandırarak şu şekilde sıralayabiliriz.

Karamanoğlu İbrahim Bey Camii: Karamanoğlu İbrahim Bey (1423-1464) zamanında yaptırıldığı kesin olarak bilinen caminin giriş kapısı üzerindeki kitabede İbrahim Bey'in ismi açıkça zikredilmektedir. Cami-i Kebir İçeriçumra'ya Türklerin iskanının ne kadar eskiye dayandığını belgeleyen en canlı ve en önemli örnektir (Karabayır, 2000: 112).

Hicri 1283 (1867-1869) tarihinde Gümüşhaneli Usta Hiristo Ayad tarafından yıkılarak büyütülüp yeniden yapılan cami, 1929 yılında köklü bir tamir görmüş ve daha da büyütülmüştür. Bu tarihten sonra (1929-1932) "Büyük Cami" ismini almış ve zaman içerisinde 1954, 1960, 1985 yıllarında duvar içerisine alınıp şadırvanı yapılan caminin pencere kasaları da tamamen değiştirilmiştir.

Karaman Köprüsü: Karamanoğlu Mehmet Bey'in kızı tarafından yaptırılmıştır. Köprü tuz yolu üzerinde bulunmaktadır. Sağlam olması nedeniyle halen trafikte kullanılmakta olup Çumra merkezi ile sanayi sitesi arasında geçiş görevi yapmaktadır (Karabayır, 2000: 113).

Çatalhöyük: Çumra'nın 12 km. kuzeyinde bulunan Çatalhöyük, yörenin Neolitik Çağdan itibaren (yaklaşık 9000 yıllık) yerleşime açık olduğunu göstermektedir. Çarşamba Çayı'nın birikinti yelpazesi üzerinde ve Eski Konya Gölü kenarındadır. Çatal adı, höyüğün farklı yükseltili iki tepesinin çatal şeklini andırmasından gelmektedir. Kent özellikleri taşıyan bu ilk yerleşim yeri, 1951 yılında arkeolog James Mellart tarafından keşfedildi. 1961 yılında kazıya başlayabilen J. Mellart, ekibiyle birlikte yaptığı kazılarda ortaya metropolü andıran kentsel bir toplumun yaşadığı bir kenti ortaya çıkardı. Çeşitli nedenlerle ara verilen Çatalhöyük kazısına 1993 yılında yeniden başlandı. Cambridge Üniversitesi Arkeoloji profesörü Ian Hodder, halen kazıyı sürdüren uluslararası bir ekibe başkanlık ediyor. Bugüne kadar Çatalhöyük'te 16 yerleşme katı kazıldı.

Çatalhöyük'te ilk birlikte yaşam, ilk ev mimarisi, kutsal yapılar ve bunlara ait buluntular ortaya çıkarılmıştır. Buradaki evlerin duvarları sıvalıdır, sıva üzeri beyaza boyandıktan sonra sarı, kırmızı ve siyah tonlarda resimler yapılmıştır. Çatalhöyük'te ele geçen alet ve malzemelerin başında pişmiş toprak, baltalar, sığ tabaklar, kabartma bereket tanrıçası motifleri ile süs eşyası olarak kullanılan bilezik ve kolyeler gelmektedir. Kemikten yapılmış kesici ve delici aletler ile obsidyenden yapılmış mızrak ve ok uçları Çatalhöyük'te bulunan en önemli malzemelerdir. Buluntuların bir kısmı Konya Arkeoloji Müzesi'nde, diğerleri ise kazı alanındaki depolarda koruma altına alınmıştır (Aktaran: Tapur, 2009: 479).

Mesire Yerleri: Çarşamba Kanalı üzerinde ilçenin 40 km güney batısında Apa Kasabası kenarında "Apa Barajı Gölü" kenarında dinlenme tesisleri ve özel piknik yerleri mevcuttur.

İlçenin 12 km güneyinde Gökhüyük köyü yakınlarında "Timraş Obruğu" çevresi dinlenme yeri olarak kullanılmaktadır.

İlçenin sembolü haline gelen yığma tepe "Sırçalı" da mesire yeri olarak düzenlenmiştir. Kafeteryası, canlı alabalık tesisleri ve çevre düzenlemesi ile göze çarpan Sırçalı tepesi yerli ve yabancılar için tam bir dinlenme ve mesire yeridir. Buradan ilçe merkezini tepeden izlemek mümkündür.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Çumra ilçe sınırları içerisinde kalan sahada Mesezoik, Tersiyer ve Kuaterner'e ait formasyonlar yer almakla birlikte, Neojen tabakaları ve bunların üzerinde bulunan Kuaterner'e ait alüvyonlar sahada geniş yer kaplar. Neojen tabakaları ve bunların üzerinde bulunan alüvyonlar merkezi kısımlarda kalın, kenarlardaki dağlık alanlarda ise incedir. Ayrıca tabakalar merkezi kısımlara doğru 10-15⁰ kadar dalmaktadır. Bütün bunlar etüt sahasının sübidans (Çökme alanı) bir karakter taşıdığını göstermektedir.

Araştırma sahasındaki başlıca morfolojik birimler ; dağlık-tepelik alanlar, ova tabanı ve Eski Konya Gölü'ne ait topoğrafya şekilleridir. Dağlık-tepelik alanlar marn, konglomera ve çakıllı kireç taşlarından oluşmaktadır. Yükselteleri yaklaşık olarak 1200 m ile 1500 m arasında değişen bu tepelik alanlar ilçenin güneybatısında yer almaktadır. Sahada Karlık Tepe (1522 m.), Namdar Tepe (1466 m.) ve Erenler Tepe (1456 m.) en yüksek morfolojik üniteleri oluşturmaktadır.

Neojen devresi boyunca Toroslar'dan ve çevreden gelen alüvyonlarla doldurulan ova tabanı ise 1000-1100 m izohipsleri arasında yer almaktadır. Pleistosen'de nemli ve plüvial bir iklim tesiri altında 25 m. derinliğinde bir gölle kaplı olan Konya Ovası ile aynı özellikleri taşıyan Çumra Ovası'nda bu gölün kalıntılarına rastlanır.

Etüt sahasında iklim özelliklerini etkileyen coğrafi faktörlerin başında karasallık gelmektedir. Buna bağlı olarak yazları sıcak ve kurak, kışları soğuk ve kar yağışlıdır. Sahada yıllık ortalama sıcaklık 11⁰C, yıllık ortalama toplam yağış 324 mm'dir. Bölgede yağış miktarının azlığı, yağışın aylara ve mevsimlere göre dağılışındaki düzensizlik bitki örtüsü ve toprak nemini olumsuz yönde etkilemektedir.

Araştırma sahasında görülen karasal iklim özelliğinin tabii bir sonucu step vejetasyonunu ortaya çıkarmıştır. Bu bitkiler ilkbahar yağışları ile hızla gelişir ve çiçeklenirler. Yağışların kesilmesi ve sıcakların artması ile hızla sararır ve kururlar. İlçe sınırlarının güneybatı kısmındaki ormanlık sahada baltalık meşe (tohumdan

gelen meşe olmayıp, kök ve kütük sürgününden gelen ağaçlar) ve bozuk ardıç karışık olarak bulunmaktadır.

Çumra'nın en önemli hidrografik ünitelerini Çarşamba Suyu, Apa Barajı ve Eski Hotamış Göl Alanı oluşturmaktadır. Kaynağını etüt sahamızın güneyinde yer alan Hacı Ömer Dağı, Softasuyu T. (1762 m.) ve Beşikkıran T. (2008 m.) arasındaki sahadan alan Çarşamba suyu gerek yıllar gerekse aylık akıttığı su miktarına göre düzensiz bir rejime sahiptir. Çarşamba suyu üzerine inşa edilen Apa Barajı % 90' sulama, % 10'u taşkınları önlemek amacıyla 1963 yılında yapılmıştır. Apa barajının drenaj alanı 1 720 km², sulama sahası ise 450 000 hektar alanı kapsamaktadır.

Etüt sahasının bir diğer hidrografik ünitesi ise Eski Hotamış Göl Alanıdır. Saha Pleistosen'deki devrelerde göllerle kaplanmış olup, sonradan bunların alanlarının daralması ve plüvial devrenin bitmesiyle Anadolu'nun büyük bir kısmı güneyin tropikal atmosferi içine girmiş ve buharlaşma artınca göl yavaş yavaş kurumuştur. Yerinde ise Hotamış gölü eski gölün bir bakiyesi olarak kalmış olsa da bu göl günümüzde tamamen kurumuştur.

Çumra'da beş farklı toprak türü söz konusu edilebilir. Bunlar; Alüvyal topraklar, kahverengi topraklar, regosol topraklar, hidromorfik alüvyal topraklar ve kırmızı kahverengi topraklarıdır. Sahadaki ovalık alanda en geniş yayılış gösteren, azonal topraklar içinde yer alan alüvyal topraklardır. Bu topraklar tarımsal potansiyel açısından oldukça önemlidir. İlçe sınırlarının güneybatısındaki dağlık sahada ise kırmızı kestanereği topraklar görülmektedir.

Çumra, merkez olarak tarihi çok yakın bir geçmişe dayanmakla beraber, çevresi eski bir yerleşime sahiptir. Çumra'nın öncesini aydınlatan en önemli merkez, Çumra'nın 12 km. kuzeyinde bulunan Çatalhöyük'tür. Çatalhöyük ve çevresinde yaşayan toplumların M.Ö. 7000 yılları öncesi neolitik devre ait medeniyetin buradan başlayıp, dünyaya yayıldığı anlaşılmıştır. Çumra yöresinde ovanın düz ve geniş alüvyal topraklarının kolay işlenebilmesi ve bu topraklardan bol ürün alınması bu sahanın tarih boyunca farklı insan guruplarının sürekli savaş alanı haline gelmesine sebep olmuştur. Saha tarih boyunca Hitit, Frigya, Lidya, Pers, Selçuklu ve Osmanlı Devleti'nin hakimiyetine sahne olmuştur.

2010 yılı ADNKS sonuçlarına göre toplam nüfus, 64 276 olup, bunun 34 992'si kasaba ve köylerde, 29 635'i ilçe merkezinde yer almaktadır. Kent nüfusu toplam nüfusun % 45,8'ini oluştururken, % 54,2'si kırsal nüfustur. Saha içerisinde 1 şehir, 10 belde, 30 köy yerleşmesi olmak üzere toplam 41 devamlı yerleşme ünitesi bulunmaktadır.

Etüt sahası arazi kullanım kabiliyetine göre sınıflandırıldığında tarıma elverişli kabul edilen I., II.,III. ve IV sınıf arazilerin toplamı tüm arazinin %58'i (152 605 ha.) olup, bunun belli oranlarında drenaj, taşlılık, erozyon ve tuzluluk gibi problemleri vardır. İşlemeye uygun olmadığı ve devamlı bitki örtüsü altında tutulması gereken araziler olarak kabul edilen V., VI., VII. ve VIII. sınıf araziler ise toplam arazinin %52'sini (112 978 ha.) kapsamaktadır.

Araştırma sahasındaki tarım alanlarının % 65,2' si (632 949 ha.) tahıllara; % 16,7'si (162 124 ha.) endüstri bitkilerine; % 1.3' ü (13 771 ha.) sebze ve meyvelerde; % 3.7' si (36 815 ha.) yem bitkilerine ayrılmıştır. Tarım ürünleri içerisinde % 78.1'lik (494 824 ha.) payla en çok buğday yetiştirilir. Hayvancılık bölge ekonomisindeki eski önemi kaybetmekle birlikte, özellikle küçükbaş hayvancılık açısından hala önemli bir faaliyettir. Hayvancılıkta ağırlıklı olarak sığır ve koyun yetiştiriciliği yapılmakta olup, buna bağlı süt ve süt ürünleri üretilmektedir. Çumra Şeker Entegre Tesisleri bünyesinde bulunan; Sıvı Şeker Üretim Tesisi, Şeker, Şekerli Mamuller ve Sert Şeker Üretim Tesisleri, Çikolata Üretim Tesisi, Arı Üretim Tesisi, Biyoetanol Üretim Tesisi, Buharlı Küspe Kurutma Tesisi, Şeker Yem Üretim Tesisi, Küspe Paketleme Üniteleri ve Fidan Üretim Tesisi ilçenin en önemli sanayi tesisleridir.

Çumra özellikle Çatalhöyük'ün dünyanın en eski medeniyetlerinden birinin yerleşim yeri olmasından dolayı turistik açıdan önemli bir potansiyele sahiptir. Çatalhöyük, çağlar boyunca pek çok uygarlığa beşiklik etmiş Anadolu'da, tarihi 9 000 yıl öncesine dayanan özgün bir yerleşim yeridir.

Çatalhöyük kazılarında elde edilen eserlerin Çumra'da korunarak, bu eserlerin sergileneceği Bir müzenin Çumra'ya kurulması gerekmektedir. Bu müze açıldığında Ankara Anadolu Medeniyetler Müzesi ve Konya Arkeoloji Müzesi'nde

segilenen Çatalhöyük'e ait eserler Çumra'da açılacak olan müzeye taşınmalıdır. Çatalhöyüğü gezmeye gelen turistlerin buraya ait eserleri yine burada görmek istemesi en doğal hakkıdır. Çatalhöyük müzesinin Çumra'ya kazandırılması ilçenin ülkemizin hızla gelişen turizm pastasından bir paya sahip olmasını sağlayacaktır.

Çumra'da yer altı suyu sürekli olarak çekilmektedir. Ülkemizin en önemli yer altı sularına sahip Konya Kapalı Havzasında birinci katmandaki yer altı suları büyük oranda çekilmiştir ve son 20 yılda 40 metreye kadar düşmüştür. Bu amaçla kısa, orta ve uzun vadede su sıkıntısının çözümüne yönelik düşünülen "Su Eylem Planı" çerçevesinde kamu, sivil toplum örgütleri, sulama kooperatifleri ve çiftçilerin yapması gerekenler karara bağlanmalıdır. Diğer taraftan yer altı sularının daha bilinçli ve tasarruflu kullanılması için havza içinde heba olan, değerlendirilmeyen su kaynakları çiftçilerin kullanımına açılmalıdır.

Konya Kapalı Havzası'nda ikinci bir yer altı su rezervi bulunmuş fakat bu rezerv yerin tahminen 450-500 metre altındadır. Yani bu rezervi kullanmak için daha fazla enerji harcamak , 500 metreye sondaj atmak gerekmektedir. Bu yüzden her yıl Göksu havzasından 414 milyon metreküp su Akdeniz'e akan bu kadar önemli bir rezervi mevcut projeleri (KOP 2, KOP 3 Merhale Projesi'nin başlangıç ayağı olan Mavi Tünel) bir an önce hayata geçirilerek enerji harcamadan suyu tarım arazilerine indirmek gerekmektedir.

Dünya genelinde önemli bir konu olan gıda ve tarımsal üretim ilerleyen yıllarda daha da değerli bir hale gelecektir. Türkiye'de bu konuda üretimi arttırmanın yolları bellidir. Ülkemizde GAP bölgesi ile Konya Havzası en önemli tarımsal üretim potansiyeli olan alanlardır. Özellikle Konya'da Çumra bu açıdan en avantajlı bölgelerden biridir. Bu uygulandığı takdirde tarımsal alt yapının da tamamlanmasıyla Çumra'nın tarımsal üretimini arttırması, buna bağlı olarak tarıma dayalı sanayisini geliştirmesi daha kolay olacaktır.

Çumra konumu itibarıyla tarıma çok müsait bir bölgede bulunmaktadır. Tarımın bir kolu olan hayvancılık potansiyelini tam manasıyla kullandığı söylenemez. Yapılacak bazı çalışmalarla Çumra gerçek potansiyelini yakalayacak ve Konya içerisinde çok daha iyi bir konuma kavuşabilecektir. Bunda devlete düşen bir

takım görevler yanında çiftçilerimize düşen görevler de vardır. En başta bilinçli bir üretim yapabilme için gerekli bilgi ve beceri düzeyine ulaşmak, gerekli kurum ve kuruluşlarla koordineli bir şekilde çalışmak, yapılacak hayvancılık kolu ne olursa olsun kayıtların çok iyi tutulması şarttır. Bütün bu söylenenlerin ışığı altında Çumra'nın hayvancılık potansiyeli çok daha iyi değerlendirilebilecek ve Çumra hak ettiği yere gelebilecektir.

İlçe'de endüstriyel bitkiler ve katma değeri yüksek ürünlerde üretime geçilmesi için destek sağlanmalı, alternatif tarım ürünlerini ilçeye kazandıran yenilikçi çiftçiler ödüllendirilmelidir.

Konya'ya açılması planlanan sivil havaalanının Karaman İli'ne yakın olması da göz önüne alınarak Konya-Karaman arasında Çumra ilçe sınırları içerisine yapılması uygun olacaktır. Bu şekilde havaalanından hem Konya hem de Karaman faydalanabilecektir.

Konya-Karaman arası mevcut bulunan double yol bağlantısının, İçeriçumra'dan Çumra merkeze kadar olan 12 km'lik yolunda bu double yola bağlanması uygun olacaktır. Yol güzergahı çerçevesinde Çatalhöyük yolunun da genişletilerek iyileştirme yapılması gerekmektedir.

Mavi tünel projesinin hayata geçmesi sonucunda ilçede beklenen tarımsal ürün patlaması ve ürün çeşitliliğinin artması bilimsel destek ihtiyacını arttıracak olup, ilçeye Ziraat Fakültesi açılması yöreye bu yönde ciddi faydalar sağlayacaktır.

İlçe merkezinde ana cadde üzerinde yer alan Çumra Devlet Hastanesi hem ihtiyaca cevap verememekte hem de yer itibariyle uygun bir konumda bulunmamaktadır. Bunun yerine ilçenin hastane kurulması için gerekli çevre şartlarına sahip bir mekanına yeni bir hastane yapılarak bu sorunu ortadan kaldırıcı tedbirler alınmalıdır.

Çumra meyvecilik açısından uygun bir bölgedir. Bozkır-Hadim ve Taşkent'in meyvecilik (kiraz ve şeftali) konusunda sağladığı gelir düşünüldüğünde Çumra'da meyveciliğin teşvik edilmesi gerekmektedir.

İlçede sebze tarımı genel olarak Çumra domatesi, Çumra kavunu gibi bölgenin yerel çeşitleri ile yapılmaktadır. Bu yerel çeşitlerin genetik zenginlik ve

yerel tat ve lezzetlerin muhafazası açısından oldukça önemlidir. Sebzeçiliğin yöreye çok önemli ekonomik katkılar sağlayacağı, ancak bunun için başta pazarlama olmak üzere sorunların ciddiyle çözülmesi gerekmektedir. Çünkü sebzeler genellikle yüksek su içeriğine sahip ürünlerdir. Bu nedenle raf ömürleri kısa olmakta ve zamanında pazarlanması gerekmektedir. Bu nedenle üretici birlikleri benzeri organizasyonlarla pazarlama sorununa çözüm bulunabilir.

KAYNAKÇA

- Akkuş, Akif (1987). Karadağ'ın Jeomorfolojisi. S.Ü. Mühendislik Fakültesi Dergisi Sayı: 7-8, Konya
- Akkuş, Akif (2000). Çumra Çevresinin Fiziki Coğrafyası ve İnsan Çevre İlişkisi (Bildiri). I.Uluslararası Çatalhöyük'ten Günümüze Çumra Kongresi Bildiriler Kitabı, Çumra,127-131.
- Akkuş, Akif ve Bozyiğit, Recep (2000). Çarşamba Çayı Havzası'nın Fiziki Coğrafyası.S.Ü.Araştırma Fonu, Proje No:97/002, Konya.
- Aköz, Alaaddin ve Ürekli, Bayram (2000). Selçuklulardan Osmanlılara Çumra'nın Yerleşim Süreci ve Değişiklikler, I.Uluslararası Çatahöyük'ten Günümüze Çumra Kongresi Bildiriler Kitabı. 15-16 Eylül 2000. Çumra: Özgü Ciltevi,31-35.
- Biricik, Ali Selçuk (1982). Beyşehir Gölü Havzası'nın Strüktürel ve Jeomorfolojik Etüdü, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, Yayın No: 2867.
- Bozyiğit, Suzan (2005). "Seydişehir İlçesi" nin Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası", (Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya.
- Bozyiğit, Recep ve İnan, Nuri (1998). Klimatoloji ve Uygulamaları, Konya: Selçuk Üniversitesi Yayınları.
- Buldur, Doğan Adnan (1991). Karaman-Çumra (Konya) Arasındaki Karstik Şekiller. (Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya.
- Bülbül, Ahmet (2010). Çumra'da Okulların Hikayesi, Medeniyetin Beşiği Tarımın Öncüsü Çumra Sempozyumu Bildiriler Kitabı Cilt II, Konya: Merhaba Ofset.
- Coşkun, Ogün (2010). İkizdere'nin Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası (Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi), Erzurum.
- Dinç, Abdurrahman (1999). Akören ve Çevresinin Fiziki Coğrafyası, (Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya.

- Demirci, Ali Rıza (2010). Çumra Çevresinin Jeolojisi ve Doğal Kaynakları MTA Orta Anadolu II.Bölge Müdürlüğü, Medeniyetin Beşiği Tarımın Öncüsü Çumra Sempozyumu Bildiriler Kitabı Cilt I, Konya: Merhaba Ofset,49-62.
- Doğan, Uğur (1997). Suğla Ovası ve Çevresinin Fiziki Coğrafyası (Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi), Ankara.
- Doğanay, Hayati (1993). Coğrafya'ya Giriş I, Ankara: Gazi Büro Kitabevi.
- Doğanay, Hayati (1994). Türkiye'nin Beşeri Coğrafyası, Ankara: Gazi Büro Kitabevi.
- Doğanay, Hayati (1995). Türkiye'nin Ekonomik Coğrafyası, Ankara: Gazi Büro Kitabevi.
- Dündar, Tefvik (2010). Kasabalarımızdan İçeriçumra, Medeniyetin Beşiği Tarımın Öncüsü Çumra Sempozyumu Bildiriler Kitabı Cilt II, Konya: Merhaba Ofset, 527-546.
- Erence, Yavuz (2010). Tarım ve Şeker Sanayinde Kilometre Taşı Çumra Şeker, Medeniyetin Beşiği Tarımın Öncüsü Çumra Sempozyumu Bildiriler Kitabı Cilt I, Konya: Merhaba Ofset,366-422.
- Göney, Süha (1984). Şehir Coğrafyası Yerleşme Coğrafyası I. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Güner, İbrahim (1990). Iğdır Ovası ve Çevresinin Beşeri Coğrafyası (Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi), Erzurum.
- Güner, İbrahim, Bulut,İhsan, Zaman, Mehmet, Özdemir, Nevin, Kılıçarslan, Aydın, Özdemir, Tuncay, Atasoy, Emin, Akış, Ayhan, Kaya, Erdoğan ve Gökmen, Bekir (2010). Genel Beşeri ve Ekonomik Coğrafya, Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık
- Hakyemez, Yavuz H., Elibol, Emin, Umut, Mustafa, Bakırhan, Bülent, Kara, İsmail, Dağıstan, Hayrullah, Metin, Tahsin ve Erdoğan, Necdet (1992). Konya-Çumra-Akören Dolayının Jeolojisi. Ankara: MTA Genel Müdürlüğü Jeoloji Etütleri Dairesi
- Kara, Hasan (2010). Banaz İlçesinin Coğrafyası, Konya: Çizgi Kitabevi
- Karasar, Niyazi (2005). Bilimsel Araştırma Yöntemi, Ankara:Nobel Yayın Dağıtım

- Karasar, Niyazi (2005). Araştırmalarda Rapor Hazırlama, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Karabayır, Mehmet (2000). Geçmişten Günümüze Çumra, Çumra: Taş Matbaacılık
- Karaboran, Hilmi Hakkı (1984). Türkiye'deki Mevki Adları Üzerine Bir Araştırma, Türkiye Yer Adları Sempozyumu Bildirileri (11-13 Eylül 1984), Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Araştırma Dairesi, Yayın No:60, Seminer-Kongre Bildirileri, Dizisi No: 17, Ankara, 97-148.
- Karpuz, Haşım (2000).Çumra Halk Mimarisi, I.Uluslararası Çatahöyük'ten Günümüze Çumra Kongresi Bildiriler Kitabı. 15-16 Eylül 2000. Çumra: Özgü Ciltevi,45-70.
- Kınalı, Mehmet (1998). İÇeriçumra,Konya: Yalçın Matbaacılık
- Koca, Nusret (2001). Bahçe Kenti'nin Fonksiyonel Özellikleri, Konya: Doğu Coğrafya Dergisi, Sayı: 5.
- Kurter, Ajun (1971). Kastamonu ve Çevresi'nin İklimi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Yayınları, Yayın No: 1627, 62.
- Özçağlar, Ali (1997). Türkiye'de Belediye Örgütlü Yerleşmeler (Kasabalar-Şehirler), Ankara: Ekol Yayınevi.
- Özer, Pınar (1997). Çumra Ovası'nın Hidroğrafik Durumu ve KOP ile İlişkisi, (Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya.
- Özgüç, Nazmiye (1994), Beşeri Coğrafya' da Veri Toplama ve Değerlendirme Yöntemleri, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Basımevi.
- Özgür, Murat Emrullah (2007). Nüfusun Coğrafi Analizi, Ankara: A.Ü. D.T.C.F. Coğrafya Bölümü Ders Notları.
- Özgür, Murat Emrullah (1998). Türkiye Nüfus Coğrafyası, Ankara: GMC Basın Yayın.
- Öztürk, Ayhan ve Zülkadiroğlu, Uğur (2010). Çumra'da Hayvancılık ve Hayvansal Üretim, Medeniyetin Beşiği Tarımın Öncüsü Çumra Sempozyumu Bildiriler Kitabı Cilt I, Konya: Merhaba Ofset,140-146.
- Saraçoğlu, Hüseyin (1990). Bitki Örtüsü, Akarsular ve Göller, İstanbul: M.E.B. Yayınları.

- Şahin, Cemalettin.(2003). Coğrafyaya Giriş, Ankara:Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Tandoğan, Alaaddin (1994). Türkiye Nüfusu, Trabzon: Kıyı Kitabevi.
- Tapur, Tahsin (2009). Konya İlinde Kültür ve İnanç Turizmi, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi
- Tapur, Tahsin (2010). Konya İli'nin 2007 Adrese Dayalı Nüfus Sayımı Açısından Değerlendirilmesi ve Konya'da Nüfus Gelişimi. Marmara Coğrafya Dergisi:21,115-133.
- Tapur, Tahsin (1998). Eski Konya gölü ve Çevresinin Fiziki Coğrafya Özellikleri.(Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya.
- Tapur, Tahsin (2009). Karaman Şehir Coğrafyası, Konya: Çizgi Kitabevi.
- Topak, Ramazan (1996). Konya Çumra Ovasındaki Yağmurlama Sulamalarında Uygulama Sorunları, (Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi), Konya.
- Tulukçu, Eray ve Çağla, Hasan (2005). Çumra Tarımı ve Arazi Toplulaştırması, Konya:Selçuk Üniversitesi Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu, Teknik-Online Dergi,Cilt 4, sayı:1.
- Tümer, Tardu, Akinal, Orhan Ve Çayırhan, Abdülkadir (1976). Sotur-Erentepe (Konya-Çumra) Mangezit Sahasının Jeoloji ve Ekonomi İncelemesi. Ankara: MTA Genel Müdürlüğü.
- Tümertekin, Erol,(1968), Türkiye'de İç Göçler, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, Yayın No: 1371, Coğrafya Enstitüsü Yayınları, No: 54, Taş Matbaası
- Tümertekin ,Erol (1994), Beşeri Coğrafya'ya Giriş, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, Yayın No: 3819, Fakülte Yayın No: 2464, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Basımevi.
- Tümertekin, Erol ve Özgüç, Nazmiye (2007). Ekonomik Coğrafya Küreselleşme ve Kalkınma, İstanbul: Çantay Kitabevi.
- Türker, Mehmet Zeki (1997).Tarihi ve Sosyolojik Yönleriyle Çumra Yörükleri, Konya:Uğur Ofset Matbaacılık.

- Üçeçam Karagel, Döndü (2008). Kadirli İlçesinin Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası (Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi), Elazığ.
- Yastı, Mehmet (2010). Çumra'da Köy Adları Üzerine, Medeniyetin Beşiği Tarımın Öncüsü Çumra Sempozyumu Bildiriler Kitabı Cilt II, Konya: Merhaba Ofset,336-342.
- Yavuz, Sultan (2010). Konya-Karapınar Arası Karstik Özelliklerinin Belirlenmesinde Hidrojeolojik Parametrelerin Kullanılması,(Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Adana
- Yılmaz, Mehmet (2000). Tanzimat'tan Cumhuriyete Çumra Havalisinde Muhacir Yerleşmesi, I.Uluslararası Çatahöyük'ten Günümüze Çumra Kongresi Bildiriler Kitabı. 15-16 Eylül 2000. Çumra: Özgü Ciltevi,39-43.

BÜLTEN VE RAPORLAR

D.M.İ.G.M., 2009, Meteoroloji Bülteni, Ankara.

Konya Köy Hizmetleri Müdürlüğü, 2005, Konya İli Arazi Kullanma Durumu.

Konya İl Tarım Müdürlüğü, 2009 Faaliyet Raporu.

Karatay İlçe Kadastro Müdürlüğü, 2009 Faaliyet Raporu.

Çumra İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, 2010 Faaliyet Raporu

Güneysınır Orman İşletme Müdürlüğü, 2009, Orman Amenejman Planı

FAYDALANILAN HARİTALAR

Harita Genel Komutanlığı, 1966, 1/100 000 Ölçekli Türkiye Topoğrafya Haritasının
Konya-N28, Konya-N29, Konya-M29, Karaman-N30

T.C. Başbakanlık Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü, 1967, 1/200 000 Ölçekli Konya
Paftası, Hidrojeoloji Haritası, Ankara.

T.C. Başbakanlık Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 1988, Konya İli Hizmet
Haritası (Konya İli) Ankara.

T.C. Başbakanlık Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 1992, 1/100 000 Ölçekli Toprak
ve Arazi Kullanım Haritası (Konya İli Arazi Varlığı), Ankara.

T.C. Başbakanlık Maden Tetkik Arama Genel Müdürlüğü, 2002, 1/ 500 000 Ölçekli
Türkiye Jeoloji Haritası, Konya Paftası, Ankara

FOTOĞRAFLAR

Foto-1: Hotamış Gölü Güneyinde Adakale Köyü Civarında, Kızıldağ, Karatepe Ve İnliadağ'ın Güneyinde Yayılım Gösteren Karadağ Volkanizmasının Kuzey Uzantıları Olan Tali Volkanik Tepeler



Foto-2: Çumra Adakale Köyü Andezit Yatakları



Foto-3: Alibeyhüyüğü'nün Güneydoğusunda Yeralan Obruk Dağ'ın Kuzey Yamaçtan Görünüşü



Foto-4: Çumra Gökhöyük Köyü Sınırları İçerisinde Bulunan Timraş Obruğu



Foto-5: Eski Hotamış Gölü Tabanı



Foto-6: Eski Hotamış Göl Alanı Üzerinde Yetişen Çalı Formasyonu



Foto-7: Adakale Köyü Batısındaki Karstik Saha



Foto-8: Çumra Sınırları İçerisinde Yer Alan Anadolu Efes Biracılık ve Malt Gıda Sanayi



Foto-9: Çumra Devlet Hastanesi



Foto-10: Çumra Merkez Atatürk İlköğretim Okulu



Foto-11: Hicaz Demiryolu Üzerinde Bulunan Çumra Tren Garı



Foto-12: Çumra İlçe Merkezindeki Ana Caddelerden Biri



Foto-13: İlçe Merkezindeki Modern Yerleşmelerden Bir Örnek



Foto-14: Çumra'da Kırsal Yerleşmelerden Bir Örnek



Foto-15: İlçedeki Büyük Ölçekli Sanayi Tesislerinden Çumra Şeker



Foto-16: Çatalhöyük Kazı Alanından Bir Görünüş



Foto-17: İlçenin Güneybatısında Yeralan Apa Barajı



Foto-18: Çumra Dağ Köylerinden Afşar Köyü





T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü



ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı:	Bayram TUNCER	İmza:		
Doğum Yeri:	Haymana			
Doğum Tarihi:	25.09.1976			
Medeni Durumu:				
Öğrenim Durumu				
Derece	Okulun Adı	Program	Yer	Yıl
İlköğretim	Atatürk İ.Ö.O.	---	Haymana/ANKARA	1987
Ortaöğretim	H.E.M.L. Orta Kısım	---	Haymana/ANKARA	1990
Lise	Haymana Lisesi	Sosyal-Edebiyat	Haymana/ANKARA	1993
Lisans	Selçuk Üni. Eğt. Fakültesi	Coğrafya Öğretmenliği	KONYA	1999
Yüksek Lisans	Selçuk Üni. Eğitim Bil. Enst.	Coğrafya Öğrt. Bilim Dalı	KONYA	2011
Becerileri:	MAP İno 9.5 Program kullanımı			
İlgi Alanları:	Spor yapmak, gezilere katılmak vs.			
İş Deneyimi:	MEB'e bağlı okullarda öğretmenlik mesleğinde 12. yıl.			
Aldığı Ödüller:	Adıyaman İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden okul müdürü olarak alınan Teşekkür Belgesi			
Hakkımda bilgi almak için önerebileceğim şahıslar:	Yrd. Doç. Dr. Adnan PINAR Yrd. Doç. Dr. Recep BOZYİĞİT			
Tel:	0505-3730428			
Adres	Yazır Mah. Yeni İstanbul Cad. No:209/17 Selçuklu/KONYA			